

გამომცემლობა ჰაკიკათი

ქითაბუ'უს-საღათ

ნამაზის წიგნი

ჰასან იავაში

გამომცემლობა ჰაკიკათი

დარუშუშეფეკა გამზირი No: 53

ტელ: 0212 523 45 56-532 58 43 ფაქსი: 0212 523 36 93

<http://www.hakikatkitabevi.com.tr>

ელ – ფოსტა: bilgi@hakikatkitabevi.com.tr

ფათიჰ – ისტანბული

ნოემბერი – 2014

ბისმილლაჰირაჰმანირაჰიმი

ადამიანისათვის სამი სახის სიცოცხლე არსებობს: ამქვეყნიური, სასაფლაოსი და იმქვეყნიური. ამქვეყნად სული სხეულთან ერთადაა, ადამიანს სიცოცხლეს სული ანიჭებს, როდესაც სული სხეულს განშორდება ადამიანი კვდება. სხეული საფლავში, რომ დაღპეს, ან ცეცხლში და-იწვას, ფერფლად იქცეს, ან მტაცებელმა ცხოველმა გაანადგუროს, სული არ გაქრება, საფლავის ცხოვრება დაიწყება სადაც შეგრძნება არის, მოძრაობა კი არა. ყიამეთის (წარღვნის) შემდეგ სული და სხეული ერთად სამოთხეში ან ჯოჯო-ხეთში სამუდამოდ იარსებებენ.

ადამიანი, ამქვეყნადაც და იმქვეყნადაც ბედნიერი, რომ იყოს მუსლიმნად ყოფნაა საჭირო. ამქვეყნიური ბედნიერება კარგ, მშვიდობიან ცხოვრებას, იმქვეყნიური ბედნიერება კი სა-მოთხეში მოხვედრას ნიშნავს. ალლაჰუ თეალამ შეიბრალა ადამიანები და მათ ფეილამბრების შუამავლობით ბედნიერების გზა ამცნო. რადგანაც ადამიანები ამ გზას დამოუკიდებლად ვერ მიაგნებდნენ. არცერთი ფეილამბერი თავისი ფიქრებს არ გადმოგვცემს, ყველა ალლაჰუ თეალას ბრძანებებს გადმოგვცემენ. ფეილამბრების გადმოცემულ ამ ბედნიერების გზას რელიგია ჰქვია. ჰაზ-რეთი მუჰამმედის (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლ-ემ) გადმოცემულ რელიგიას ისლამი ჰქვია. ჰაზ-რეთი აღემიდან ბოლო ფეილამბერ ჰაზრეთი მუჰამმედამდე, ათასობით ფეილამბერია მოსული. სხვა ფეილამბრების გადმოცემული რელიგიები დროთა განმავლობაში შეიცვალა და სწორ გზი-დან გადავიდა. ესეა ბედნიერების გზა მხოლოდ ისლამის შესწავლასა და მის შესრულებაშია. ისლამი, გულით იმანს (რწმე-

წიგნი დაიბეჭდა: შპს იჰლას სტამბაში.

29 ექიმ გამზირი. ნომერი: 23.

იენიბოსნა – ისტანბული

ნას) და სხეულით შესასრულებელ იბადეთებს (ღვთისმსახურებას) გვასწავლის. ისლამი ეჰლი სუნნეთის აღიძების დაწერილი წიგნებიდან ისწავლება. უცოდინარების, არანორმალურების წიგნებიდან არ ისწავლება. ადრეულ დროს ბევრი ეჰლი სუნნეთის აღიძი იყო ეხლა საერთოდ არაა. ამ აღიძების დაწერილი წიგნები არაბულ და სპარსულ ენებზე და მათგან ნათარგმნები, მსოფლიოს ყველა მხარეს არის. გამომცემლობა “ჰაქიქათ ქითა-ბევი” ის ყველა წიგნი ამ წყაროებიდანაა აღებული. ბედნიერების მოსაპოვებლად ჰაქიქათ ქითაბევის წიგნები წაიკითხეთ.

მისიონერები, ქრისტიანობის, ებრაელები იაუ-დიზმის, ისტანბულში არსებული ჰაქიქათ ქითა-ბევის გამომცემლობა კი ისლამის გასავრცელებლად, და მასონები კი ყველა რელიგიის გასანადგურებლად მუშაობენ.

ჰკვიანი, განათლებული და სამართლიანი პიროვნება მათგან სწორს შეიცნობს და მიჰყვება. ამის გავრცელებას თუ ხელს შეუწყობს და დაეხმარება ყველა ადამიანის ამქვეყნიურ და იმ-ქვეყნიურ ბედნიერების მოპოვებაში დამხმარე იქნება. პიროვნებისთვის ამაზე ძვირფასი და სასარგებლო სამსახური არ იქნება. დღეს-დღეობით ქრიტიანების და ებრაელების თევრათი და ბიბლია ადამიანების მიერ, რომ არის დაწერილი თავიანთი მიმდევრებიც ამბობენ. ყურანი ქერიმი კი ალლაჰუ თელადან როგორიცაა გამოგზავნილი დღესაც ისე სუფთაა. ყველა, მღვდლებისა და ჰამამების ჰაქიქათ ქითაბევის გამომცემული წიგნების ყურადღებითა და სამართლიანად, მიუკერძოებლად წაკითხვა და გაგებაზე მუშაობაა საჭირო.

წინასიტყვაობა

ნამაზის წიგნის წერას ეღუზუ ბისმილის კი-თხვით ვიწყებ. ალლაჰუ თეალას უამრავ მადლ-ობას ვწირავ მის შერჩეულ და საყვარელ მონა-მორჩილ და მათ შორის ყველაზე მადლა მდგომ ჰაზრეთი მუჰამმედს სელათი და სელამი იყოს. უკეთილშობილეს ფეილამბრის სუფთა ეჰლი ბე-ითს, სამართლიან და ერთგულ ესჰაბი ქირამს (რადიელლაჰუ თეალა ალეიჰიმ ეჯჰმინ) ყველაზე ხეირიანი ღოცვები იყოს.

ამჟვეყნად კარგი სასარგებლო საქმეები ცუდ საზიანო საქმეებშია გარეული. ბედნიერებისთვის და და მშვიდობის მისაღწევად სულ სასარგებლო საქმეების კეთებაა საჭირო. ალლაჰუ თეალა ძალიან შემბრალებელია ამიტომ, კარგი საქმეების ცუდისაგან განმასხვავებელი ძალა გააჩინა. ამ ძალას **გონება** ჰქვია. სუფთა და ჯანსაღი გონება, ამ საქმეს ძალიან კარგად გააკეთებს, არასოდეს მოტყუვდება. ცოდვის ჩადენა, ცუდ ზრახვებზე აყოლა გონებას და გულს ავად გახ-დის. კარგს ცუდისგან ვერ გაარჩევს. ალლაჰუ თეალა შემწყნარებელია, ამიტომ ადამიანებს ფე-ილამბრების საშუალებით კარგ საქმეებს ამცნობს და მათ გაკეთებას ბრძანებს, ხოლო ცუდ საქმეებს ამცნობს და მათ გაკეთებას უკრძალავს. ამ ბრძანებებს და აკრძალვებს **რელიგია** ჰქვია. ჰაზრეთი ფეილამბრის გადმოცემულ რელიგიას **ისლამი** ჰქვია. დღეს დედამიწაზე შეუცვლელი, სწორ გზაზე მდგარი ერთადერთი რელიგიაა და ეს ისლამია. მუსლიმანი რომ იყოს ამისათვის საჭიროა ჯერ გულით დაჯერება შემდეგ ისლამის ბრძანებების და აკრძალვების შესწავლა და შესრულება.

იმანისთვის (რწმენისთვის) **ქელიმეი შეადეთის** თქმა და მისი მნიშვნელობის გაგებაა საჭირო. ქელიმეი შეადეთის სწორად დაჯერებისთვისაც ეჰლი სუნნეთის აღ-იმების წიგნები, როგორც გვ-ასწავლიან ისე დაჯერებაა საჭირო. ეჰლი სუნნეთის აღიმების მიერ დაწერილი

წიგნებზე მიმყოფებს ასი შეკიდის მაღლი მიეცემა. ოთხივე მესების ალიმები **ეჰლი სუნნეთის ალიმები** არიან. იმანის პირობები, (ყველასათვის საჭირო იმანი) წიგნში სრულად არის ახსნილი. ამ წიგნის წაკითხვას გირჩევთ.

დღეს მსოფლიო მუსლიმანები სამ ნაწილად არიან დაყოფილი. პირველი ნაწილი, ესჰაბი ქირამის გზაზე მყოფი მართალი და სწორი ნაწილია. ესენი (**ეჰლი სუნნეთის**) მუსლიმანები, (**სუნნი**), (**ფიქრაი ნაჯიუ**), ჯოჯოხეთიდან გადარჩენილი ნაწილია. მეორე ნაწილი ესჰაბი ქირამის მტრები არიან. მათ (**შია**), (**ფიქრაი დაღლე**) დამახინჯებული ნაწილი ჰქვია. მესამე ნაწილი კი სუნებისა და შიების მტრები არიან. ამათ ვეჰაბები (**ნეჯდი**) ჰქვია. პირველად არაბეთში ქალაქ ნეჯდში გამოჩნდნენ. მათ ფიქრაი მელჟე ჰქვია რადგან ესენი რომ მუსლიმანებს მუშ-რიქებს ეძახიან (**ქიამეთ ვე აირეთ**) და (**სეადეთ-ი ებედის**) წიგნებშია გადმოცემული. მუსლიმანზე ქააფი-რის (ურწმუნოს) მთქმელი ჰაზრეთი ფეილაბერს დაუწყევლია. მუსლიმანების ამ სამ ნაწილად გაყოფი ებრაელები და ინგლისელები არიან.

რომელ ნაწილიდანაც არ უნდა იყოს ნეფსზე, (ცუდ ზრახვებს) ამყოლი ჯოჯოხეთში წავა. ვე-ლა მუსლიმანმა ნეფსის სისუფთავისთვის ქუფ-რისა და ცოდვებისაგან გასუფთავებისათვის ხშირად (**ლა ილაჰე ილლაჰლაჰ**) უნდა იკითხოს. გულის გასუფთავება, ცუდი ამხანაგებისაგან, და არასწორი საზიანო წიგნებისაგან დასაცავად ხშირად (**ესთაუღფირულლაჰ**) უნდა იკითხოს. ის-ლაშზე მიმდევრის ვედრებანი აუცილებლად მიღებული იქნება. ნამაზის არ მლოცველები, ჰარამის მჭამელ-მსმელები, ქალებზე შემხედველის ვედრებანი მიღებული არ იქნება.

იმანის მიღების შემდეგ ყველაზე მნიშვნელოვანი ბრძანება ნამაზია. ხუთი დროის ნამაზის ლოცვა ყველა მუსლიმანზე ფარდი აინია. არ ლოცვა დიდი ცოდვაა. ჰანბელი მესებში კი ქუფ-რის ტოლფასია. ნამაზის სრულად და სწორად შესრულებისთვის ჯერ მისი შესწავლა საჭირო. ამ წიგნში ისლამში გამოცემული ნამაზის შესა-

ხებ მოკლედ და კონკრეტულად გადმოცემა სასაგებლოდ მივიხნიეთ. ეს წიგნი რამდენიმე ის-ლამის ალიმის წიგნების გამოყენებით მომზადდა. ამ წიგნში გადმოცემული ცოდნა, აუცილებელია ყველა მუსლიმანმა ისწავლოს და სხვებ-საც ასწავლოს.

ნამაზის სწორად შესრულებისათვის, ნამაზის ლოცვის დროს საკითხავი სურეებიც აუცილებლად უნდა დაისწავლოს. ყურანი ქერიმის სწორად წაკითხვისთვის, ყურანის სასწავლო კურსებში უნდა წავიდეს, და აუცილებლად სწორად კითხვა უნდა ისწავლოს.

ყურანი ქერიმის ისლამის ასოებისგან სხვა ასოებით დაწერა შეუძლებელია, ამიტომ არაბულიდან უნდა იკითხებოდეს. ყურანი ქერიმის კითხვა ძალიან ადვილია. ჰაზრეთი ფეიღამბერი (სა-ლღალღაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰე) გადმოგვცემს. “ბაგ-შეებზე ყურანის მსწავლებელი ან მასწავლებელთან გამგზავნის, ნასწავლი ყურანის ყველა ასოზე ათჯერ ქაბბეზე მისვლის მაღლი მიეცემა. და ყიამეთის დღეს თავზე გვირგვინი დაედგმება. ყველა დაინახავს და შეშურდებათ.”

აღლაჰუ თეალამ სწორი იმანის შემდეგ, ნამაზის სწორად მლოცველ და ყოველთვის კარგ და სასარგებლო ადამიანების რიცხვიდან გვამყოფნოს.

ჩვ.წ
2001

ჰიჯრი შემსი
1380

ჰიჯრი ყამერი
1422

სარჩევი

წინასიტყვაობა.....	4
ნამაზი მნიშვნელოვანი ბრძანებაა.....	13

პირველი ნაწილი

ჩვენი რწმენა და ნამაზი.....	17
უპირველესად ყველას უნდა სწამდეს.....	17
რწმენა სწორი უნდა იყოს.....	19
ეპლი სუნნეთის ითიქადი.....	22
რწმენი პირობები.....	25
1 ალლაჰუ თეალას რწმენა.....	25
ზაათი თვისებები.....	27
სუბუტი თვისებები.....	27
2 მელეიქების რწმენა.....	29
3 წმინდა წიგნების რწმენა.....	30
4 ფეილამბრების რწმენა.....	32
ჩვენი ფეილამბერი.....	34
ესჰაბი ქირამი.....	38
ოთხი მეზების იმამები და სხვა აღიძვრები.....	39
5 საიქოს რწმენა.....	41
6 ბედისწერის რწმენა.....	43
იბადეთი (ღვთისმსახურება) და ნამაზი.....	45
ვის ეწოდება მუქელლეფი.....	46
ეფლალი უქელლეფინ.....	47
1 – ფარდი.....	47
2 – ვაჯიბი.....	47
3 – სუნნეთი.....	48
4 – მუსთეჰაბი.....	48

5 – მუბაჰი	49
6 – არამი	49
7 – მუქრუჰი	50
8 – მუფსიდი	50
ისლამის მტრები	51

მეორე ნაწილი

ისლამის პირობები	52
1 - ქელიმეი შეჰადეთი	52
2 – ნამაზი	52
3 – ზეკათი	52
4 – მარხვა	53
5 – ჰაჯზე წასვლა	53

მესამე ნაწილი

ნამაზის ლოცვა	54
ვისთვისაა ნამაზი ფარძი	56
ნამაზის მლოცველთა მდგომარეობანი	57
ციხიდან დამხსნელი ნამაზი	57
სახლი დასწვოდა	58
წყალი ქვაბში	59
ისარი ფეხში	59
გულის შემადონებელი წამალი	60
თავგანწირვა ნამაზისათვის	60

მეოთხე ნაწილი

ნააზის სახეობები	61
ხუთი დროის ნამაზი	62
ნამაზის ფარძები	63
ჰადესთენ თაჰარეთ	66

აბდესის აღება.....	66
აბდესის ფარძები.....	67
როგორ აიღება აბდესი.....	68
აბდესის სუნნეთები.....	70
აბდესის აღების წესები (აღაბი).....	71
აბდესის აღებისას აკრძალული ქცევები.....	73
მისვაქის ხმარება.....	74
აბდესის აღებისას რასუნდა მივაქციოთ ყურადღება.....	75
აბდესის მომწველი ფაქტორები.....	77
ფაქტორები, რომელიც არ შლის აბდესს.....	78
მესთებზე მესის გაკეთება.....	80
შესვეულზე მესი.....	80
ღუსლი.....	83
ღუსლის ფარძები.....	84
ღუსლის სუნნეთები.....	84
როგორ სრულდება ღუსლი.....	85
განმარტება დაპლომბილი და ჩასმული კბილი.....	86
ქალებისათვის დამახასიათებელი მდგომარეობანი.....	87
თეიმუმი.....	88
თეიმუმის ფარძები.....	89
თეიმუმის სუნნეთები.....	90
თეიმუმის რდოს შემდგეს უნდა მივაქციოთ ყურადღება.....	91
როგორ სრულდება თეიმუმი.....	93
თეიმუმის მომწველი ფაქტორები.....	94
აბდესის ღუსლისა და თეიმუმის სარგებლობანი.....	94
ნეჯასეთთენ თაჰარეთ.....	96
ისტინჯა.....	97

ისტორია	98
სეთრ-ი ავრეთი.....	98
ისტორიულ ყიბლე	103
ვაქით	104
(განმარტება) პოლუსებზე ნამაზი.....	106
ეზანი და ყამეთი.....	107
როდის იკითხება ეზანი და ყამეთი.....	107
განმართბა (ეზანი მიკტოფონით იკითხება?).....	108
როგორ იკითხება ეზანი	109
ნიეთი	110
იფთითახ თექბირი	111
ლოცვისას შესასრულებელი ფარძები (რუქნები).....	111
ყიამ	111
ყირაათ.....	112
რუქული.....	113
სეჯდე.....	113
ყერდე-ი ახირე.....	114
როგორ ილოცება ნამაზი.....	114
ნამაზის ვაჯიბები	119
სეჰივ სეჯდე.....	120
თილავეთ სეჯდე.....	121
ნამაზის სუნნეთები.....	123
ნამაზის მუსთეჰაბები.....	124
ნამაზის მექრუჰები.....	125
ნამაზის გარეთ მექრუჰი ქცევები.....	128
ნამაზის მომწლედი ფაქტორები	128
ნამაზის მოწლა (მუბაჰია) შესაძლებელია შემდეგ შეთხვევებში	130

შემთხვევები რომლის დროსაც ნამაზის მოშლა ფარდია.....	130
ჯემათით ჯგუფურად ნამაზის ღოცვა.....	131
იმამობისთვის საჭირო პირობები.....	131
მესბუქის ნამაზი	136
იფთითაჰ თექბირის მნიშვნელობა და მადლი.....	138
სასახლეში გაკეთებული მესჯიდი.....	139
ჯუმა ნამაზი.....	139
ჯუმა ნამაზის ფარდები.....	141
ჯუმა ნამაზი როგორ იღოცება	143
პარასკევ დღეს შესასრულებელი სუნნეტები.....	144
ბაირამ ნამაზები	145
ბაირამ ნამაზი როგორ იღოცება.....	146
თეშრიყ თექბირი	146
მზადება სიკვდილისთვის.....	147
რა არის სიკვდილი	148
სიკვდილი სინადვილა.....	149
მიცვალებულის ნამაზი.....	149
მიცვალებულის ნამაზის ფარდები.....	150
მიცვალებული ნამაზის სუნნეტები.....	150
როგორ სრულდება მიცვალებულის ნამაზი.....	151
თერავის ნამაზი.....	152
როგორ სრულდება თერავი ნამაზი	152

მეხუთე ნაწილი

ნამაზი მგზავრობისას	153
ავადმყოფობის დროს ნამაზი	156
გავლილი (ყაზა) ნამაზები	160

განმარტება(სუნნეთების ადგილზე გავლილი ილოცვა-ბა?).....	163
როგორ სრულდება გავლილი ნამაზი	164

მეექვსე ნაწილი

ვინც ნამაზს არ ლოცულობს.....	166
ნამაზის მლოცველთა მიღებული სარგებლობანი.....	169
ნამაზის ჭეშმარიტება.....	176
უპირატესობანი ნამაზის შესრულებისას.....	178
ნამაზის საიდუმლო.....	186
ნამაზის შემდეგ დუა.....	191
ნამაზის სარგებელი.....	194

მეშვიდე ნაწილი

ნამაზის ისქათი. ისქათი და დევრი.....	196
ისქათი და დევრი როგორ კეთდება	199

მერვე ნაწილი

ოცდათორმეტი და ორმოცდათოთხმეტი ფარძი.....	207
ოცდათორმეტი ფარძი.....	208
ორმოცდათოთხმეტეტი ფარძი.....	210
ქუფურის შესახებ.....	213
დიდი ცოდვები	231
ცუდი ქცევები.....	237

მეცხრე ნაწილი

დაიწერება თუ არა ნამაზის ლოცვები და სურევები არაბულის გარდა სხვა ასოებით.....	241
ნამაზის ლოცვები და მათი მნიშვნელობები.....	243

ლოცვა მნიშვნელოვანი ბრძანებაა

აღემ ალექსისელამიდან მოყოლებული ყველა რელიგიას თავისი ლოცვა აქვს. ლოცვა ბოლო ფეილაბრის ჰაზრეთი მუჰამედის (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) (უმეტისთვისაც) მიმდევრებისთვისაც (ფარძია) აუცილებელია. ლოცვა რწმენის აუცილებელ პირობათგანი არ არის, მაგრამ ის, რომ ალლაჰუ თელას ბრძანებაა და საგაღდებულა ამის გულით დაჯერება რწმენის აუცილებელი პირობაა. ესეიგი ვისაც ნამაზის არ სწამს მუს-ლიმანი არ არის.

ნამაზი რჯულის საფუძველია, დასაყრდენია, ღირსეულია, ვინც გულით სწორად და მუდმივად ნამაზს ლოცულობს. ნამაზის არ მლოცველი რელიგიის დამრღვევია. ჰაზრეთი ფეილაბ-ბერმა ბრძანა: **“ნამაზი ისლამის სათავეაო”**. ისევე, როგორც არ არსებობს უთავო ადამიანი, ასევე არ არსებობს უნამაზო ისლამი.

ნამაზი უპირველესი ვალდებულებაა. ალლაჰუ თეალამ იგი დააწესა, რათა ადამიანებს მხოლოდ მისთვის ელოცათ. ყურანი ქერიმის ასსზე მეტი აიათი ნამაზის ლოცვას გვიბრძანებს. ჰა-დისში ვკითხულობთ: **“ალლაჰუ თეალამ ყოველდღიურად ხუთჯერ ნამაზის ლოცვა გვიბრძანა და ჰპირდება სამოთხეში მოახვედროს ისინი, ვინც ნამაზს სწორად და სისტემატიურად შეასრულებს”**.

რელიგიურ ბრძანებებს შორის, ნამაზი ყველაზე ღირებულია. ჰაზრეთი ფეილაბერი (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) **“ვინც ნამაზს არ ლოცულობს ისლამისა არასცხია რა”**. სხვა ჰადისში ასეა ნაბრძანები **“მორწმუნეს ურწმუნოსაგან ნამაზი განასხვავებს”**. ესეიგი, მორწმუნე ნამაზს ლოცულობს ურწმუნო კი არა. მუნაფიყები (ორპირები) ხან ლოცულობენ ხან არა. მუნაფიყებს ჯოჯო-ხეთში დიდი ტანჯვა მოელოთ ჰაზრეთი

ფეილამბერი (საღლაჰუ ალეიჰი ვესელემ) ბრძანებს: “ვინც ნა-მაზს არ ლოცულობს ყიამეთის დღეს ალლაჰუ თეალას გაბრაზებულნი დაინახავენ”.

ნამაზის ლოცვა ნიშნავს გაიზიაროთ ალლაჰუ თეალას სიდიადე და თქვენი უმწეობა. მისი მიმ-ხვედრი ბოროტებას არ ჩაიდენს, მხოლოდ სი-კეთეს დასთესს. რადგან იცის, რომ დღეში ხუ-თჯერ ალლაჰუ თეალას წინაშე წარსდგება და სული ნათელით ევსება. ნამაზის ლოცვისას ყვე-ლა მოძრაობა სულისა და სხეულისთვის სასარ-გებლოა.

მესჯიდებში, ჯემაეთით ნამაზის ლოცვა მუს-ლიმანებს ერთმანეთთან აახლოებს, ურთიერთ სიყვარულს ჰბადებს, ძმობის გრძნობას ადვილებს. უმცროსი უფროსს პატივის-ცემით, უფროსი უმცროსს კი მოწყალებით ექცევა. მ-დიდრები ღა-რიბებს ეხმარებიან. ვისაც მესჯიდში ვერ ნახა-ვენ, სახლში მიაკითხავენ რადგან: **“რწმენის მოძმეს ვინც დაეხმარება ალლაჰუ თეალა იმას დაეხმარება”** ბრძანებს ჰაზრეთი ფეილამ-ბერი. მუ-სლიმანები ერთ-მანეთს სიკეთეში ეჯიბ-რებიან რათა ამ ჰადისის მადლს ეზიარონ.

ნამაზი იცავს ადამიანს ცოდვისა და ბოროტე-ბისაგან და წინ აღუდგება მათ. **“დღეში ხუთ-ჯერ ნამაზის ლოც-ვა კარების წინ ჩამომ-დინარ მდინარეს ჰგავს, ვინც ხუთ-ჯერ განიბანება და სიბინძურე არ დარჩე-ბა. ასევე ნა-მაზის ლოცვით მცირე ცოდ-ვები მიეტვეება”** ვკითხუ-ლობს ჰადის-ში. ნამაზი ალლაჰუ თეალას რწმენის წინაშე ყველაზე დიდი იბადეთია (ღვთისმსახუ-რე-ბაა), ამიტომაც ნამაზის ყველა ვალდებულებას (ნა-მაზის ფარძებს, ვაჯიბებს, სუნნეთებს, მუქრუ-ჰებს, მუსთეჰაბებს) უნდა მივაქციოთ ყურადღება. ერთ-ერთი ჰადისი გვასწავლის: **“მორწმუნე მუს-ლიმანებო, თავის ღრფე და სწორად შესრულებული ნამაზი, მუსლიმანებისათ-**

ვის ალლაჰუ თეალას წინაშე ყველაზე კარგი შესრულებული საქმეა, ჰაზრეთი ფეიღამბრის სუნნეთია, მელეიქების მხრიდან მოწონებულია, სინათლეა, ცოდ-ნისა, მიწისა და ცისა, სხეულის ძალა და სარჩოს ბარაქაა. საშუალებაა იმისა, რომ ვედრება შესმენილი იქმნეს, ნამაზი სიკვდილის მელეიქებზე პასუხის გაცემისას დამხმარეა, სასაფლაოში სინათლეა, ყია-მეთის (წარდენის) დღეს მუსლიმანების ჩრდილია, ჯოჯოხეთის ცეცხლისაგან დამცველია, ბეწვის ხიდზე ელვისებურად გადამყვანია, სამოთხის გასაღებია, სა-მოთხეში თავზე გვირგვინია. ალლაჰუ თე-ალამ მუსლიმანებს რაც უბოძა ამათში ყველაზე ძვირფასი ნამაზია, სხვა რაიმე მასზე ძვირფასი, რომ ყოფილიყო ალლაჰუ თეალა ჯერ მას მისცემდა მუსლიმანებს, ნამაზი რწმენის სათავეა, ისლამის და-საყრდენი, ზეცის სინათლე და ჯო-ჯოხეთისაგან ხსნის გზაა”.

ერთხელ ჰაზრეთი ალის (რადიელლაჰუნ) გამო-რჩა იქინდი ნამაზის ღოცვა. დიწყო მოთქმა და-რდისაგან და მწვერვალიდან დაბლა დაეშვა, კვნესითა და ვედრებით ალლაჰუს თეალა მოიხ-სენიებდა. როდესაც ეს ამბავი ჰაზრეთი ფეიღამ-ბერმა (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) გაიგო, ესპაბი ქირამთან ერთად ჰაზრეთი ალისთან მივიდა. როდესაც დაინახა რადღეში იყო ჰაზრეთი ალი, მასაც ტირილი მოეძალა, ვედრება დაიწყო დ მზე ხელახლა ამოიწვერა, შემდეგ კი ჰაზრეთი ალის მიმართა “ეი ალი! თავი მაღლა აღმართე და შეხედე, მზე ისევ მოსჩანს”. ჰაზრეთი ალის ძალიან დაუხადრა და მაშინვე იქინდი ნამაზი იღოცა.

ერთხელ ჰაზრეთი ებუ ბექირმა (რადიელლაჰუნ) ძალიან ბევრი იღოცა და ღამის დასასრულს ძი-ლი მოერია და ვითორ ნამაზი გამო-რ-ჩა. დილის ნამაზის დროს მესჯიდ-ში ჰაზრეთი ფეიღამბერს (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) შეხე-

და და დარდისგან ტირილი დაიწყო: “ეი, ალლაჰის რესულო! წუხელ ვითირ ნამაზი გამოძრჩა”. შევევდრე ალლაჰუ თეალას მიტევეებისთვის ასეთ ტირილმა ჰაზრეთი ფეირამბერიც აატირა, მათ ჯებრაილ ალეიჰისელში მიუახლბდა და უთხრა: “ეი ფეი-ღამბრო გადაეცი მას, რომ ალლაჰუ თეალამ აპატია მას”.

ალლაჰუ თეალას მოყვარე (ევლია) ბაიეზიდ ბისტამი, ერთ ღამეს ძალიან გადაღლილი იყო და დილის ნამაზის სალოცავად ვერ გაიდვიდა. გულთ და დიდხანს მოთქვამდა, რომ ბოლოს ხმა შემოესმა: “ეი. ბაიეზიდ, ეს შეცდობა გეპა-ტია და გარდა პატიებისა სამოცდაათიათასი ნამაზის მადლიც ჩაგეთვალაო”. რამდენიმე თვის მერე ისევ დაღლილს ძილი მოერია. დილით მივიდა ეშმაკი მასთან ფეხზე შეეხო და გაადვი-და: “ადექი ნამაზი უნდა გამოგრჩესო”. ბაიეზით ბისტამი გაოცდა: “შენ ეშმაკი ხარ ამას როგორ აკეთებ. ყველას რაც უფრო მეტი ნამაზი გამოძრ-ჩება, მით უფრო გიხარია და რისთვის მადვიზე-ბო?” ამაზე ეშმაკმა უპასუხა: “ამას წინათ, დილის ნამაზი რომ გამოგრჩა იმდენი იტირე რომ სამოსდაათიათასი ნამაზის მადლი მოიგე, დღეს ეს მომაგონდა და გაგადვიძე, რათა სამოცდაათიათასიის ნაცვლად ერთი ნამაზის მადლი მო-იგოო”.

ბრძენმა ჯუნეთით ბაღდადმა ბრძანა ამქვეყნის ერთი საათი წარღვნის ათას წელს სჯობია, რა-გდან ამ ერთ საათში მრავალი ღირსეული და სასიკეთო საქმის გაკეთება შეიძლება, ხოლო წარღვნის ათას წელიწადში არც ერთი.” ჰაზრეთი ფეიღამბერიმა (საღლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰე) ბრ-ძანა: “თუ ვინმე განგებ ნამაზს მეორე ნამაზთან გააერთიანებს, ოთხმოცი ჰუქბე ჯოჯოხეთში დაიწვება.” ერთი ჰუქბე, ოთხმოცი საიქიოს წელია. საიქიოს ერთი დღე ამქვეყნიური ათასი წელია.

მაშინ მორწმუნე ძმებო ფუჰ ამბებზე დრო არ დახარ-

ჯოთ, დროის ყადრი იცოდეთ და ზომიერად ხარჯეთ რადგან ჰაზრეთი ფეილამბერმა ბრძანა: **“დროის ფუჭად და უვარგისად ხარჯვა უდიდესი უბედურებაა”**.

დროულად ილოცე ნამაზი, რათა მადლი მოიგო და წარღვნის მერე არ ინანო **“ვინც განძრახს სიზარმა-ცით ნამაზს დროულად არ ილოცავს, მის საფლავში ჯოჯოხეთის 70 ფანჯარა გაიხსნება და წარღვნის დღემდე ტანჯვა წამება არ აგცდებათ”**. ამბობს ხადისი. ვინც შეგნებულად არ ილოცავს ნამაზს და არ იდარ-დებს რომ ნამაზი გამორჩა, ის ურწმუნოს ტოლფასია და სიკვდილის დროსაც ურწმუნოდ მოკვდება. მაშ რა ელით მათ, ვისაც არც ეშინია მომავალის ტანჯვისა, ვინც არ ცნობს ნამაზს საჭიროდ და სავალდებულოდ, ვინც შეგნებულად უარყოფს ნამაზს, ამ თემის შესახებ ყველა ალიმი ერთი აზრისაა: **“ასეთი ადამიანი (მურ-თელი) ურწმუნოა.”**

პირველი ნაწილი ჩვენი რწმენა და ნამაზი უპირველესად ყველას უნდა სწამდეს

აღლაჰუ თეალას სურს, რომ ადამიანებმა ამ ქვეყნად კეთილად და ლაღად იცხოვრონ და სა-იქიოშიც სიმშვიდე და ბედნიერება მოიპოვონ ამისათვის კი გვიბრძანა გავაკეთოთ კეთილი და სასარგებლო საქმეები. ხოლო უბედურების მომ-ტანი ბოროტი საქმეები აკრძალა. აღლაჰუ თე-ალას პირველი ბრძანება რწმენაა. აღლაჰის რწმენა ყველა ადამიანს სჭირდება, ყველა ადა-მიანისათვის აუცილებელია.

სიტყვასიტყვით რწმენა, სრულ დაჯერებას და მის სიმართლეში ეჭვიმუტანლობას ნიშნავს. ის-ლამში კი რწმენა აღლაჰუ თეალასი და ჰაზრეთი ფეილამბრის და-

ჯერებას ნიშნავს. გეჯერა, რომ ჰაზრეთი მუჰამმედი (სალღაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) არის ჭეშმარიტი რესული აღღაჰუ თეაღასი და გაღდმოგეცემს მის რჩევებსა და ბრძანებებს, რწ-მენა ნიშნავს გულით რწფელად გეწამდეს. რამ-ღენაღაც ძალა შეგეწევეს ვიღვაწოთ რწ-მენისათის სიტყვითა და საქმით. ძლიერ რწმენსა მიეყავართ ნათელ მომავღღამღე და როგორც გა-გურბივართ ცეცხლს ან შხამიან გეველს, ისე უნღა ვისწრაფოღღეთ მიეუახლოღღეთ აღღღაჰის ჭეშმარიტებას. რადგანაც გააზრებული გეაქვს აღღღაჰუ თეაღას სიბრძნე და ღიღებუღღება, გაგრბივართ რა ტანჯვისაგან და უცოღინარობისაგან რწმენას შევეკეღღლებით. ამ რწმენას ვინახავთ გუღღის ფიცარზე დაწერიღღს ურყევად და სამუღღამოღღ, მსგავსად მარმარილოზე ამოტ-ვირფღღური ნაწერისა. ღწ-მენა, ეს არის გა-ვითავისოთ და გურწფელად დაეიჯეროთ ყო-ველი სიტყვა ჰაზრეთი მუჰამმეღღისა (სალღღაჰუ აღ-ეიჰი ვე სელღღეჰ) ასეთ მორწმუნეღღებს მუსღღღი-მანი ეწოღღება საჭიროა, ყვეღღა მუსღღღი-მანი ჰაზრეთი ფეიღღამბრის ნაჩვენები გზით იაროს. ეს გზა ყურანი ქერი-მის ნაჩვენები გზაა და ამ გზას ის-ღღამი ეწოღღება. ამ გზის მისაყოღღად საჭიროა ჯერ ვიწამოთ და შემღღეგ შევისწავლოთ ისღღამი. შევასრულოთ ჩვენი მოვალეობანი, მოვერიღღოთ ჰარამს, რჯუღღით აკრძალულ საქმეებს შევასრუ-ლოთ სასიკეთო საქმეები და მოვიქცეოთ რჯუღღის წესების შესაბამისად.

რწმენა ჩვენი რელიგიის საფუძვეღღია. ურწმუნოთა არანაირ სიკეთესა და მადღღს აღღღაჰუ თეაღღა არ სცნობს და არ იღღებს. ვისაც სურს გახღღეს მუსღღღი-მანი უპირვეღღეს ყოვეღღისა უნღა ირწმუნოს, შემღღეგ ფიზიკურად დასუფთავღღეს (ღუსღღი შეასრუღღოს). აბღღესი, ნამაზი, ფარღღი, არამი, აღღღალი და სხვა ისღღამის საკითხე-ბი შე-ისწავლოს.

რწმენა სწორი უნდა იყოს

გონებისა და გრძნობისაგან აღქმული იმფორ-მაცია გვეხმარება მივაგნოთ ჭეშმარიტ რწმენას. ყველანაირი მეცნიერება კიდევ ერთხელ ადას-ტურებს, რომ ტყუილად არაფერი არ ხდება და ყველაფერს თავისი გამჩენი ჰყავს. რწმენა ნიშ-ნავს შევისაწვლთ და გავითავისოთ ის რასაც ბოლო ფეილამბერი ჰაზრეთი მუჰამმელი (საღლა-ჰუ ალეიჰი ვე სელლეჲ) გვირჩევს. თუ ზოგიერთ ცნობებს ეჭვის თვალთ შევხედავთ და მხოლოდ ლოგიკუდარ ვიმსჯელებთ, აღმოჩნდება, რომ ეს ურწ-მუნოების ტოლფასია. ზოგი რამ გონებასთან პირდაპირ კავშირში არ არის. ჰაზრთი ფეილამბრის ჰადისები: **“ეჰლი სუნნეთის აღიმების წიგნებიდან უნდა შევისწავლოთ და უნდა ვირ-წმუნოთ”**.

ნამდვილი რწმენა ქვემოთ მოყვანილი პირო-ბებს უნდა შეიცავდეს

1 – რწმენა მუდმივი და მყარი უნდა იყოს ყოველ წამ-შიც კი. “სამი წლის შემდეგ მუსლმანობას ვუარყოფ” თუ კაცი იტყვის, ის იმწამშივე ურწმუნო გახდება ესეიგი ის-ლამისაგან უარყოფილი იქნება.

2 – მორწმუნე მუსლიმანი რიღით სავსე უნდა იყოს, აღლაჰუ თვალას რისხვისა უნდა ეშინო-დეს, და შეწყალებას მუდმივად უნდა იმედოვნებდეს. ცოდვას თუ ჩავიდენ, რწმენა დამეკარგე-ბააო უნდა ეშინედოს ამიტ-ომ ცოდვას უნდა გა-ურბოდეს. ჩადელილი ცოდვების აღლაჰუ თვა-ლას მხრიდან პატიების კი ყოველთვის უნდა სჯეროდეს. ცოდვები გულით უნდა მოინანოს, რადგან მომნანიებელი უცოდველის მსგავსა.

3 – სულის ყელში ამოსვლამდის უნდა იწა-მოს. რწ-მენა სიცოცხლეში უნდა გაითავისოს ადამიანმა, რადგან საიქიოში მისვლისას ყველა შესაძლო მდგომარეობა

თვალნათელი გახდება. სიკვდილის პირას ყველა ურწმუნო მორწმუნე ხდება, მაშინ როდესაც თუ ადამიანი მორწმუნეა, ურყევი უნდა იყოს და უნახავადაც, სიკვდილამდე უნდა ირწმუნოს. როცა თვალით ნახავს, ყველა იმის რწმენა მიღებული აღარ იქნება. მაგრამ მუმილების ვედრება მიღებული იქნება.

4 – მზის დასავლეთიდან ამოსვლამდე უნდა ვირწმუნოთ. წარღვნის ერთერთ თვალნახინო ნიშანი მზის დასავლეთიდან ამოსვლაა. მის მნა-ხველი ყველა ადამიანი იწამებს, მაგრამ ეს რწმენა ალლაჰის მხრიდან აღარ მიიღება და მაშინ პატიების და მონანიების კარი მათთვის დახურული იქნება.

5 – უნდა გვწამდეს, რომ გარდა ალლაჰუ თე-ალასი არავინ არ იცის უხილავი სამყაროს (საიქიოს) შესახებ. მეღეიქებმა, ჯინებმა, ეშმაკმა და ფეილამბრებმაც კი არ იციან უხილავი სამყაროს შესახებ, მაგრამ ფეილამბრებს და ალლაჰუ თეალას საყვარელ ადამიანებს თვით ალლაჰუ თეალა ზოგიერთ ამბებს აცნობებს.

6 – რჯულში რწმენისა და იბადეთების შე-სახებ არსებული კანონები უყოყმანოდ უნდა ვირწმუნოთ. ისლამი სარჯულ კანონების ერთობლიობაა. ამიტომ ალლაჰის, მეღეიქების, წმი-ნდა წიგნების, ფეილამბრების, იმქვეყნის, ფარძის, ჰარამის ერთბაშად უნდა გვწამდეს. ისლამის რომელიმე ბრძანების ან აკრძალვის მნიშვნელოვ-ნად არ ჩათვლა, ყურანი ქერიმზე, მეღეიქებზე ან ფეილამბრებზე დაცინვა, რწმენი-დან გასვლის ტოლფასია. ვისაც ალლაჰუ თე-ალა სწამს, მაგრამ ფეილამბრებს უარყოფს, ურწმუნოა.

7 – ისლამის რწმენის კანონები უყოყმანოდ უნდა დავიჯეროთ. უნდა გვწამდეს, რომ ნამაზის ლოცვა ფარძია, ალკოჰოლური სასმელების და-ღვევა, ახარტული თამაშები, მევახშეობა, და პრ-ოცენტი ჰარამია. თუ

აღაღს ჰარამად, ან ჰარამს აღაღად მივიჩნევთ რწმენას დაკარგავთ.

8 – რწმენა, ისლამის რჯულის საერთო წესებს უნდა ექვემდებარებოდეს. უნდა გვწამდეს ისე, როგორც მიგვითითებს ჰაზრეთი ფეილამბერი და არა ისე, როგორც ხსნიან ფილოსოფოსები და მეტაფიზიკოსები.

9 – მორწმუნეს მხოლოდ ალლაჰუ თეაღას გულისთვის უნდა უყვარდეს ან სძულდეს სხვები. ალლაჰის მორწმუნე მუსლიმანები უნდა უყვარდეს, ისლამისთვის სიტყვითა თუ საქმით ზიანის მომტანები უნდა სძულდეს. და ეს მტრობა გულით უნდა ატაროს (არამუსლიმან მოქალაქეებისა და ტურისტებს მომღიმარი და სიკეთით სავსე უნდა მიეგებოს და თავისი მადლი ზნეობით მათ ისლამის რელიგია შეაყვაროს).

10 – იმ ჭეშმარიტი მუსლიმანების მსგავსად უნდა გვწამდეს, რომლებიც ფეილამბრის გზას მიჰყვებიან სწორი რწმენის მისაღებად რწმენა ეჰლი სუნნეთის წიგნებიდან უნდა შევისწავლოთ. ”ეჰლი სუნნეთის ალიმების დაწერილ წიგნებზე მიმდევარს ასი შეჰიდის მადლი დაწერება.” ოთხივე მესების ალიმები ეჰლი სუნნეთის ალიმები არიან. ეჰლი სუნნეთის ალიმებთა შორის ყველაზე თვალსაჩინო იმამი ებუ ჰანიფეა. ამ ალიმება ესჰაბი ქირამდან გაგონილი დაწერეს, ესჰაბი ქირამმა კი ჰაზრეთი ფეილამბრიდან (საღ-ლაჰუ ალეჰი ვე სელლემ) გაიგონეს.

ეკლი სუნნეთის ითიქადი

მუსლიმანობის პირველი პირობა, რწმენაა. სწორი რწმენა კი, ეკლი სუნნეთის კანონების და წესდებულებების შესაბამის დაჯერებაზეა დამოკიდებული. ჭკუათმყოფელი და სქესობრივად მომწიფებული კაცისა და ქალის პირველი ვალდებულება, ეკლი სუნნეთის სწავლულების წიგნებში დაწერილი რწმენის თემების შესწავლა და მათზე შესაბამისად დაჯერებაა. აღსასრულისას ჯოჯოხეთის სასჯელისგან გადარჩენა, მათი ნაცნობების დაჯერებაზეა დამოკიდებული. ჯოჯოხეთიდან გადარჩენილები, მხოლოდ მათი გზით მსვლელები არიან. მათ გზაზე მიმავალთ (სუნნიი) ანდა (ეკლი-ი სუნნეთ) ითქმება. (ის-ლამ აჰლაქ) 553-ე გვერდზე 46-ე წერილში ნახეთ!

ერთ-ერთ ჰადისი შერიფში, (ჩემი მიმდევრები სამოცდაცამმეტი ჯგუფად დაიყოფა. ამათგან მხოლოდ ერთი ჯგუფი ჯოჯოხეთის ტანჯვას გადაურჩება, დანარჩენები კი იმედგაცრუებულნი დარჩებიან, ჯოჯოხეთში წავლენ). ამ სამოცდაცამმეტი ნაწილიდან ერთერთი, რომ ისლამის შესაფერის მიმდევრობაა და ჯოჯოხეთიდან გადარჩენის მაცნობებელი ერთი სწორი მიმართულება, ყველა თავის ჯგუფს თვლის ამ სწორ მიმართულებად. სურამუყინის 54-ე და სურა რუ-უმ-ის 32-ე აიათებში ასე ბრძანებს: (ყველა ჯგუფი, სწორ გზაზე ყოფნით ხარობს), მაგრამ ამ სხვადასხვა ჯგუფებს შორის, გადარჩენილი, ფეიღამბერი (სალალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ასე ბრძანებდა: (ამ გზაზე მყოფნი, ჩემი და ჩემს შემდგომ საჰაბეების მავალ გზაზე მყოფნი არიან). საჰაბეებიდან თუგინდ ერთის უარმყოფი ვინმე, ეკლი სუნნეთიდან გარიცხული იქნება. ეკლი სუნნეთის კანონების უარმყოფელი, ქააფირი ანდა (ბიდათ ეკლი) ურწმუნო იქნება.

ეჭლი სუნნეთის მიმდევრობაში ყოფნის ნიშნები:

აღლაჰუ თეალა, ეჭლი სუნნეთის განაწესის შესაბამისად დაჯერებლ მუსლიმანებიდან კმა-ყოფილია. ამდაგვარი დაჯერების რამოდენიმე პირობას ეჭლი სუნნეთის სწავლულები ამდაგ-გარად ხსნიან:

1 – რწმენის ეჭვის პირობის უნდა გეწამდეს. გეწამდეს აღლაჰის, მისი ერთადერთობის, მსგავსის და თანატოლის არ მყოფის. მეღეიქების, წმინდა წიგნების, ფეიღამბრების, იმქეყენის, კარ-გისა და ცუდის აღლაჰისგან მოსვლის. ყველა ეს პირობები “ამენთუ“-შია თავმოყრილი.

2 – უნდა გეწამდეს, რომ აღლაჰის ბოლო წიგნში, ყურანი ქერიმში არის აღლაჰუ თეალას სიტყვები.

3 – მორწმუნემ, საკუთარ რწმენაში ეჭვი არა-სოდეს არ უნდა შეიტანოს.

4 – უნდა გეწამდეს ჰაზრეთი ფეიღამბრის (საღლაჰუ ალეჰი ვე სელლემ), და ესჰაბი ქირამდან ყველა უნდა გვიყვარდეს. პატივით უნდა მოვიხსენიოთ ოთხი ხალიფე და მათი ახლო ნათესა-ვები. ეჭლი ბეითზე (ფეიღამბრის შთამომავლო-ბაზე) და მის დალოცვილ მეუღლეებზე ცუდი და არ უნდა ვთქვათ.

5 – უნდა ვიცოდეთ, რომ იბადეთი (ღვთის-მსახურება) რწმენის შემადგენელი ნაწილი არაა. ვისაც რწმენის პირობები გუღით სწამს, მაგრამ სიზარმაცის გამო ან სხვა რაიმე მიზეზით იბადეთს არ ასრულებს ურწმუნოდ არ ითლება. ას-ეთი ადამიანი მაინც მუსლიმანია, მაგრამ ცო-ღვიანი.

6 – სწორი ყიბლის არსებობის მოქმელნი, აღლაჰუ თეალას და ფეიღამბრებზე დაჯერების მიუხედავად არას-

წორი ითიქადის მიმყოლებზე ქააფირს არ უნდა ვამბობდეთ.

7 – თუ იმამი ღიად. ყველას დასანახად ცოდ-ვას არ ჩადის, და მის შესახებ არ ვიცით ცოდ-ვიანია თუ არა, მასზე მიყოლით ნამაზის ღოცვა შეიძლება. ეს კანონი ჯუმა და ბაირამ ნამაზის მლოცველ მართველებზეცაა.

8 – მუსლიმანებმა, მმართველებს, უფროსებს არ უნდა აუჯანყდნენ. ინტრიგის, განხეთქილების მიზეზი არ უნდა გახდნენ. მათთვის კარგი სასარგებლო საქმეების გაკეთებისთვის შეიძლებისდაგვარად რჩევა-დარიგებები უნდა მისცენ. წინ გასულ წინამძღოლებზე, მმართველებზე წინაა-ღმდეგობის გაწევა არ უნდა ხდებოდეს. აჯანყება ინტრიგის გამოგონება სხვადასხვა ცუდ საქმეებს გზას უხსნის. მათ სამადლო საქმის გაკეთებით ვედრება უნდა გააკეთოს და ბინძურ, ცოდვიან საქმეებიდან განშორებისთვის ტკბილი ენით უნდა მოუწოდოს.

9 – აბდსის აღებისას ფეხების დაბანის აღ-გილზე, საერთოდ პატიება და საპატიებელი რო-მც იყოს, ცალი ხელით ერთხელ, მესთვის ზემო-დან მესის გაკეთება, კაცისთვისას და ქალისთ-ვისაც დაშვებულია. შიშველ ფეხზე და წინ-დებზე მესის გაკეთება არ შეიძლება.

10 – ფეიღამბერის სულიერად და სხეულთ მირაჯის (ცათ ამადლება) გაკეთებაზე დაჯერება. (მირაჯი, წარმოსახვითი შემთხვევაა, ანუ სიზმარში განხორციელდა) მთქმელები, კჰლი სუნნეთიდან გარიცხულები არიან.

სამოთხეში მორწმუნეები აღლაჰუ თეალას პირისპირ დაინახავენ. აღსასრულის დღეს, ფეი-ღამბერები და სწორი საქმის მკეთებლები დაცუ-ლნი იქნებიან შვებას იგრძნობენ. საფლაავში კითხვები არსებობს. საფლაავში ტანჯვა სულის და სხეულის იქნება. ევლიების ქერამეთი (სას-წაუღი) სწორია. საფლაავში

სულები, სიცოცხლეში ჩადენილ და ნათქვამ საქმეებს მოისმენენ.

ყურანი ქერიმის კითხვის, მოწყალების გაღების და ყველა მსახურებისგან მიღებული მადლის, მიცვალებულების სულებისთვის გაგზავნა, მათზე სარგებლის მიცემაზე, ტანჯვის შემსუბუქებაზე ანდა ტანჯვისგან განთავისუფლების საბაბი გახდება. ამათი ყველაფრის დაჯერება, ეჭლი სუნნეთის მიმყოფების თვისებებია.

რწმენის პირობები

რწმენის პირობა ექვსია და ამენთუშია თავმოყრილი. ეს პირობები ჰაზრეთი ფეირამბერმა (სალლაჰუ ალეჰი ვე სელლემ) გვამცნო. ყველა მუ-სლიმანმა ბავშვს რწმენის ექვსი პირობა (ამენ-თუ) უნდა დააზეპირებინოს და მისი აზრი გააგებინოს. რწმენის პირობები ესენია: “**მე მრწანს ალლაჰის, მის მელექების, წმინდა წიგნების, ფეილამბრების, იმქვეყნის, ბე-დისწერის ხეირისა და შერის (კარგისა და ცუდის) ალლაჰის მიერობის და მწამს რომ ალლაჰი ერთია და მუჰამმედი მისი რესულია**”.

პირველი პირობა ალლაჰუ თეალას რწმენა

(ამენთუ ბილლაჰი) ალლაჰუ თეალას რწმენა ნიშნავს, რომ მე გულით მწამს ალლაჰის არსებობისა, მისი ერთადერთობისა. ალლაჰუ თეალა არსებობს და მხოლოდ ერთია. არ არის მისი მსგავსი და თანამეუფლებე. მას უფლება-მოსილებაში არანაირი მოცილე არ ჰყავს. ის გაჩენილებს არცერთი თვისებით და ფორმით არ ჰგავს.

ყველა არსების, მათი ყველა ორგანოსა თუ უჯრედის გამჩენი მხოლოდ ალლაჰუ თეალაა. ალლაჰის ნამდვილი

ცნობა და დახასიათება არ-ავის არ შეუძლია, რადგანაც ეს გონებრივ შესაძლებლობებს აღემატება. მხოლოდ და მხოლოდ ალლაჰის შესახებ ყურანი ქერიმში მოცემული სიტყვები (თვისებები და მნიშვნელობები) უნდა დავიზეპიროთ უნდა გავიაზროთ, რადგან ყველა მათგანი მყარი და სამარადისოა. ალლაჰუ თეა-ლა მხოლოდ მაღლა ან დაბლა, მარჯვნივ ან მარცხნი არ არის, (ის ყოველთვის და ყველგანაა).

ალლაჰუ თეალას 14 თვისება გააჩნია. 6 მათგანს **ზაათი**, 8 მათგანს **სუბუთი** თვისება ჰქვია. ყველა მათგანის მნიშვნელობების გაგება და დაზეპირება ძალიან კარგია.

ზაათი თვისებები (მხოლოდ და მხოლოდ ალლაჰის თვისებები)

1 – **გუჯუდ (არსებობა)** “ალლაჰი არსებობს, მისი არსებობა აუცილებელია

2 – **ყიდემ (დასაწყისის უქონლობა)** ალ-ლაჰის არსებობას დასაწყისი არ გააჩნია.

3 – **ბეყა (დასასრულის უქონლობა)** ალ-ლაჰის არსებობას დასასრული არ გააჩნია. არა-სოდეს გაქრება, არასოდეს მეტოქე არ ეყოლება, ვერასოდეს ვერავინ ვერ შეედრება.

4 – **ვაჰდანიეთ (ერთადერთობა)** ალლაჰი ერთადერთია არ ჰყავს ბადალი მოწილე ან მო-ნახევრე სიტყვაში, საქმეში ან უფლებამოსილებაში.

5 – **მუხალევეთუნ-ლილხავადის (უმსგავსობა)** ალლაჰი გაჩენილებს შორის არცერთ არსებას არ ჰგავს

6 – **ყიამ ბი-ნეფსიში (არსებობის სხვაზე დამოუკიდებულება)** ალლაჰი საკუთარი ძა-ლით, სხვაზე დამოკიდებული არარის. მას არ სჭირდება დრო და ადგილი. სხვა რამე არაფერია, რომ არი იყო ალლაჰი ყოველთვის იყო, არის და იქნება კიდე, რადგანაც ის ვინმესაგან რაიმეს არ საჭიროებს.

სუბუთი თვისებები

(თვისებები რომ-ლებიც ალლაჰუ თეალას გაჩენილებსაც გააჩნიათ. მაგ: სმენა, გაგონება. მაგრამ ალ-ლაჰს ეს თვისებები სხვებს არ ჰგავს)

1 – **ჰაიათ (სიცოცხლე)** ალლაჰუ თეალა ცოცხალია. მისი სიცოცხლე სხვა არავის სიცოცხლეს არ ჰგავს. მისი სიცოცხლე მუდმივი და სამარადისოა.

2 – **ილიმ (სიბრძნე)** ალლაჰმა ყველაფერი იცის და მისი ცოდნა არცერთ არსების ცოდნას არ ჰგავს. ალლაჰი წყველიად ღამეში შავ ქვაზე შავ ჭიანჭველის ცოცვას ხედავს და მისი ფეხების ბაქუნის ხმა ესმის. მან იცის ადამიანთა ზრახვები. რასაც ადამიანები გულში ან გონება-ში გაიფლებენ ხოლმე. მისი ცოდნა არ იცვლება მუდმივი და სამარადისოა.

3 – **სემღ (სმენა)** ალლაჰჟუ თეალა ისმენს, ისმენს ყოველგვარი საშუალების გარეშე. მისი გაგონილი და მოსმენილი არცერთ არსებისა არ ჰგავს. მისი ეს თვისებაც მუდმივი და სამარადი-სოა.

4 – **ბასარ (მხედველობა)** ალლაჰჟუ თეალა ხედავს, ხედავს ყოველგვარი პირობისა და საშ-ვალების გარეშე. მისი დანახული ადამიანის თვ-ალით დანახულ არ ჰგავს.

5 – **ირადე (ნება სურვილი)** მისი ნება უსას-რულოა და გააჩენს რასაც მოისურვებს. ყველაფერი მხოლოდ მისი სურვილით ჩნდება. არ არ-ის ძალა რომელიც მის ნებას წინ აღუდ-გება.

6 – **ყუდრეთ (ძლევამოსილება)** ალლაჰჟუ თეალა ყოველისშემძლეა, უძლეველია. არ არსებობს რაიმე სირთულე ან დაბრკოლება მისთვის.

7 – **ქელამ (მეტყველება)** ალლაჰჟუ თეალა წარმოთქვამს და ლაპარაკობს. მისი ნათქვამი ენით ასოებითა და ხმებით არ გამოიხატება. ყუ-რანში ალლაჰის სიტყვებია.

8 – **თექვინ (გაჩენა)** ერთადერთი გამჩენი ალლაჰია. ის რასაც მოისურვებს იმას გააჩენს. არ არსებობს სხვა გამჩენი გარდა ალლაჰისა, რაგდანაც ყველაფერს ალლაჰი აჩენს. (სხვა ყველა-ზე გამჩენია ამის თქმა არ შეიძლება).

არავინ და არაფერი ალლაჰჟუ თეალას თვისებებს არ ჰგავს.

მეორე პირობა მელეიქების რწმენა

(**ვე მელაიქეთიძი**) მელეიქების რწმენა ნიშნავს, რომ მე მწამს ალლაჰუ თეალას მე-ლეიქებისა. ისინი ალლაჰის მონამორჩილნი, მსახურნი არიან და ყველა მათგანი ალლაჰის ბრძანებას ემორჩილები. მელეიქები სინათლის სხივისაგან (ნურისაგან) არიან გაჩენილი, ცოცხლები არიან, ცოდვას არ სჩადიან, ქალი ან მამაკაცი არ არიან, არ იქორწინებენ, არ ჭამენ, არ სვამენ, არ იძინებენ, ჭკვიანები და ნათლით სავსე არიან. მათ შორის არის 4 რჩეული მელეიქი.

1 – **ჯებრაილი** ალეისსელამ მისი მოვალეობაა “ალლაჰის ბრძანებები და აკრძალვები აცნობოს ფეიღამბრებს.

2 – **ისრაფილი** ალიჰისსელამ “მისი მოვალეობაა სურაში ჩაბერვა. სურაში ორჯელ ჩაბერავს: პირველი ჩაბერვის მერე ალლაჰის გარდა ყველა ცოცხალი არსება მოკვდება. მეორე ჩაბერვის მერე კი ყველა მკვდარი ხელახლა გაცოცხლდება”.

3 – **მიქაილი** ალეიჰისსელამ “მისი მოვალეობაა ბარაქის გამოგზავნა, სიძვირე, სიიაფე, გაჭირვება, ყველა ბუნებრივი მოვლენების მართვა, გამოგვიგზავნოს პური არსებობისა. სიიაფე, სიძვირე, ხვაი და ბარაქა ყვეაფერს ის განაგებს”.

4 – **აზრაილი** ალეიჰისსელამ “მისი მოვალეობაა მიიბაროს ადამიანის სულები”.

ამის გარდა ოთხი ჯგუფის მელეიქები არიან. **ჰამელეო არშის** მელეიქების რაოდენობა ოთხია. ჰუზური ილაჰში მყოფ მელეიქებს **მუქარეებინ** ეწოდა. ტანჯვა-წამების მელეიქების მთავარს **ქერუბიან** ეწოდება. წყალობის

მელეიქებს რუჰანიან ეწოდება. სამოთხის მელეიქების მთავარი რიდვანი, ჯოჯოხეთის მელეიქების მთავარი მალიქი და სხვა. ჯოჯოხეთის მელეიქებს ზებანი ეწოდება. ცაში მელეიქების იბადეთის გაუკეთებელი ადგილი არ არის.

მესამე პირობა წმინდა წიგნების რწმენა

(ვე ქუთუბიძი): წმინდა წიგნები მწამს, ნიშნავს რომ მე ვირწმუნე იმ წმინდა წიგნებისა, რომლებიც ალლაჰმა დედამიწაზე გამოგზავნა. ალლაჰს თეალამ ზოგ ფეილამბერს ჯებრაილ მელეიქის მეშვეობით ვაჰით ანუ წაკითხვით, ზოგს დაწერ-რილად ზოგს გაგონევით. ყველა ალლაჰს თეალას სიტყვებია. წმინდა წიგნები ყველა ჭეშმარიტია. წმინდა წიგნები 104-ია. მათ შორის 4 დიდი წიგნია, 100 კი ბროშურა. ამათ-გან ალლაჰს თეალამ. **10 ბროშურა** ჰაზრეთი ადემს, **50 ბროშურა** ჰაზრეთი შიითს, **30 ბროშურა** ჰაზრეთი იდრისს, **10 ბროშურა** ჰაზრეთი იბრაჰიმს გამოუგზავნა. 4 დიდ წიგნს შორის: **თევრათი** ჰაზრეთი მუსას, **ზებური** ჰაზრეთი დავუდს, **ინჯილი** ჰაზრეთი ისას, **ყურანი ქერიმი** ჰაზრეთი მუჰამედს გაოუგზავნა.

დაწყებული პირველ ფეილამბერ, ჰაზრეთი ადემიდან დამთავრებული ბოლო ფეილამბერ ჰაზრეთი მუჰამედამდე, ალლაჰს თეალამ ეს წმინდა წიგნები გამოგზავნა რათა ადამიანებს მშვიდობიანად, ბედნიერად ეცხოვრათ ამ ქვეყნად და შესძლებოდათ სამოთხეში შესვლა. ალლაჰმა ამ წმინდა წიგნებში ადამიანებს აცნობა, განუმარტა ყველა საჭირო თეამა და საკითხი.

წმინდა წიგნებს შორს ყურანი ქერიმი უკანა-სკნელია. მისი გამოგზავნის შემდეგ სხვა წმინდა წიგნებმა აქტუ-

აღობა დაკარგა და გაუქმნდა კი-დეც. ყურანი დედამიწაზე ერთბაშად არ ჩამოსულა, ჰაზრეთი ფეირამბერი მას 23 წლის მანხილზე ღებულობდა. ყურანი ქერიმი 114 სურესა და 6236 აეთისაგან შესდგება. ზოგჯელ აეთების რაოდენობა იცვლება, რაც ზოგიერთი გრძელი აეთების რამოდენიმე აეთად ჩათვლით არის გამოწვეული. ყურანი ქერიმში ალლაჰის სიტყვებია ის ჰაზრეთი ფეილაბრის უდიდესი სასწაულია. ყურანი ქერიმის სიდიადემის წინაშე დააჩოქა იმდროინდელი არაბეთის ლიტერატურა თუ მწერლები, რადგანაც ვერავენ ვერ შესძლო ყურანის მსგავსი ერთი აეთის შექმნაც კი. ანდა როგორ შესძლებდა ყურანში ხომ თავიდან ბოლომდის ალლაჰის სიტყვებია და ადამიანის ხელი არ ურევია. ყურანი ქერიმს ალლაჰუ თეალა იცავს, რასაც ადასტურებს ის, რომ დღემდე მასში ერთი ასობგერაც არ შეცვლილა. ყურანი დღესაც ისეთია, როგორიც დედამიწაზე ჩამოვიდა და ქვეყნის ბოლო დღემდის ასეთი ფაქიზი და უცვლელი იქნება.

ჰაზრეთი მუჰამმედ (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) ფეილაბრის გარდაცვალების შემდეგ, მისმა პირველმა დამხმარემ ჰალიფამ, ჰაზრეთი ებუ ბექირმა (რადიელლაჰუნ) ყურანის აეთები ერთბაშად შეკრიბა და ერთ წიგნში მოუყარა თავი. იმ წიგნს **“მუსხაფი”** უწოდეს. მესამე ჰალიფემ ჰარეთი ოსმანმა (რადიელლაჰუნ) 6 ცალი კიდე დააწერინა და სხვადასხვა რეგიონებში ვაგზავნა.

ყურანი არაბული ასოებით უნდა წავიკითხოთ. სხვა ასოებით დაწერილს ყურანი არ ეთქმის.

ა) კითხვის დროს აბდესი აღებული უნდა გვექონდეს, ყიბლის მხარეს უნდა ვიდგეთ და ყურადღებით უნდა წავიკითხოთ.

ბ) ნელ ნელა და გამოთქმით უნდა წავიკითხოთ.

გ) ყურანის კითხვისას მისი ყველა აეთის მნიშვნელობა ღრმად უნდა გავიზიაროთ.

დ) ყველა სიტყვა ზუსტად, გამოთქმით უნდა წავიკითხოთ.

ე) წაკითხული, რომ აღლაჰის სიტყვებია კარგად უნდა გავითავისოთ.

ვ) ყურანის ყველა ბრძანებებსა და აკრძალვებს უნდა დავემორჩილოთ.

მეთხე პირობა ფეილამბრების რწმენა

(ვე რესულიჰი). ფეილამბრების რწმენა ნიშნავს, რომ მე მწამს აღლაჰის ფეილამბრების. ისინი შერჩეული არიან ფეილამბრებად, რათა გვიჩვენოს სწორი გზა და აღლაჰის მსახურების, ყველა ფეილამბრმა ერთი და იგივე რწმენა მოიტანა. ფეილამბრები ზოგიერთი თვისებით ხასიათდებიან. ამ შვიდი ნიშანთვისების დაჯგუფებაა საჭირო. ესენია:

1 – **ისმეთ (უცოდველობა):** ფეილამბრები არასოდეს ჰარამს, აკრძალულ საქმეს არ მოიმოქმედებენ, არასოდეს პატარა ან დიდი არა-ნაირ ცოდვას არ ჩაიდენენ. ისინი უცოდველნი არიან.

2 – **ემანეთ (სანდოობა):** ფეილამბრები ყოველმხრივ სანდოები არიან და არასოდეს მათთვის ჩაბარებულ ამანათებს არ უმუხთლებენ.

3 – **სიდყ (სიმართლე):** ფეილამბრები არასოდეს ტყუილს არ იტყვიან, ყველა სიტყვის და საქმეში გულახდილი და მართალნი არიან.

4 – **ფეთანეთ (ნიჭიერება):** ფეილამბრები ძალიან ჭკვიანი და გამგებნი არიან. სიბრმავე, სიყრუე ან მსგავსი

ნაკლოვნებების მქონე და ქა-ლებიდან ფეილამბრები არ ყოფილან.

5 – **თებლიდ (ცნობა):** ყველაფერი რასაც ფეილამბრები ხალხს აცნობენ მათ ალლაჰისგან შეისწავლეს. წარმოთქმული არცერთი აკრძალვა ან ბრძანება მათი საკუთარი ნებასურვილი არ არის. ისინი მხოლოდ ალლაჰის ბრანებებს გვამ-ცნობენ.

6 – **ადალეთ (სამართლიანობა):** ფეილამბრები არასოდეს სწადიან უსამართლობასა და სისასტიკეს, ჭეშმარიტებასა და სამართალს არავის ხათრისთის არ გადაუხვევენ.

7 – **ემნულ-ღაზმნ (ალლაჰი მათ ფეილამბრობის ტიტულს არ ჩამოართმევს):** სააქაოშიც და საიქიოშიც მუდმივად ფეილამბრები არიან.

ახალი რჯულისა და შერიათის მომტან ფეილამბრებს **რესული** ეწოდება. ხოლო იმ ფეილამბრებს რომელიც წინა ფეილამბრის შარიათს აგრძელებს **ნები** ეწოდება. არასოდეს ფეილამბრები ერთმანეთიდან არ უნდა გამოვარჩიონ. ყველა ისინი ალლაჰის მხვრივ შერჩეული, მარ-თალი და ღირსეულნი არიან. თუ ვინმეს რომელიმე მათგანია არ სწამს, ის ხვა დანარჩენების მორწმუნედაც არ ჩაითვლება, ესეიგი ურწმუნოა, ვინაიდან ყველა ფეილამბრის რწმენა, როგორც ზემოთ აღ-ვნიშნეთ რწმენის მეოთხე პირობათა-განია.

ადამიანი ბევრი იბადეთით, ბევრი ლოცვით, შიმშილისა და ტნჯვის გამოცდით ფეილამბერი ვერ გახდება. ალლაჰუ თეალა ვისაც შეარჩევს, მხოლოდ ის იქნება ფეილამბერი. ფეილამბრების რაოდენობა ზუსტად ცნობილი არაა. ითვლება რომ 124000-ზე მეტი არიან. აქედან 313 ან 315 რესულია. ამათგან 6 უფრო დიდი ფეილამბერია, მათ **ულულაზმ** ეწოდება. ესენია **ადემ, ნუჰ, იბრაჰიმ, მუსა,** ისა. და **მუჰამმედ მუსტა-ფა** (ალეიჰიმუს-

სელამ). ფეილამბრების 33 სახელი ცნობილია ესენია: ადემ, იდრის, შით, ნუჰ, ჰუდ, სალიჰ, იბრაჰიმ, ლუტ, ისმაილ, ისჰაკ, იაყუფ, ისუფ, ეიუბ, შუაიბ, მუსა, ჰარუნ, ჰიდირ, იუზა ბინ ნუნ, ილიას, ელიას, ზულქიფრ, შემუნ, იშმოილ, იუნუს ბინ მეთა, დავუდ, სულეიმან, ლოყმან, ზექერია, იაჰია, უზეირ, ისა ბინ მერიემ, ზულ-ყარმინ, და მუჰამმედ (ალეიჰი ვე ალეიჰიმუსსალათუ ვესსელამ).

აქედან ყურანში მარტო 28 სახელია მოხსენებული. (ზულყარნენ, ლოყმან, უზეირ, ჰიდირ). ზუსტად ცნობილი არ არის ფეილაბრები იყვნენ თუ არა. მუჰამედ მასუმი მეორე ნაწილის ოც-დაეთექვსმეტე წერილში ჰიდირ ალეისელამის ფეილამბრობის ალბათობა უფრო ძლიერია გად-მოგვეცემს.

ჩვენი ფეილამბერი ჰაზრეთი მუჰამმედი

ჰაზრეთი მუჰამმედი (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) აღლაჰუ თეალას რესულია, ჰაბიბია (საყვარელია). ფეილამბერთაგან ყველაზე უპირატესი და უკანასკნელია. მამის სახელია აბდუღლაჰი. 571 წლის 20 აპრილს ორშაბათ დღეს გამთენიისასს მექქაში დაიბადა. მამა დაბადებამდის გარდაეცვალა. 6 წლისას დედა. 8 წლისას ბაბუა გარდა-ეცვალა. შემდეგ ბიძის ებუ თალიბის გვერდით იზრდებოდა. 25 წლის ასაკში ჰაზრეთი ხატი-ჯეს-თან (რადიელლაჰუან) დაქორწინდა, მისგან 4 ქალი-შვილი და 2 ვაჟი შეეძინა. პირველ ვაჟიშ-ვილს ქასიმი. მის გამო ფეილამბერს (ებ-ულ ქასიმს) ერქვა ქასიმის მამა ეთქმის. 40 წლის ასაკში ყველა ადამიანს და ჯინს ეცნოდა მისი ფეილამბრობა. ფეილამბრობიდან სამი წლის შემდეგ ყველას რწმენისაკენ მოუწოდა. 52 წლის ასაკში ერთ დამეს აღლაჰმა იგი მექქადან

იერუსალიმში მდებარე “აცსას” მეჩეთში და იქიდანაც ზეცაში აიყვანა და უკან დედამიწაზე დააბრუნა. ამ მგზავრობას (მირაჯი) ეწოდება. ამ მგზავრობისას ფეილამბერმა სამოთხე, ჯოჯოხეთი და ალლაჰუ თეალა იხილა. იმ ღამით ალლაჰისაგან მუსლიმანებისათვის დღეში ხუთჯერ ნამაზის ღოცვის ბრძანება მიიღო.

ჩ.წ 622 წელს ალლაჰის ბრძანებით ჰაზრეთი ფეილამბერი მექქადან მედინაში წავიდა. ამ მგზავრობას (ჰიჯრეთი) ეწოდება. მუსლიმანური წელ-თაღრიცხვა ამ წლიდან იწყება, ამას (ჰიჯრის წელთაღრიცხვა) ეწოდება. ჰიჯრის წელთაღრიცხვით 11, ჩ.წ 632 წელს ორშაბათ დღეს 63 წლის ასაკში ჰაზრეთი ფეილამბერი გარდაიცვალა.

ჰაზრეთი ფეილამბერი თეთრი იყო. ყველაზე მშვენიერი იყო, მაგრამ ამას ყველას არ აგრძნობინებდა. ვინც ერთხელ მაინც, ნახავდა მის სილამაზეს (თუნდაც სიზმარში), მთელი მისი ცხოვრება მხიარულობაში და ბედნიერებაში გაივლიდა. იგი ყველა გაგებით დედამიწის ზურგზე მცხოვრებ ყველა ადამიანზე უფრო მშვენიერი და აღმატებული იყო. მისი ფიქრი, აზრი, ქცევები, ხასიათი, აგებულება და ძალა ყველა ადამიანს აღემატებოდა.

ბავშვობისას ორჯერ ვაჭრებთან ერთად და-მასკოს მახლობლად ბუსრაში წავიდა და უკან დაბრუნდა. ამის გარდა არსად და არსოდეს არ წასულა. ბრძენი იყო, მაგრამ სკოლაში არასოდეს არ წასულა, არავის გააკეთილებს არ დასწრებია, მაგრამ ყველაფერი იცოდა, რადგან ალ-ლაჰუ თეალამ მას ყველაფერს ატყობინებდა. მე-ლეიქი ჯებრაილიც მას ყველაფერს ატყობინებდა. მისი ნათელი გული სხივებს აფქრვევდა. მისმიერ გაცემული ცოდნა და სიბრძნე რადიოს ტალღების მსგავსად ყველა ადგილზე აღწევდა: მთებ-

ში, ცაში, ზღვებში, ტბებსა და სხვა. ეხლაც მისი საფლავიდანაც იფრქვევა მი-სი ცოდნა, ისლამი დღითი დღე იზრდება. რა-დიოტალღების დაჭერისთვის მიმდებია საჭირო ხოლო ფეილამბრის სიბრნის ზიარებისათვის მიმდობი, მორწმუნე, სწორი გზით მავალი და ცოდვებისაგან განწმენდილი გულია საჭირო. ასეთი ადამიანი ფეილამბრისეულ ნათელს მიი-ღებს და აავრცელებს. მათ **“ეგლია”** ეწოდებათ. რიგითმა ადამიანებმა გულით რომ უსმინონ და მისიდან ეგლიას, მათი გულიც განიწმინდება, განივრცობა, ჩამოყალიბდება და გაუმჯობესდება. ალლაჰუ თეალამ გააჩინა მზე, რათა მივი-ღოთ მისი სითბო და ენერგია და გავიზიაროთ, როლო ჰაზრეთი ფეილამბერი ჩვენი სულისა და გონების მასაზრდოებლად გამოგვიგზავნა. რო-გორც მზე კვებავს ყველაფერს, მატერიალურსა და სხეულებრივს ისევე ეგლიათა საუბრები სიტყვები და ნათელი ჰკვებავს სულსა და გონებას, რამდენადაც ის ჰაზრეთი ფეირამბრისგან მომ-დინარეობს.

ალლაჰუ თეალამ ჯებრაილ მელეიქის მეშვეობით ჰაზრეთი მუჰამმედს (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) **(ყურანი ქერიმი)** გამოუგზავნა და ადამიანებს უბრძანა ეკეთბიანათ სასარგებლო და სასიკეთო საქმეები სააქაოშიც და საიქიო-შიც, ხოლო ყველაფერი რაც მავნებელია აკრძალა. ამ აკრძალვებსა და ბრზანებებს **(ის-ლამი)**, **(ის-ლამური რელიგია)** ანდა **(ისლა-მური ზნეობა)** ეწო-დება.

ჰაზრეთი ფეილამბრის ყველა სიტყვა სწორია, ჭეშმარ-იტი და სასარგებლოა. ვისაც ასე სწამს, მას (მუმინი) (მუსლიმანი) ეწოდება. ხოლო ვისაც ფეილამბრის არ სწამს, მას ურწმუნო ანუ (ქაფი-რი) ეწოდება. ალლაჰს მუსლიმანი უყვარს და მას სამუდამოდ ჯოჯოეთისთვის არ იმეტებს ანუ სულ არ მოახვედრებს იქ, ან და თუ ცოდვიანია, ცოდვის შესაბამისად მცირე ხანს ჯოჯოხ-

ეთში მოხვედრის მერე გაათავისუფლებს. ხოლო ურწუმუნო სამოთხეში ვერ მოხდება. პირდაპირ ჯოჯოხეთში წავა და სამუდამოდ იქ დარჩება. სამოთხეში მოხვედრის საფუძველი ფეილამბრის რწმენაა, ფეილამბრის მიმართ ურწმუნოება მრავალ ტანჯვასა და უბედურებას მოიყოლიებს ხოლმე.

ჰაზრეთი ფეილამბერს ყველა სხვა ფეილამბერზე მეტი ჭკვა, გონება, სილამაზე, მჭერმეტყველობა, მოთმინება, გამჭრიახობა, შემწყალებლობა, გულუხვობა, სიკეთე, სიყვარული და შემბრალებლობა ჰქონდა. მეგობარსა თუ მტერს მიყენებულ ზიანსა და ბოროტებას პატიებდა. არასოდეს საპასუხოდ არ მტრობდა. როდესაც ურწმუნოებმა მას კბილები ჩაუმტრიეს აღლაჰს ასე შეევედრა: **(ვი აღლაჰ მიუტყვე მათ, რად-განაც ამას უვიცობის გამო სჩაადიან).**

ჰაზრეთი ფეილამბერს ძალიან კარგი ხასიათი ჰქონდა. საჭიროა მუსლიმანებმა შეისწავლონ და მიჰბადონ - ფეილამბერს. ამ გზით ადამიანები სიკეთისა და ბედნიერების სათავეს მიაგნებენ და ფეილამბრის შუამდგომლობას ეღირსებიან. რად-განაც ჰადისში ვკითხულობთ: **“იცხოვრეთ აღლაჰის ზნეობით”.**

ესპაბი ქირამი

იმ მუსლიმნებს, რომლებსაც ხვდათ პატივი ენახათ და ესაუბრათ ჰაზრეთი ფეიღამბერთან “**ესპაბი ქირამი ანუ სააჰაბე**” ეწოდებოდათ. ყველა დროის ყველაზე საუკეთესო ესპაბი არის **ებუ ბექრ-ი სიდლიქ**. იგი პირველი ჰა-ლიფეა. მას მოჰყვებიან ჰალიფე **ომერ ბინ ჰატტაბ**, მესამე ჰალიფე **ოსმან ბინ ლაფფან** და მეოთხე ხალიფე **ალი ბინ ები ტალიბ**. ჰაზრეთი ფეიღამბრის ჰადისის მიხედვით მსოფ-ლიო ქალებს შორის ყველაზე უპირატესი არიან: “**ფატმა, აიშე, ხატიჯე, მერიემი და ასიე**”. კვლავ ერთერთ ჰადისში ჰაზრეთი ფეიღამბერი ასე ბრძანებს: “**ფატმა სამოხთის ქალბატონებს შორის ყველაზე აღმატებუ-ლია, ხოლო ჰასანი და ჰუსეინი ვაჟიშვილებს შორის ყველაზე საუკეთესონი არიან**”.

ამათ შემდეგ ესპაბი ქირამის ყველაზე საუკეთესო რიგით “**აშერეი მუბეშერე**” მოჰყვება აშერეი მუბეშერე არიან 10 საჰაბე რომლებსაც სიცოცხლეშივე სამოთხეში წასვლა ემახარობ-ლათ. ესენია: “**ებუ ბექრ-ი სიდლიქ, ომერ-ულ-ფარუქ, ოსმანიბინ ლაფფან, ალი ბინ ებუ ტაალირ, ებუ უბეიე ბინ ჯერრაჰ, ტალჰა, ზუბეირ ბინ ავვამ, სად ბინ ები ვაქასი, სადიბ ბინ ზედი და აბდურაჰმან ბინ აფფი**. (რიდვანულლაჰი თეალა ალეიჰი ეჯმან). შემდეგ **ბედრის** ბრძოლაში მონაწილეები შემდეგ **ჰაჰუდის** და **ბიათურრიდვანში** მონაწილეები არიან.

ჩვენ მოვალენი ვართ სიყვარულით და პატივისცემით მოვისხენით ყველა საჰაბე, ვინც ჰაზრეთი ფეიღამბერს დაეხმარა ძნელ გზაზე და მი-სთვის ქონება და სიცოცხლე მსხვერპლად გა-იმეტა. აკრძალულია და დიდი ცოდვად ჩაგვეთვ-ლება მათი აუგად მოხსენიება და არასერიო-ზულობა.

ვისაც ჰაზრეთი ფეიღამბერი უყვარს, მისი ეს-ჰაბიც

უკლებლივ ყველა უნდა უყვარდეს, რადგან წმინდა ჰადისი ბრძანებს რომ: “თუ კი ვინმეს ჩემი ესპაბი უყვარს ეს ჩემი სიყვარულისთვის უყვარს, ხოლო ვისაც საჭაბეები არ უყვარს მეც არ ვუყვარვარ, ვინც მათ აწყენინებს მე მაწყენინებს, ხოლო ვინც მე მაწყენინებს ალლაჰს აწყენინებს. ალლაჰის გამნრისხნებელი კი შეჭველია დაიტანჯება”. ასევე სხვა ჰადისში ვკითხულობთ: “როდესაც ალლაჰს სურს ჩემი უმმეთიდან სიკეთით დააჯილდოვოს ვინმე, მაშინ მას საკუთარ სიცოცხლეზე მეტად ჩემს საჭაბეებს შეაყვარებს”. ფეი-ღამბრის გარდაცვალების დღეს მედინეში 33 000. სულ სააბეთა რიც-ხვი 124 000 - ზე მეტი იყო.

ოთხის მეზების იმამები და სხვა ალი-მები (სწავლულები)

არსებობს რწმენის ერთადერთი ჭეშმარიტი გზა ეს (ეჰლი სუნნეთ ველჯემაღეთ)-ის მე-ზებია. არის ეჰლი სუნნეთის ოთხი იმამი, რომ-ლებიც მუსლიმანებს ასწავლიან ჭეშმარიტ მუსლიმანობას ჭეშმარიტ გზას, რომელიც მიგვითითა ჰაზრეთი ფეიღამბერმა. ესენია: პირველი, იმამი აზამ ებუ ჰანიფე ნუმან ბინ საბიტი. მეორე, იმამი მალიქი ბინ ენეს, მესამე, იმამი მუჰამმედ ბინ იდრის შაფი, მეოთხე, იმამი აჰმედ ბინ ჰანბელი. (რამჰეთუღლაი-პი ალეიჰიმ ვჯჰანინ)

დღეს, ვინც ამ ოთხ იმამდანი ერთ-ერთს არ მისდევს დიდ საფრთხეში იმყოფება. რადგანაც ფეიღამბრის ჭეშმარიტ გზას ესენი გვასწავლიან. ჩვენ ამ წიგნში ჰამეფი მესების მიხედვით ნამა-ზის შესახებ საკითხები ამ მესების დიდი ალი-მების წიგნებიდან ამოვიღეთ, გავამარტივეთ და თქვენ გთავაზობთ.

ოთხ იმამის მოსწავლეებიდან ორმა, იმანის (რწმენის)

საკითხებში ძალიან წინ წაიწია. ამგვარად ითიქადის მიხედვით მესები ორი გახდა. ყურანისა და ჰადისს შესაფერის რწმენა ამ ორი პირვნების მიერ გადმოცემული რწმენაა. ვკლი სუნნეთის იმანის საკითხების დედამიწაზე გა-მაგრცელებელი ეს ორი პიროვნებაა. ერთი ებუ მანსური მათურიდი. მეორე ებულ ჰასენ ალი ეშარი.

ეს ორი იმამი ერთი და იგივე იმანს გვამც-ნობენ. მათ შორის რამოდენიმე განსხვავება ნი-შენელოვანი არ არის. ყურანი და ჰადისი ცოდ-ნასა და მცოდნელებს აქებს, ერთ აეთში ვკით-ხულობთ “განა შეიძლება უცოდინარი და მცოდ-ნე ერთი იყოს.” სხვა აეთში “მუსლი-მანებო მცოდ-ნელებისაგან შეისწავლეთ ის რაც არ იცით” ნაბრძანებია.

ჰადისებში ნაბრძანებია: “(აღლაპი და მე-ლე-იქები ადამიანებისათვის სიკეთის მასწავლებლებს ლოცავენ). (წარღვნის დღეს გადარჩებიან ჯერ ფეიღამბრები, შემდეგ სწავლულები და შემდეგ შეჰიდები). (ადამიანებო იცოდეთ რომ ცოდ-ნა ბრძენთა მოსმენით შეიძინება). (ისწავლეთ, რადგანაც ცოდნა იბადეთის ტოლფასია, მცოდნეებს ჯიჰადის მადლი დაეწერებათ). (სწავლა ქველ-მოქმედების (სადაყის გაცემის) გაწევის ტოლფასია, ბრძენისაგან ცოდნის შეძენა ღამის (თეჯუდ) ნამაზის ლოცვის მსგავსია). (ცოდნა ყველა ნაფილე ნამაზების ლოცვაზე უფრო მად-ლია), (რაგდანაც ცოდნა სასარგე-ბლოა სწავლუ-ლისთვისაც და მასწავლებლისთვისაც). (ბევრ მადლს მოიგებს ის, ვინც სწავლობს იმისათვის, რათა სხვებსაც შეასწავლოს). (სიბრძნე საუნჯეა მისი გასაღები კი შეკითხა და შესწავლაა). (ის-წავლეთ და სხვასაც ასწავლეთ), (ყველაფერს სათავე აქვს, ცოდნის სათავე კი ბრძენთა გულებია), (ცოდნის გაცემა ცოდ-ვების გამოისყიდის)

მეხუთე პირობა საიქიოს რწმენა

(ველ იეემილ ახირი): საიქიოს რწმენა ნიშნავს რომ მე მწამს იმ ქვეყნის სამოთხისა და ჯოჯოხეთის, სიქიოს ცხოვრება ადამიანის სიკუდილის დღეს იქნება. არ არის ცნობილი რო-დის მო-ხედება წარღვნა, მაგრამ ჰაზრეთი ფეი-ღამბერმა წარღვნის ზოგიერთი ნიშნები გვამცნობა: მოვა ჰაზრეთ მეჰდი, ჰაზრეთი ისა ციდან ღამასკოში ჩამოვა დედჯალი გამონღება, ეჯუ-ჯი და მეჯუ-ჯი ყველა ადგილს აურევ დაურევენ, მზე დასავლეთიდან ამოვა, დიდი მიწისძვრები მოხდება, ხალხს რწმენა და-ავიწყდება. ყველგან ბოროტება დაისადგურებს. ცოდვიანები მომრავლდება ჰარამი საქმე და ლუკმა მომრავლდება. იემენიდან ცეცელი წამოვა, მთები და ცა დანაწევრდება, მზე და მთვარე დაბნდება და სხვა.

არსებობს სასაფლაოს დაკითხვა. მათ მუნქერი და ნეკირი მეღეიქები იძლევიან. შემდეგი სიტყვები უნდა დავიხეპიროთ და ბავშვებსაც უნდა დავაზეპირებინოთ: (ჩემი ილაჰი ალლაჰია, ფეი-ღამბერი მუჰამმედია, რჯული ისლამია, წმინდა წიგნი ყურანი ქერიმია, ყიბლე ქააბეა, ითიქადის მეზები ეჰლი სუნნეთი ველ ჯემაეთი, ამელის მესები იმამი აზამ ებუ ჰანიფეს მეზებია). წარღვნის დღეს ყველა მკედარი ხელახლა გაცოცხლდება და ერთ ტიალ ადგილზე მოიყრის თავს. ამ ადგილს **მაჰ-შერი** ჰქვია. მადლიანებს, ცოდვა მადლის რვეულს მარჯვნიდან, ცოდვია-ნებს, ცუდ ადამიანებს კი მარცხნიდან მისცემენ. ურ-წმუნოების და ფარისევლობის გარდა სხვა ყველა ცოდვა ალლაჰუ თეალა ისურვებს აპა-ტიებს ისურვებს პატარა ცოდვებისთვისაც სამაგიერო ტანჯვას მისცემს.

მის შემდეგ ცოდვა მადლის ასაწონად სასწორს

(მიზან) დადგამენ და ალლაჰის ბრძანებით ჯოჯოხეთზე ბეწვის **(სირათის)** ხიდს გადგამენ. ამ ხიდზე ყველა გაივლიან, ვინც სამოთხის ღირსი არ იქნება ხიდზე გადასვლას ვერ შეძლებს და ჯოჯოხეთში ჩავარდება. იმქვეყნად ჰაზრეთი ფეილამბრის წყლის აუზი არსებობს. ამ აუზს **“ქვესერი”** ჰქვია.

(შეფადეთი) შუამდგოლობა ნამდვილია. იმ მუსლიმანების ჯოჯოხეთიდან გადარჩენისათვის, ვინც ცოდვები ჩაიდინა და მონანიების გარეშე გარდაიცვალა, ფეილამბრები, მელეიქები, ევლიები, აღიმები, შეჰიდები, ალლაჰს შეევედრებიან და ვისაც ალლაჰი ნებას დართავს იმისი დიდი თუ პატარა ცოდვები მიტვეებული იქნება.

(სამოთხე და ჯოჯოხეთი) ესლაც არის. სამოთხეს რვა კარი აქვს ყოველ მათგანს სამოთხეში მიყვართ. ჯოჯოხეთს შვიდი ქვესენელი აქვს და პირველიდან მეშვიდემდე ტანჯვა წამება უფრო და უფრო მატულობს.

მექვესე პირობა ბედისწერის რწმენა

(ვე ბილ-ყადერი. ხეირიჰი ვე შერრიჰი მინაღლაჰი თელ-აღა): ბედისწერის რწმენა ნიშნავს, რომ მე მწამს ალღაჰის მიერ გან-საზღვრული ბედისწერისა, ხეირსა და შერრისა ალღაჰის მი-ერობის. ადამიანების თავს მოვლენილი ყველა სიკეთე თუ ბოროტება, მადლი თუ ცოდვა მხოლოდ ალღაჰის ნება სურვილით ხორციელდება.

ალღაჰმა ადამიანებს ნება-სურვილი მისცა. ადამიანი რაიმე საქმის გაკეთებს როცა დააპირებს, ალღაჰი გააჩენს. ადამიანი თუ არ ისურვებს ალღაჰი არ გააჩენს

აქ გადმოცემული ვჰლი სუნნეთის ზოგადი ცნობები ვისაც დაწვრილებით შესწავლა უნდა, ჰაქიქათის გამომცემლობის მიერ გამოცემული, ისლამის აღიშებიდან მევლანა ჰალიდ ბაღდადი ფარისის (ითიქადნამე) და ქეალი ფეიზულღაჰ გადათარგმნილი (ყველასათვის საჭირო იმა-ნი) წიგნები წაიკითხონ.

ალღაჰჲ თეალამ ყველას მორჩილება უბრძანა. (მორჩილება იმანის პირობებიდანაა) აეთი ამ ბრძანებებიდან ერთერთია. მაიდეს სურეში (თუ იმანი გაქვთ ალღაჰჲ თეალას დაემოღჩილეთ). აღი ირან სურეში, (ალღჲ თეალას მორჩილები უთუოდ ეყვარება). თალაყის სურეში, (ვინც ალღაჰის მორჩი-ღია, ალღაჰი მისგან კმაყოფილია). ასეთი ნიშნელობის მრავალი აეთია.

ადამიანს ალღაჰმა ჭკუა და გონება იმიტომ მისცა რომ თავისი მომავალი თვითონვე განსაზღვროს და გაანალიზოს, აწონ დაწონოს ყველა-ფერი და იფიქროს გადაგებულ ნაბიჯის შედეგ-ზე. მიენდოს ალღაჰს და იცხოვრო ბედნიერად ყურანი ქერიმში ალღაჰი ასე ბრძანებს: “ვინც ალღაჰს მიენდობა ის ალღაჰს უყვარს”.

“ვინც ალლაჰს მიენდობა იმისთვის ალ-ლაჰი ყველაფრისათვის საკმარისია”.

ჰაზრეთი ფეიღამბერი კი ასე ბრძანებს: “მე მორწმუნეთა ერთი ჯგუფი მიჩვენეს მთები და ველები გაეცხო, მათ სიმრავლის გა-მიკვირდა და გამიხარდა, გაგიხარდაო? შემეკითხნენ, დიას გამიხარდა. ამათგან სამოთხეში მხოლოდ 70 000 დაკითხვის გარეშე შევვლენო. რომლები შევვლენ მეთქი ვკითხე. “ვინც თავის ცხოვრებაში შელოცვას, ჯადოს, მარჩიელებს არ ურევს და მთელი არსებით მხოლოდ ალლაჰს ენდობაო”. მიპასუხეს. მომსმენთა შორის უქაშე რადიელლაჰუანჰ ფეხზე წაოდგა და (ეი რესუ-ლაღლაჰ! და-მლოცე რომ მეც იმათგანი ვიყო), (ეი რაბბი ესეც იმათით ამყოფე) ბრძანა. სხვა წამოდგა და დალოცვა ითხოვა ფეიღამ-ბერმა (უქაშე შენზე სწრაფად მოიქცა) ბრძანა.

მეორე ნაწილი იბადეთი (ღვთისმსახურება) და ნამაზი

რა არის იბადეთი (ღვთისმსახურება)?

იბადეთი ჩვენი გამჩენის, სიკეთის, ხვავისა და ბარაქის მომცემის, ყოველგვარი უბედურებისაგან დამცავი ალლაჰის ბრძანებების შესრულება და აკრძალვებისაგან თავის არიდებაა. გარდა ამისა ფეილამბრებზე, ევლიებისა და სწავლულეებზე მიბაძეა.

ალლაჰუ თეალამ ადამიანებს უთვალავი წყალობა (ნიმმეთი) და სიკეთე უბოძა. ამიტომ შეძლებისდაგვარად ალლაჰის დიდება ადამიანთა წმინდა მოვალეობაა. მაგრამ ადამიანები თავიანთი ნაკლოვნებებით ვერ იპოვიან საჭირო სიტყვებს ალლაჰის სადიდებლად. ზოგჯელ კარგს ვამბობთ და სინამდვილეში ცუდი აღმოჩნდება.

ალლაჰის სადიდებლად გაკეთებული სასიკეთო საქმეები და მოვალეობანი ჰაზრეთი ფეილამბრის საშუალებით ალლაჰმა ადამიანებს აცნობა. ალლაჰის ნაბრძანებ ამ მოვალეობებს **”ისლა-მი”** ეწოდება. ფეილამბრის გზის მიყოლა ალლაჰის ბრძანებას ნიშნავს. ხოლო ამ გზას აცდენის იბადეთებს ალლაჰი არ მიიღებს, რად-განაც ადამიანების მოწონებულ ბევრ საქმეს ისლამი ჰკიცხავს და იწუნებს.

აქედან ვხედავთ, რომ ვისაც გონება აქვს ალლაჰისა და ფეილამბრის გზიდან არ გადაუხვევს და ის ადიდებს ალლაჰს.

ვინც ჰაზრეთი ფეილამბრზე მიყოლით ცხოვრობს მუსლიმანიც იმას ეწოდება. **იბადეთიც** ალლაჰის მადლიერებას და ფეილამბრის შესაბამის ცხოვრებას ეწოდება. ისლამი ორ ნაწილისაგან შედგება:

1 – რისი რწმენაც გულით არის საჭირო.

2 – რისი გაკეთებაც გულითა და სხეულით-თაა სანირო.

სხეულით შესრულებულ იბადეთებს შორის ყველაზე საუკეთესო არის ნამაზი. ნამდვილმა მუს-ლიმანმა დღეში ხუთჯერ ნამაზი უნდა ილო-ცოს.

ვის ეწოდება მუქელლეფი ? (ვალდებული)

მოწიფულობის ასაკში მიღწეულ, ქალებსა და მამაკაცებს (**მუქელლეფი**) ეწოდებათ ასეთი ადამიანი ვალდებულია ჯერ რწმენა მიიღოს, შემდეგ კი იბადეთები შეასრულოს. გარდა ამისა ჰარამ და აკრძალულ საქმეებს თავი უნდა მოა-რიდოს.

ჭკუა აღიქვამს და არჩევს ერთმანეთისაგან კარგს და ცუდს. ჭკუა ზომავს ორი კარგი რამი-საგან უფრო კარგსა და ორი ცუდი რამისაგან უფრო ცუდს. ჭკვიანი ადამიანი კარგისა და ცუდის განსხვავებით კი არ კმაყოფილდება, არა-მედ კარგს ღებულობს და ცუდს უარყოფს. ჭკუა თვალს გავს, ისლამი კი სინათლეს თუ სინათლე არ იქნება თვალი ვერ დაინახავს.

მოწიფულობის ასაკი გარდამავალი პერიო-დის დასასრულს ნიშნავს. ვაჟებისათვის ეს პე-რიოდი 12 წლის შემდეგ იწყება. არსებოს ზოგიერთი ნიშნები რითაც მოწიფულობა დგინდება. ეს ნიშნები რომაც არ გამოჩნდეს 15 წლის ვაჟი მოწიფულად ითვლება. გოგონების გარდამავალი პერიოდი კი 9 წლის მერე იწყება. გოგონების ასევე მოწიფულობის ნიშნები რომც არ ჰქონდეთ 15 წლის მერე მოწიფულად ით-ვლებიან.

ეფლალი მუქელლეფინ

ეფლალი მუქელლეფინი ეწოდება იმ საქმეებს, რომელთა შესრულებისთვისაც ვალდებულია ყველა მუსლიმანი, ეფლალი მუქელლეფინი რგაა, ესენია: ფარდი, ვაჯიბი, სუნნეთი, მუსთეჰაბი, მუბაჰი, ჰარამი, მექრუჰი და მუფსიდი.

1 – **ფარდი**: ალლაჰუ თეალას მიერ ყურანი ქე-რიმში ღიად, კატეგორიულად ნაბრძანებია, რომლის შესრულებაც აუცილებელია, შეუსრულებლობის შემთხვევაში ადამიანს პასუხი მოეთხოვება. არ გამკეთებელი და მნიშვნელობის არ მიმნიჭებელი (ქააფირი) ურწმუნო გახდება. ფარდი ორნაირია:

ფარდი ღაინი: ყველა მოწიფული მუსლიმანის მიერ შესასრულებელი ბრძანებაა. რწმენა, აბდესის აღება ღუსლის აღება, ხუთი დროის ნამაზის ღოცვა, რამაზანი, ჰაჯობა (32 და54 ფარდი ცნობილია)

ფარდი ქიფაე: ამ შემთხვევაში ზოგი მუსლიმანის შესრულებული იბადეთით დანარჩენები თავისუფლდებიან. მაგალითად მიცვალებულის (ჯე ნაზე) ნამაზი. თუ ერთ ადგილზე მიცვალებულის ნამაზის ღოცვა საჭიროებს ყველა მუსლიმანის ვალია, რომ ილოცოს, მაგრამ თუ ზოგი მათგანი ილოცავენ დანარჩენებზე ფარდი აღარ იქნება. ყურანის მთლიანი დახეპირება.

2 – **ვაჯიბი** (საჭირო): ვაჯიბი ისეთი საქმეა, რომლის გაკეთება ფარდის ნაირად ღიად კატეგორიულად ნაბრძანები არ არის. შესრულება საჭიროა, შეუსრულებლობა კი აკრძალულია მაგალითად: ვითრი ნამაზის ღოცვა, ბაირამ ნამაზის ღოცვა, ყურბანის დაკლა, ფითრის გაცემა და სხვა. ვაჯიბი ფარდთან ახლოს დგას. ვაჯიბის არ დამჯერებელი ურწმუნო არ გახდება, მაგრამ ჯოჯოხეთში წავა.

3 – **სუნნეთი**: ალლაჰჰუ თეაღას არ უბრძანებია, ჰაზრეთი ფეიღამბრის მიერ შესრულებული, ნათქვამი, ან სხვისი გაკეთებული საქმეები რომ-ლებიც არ უკრძაღია, სუნნეთი ეწოდება. სუნნეთის არ მოწონება ქუფურია. თუ მუსლიმანს მო-სწონს და ვერ აკეთებს სასჯელი არ ექნება. მაგრამ უმიზეზოდ თუ არ შეასრულებს მაღლს ვერ მიიღებს. მაგ: ეზანის კითხვა, ჯემაეთით ნა-მაზის ლოცვა, აბდესის აღებისას მისვაქის ხმა-რება, ბავშვის და-სუნნეთება (წინწაწვეთა) და სხვა. სუნნეთი ორი სახისაა:

სუნნეთი მუეჰქედე: (უწყვეტი სუნნეთი) ფარძისა და ვაჯიბის გარდა ჰაზრეთი მუჰამმედის (სა-ლლაჰჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) მიერ თითქმის ყოველთვის შესრულებული, სულ მცირე შემთხვევებში შეუსრულებელი საქმეებია. მაგა-ლითად დილის ნამაზის ორი მუხლი სუნნეთი, შუადღის ნამაზის სუნნეთები საღამოს და იათსი (ღამის) ნამაზის ბოლო სუნნეთები ასეთია. ამ სუნნეთების უმიზეზოდ მიტოვება არ შეიძლება. არ მომწონებელი ურწმუნო გახდება.

სუნნეთი ღაირი მუეჰქედე: (წყვეტილი სუნნეთი): ჰაზრეთი ფეიღამბრის მიერ ზოგჯელ შესრულებული, ზოგჯელ შეუსრულები საქმეებია. მაგალითად იქინდი ნამაზის სუნნეთი, იასი ნამაზის პირველი ოთხი მუხლი სუნნეთი და სხვა.

სუნნეთი ქიფაე (საკმარისი სუნნეთი): მი-საღმება, ეზანის კითხვა, ნამაზის ლოცვისას ყამმეთი. მაგალითად რამდენიმე კაციდან ერთი რომელიმეს მისაღმება საკმარისია ყველა მათ-განის მისაღმება საჭირო არ არის. აბდესის აღებისას, ჭამისას და ყველა სასიკეთო საქმის დაწყებისას ბისმილის თქმა.

4 – **მუსთეჰაბი**: ჰაზრეთი ფეიღამბრის მიერ ზოგჯელ გაკეთებული და ზოგჯელ გაუკეთებელი კარგი საქმეებია. ახალ დაბადებულ ბავშვზე მეშვიდე დღეს სახელის

დარქმევა, ღამაზად ჩაცმა, კარგი სუნის წასმა, ამის შემსრულებლები მადლს მოიგებენ და განკითხვის დღეს შეფა-ღეთს მიიღებენ. არ შემსრულებლები პასუხს არ აგებენ და შევალეთიდანაც არ გამორჩებიან.

5 – მუბაჰი: ისეთი საქმეები, რომლის გაკეთება ნაბრძანები არ არის და არც აკრძალულია. თუ კარგი მიზნისთვის გაკეთდება მადლი მოიგება თუ ცუდი მიზნებისთვის გაკეთდება ცოდვა. ადამიანის სურვილისამებრ გასაკეთებელი საქმეები. მაგალითად ალალი ჭამა-სმა, ჩაც-მა, სხვადასხვა ქონების მფლობელობა, დაჯ-ღომა ადგომა და სხვა.

6 – ჰარამი: აკრძალულია. აღლაჰუ თეაღას მიერ სასტიკად აკრძალული საქმეებია. ვინც ჰარამ საქმეებს ჩადის ამქვეყნად განსჯილი იქნება, ჯოჯოხეთში კი საშინელ ტანჯვა-წამებაში ჩაყარდება. ვინც ჰარამს ალაღს და ალაღს, ჰარამს ეტყვის ქააფირი გახდება. არამი ორი სახისაა:

ჰარამი ლი-აინიჰი: კაცის მოკვლა, ალკოჰოლური სასმელების დაღევა, ღორის ხორცის ჭამა, ზინის გაკეთება, აზარტული თამაშების თამაში, სისხლის დაღევა მკერადი საქონლის ხორცის ჭამა, ტყუილის თქმა, ქალების, თავი მკლავები, ფეხები გახსნილი ქუჩაში განმოსვლა. თუ ვინმე ასეთი საქმის გაკეთებისას ბისმიღლაჰს იტყვის, ან აღლაჰუ თეაღას აკრძალვებს მნიშვნელობას არ მიანიჭებს ურწმუნო გახდება. თუ იცის, რომ ჰარამია და შიშით აკეთებს ურწმუნო არ გახდება, მაგრამ იმქვეყნად ტანჯვა-წამების ღირსი გახდება. თუ ასეთ საქმეებს ჯიუტად გააგრძელებს პატივების გაკეთების გარეშე, ურწმუნოდ სიკვდილის მიზეზი იქნება.

ჰარამი ლი-ღაირიჰი: ესენი თვითონ ალაღია მაგრამ სხვის საკუთრების გამო ჰარამია მაგ: სხვის ბაღიდან

მოპარული ხილის ჭამა. სხვისი ქონების მოპარვა. მის გაკეთებისას თუ ვინმე ბი-სმილდაჰს იტყვის და ალაღია იტყვის ქაფირი არ გახდება, რადგან ის ადამიანის საკუთრებაა და შეუძლია უკან აიღოს. ხუთნახევარი ქერის ოდენა ვერცხლის ოდენა უფლებებისთვის, წილი-სთვის წარღვნის დღეს შეიდასს უნაკლოდ შესრულებულ ჯემათით ნალოცი ნამაზის მადლს ალლაჰუ თეალა აიღებს და უფლების პატრონს მისცემს. ჰარამიდან თავის არიდება იბადეთის გაკეთებაზე უფრო დიდი მადლია. ამიტომ ჰარამი უნდა შევისწავლოთ და თავი ავარიდოთ მის გაკეთებას.

7 – მექრუჰი: ალლაჰუ თეალას და ჰაზრეთი ფეიღამბრის მიერ მოუწონარი საქმეა. რომელიც მუსლიმანს მადლს შეუძირებს. მექრუჰი ორად იყოფა:

თაჰრიმენ მექრუჰი: რომელიმე ვაჯიბი საქმის მიტოვებაა. თაჰრიმენ მექრუჰი ჰარამთან ახლოსაა. მათ გაკეთებას სასჯელი მოჰყვება. მზის ამ-ოსვლისას. ზენიტში ყოფნისას და ჩასვლისას ნამაზის ლოცვა, ამათი შეგნებულად გამკეთებელი ჯოჯოხეთის ღირსი გახდება. ნა-მაზის ლოცვის დროს ვაჯიბების მიტოვება თაჰრიმენ მექრუჰია და ამ ნამაზის ხელახლა ლოცვა ვაჯიბია.

თენზიჰენ მექრული: თენზიჰი მექრუჰი ალაღთან ახლოსაა. ან გაუკეთებლობა გაკეთებაზე უფრო კარგია.

8 – მუფსიდი: დაწყებული რომელიმე იბადეთის შეწყვეტაა. რწმენის. ნამაზის, ზეკათის და სხვა. მაგალითად: ალლაჰზე ან ყურანზე შეურაცყოფა ქუფური იქნება. იმანს დაკარგავს. ლო-ცვისას სიცილი ნამაზსაც და აბდესსაც მოშლის. მარხვისას შეგნებულად ჭამა-სმა და სხვა.

ფარძების, ვაჯიბების, სუნნეთების გამკეთებელს

ხოლო არამებიდან და მექრუპებიდან თავის ამრიდებელს მადლი მიეცემა. ჰარამების, მექრუპების გამკეთებელს ხოლო ფარძების, ვაჯი-ბების და სუნნეთების არ გამკეთებელს ცოდვა მიეცემა. ერთი ჰარამიდან თავის არიდების მადლი ერთი ფარძის გაკეთების მადლზე დიდია. ერთი ფარძის მადლი ერთი მექრუპიდან თავის არიდების მადლზე დიდია. მექრუპიდან თავის არიდების მადლი და სუნნეთის გაკეთების მადლზე დიდია. მუბაჰის გაკებისთვისაც მადლი მიეცემა, მაგრამ ეს მადლი სუნნეთის მადლზე ცოტაა.

ისლამის მტრები

ისლამის მტრები, ისლამის განადგურებისთვის ეჭლი სუნნეთის წიგნებს მტრობენ. ყურანი ქერიმში მაიდე სურეს მეექვსე ჯუზის ბოლო გვერდზე (ისლამის ყველაზე დიდი მტრები, ებრა-ელები და მუშრიკები არიან) მუშრიკი, კერპთაყვანისმცემელი, ურწმუნოა. ქრისტიანების უმეტესობა, რომ მუშრიკია ნათლად ჩანს. იემენელმა აბდულლაჰ ბინ სებე სახელის ებრაელმა, ეჭლი სუნნეთის განადგურებისთვის (შია) ჯგუფი ჩამოაყალიბა. შიები თავიან თავს (აღვევი) - საც უწოდებენ. ისლამის მტერი ინგლისელები, მთელი თავიანთი იმპერიალისტური შესაძლებლობებით შექმნილი (ვეჰაბი) ჯგუფით და დაწერილი ტყუილით სავსე წიგნებით, ეჭლი სუნნეთის განადგურებას ცდილობენ. სამუდამო ბედნიერების მსურველებს, ვაჰაბების და შიაების წიგნებზე არ უნდა მოტყუვდნენ და ეჭლი სუნნეთის სწავლულების (ალიმების) წიგნების წაკითხვას ვურჩევთ.

მეორე ნაწილი ისლამის პირობები

ისლამის პირობა ხუთია. ისლამის მიმდევარს მუსლიმანი ჰქვია. ყველა მუსლიმანს ევალება ამ ხუთი პირობის შესრულება:

1 – ისლამის უპირველესი პირობა (**ქელიმე-ი შეჰადეთია**). ეს კი ნიშნავს წარმოვთქვათ და გუ-ლით ვირწმუნოთ სიტყვები: **“ეშჰედუ ენ ლაა ილლაჰე ილლელლაჰე ეე ეშჰედუ ენნე მუხამმედენ დაბდუჰუ ვრ რესულუჰ”**. (მე მწამს ერთადერთი ალლაჰისა და მწამს რომ მუჰამმედი ალლაჰის რესულია). **დე-დამიწაზე და ცაში არსად, გარდა ალლაჰისა არ არსებობს ლოცვისა და თაყვანისცემის ღირსი ვინმე. ერთადერთი და ჭეშმარიტი მხოლოდ ალლაჰია. იგი ყო-ველთვის ცოცხლობს და ყველა უპირატესობას ფლობს. არ აქვს არანაირი ნაკლი. ჰაზრეთი მუჰამმედი მისი რესულია.**

2 – ისლამის ხუთი პირობიდან მეორე, დღეში ხუთჯელ, **განსაზღვრულ დროში (დროის მოს-ვლისას) ნამაზის ლოცვაა**. საჭიროა ყველა მუს-ლიმანმა იცოდეს, რომ დღეში ხუთჯელ ნამაზის ლოცვა ფარძია. ნამაზის დროს უნდა გვახსოვდეს შესაბამისი ფარძი, ვაჯიბი, სუნნეთი და გუ-ლით ალლაჰს მივება-როთ. ყურანი ქერიმში ნამაზს **“სალაათი”** ეწოდება, რაც ადამიანების ვედრებას მე-ღეიქების მონანიებასა და ალლაჰის წყალობას, მიტევებას ნიშნავს. ისლამის მიხედვით კი სარ-ჯულო წიგნებში მითითებული მსვე-ლობების შესრულებით ლოცვას ნიშნავს.

3 – ისლამის ხუთი პირობიდან მესამე, (**ქონების ზექთის გაცემა**). სიტყვასიტყვით ზექათი ქებას, სილამაზეს, სისუფთავესა და კარგად ყო-ფნას ნიშნავს. ისლამის მიხედვით კი აუცილებელზე მეტი (**ნისაბ**) ქონების გან-

სახლვერული ნა-წილის, ყურანი ქერიმში მოხსენებულ მუსლი-ანებზე დადგენილი ნაწილის გადახდას ნიშნავს. ზეკათი შვიდი ჯგუფის მუსლიმანზე გაიცემა. ოთხივე მეხებში არსებობს ზეკათის ქონების ოთხი ფორმა: ოქროსა და ვერცხლის ზეკათი, მოგებული ვაჭრობიდან ზეკათი, მსხვილფეხა სა-ქოლნიდან ზეგათი, და მიწათ-მოქმედებიდან მო-სულის ზეკათი. მეთხე ზეკათს “**ოშური**” ეწოდება. ოშური მოსავლის აღებისთანავე მიიცემა. და-ნადრენი სამი აუცილებლობაზე მეტის დაგროვების ერთი წლის მერე მიიცემა.

4 – ისლამის ხუთი პირობიდან მეოთხე (**წმი-ნდა რა-მაზნის თვეში ყოველდღიური მარხვის დაცვა**). მარხვის დაცვას (**სავმ**) ეწოდება. სავმ სიტყვასიტყვით რაღაცა რაღაცი-დან დაცვას ნიშ-ნავს. ისლამის მიხედვით მარხვა, ალლაჰის ბრ-ძანებისამებრ ყოველდღე საკუთარი თავის სამი რამისაგან თავის დაცვას ნიშნავს. ეს სამი რამეა: ჭამა, სმა და სქესობრი-ვი კავშირი. რამაზანის თვე ცაში მთვარის გა-მოჩენისას დაიწყება. (კალენდარის მიხედვით წინასწარი გამოკვლევით არ დაიწყება)

5 – ისლამის ხუთი პირობიდან **მეხუთე (თუ ძალა შეგ-წევს ცხოვრებაში ერთხელ ჰა-ჯობაზე წასვლა)**. იმ პირობებით რომ მეზავრობა იქნება სანდო და უხიფათო და თქვენს უკან დაბრუნე-ბამდე თქვენს ოჯახობას არც რამე დააკლდება და არც რამე დაუშავდე-ბა, სიც-ოცხლეში ერთ-ხელ არაბეთში, მექქაში წასვლა მუსლი-მანისათვის ფარძია.

ზემთ ჩამოთვლილ ხუთ პირობიდან ყველაზე მნიშვნელოვანი (**ქელიმეი შეჰადეთის**) თქმა და დაჯერე-ბაა. ამის შემდეგ ნამაზის ლოცვაა. შემდეგ მარხვა. შემდეგ ჰაჯზე წასვლა. და ბო-ლოს ზეკათის მიცემა. ქე-ლიმეი შეჰადეთი, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანია ის-ლამის აღიძების ერთსულვანი შეთანხმებით ცხადია. ქე-

ლიბეი შეჰადეთი ისლამის დასაწყისში პირველი ფარდი გახდა. ხუთი დროის ნამაზი ფეილამბრობის მე-თორმეტე წელს, ჰიჯრეთიდან ერთი წლის და რამოდენიმე თვით ადრე მირაჯის ღამეს ფარდი გახდა. მარხვა, ჰიჯრეთის მეორე წელს, შაბანის თვეში, ზეჰათის მიცემა, მარხვის ფარდის გახდომის წელს რამაზნის თვეში ხოლო ჰაჯზე წასვლა კი, ჰიჯრეთის მეცხრე წელს ფარდი გახდა.

მესამე ნაწილი ნამაზის ღოცვა

ჩვენს რელიგიაში რწმენის შემდეგ ნამაზი ყველაზე მნიშვნელოვანია. ნამაზი რელიგიის დასაყრდენია. ისლამის მეორე პირობაა, და საუკეთესო იბადეთია. მას არაბულად (**სალათ**) ეწოდება და ღოცვას, პატიებას და შეწყალებას ნიშნავს.

ნამაზის ღოცვა ალლაჰის ყველაზე მოწონებულ იბადეთია. მუსლიმანობის მიღების შემდეგ ყველაზე მნიშვნელოვანი ბრძანება ნამაზის ღოცვაა. პირველი ფარდიც ნამაზია. წარღვნის დღესაც რწმენის მერე პირველი შეკითხვა ნამაზის შესახედ იქნება. ვინც ნამაზის გამოცდას გაიფლის სამარადისო ბედნიერებას მოიპოვებს. ჟოჯოხეთის ტანჯვისადან გადარჩენა და სამოთხეში მოხვედრაც ნამაზის სწორად შესრულებაზე დამოკიდებული. სწორი ნამაზისათვის ჯერ სრული აბდესის აღებაა საჭირო. ნამაზი სიზარმაცის გარეშე ხალისით უნდა დაიწყოს. ნამაზის ყველა მოქმედება უნაკლოდ და საუკეთესოდ უნდა იქნეს შესრულებული.

ნამაზი ყველა იბადეთს მოიცავს და ადამიანებს ალლაჰთან აახლოებს. ჰაზრეთი ფეილამბერმა ბრძანა: (ნამაზი რელიგიის დასაყრდენია. ნამაზის მლოცველი რელიგიას აძლიერებს და მისი უარმყოფი რელიგიას

ასუსტებს). ნამაზის სწორად მლოცველი ცუდი და ბოროტი საქმის კეთებისაგანაც დაცულია. ყურანი ქერიმში ალლაჰი ასე ბრძანებს: **(სწორი ნამაზი ადამიანებს ბინძური, მღა-ბალი და ბოროტი საქმეებისაგან იცავს).** ნამაზი, რომელიც ადამიანს ბოროტებისაგან ვერ იცავს მოჩვენებითი ნამაზია და სწორი არ არის. ჩვენ ნამაზის სწორად ლო-ცვას უნდა ვცდილობდეთ, რადგან ბრძენთ უთქვავთ (თუ ყველაფერს ვერ ფლობთ მცირედიც არ უნდა დაუკარგოთ) არასწორი ნამაზის ლოცვას სულაც ნუ ილოცავთ, ამას არაოდეს გეტყვით. პირიქით უფრო სწორად და კარგად ილოცეთ. თუ ილო-ცავთ გეტყვით, ეს პატარა ნი-უანსი კარგად უდა გავიაზროთ.

ნამაზი ჯემაეეთით (ჯგუფურად) ილოცეთ ასე უფრო დიდი მადლის მომტანია. ნამაზის დროს გულები რიდითა და ალლაჰის სიყვარულით სავსე უნდა გქონდეთ. რადგანაც ადამიანის საიქი-ოს ტანჯვისაგან გადამრჩენი საშვალეა ნამაზია. ალლაჰი მუინის სურე-ში ასე ბრძანებს: **(მუ-სლიმანები ტანჯვას გადაურჩებიან რადგან ისინი ნამაზს რიდითა და მორ-ჩილებით ას-რულებენ).**

საფრთხით სავსე ადგილებში ნამაზის ლოცვა კიდე უფრო მადლია. ბრძოლის დროს ჯარი-სკაცის სულ მცირე ნამაზსაც კი დიდი მნიშ-ვნელობა ენიჭება. ახალ-გაზრდების ნამაზის ლო-ცვა უფრო მიღებულია, რადგანაც ისინი მრავალი ცდუნებით დაძლევის ფასად ნამაზს ასრუ-ლებენ.

ახალგაზრდების ნამაზს სამი მტერი ჰყავთ. ეშმაკი, ცუდი სურვილები და ცუდი ამხანაგი. ამათგან ყველაზე საშიში ცუდი ამხანაგია. თუ ახალგაზრდა მათ არ აყე-ვა და ილოცავს მისი ფასი უფრო აიწევს. ხანდაზმულ ადამიანზე უფ-რო მეტ მადლს მოიგებს და ამ მადლის სა-პასუხო ჯილდოც გაცილებით დიდი იქნება.

ვისთვისა ნამაზი ფარძი?

მოწიფულობის ასაკში შესულს და ჭკუა-გონების მქონე მუსლიმანი კაცისთვის და ქალი-სთვის ნამაზი ფარძია. მას სამი პირობა აქვს:

1- მუსლიმანობა. 2- ჭკუა-გონება. 3- მოწიფულობა

ჩვენი რელიგიის მიხედვით გიჟისა და მცირე-წლოვანი ბავშვებისთვის ნამაზი ფარძი არ არის, მაგრამ დედ-მამამ ლოცვები პატარაობი-დანვე უნ-და დაასწავლოს და შეაჩვიოს ჰაზრეთი ფეიღამბერმა ბრძანა: **“ყველანი მწყემსის მსგავსნი ხა-რთ და როგორც მწყემსი იცავს თავის ფარას, თქვენც თქვენი ახლობლები ჯოჯოხეთისგან უნ-და დაიცვათ, მათ მუსლიმანობა უნდა ასწავლოთ წინააღ-მდეგ შემთხვევაში ცოდვას მოიმატებთ.”** ხოლო სხვა ჰადისში ბრძანა: **“ამ ქვეყნად ყველა ბავშვი მუსლიმანად იბადება. მას შენ-მდეგ დედ-მამა ებრაელად, ქრისტიანად ან ურწ-მუნოდ აქცევს.”**

მაშასადამე, ყველა მშობლის უპირველესი მოვალე-ობაა ბავშვს ყურანი ქერიმის კითხვა და სწორი მუსლი-მანობა შეასწავლოს. ეს მოვალე-ობა უნდა შეასრულოს ყველა მშობელმა, ვისაც სურს, რომ სააქააშიც და საიქიოშიც მოსვენე-ბული იყოს. ამბობენ: **“ხე ნერგობ-ისას მოიღუნე-ბაო.”** თუ გაზრდილს მოღუნვას დაეუპირებთ გა-ტყდება და დაზიანდება.

ბავშვი, რომელსაც მითვისებული არ აქვს ის-ლამური სიბრძნე, ცრუ ამხანაგებს იოლად აყვება და იოლად მოტყუვდება. აქედან გამომდინარე კი დედ-მამისათვის თავისი ქვეყნისთვის და ხა-ლხისათვის მავნებელი გახდება.

ნამაზის მლოცველთა მდგომარეობანი ციხიდან დამხსნელი ნამაზი

ჰარასინის გუბერნატორი აბდუღლაჰ ბინ თაჰირი ძალიან მკაცრი იყო. ჟანდარმამ რამდენიმე ქურდი დააკავა ამთგან ერთი გაიქცა რამდენიმე დროის შემდეგ ერთი მეფოლადე დააკავა და გუბერნატორს წარუდგინა, ციხეში ჩასვითო ბრძანა გუბერნატორმა. მეფოლადემ საკანში ნა-მაზი ილოცა და ალლაჰს შეევედრა: “ო, დიდებული ალლაჰო დამიხსენი ამ ტანჯვისაგან, რადგან შენ ერთადერთმა იცი, რომ მე უცოდველი ვარ, გემუდარები გადამარჩინეო.“ ამ დროს გუბერნატორმა სიზმარში ნახა, თითქოს ოთხმა კაცმა მისი ტახტი თავდაყირა გადმოაბრუნა, გამო-ეღვიძა, ნამაზი ილოცა და ისევ დაიძინა ისევ იგივე სიზმარი ესიზმრა და მიხვდა, რომ ვიღაცა უდანაშაულოს ცოდვა ჰქონდა.

ეი, ალლაჰო შენ ერთადერთი და დიდებული ხარ რომ დიდი თუ პატარა მხოლოდ შენ ერთადერთს გვევედრება და მხოლოდ შენი მავედრებელი მიადწევს საწადელს.

გუბერნატორმა მაშინვე ციხის უფროსს დაუძახა და ჰკითხა: ვინმე უდანაშაულო ხომ არ არი-სო. ციხის უფროსმა უპასუხა მე ეს არ ვიცი, მაგრამ ერთი ტუსადი ნამაზს ღოცულობ, ალ-ლაჰს ბევრს ევედრება და გაუთავებლად ტირის. დააძახებინა ტუსადი, გამოჰკითხა უდანაშაულო-ბა მიხვდა. ბოდიში მომიხდია ეს ათასი ვერც-ხლიც ჩემგან საჩუქრად აიღე და თუ რაიმე დაგჭირდეს მოდი და მთხოვე მაშინ მეფოლადემ უპასუხა მიპატიებია ამ საჩუქრსაც მადლიერებისთვის ვღებულობ, მაგრამ შენთან რაიმეს სათხოვნელად ვერ მოვალო. რატომო ჰკითხა? რადგანაც შენი ტახტის გადმომყირავებელ ჩემს ალლაჰს განვუდგე და სხვას შევთხოვო მე არ შემეფერებო. მე ნამაზის ღოცვის შემდეგ სიმ-

შვიდე მოვიპოვე და როდესაც ალლაჰმა მოწყალები-სა და მადლის თვალით გადმოხედა, ეხლა სხვას რაიმე როგორ შევეკვდრო? ან არის ვინ-მე ვინც შეთხოვა და ვერ მიიღო? თუ თხოვნა არ იცის მაშინ ვერ მიიღებ.

დიდი ევლიებიდან რაბიე ადვიემ ერთი კაცის ასეთი ლოცვა გაიგონა: ეი ალლაჰ მოწყალების კარი გამოღეო და უთხრა: “ეი, უგუნურო დღე-ვანდღამდე ალლაჰის კარი დახშული იყო მაგას რომ ამბობ?”

გულის კარების გახსნისა და გასუფთავები-სათის უნდა ვილოცოთ. ალლაჰო ყველას დარ-დისაგან დამხსნელი მხოლოდ შენ ხარ! ნუ გაგ-ვიმეტებ საიქიოს ტანჯვისათვის ყველა გაჭირვე-ბულის დამხმარე მხოლოდ შენ ხარ. გთხოვ ამქვეყნადაც და საიქიოშიც ჩვენთვის სასარგებლო და სასიკეთო საქმეები გამოგვიგზავნე. ამ ქვეყნად და საიქიოში არავისზე დამოკიდებული არ გაგვხადო ეი ალლაჰ. აამინ.

სახლი დასწვოდა

ევლია ქირამდან ხამიდ თავილი ერთხელ ნა-მასს ლოცულობდა, მის სახლს ცეცხლი წაეკი-და. ხალხი მოცვივდა და ცეცხლი ჩააქრო. ევლი-ას ცოლი გაუბრაზდა: სახლი იწვის ხალხი ცე-ცხლს აქრობს, ათასი საქმეა შენ კი თითსაც არ ანძრევო. ევლიამ უპასუხა: რომ არაფერი არ გა-მიგიანო. აი, ამდენად ჩაღრმავებოდა იგი ალლაჰს და ცდილობდა მასთან მიახლოვებას ამ მცდელობაში კი საკუთარი თავიც დაჰვიწყებოდა.

წყალი ქვაბში

ესჰაბი ქირამიდან აბღულლაჰ ბინ სეირი ყვე-ბა ჰაზრეთი ფეირამბრის გვერდით ნამაზ ვლოცულ-ობდი მის მკერდიდან ადუღებული წყლით საე-სე ქვაბიდან გამოსული ხმის მსგავსი ხმები ისმოდა.

ისარი ფეხში

ჰაზრეთი ფეილაბრის რჩეული სიზე, ჰაზრეთი ალი ნამაზის ლოცვის დროს ისე გამოეთიშებოდა, რომ დედამიწაც რომ დანგრეულიყო ვერაფერს ვერ მიხვდებოდა. ერთერთ ბრძოლაში ჰაზრეთი ალის ფეხში ისარი შეესო და ძვლამდის ჩაესო ექიმს როცა აჩვენა, ექიმმა ურჩია ძალიან გეტკინებო ამიტომაც ძლიერი გამაყუჩებელი წამალი უნდა გაგიკეთოთ თორემ ტიკივილასაგან გაგიუდებო. წამალი რა საჭიროა ცოტა და-იცადეთ ნამაზის დრო მოვიდეს და მაშინ გამიკეთეთ. მართლაც ნამაზის დრო მოვიდა ექიმმა ალის ფეხი გაუჭრა და ისარი ამოიღო. როდესაც დაამთავრა, ალი მიუბრუნდა ექიმს და შეეკითხა: რა ქენით ისარი ამოიღეთ თუ არა. ამოვიღეთ უპასუხა ექიმმა. მე კი არ გამიგია რამე გაიღმა ჰაზრეთი ალიმ.

ამაში საკვირველი არაფერია!. იუსუფ ფეილაბ-ბრის სილამაზეს ეგვიპტელი ქალები ისე მოე-ხიბლა რომ ხახვის დაჭრისას ხელის თითები როგორ დაიჭრეს ვერც კი გაიგესო. თუ აღლაჰის სიყვარულმა საკუთარი თავის სიყვარული დაავიწყდა აქ საკვირველი არაფერი არ არის. ასევე მუსლიმანების სიკვდილის დროს ასე სიკ-ვდილის ტიკივილებსაც დაავიწყებენ.

გულის შემადონებელი წამალი

ერთერთ ევლიას, ამირ ქაისის ფეხზე კეთრის ავად-მყოფობა დაეწყო. ექიმმა, უნდა მოიჭრასო, კარგი გემორ-ჩილებითო მიუგო ამირმა და მოჭ-რეს კიდევ. რამოდენ-იმე ხნის შენდეგ ავადყო-ფობა მთელ ფეხს მოედო ამისათვის ქირურგიაა საჭიროო თქვეს და დაამატეს, ძლიერი გამა-ყუჩებელია საჭირო თორემ ტკივილისაგან ავანდყოფი გაგიჟდებო. ამაზე ამირმა უპასუხა რა სა-ჭიროა წამალი, მოიყვანეთ ვინმე ვინც ყურანი ქერიმს კარგად კითხულობს, მართლაც ასეთი კაცი მოიყვანეს და ქირურგმაც თავისი საქმე დაიწყო ფეხი მოჭრა, გაკ-ერა, გააუსუფთავა და შეუხვია. როდესაც ყურანი ქერი-ის კითხვა დაა-მთავრა ამირმა იკითხა რა ქენით მოჭერ-ით ფე-ხიო და როდესაც დადებითი პასუხი მიიღო მოჭ-რილი ფეხი ხელში დაიჭირა და აღლაჰ ასე მი-მართა: “ო, ჩემო აღლაჰო ამ ფეხის მომცემი შენ ხარ მე შენი მონა ვარ ყველა უფლება შენია და როდესაც წარდვ-ნის დღეს შენ შემეკითხები: შენ არც ერთ ცოდვაში არ ჩაგიდგამსო მე გიპასუხებ ო აღლაჰო მე არცერთ ცოდ-ვაში ფეხი არ ჩამიდგამსო.

თავგანწირვა ნამაზისათვის

მანამ, სანამ ბურსა ოსმალების ხელში გადა-ვიდო-და, ქლაქში მცხოვრები ერთი ბერძენი მუს-ლიმანი გამხ-დარა. მისი ახალი მეგობარი ბერძენ-ს გამუსლიმანების საბაბი შეეკითხა: დედამის რჯული ასე მალე როგორ გასცვალეო? ამაზე ბერძენმა მრავალმნიშვნელობად უპასუხა: ტყვედ ჩავარდნილ მუსლიმანებიდან ერთერთი ჩემთან იყო დატოვებული. ვხედავ რომ ეს ტყვე ჩაკეტილ ადგილას იხრება და იმართება რას აკეთებ მეთქი შევეკ-ითხე ტყვემ სახეზე ხელები გადაის-ვა და მითხრა ნა-

მას ვლოცულობ და თუ ნებას მომცემ ყოველ ნამაზისათვის ერთ ოქროს გაჩუქებო. მეც სიხარბემ მძლია და დავთანხმდი. მე-რე და მერე ფასი ავუწიე და ერთ ნამაზის საფა-სურს ათ ოქროს ვიღებდი. ტყვე ამაზეც თანახმა იყო. ნამაზისათვის ყტვეს თავგანწირვა ძალიან მაკვირვებდა და როდესაც შენ გაგათავისუფლებ მეთქი ვუთხარი ასე დამლოცა: “ეი ალლაჰო ეს ადამიანი შენი რწმენით დააჯილდოვე” მეც იმ დროს ისლამის მიღება გავივლე გულში ეს სურვილი ისე გაძრიეღდა, რომ მაშინვე ქელიმეი შეჰადეთი წარმოვთქვი და ისლამი მივიღე.

მეთხე ნაწილი ნამაზის სახეობები

მუსლიმანებისათვის ნაბრძანები ნამაზი სამი სახისაა:

1 – **ფარდი ნამაზები**: მასში შედის ყო-ველდღიური ხუთი ნამაზი, ჯუმა ნამაზის ორი მუხლი და მიცვალებულის ნამაზი (ფარდი ქიფაე).

2 – **ვაჯიბი ნამაზები**: მასში შედის ვითრის, ბაირამის, შეპირებული ნამაზები და დაწყებუ-ლი, მაგრამ დაუმთავრებელი ნაფილე ნამაზები. გამოტოვებული ვითირ ნამაზის ღოცვაც ვაჯიბია.

3 – **ნაფილე ნამაზები**: მასში შედის ხუთი დროის ნამაზის სუნნეტები, თერავი ნამაზი და მადლის მომრავლების მიზნით შესრულებული: თეჰქჯუდის, იშრაყის, დუჰა, ევაბინ და ისთიხარ ნამაზები. ნაფილე ნამაზის ღოცვა ფარდი არ არის. ვაჯიბი და ფარდი ნამაზების დავალიანების არამქონე ნაფილე ნამაზს შეასრულებს, მა-ღლად ჩაეთვლება.

ხუთი დროის ნამაზი

ნამაზის ღოცვა ალლაჰუ თეალას ბრძანებაა. ყურანი ქერიმში ალლაჰუ თეალა ასზე მეტ ად-გილას ბრძანებს **“ნამაზი ილოცეთ!”** მოწი-ფული და გონებრივად სრულ-ფასოვანი ყველა მუსლიმანისთვის ყოველდღეს ხუთჯერ ნამაზის ღოცვა, ყურანი ქერიმში და ჰადისი შერიფში ნაბრძანებია.

ღუმ სურეს მეჩვიდმეტე და მეთვრამეტე აეთ-ში: **“ადიდეთ, ახსენეთ ალლაჰი დილაობით და სამ-ღამობით. ყოველი თაყვანისცემა მხოლოდ ალ-ლაჰისთვისაა განკუთვნილი.”** ბაჟარა სურეს ორასოც-დამეცხრამეტე აეთში: **“ნამაზები და იქინდი ნამაზი დაიცავით”**. ანუ ნამაზები სისტემატურად ილოცეთ. ალლაჰის განდიდება სწორედ ნამაზის ღოცვას გუ-ლისხმობს. **“დღეში ხუ-თჯერ ნალოცი ნამაზის მადლი ცოდვებს სპობს. ეს კეთილი რჩევა ყველა მუსლიმან-ისათვის.”**

ჰაზრეთი მუჰამმედმა (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელ-ლემ) ბრძანა: **“ალლაჰუ თეალამ მუსლიმა-ნებს დღეში ხუ-თჯერ ნამაზის ღოცვა უბრძანა ალლაჰუ თეალა სრუ-ლად აბ-დესი ამღებსა და გულმოდგინედ ნამაზის მლოცველებს შეიწყალებს და ცოდვებს მიუტევებს.”**

ხუთი დროის ნამაზი 40 მუხლს უდრის. აქედან 17 მუხლი ფარდია, 3 მუხლი ვაჯიბია 20 კი სუნ-ნეთია.

1 – **დილის ნამაზი:** 4 მუხლია პირველი 2 მუ-ხლი სუნ-ნეთი. მეორე 2 მუხლი ფარდია. ეს სუნნეთი ძალიან ძლიერია და მას ვაჯიბსაც უწოდებენ.

2 – **შუადღის ნამაზი:** 10 მუხლია. პირველი 4 მუხლი სუნნეთია. მეორე 4 მუხლი ფარდი, ფარდის მერე 2 მუხლი სუნნეთი.

3 – იქინდი ნამაზი: 8 მუხლია. პირველი 4 მუხლი სუნნეთია, მეორე 4 მუხლი ფარძია.

4 – საღაოს ნამაზი: 5 მუხლია. პირველი 3 მუხლი ფარძია მეორე 2 მუხლი სუნნეთია.

5 – ღამის ნამაზი: 13 მუხლია პირველი 4 მუხლი სუნნეთია, მეორე 4 მუხლი ფარძია შემდეგ 2 მუხლი სუნნეთია, ამის შემდეგ 3 მუხლი ვითირ ნამაზია.

იქინდისა და ღამის პირველი სუნნეთები ღაი-რი მუე-ქქედე სუნნეთებია. მათი ლოცვისას მეორე მუხლზე ეთთებიან, ალლაჰუმე სალის, ალ-ლაჰუმე ბარიქის ლოცვები დუები წაიკითხება. მესამე მუხლზე ფეხზე წამოვდგებით და ბისმი-ლასა და სუბხანეს წავიკითხავთ, როდესაც პირ-ველი მუხლი ნამაზი სრუნდება სხვა მუხლები წამოდგომით იწყება და ახლიდან ფეხზე წამოდგომამდე გრძელდება. ხოლო მუხლი მისალ-მებით მთავრდება. წყვილ მუხლზე მეორე სეჯ-დეს მერე დაჯ-დომა ნებადართულია.

შუადღის და ღამის ნამაზის ფარძის შემდეგ ოთხი მუხლის ლოცვა და საღამოს ნამაზის ფარძის შემდეგ ექვსი მუხლის ლოცვა მუსთეჰაბია. დიდი მადლია.

ყველა მუხლის შესაბამისად არსებობს ფარძი, ვაჯიბი, სუნნეთი და მექრუჰი. შემდეგ ქვესათა-ურებში ამ თემას კიდევ დავუბრუნდებით.

ნამაზის ფარძები

ფარძი არის ალლაჰუ თეალას ბრძანება და ჩვენ მისი შესრულება გვაკისრია. ფარძის შეუსრულებლად იბადეთი სწორად არ ჩაითვლება. ნამაზის შესრულებისას 12 ფარძის შესრულება სავალდებულოა ამ ფარძებს შორის 7 ნამაზის დაწყებამდე, ხოლო 5 კი ნამაზის

ლოცვის პერიოდში სრულდება. ნამაზის დაწყებამდის შესრულებულ ფარძებს შართი ეწოდება. ნამაზის ლოცვისას შესასრულებელს რუქუნ. (ზოგი სწავლულების მიხედვით თაჰრიე თექბირი ნამაზის ლოცვისას შესასრულებელია ამის მიხედვით შართიც და რუქუნ ექვს ექვსია.

ა) ლოცვის დაწყებამდის შესასრულებელი ფარძები (შართ)

1 – ჰადესთენ თაჰარეთ: აბდესის აღებისას და სქესობრივი კავშირის შემდეგ (ღუსლის მთელი ტანის დაბანას) შესრულებას ნიშნავს.

2 – ნეჯასეთენ თაჰარეთ: ორგანიზმის, ტანსაცმლისა და სალოცავი ადგილის გასუფთავებას ნიშნავს.

3 – სეთრი ავრეთ: სასირცხო ადგილების დაფარვას ნიშნავს. სასირცხო ადგილების დაფრვა ალლაჰუ თეალას ბრძანებაა. ნამაზის ლოცვისას და ყველა დროს სხვაზე დანახვა აკრძალულია, მამაკაცებს ჭიპიდან მუხლის თავებამდის, ხოლო ქალებს სახის ხელებისა და ფეხების გარდა მთლიანი სხეული უნდა ჰქონდეთ დაფარული.

4 – ისთიყბალ ყიბლე: ყიბლეს მიმართულებით (ქააბესკენ ლოცვას ნიშნავს. ყიბლე ქააბეშია ქააბე კი მექქეში.

5 – ვაჰით: ნამაზის ლოცვის დროს ნიშნავს. ყველა ნამაზს თავისი დრო გააჩნია. დროის მოსვლამდის ნამაზის ლოცვა არ შეიძლება.

6 – ნიეთი: ნამაზის სალოცავად გადაწვევტილების მიღებას ნიშნავს. ნიეთის გულის თქმაა საჭირო. პირით ნიეთი არ ითქმება. თექბირის აღების შემდეგ გაკეთებული ნიეთი არ ითვლება და ნამაზი მიღებული არ ჩაითვლება. ნიეთს ასე ვამბობთ: “ნიეთი ვქენი ალლა-

პის მორჩი-ლებისთვის მაგალითად დღევანდელი დილის ნა-მაზის ფარძის სალოცავად.”

7 – **თაჰრიმე თექბირი:** პირველ თექბირს ნიშნავს ამას (იფთითაჰ თექბირსაც უწოდებენ. ნამაზის ლოცვის და-საწყისში ხელებს ყურებამ-დის ავიტანთ და ვამბობთ (აღლაჰუ ექბერ). სხვა სი-ტყვის თქმა არ შეიძლება.

ბ) ლოცვისას შესასრულებელი ფარძები (რუ-ქნ)

ნამაზის დადგომის შემდეგ ხუთი ფარძია შე-სას-რულებელი. ნამაზის ლოცვისას შესასრულებელი ფარძები ესენია:

1 – **ყიამ:** ნამაზის ლოცვისას ფეხზე დგომას ნიშნავს. ფეხზე დგომა თუ არ შეუძლია დამჯ-დარი ილოცავს თუ დაჯდომაც არ შეუძლია, დაწოლილი მინ-იშნებით ილოცავს. სკამზე დამ-ჯდარი ნამაზის ლოც-ვა ნებადართული არ არის.

2 – **ყირაათ:** პირით კითხვის მნიშვნელობა აქვს. ლოცვისას ყურანის კითხვას ნიშნავს. ნა-მაზის ლოცვისას ყურანიდან აეთების კითხვა ფარძია.

3 – **რუქუ:** ნამაზის ლოცვისას წელში მოხრას ნიშ-ნავს. წელში მართი კუთხით მო-ვიხრებით და ხელებს მუხლზე დავიწყოთ და სამჯელ “სუბჰანერობიელლაჰ-იმ” ვამბობთ. გაშლის დროს (სემიელლაჰუ ლიმენ ჰამი-დეჰ) გასწორებისას (რაბბენა ლექელ- ჰამდ) ითქმება.

4 – **სეჯდე:** სალოცავ ადგილზე თავის და-დებით თაყ-ვანისცემას სეჯდეს ნიშნავს. ორჯელ ერთმანეთი მიყ-ოლებით კეთდება. სეჯდეს შეს-რულებისას შუბლი, ცხვირი, მუხლები და ხელე-ბი სალოცავ ადგილს უნდა შეეხოს ყველა სეჯ-დედ სულ ცოტა სამჯელ (სუბჰანე რაბ-ბიელ-ალა) ითქმება.

5 – **ყადღეი ახირე:** ნამაზის ლოცვისას ბო-ლო ჯდო-მას ნიშნავს. ოთხმუხლიანი ნამაზების ლო-ცვისას მეო-

რე ჯდომა ორ მუხლიანი ნამა-ზებისას კი ერთხელ ჯდო-
მა ფარზია. ლოცვისას “ეთთეჰიათუს” ბოლომდის ჩაკ-
ითხვის ტოლი დრ-ოით დაჯდომა ფარძია.

ნამაზის დიდი მნიშვნელობა მისი შესასრულ-ებელი
პირობების სიმრავლითაც ნათელი ხდე-ბა. მას თუ ვა-
ჯიბებს, სუნნეთებს, მუსთეჰაბებს, მექრუჰებს, მუფსიდებს
მივუმატებთ კიდევ ერთ-ხელ მთელი მისი სიდიადით ვიხ-
ილაეთ. ადამიან-ები უმწეო და უსუსური არსებები არ-
იან. ყოვე-ლი ამოსუნქვისას თავიანთი გამჩენის ალლაჰუ
თეალას დახმარებას საჭიროებენ. ნამაზი არის იბადე-
თი რომელიც ადამიანებს თავიანთ უმწეო-ბასა და
უსუსურობა შეაგრძნობინებს.

განვიხილოთ ნამაზის ფარძები უფრო დაწ-ვრილებით.

ლოცვის დაწყებამდის შესასრულ-ებელი ფარძები (შართ)

1 – ჰადესთენ თაჰარეთ:

ამ ქვეთავში; აბდესი, ღუსლი (მთელი სხეუ-ლის და-
ბანა), სხეულის აბდესი და თეიმუმი (მტ-ვერიანი ხელის
მოსმა) განვმარტოთ.

აბდესის აღება

აბდესის აღება ნამაზის ფარძებიდან ერთერ-თია. ყუ-
რანი ქერიმის ხელში აღების, ქაბბეს თა-ვაფის დროს,
სეჯდეს შესრულებისა და მიცვა-ლებულის ნამაზის
ლოცვის წინაც აბდესის აღე-ბა ფარძია. ყოველ დროს
აბდესიანი ყოფნა, აბ-დესიანი დაწოლა და აბდესიანი
ჭამა-სმა მად-ლია.

თუ ადამიანმა აბდესიანი გარდაიცვალა შეჰი-დის

მადლით წავა. ჰაზრეთი ფეილაძეებმა (სა-ლლაძე ალექსი ვე სელლემ) ბრძანა:

“თუ აღმნიანი აბდესიანი გარდაიცვალა სიკვდილის ტკივილებს არ გამოცდის, რადგან აბდესი მორწმუნეობის მიმანიშნებელია, ნამაზის გასაღები და სხეულის ცოდვისაგან განწმენდი საშეალებაა.”

“როდესაც მუსლიმანი აბდესს იღებს მას ცოდვები ყურებიდან, ცხვირიდან, თვალებიდან, ხელებიდან და ფეხებიდან და-შორდება და დაჯდომისას ცოდვა მიტევა ბული დაჯდება.”

“იბადეთებს შორის ყველაზე ხეირიანი ნამაზია. აბდესის სისტემატუდარ ამღები მხოლოდ მუშინია. მუსლიმანი დღისითაც და ღამითაც აბდესიანი უნდა იყოს. თუ ასე მოიქცევა ალლაჰის დაცული იქნება. საჭმელი და სასმელი კარგად შეერგება. საჭმელი და სასმელი მის მუცელში ყოფნის განმავლობაში მისთვის ცოდვების მიტეგებისათვის ალლაჰს შეევედრებიან.”

არის აბდესის ფარძები, სუნეთები, აღების წესები, ამკრძალველი და მომშლელი ფაქტორები. აბდესის გარეშე შეგნებულად ნამაზის მლო-ცვლელი ურწმუნო გახდება. თუ ნამაზის დროს აბდესი დაერღვევა ადამიანმა მაშინვე უნდა შეწყვიტოს ნამაზი, აბდესი უნდა აიღოს და ნამაზი ხელახლა ილოცოს.

აბდესის ფარძები

აბდესის ფარძი ჰანეფი მეზებში ოთხია:

- 1 – პირსახის ერთჯელ დაბანა
- 2 – ორივე ხელისა და მკლავის ინდაყვების ჩათვლით ერთჯელ დაბანა.
- 3 – თავის ერთი მეოთხედი ნაწილის ერთ-ჯელ მესი

(სველი ხელით შეხება).

4 – ორივე ფეხის ერთჯელ დაბანა კოჭების ჩათვლით.

შაფი მეხების მიხედვით ნიეთი და თანმიმდევ-რობა ფარძია. ნიეთი სახის დაბანის დროს უნდა გააკეთდეს. წყლის სახეზე შეხებამდის თუ ნიეთი გააკეთდა აბდესი სწორი არ იქნება. სახეზე წვერის დაბანა ფარძია. მალიქი მეხების მიხედვით აბდესის ადებისას დახელა და (სწრა-ფად და ერთმანეთის მიყოლებით ადება) ფარძია. შიები ფეხებს არ იბანებენ შიშველ ფეხზე მესს იკეთებენ.

როგორ აიღება აბდესი?

1 – აბდესის დაწყებისას (ერუზუბისმილლას) ვამბობთ და ხელები სამჯერ კარგად უნდა და-ვიბანოთ. ამ დროს ასე ვიკითხავთ: **“დიდება და თაყვანისცემა ალლაჰს, რომელმაც გვაჩუქა ჩვენ რწმენა და ისლამის რელიგია. დიდება ალლაჰს, რომელმაც ისლამი გან-მანათებლად და წყალი გამწმენდად გააჩინა.”**

2 – მარჯვენ ხელით სამჯელ პირს წყლით გამო-ვივლებთ. ამ დროს ასე ვიკითხავთ: **“ყოფლისშემძლე ალ-ლაჰო! მე, შენს უმწეო მო-ნას, მასვი ერთი ჯამი წყალი ჰაზრეთი ფეილამბრის აუზიდან რათა მეტი აღარა-სოდეს მომწყურდეს.”**

3 – მარჯვენ ხელით სამჯერ ცხვირს წყლით გამო-ვივლებთ და მარცხენა ხელით მოვიწმენ-დთ. ამ დროს ასე ვიკითხულობთ: **“დიდო ალ-ლა-ჰო მაგრძნობინე მე სამოთხის სურნე-ლება, მიბოძე სამოთხის წყალობა და მა-შორე სუნი ჯოჯოხეთისა.”**

4 – პირსახეს სამჯელ ვიბანთ, ისე, რომ წვე-რის ძირე-ბიც დასველდეს. ამ დროს ასე ვიკით-ხავთ **“დიდო ალ-**

ლაპო! გაათეთრე ჩემი სახე ისევე, როგორც შენი ნათელით გაათეთრე ევლიების სახეები. და როდესაც ჩემს მტრებს სახე შავი ექნებათ ჩემს სახეს ჩადენილი ცოდვებიდან გამომდინარე შავად ნუ მიიღებ.”

5 – მარცხენა ხელით მარჯვენა მკლავი ინ-დაყვების ჩათვლით უნდა დავიბანოთ. ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდო ალლაპო მომეცი მე ცოდვა მადლის რვეული მარჯვენა მხრიდან და ჩემი ანგარიშგება დამიადვილე.”

6 – მარჯვენა ხელი მარცხენა მკლავით ინ-დაყვის ჩათვლით უნდა დავიბანოთ ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდო ალლაპო! ცოდვა-მადლის რვეული უკნიდან და მარცხენა მხრიდან არ მომაწოდო და საიქიოს ანგარიშგება არ გამიძნელო.”

7 – ორივე მკლავის დაბანის შემდეგ სველი ხელი თავის 1/4 ნაწილზე უნდა გადავუსვათ (მე-სი). ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდო ალლაპო! ჩემი სხეული და თმები ჯოჯოხეთში არ დაწვა. წარდგინე ღმერთს, როცა საშინელი სიცხე იქნება მე ჩრდილის ქვეშ გამაგ-რილე და მომასვენე.”

8 – შემდეგ ყურებზე მოვისვამთ სველ თი-თებს. ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდო ალლაპო! მაქციე მე ჭკვიანი სიტყვის მსმენელად და ყველაზე საუკეთესოს შემსრულელებლად.”

9 – შემდეგ კისერზე სველ ხელებს მოვისვამთ. ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდო ალლაპო! დაიფარე ჩემი კისერი ჯოჯოხეთის ცეცხლისაგან.”

10 – მარცხენა ხელით მარჯვენა ფეხი უნდა დავიბანოთ სამჯელ კოჭის ჩათვლით. ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდება ალლაპო! ფეხები გამიმაგრე ბეწვის ხიდზე იმ ღმერთს, როდესაც მრავალს ფეხი დაუცურდებათ.”

11 – მკლავ მარცხენა ხელით მარცხენა ფეხი უნდა

დავიბანოთ სამჯგელ კოჭის ჩათვლით ამ დროს ასე ვიკითხავთ: “დიდება ალლაჰო! ურ-წმუნოების ბეწვის ხიდზე ფეხების დაცურების დღეს ჩემი ფეხები ხიდზე და-ამაგრე”.

ჰაზრეთი ფეილამბერმა ასე ბრძანა: “ვინც აბდესის აღების შემდეგ “ინნაენზუელლაჰუ” სურეს ერთხელ ჩაიკითხავს. ალლაჰი მას მართალი ხალხის მადლს მისცემს, თუ ორჯელ ჩაიკითხავს შეჰდების მადლს მისცემს და თუ სამჯგელ ჩაიკითხავს კია-მეთის დღეს ფეილამბერთან ერთად აღს-დგება.”

სხვა ჰადისში ასეა ნაბრძანები: “ვინც აბდესის აღების შემდეგ ათჯელ “ალლაჰუმე-სალს” ჩაიკითხავს მისი დარდსა და ტკივილებს ალლაჰი მოსპობს და კაცს გააბედნიერებს, მის ვედრებასაც მიიღებს.”

თუ ეს ლოცვები (დუები) არ იცით მათ გარე-შეც შეიძლება აბდესის აღება, მაგრამ ამათი კითხვა ძალიან დიდი მადლია. ვინც აბდესის დუები არ იცის ქელიმეი შეადეთი წარ-მოსთქვას. ასეც მადლად ჩაეთვლება.

აბდესის სუნნეთები

- 1 – აბდესის დაწყებისას ბისმილის თქმა.
- 2 – ხელების მაჯებიანად სამჯგელ დაბანა.
- 3 – პირის სამჯგელ ახალ-ახალ წყლით გა-მოვლება.
- 4 – ცხვირის სამჯგელ ახალ-ახალი წყლით გა-მოვლება.
- 5 – პირის დაბანისას წარბების, წვერის, ულ-ვაშების დასველება.
- 7 – წვერის სიდრმეში სველი ხელით შეხება. (მესი).
- 8 – წვერის სველი თითებით ჩამოვარცხნა.

9 – კბილების გამოწმენდა, გასუფთავება. (მისვაქის ხმარება აუცილებელი სუნნეთია).

10 – მთლიან თავზე მესი, სველი ხელის გადასმა.

11 – ორივე ყურზე ერთხელ სველი ხელით შეხება.

12 – კისერზე სამი ერთმანეთზე მიტყუპებულ-ი თითის გადასმა.

13 – ხელისა და ფეხის თითებს შუა დასუფთავება.

14 – დასაბანი ადგილების სამჯელ დაბანა.

15 – პირის დაბანის დროს მთელი გულით ნიეთის თქმა.

16. – თანმიმდევრობის დაცვით დაბანა.

17 – დასაბანი ადგილების მაგრად გაწმენდა.

18 – ყველა ორგანოს სწრაფად და ერთმანეთის მიყოლებით დაბანა.

აბდესის ადების წესები (ადაბი)

აბდესის წესებს აბდესის მუსთეჰაბებსაც უწოდებენ. ამათი გაკეთება მაღლია არ გაკეთება ცოდვა არ არის. ხოლო სუნნეთი გაკეთება მაღ-ლი, არ გაკეთება მექრუჰია. ესენია:

1 – ნამაზის დროის მოსვლამდის აბდესის ალება.

2 – ტუალეტში ყიბლეს მარჯვნივ ან მარ-ცხნივ ყოფ-ნა. აბდესის დარღვევის დროს ყიბ-ლეს წინ ან უკანა მხარეს შემობრუნება თაჰრი-მენ მექრუჰია. (ჰარამთან ახ-ლოს)

3 – დაბინძურებული ადგილების კარგად და-ბანა.

4 – დაბანის შემდეგ ნაჭრით შემშრალება.

5 – დაბანის შემდეგ სასწრაფოდ სასირცხვი-ლო ადგილების დაფარვა.

- 6 – სხვებისაგან დაუხმარებლად, დამოუკიდებლად აბდესის აღება.
- 7 – ყობლეს პირდაპირ აბდესის აღება.
- 8 – ყოველ ორგანოს დაბანისას ქელიმეი-შეჰა-დეთის წარმოთქმა.
- 9 – აბდესის ლოცვების (დუების) კითხვა.
- 10 – პირში წყლის გამოვლებისას მარჯვენა ხელის ხმარება.
- 11 – ცხვირის გამოვლებისას მარჯვენა ხელის ხმარება.
- 12 – ცხვირის მოწმენდისას მარცხენა ხელის ხმარება.
- 13 – პირის გამოვლებისას კბილების მისვაქით გასუფთავება თუ მისვაქი არ არის ჯაგ-რისის ხმარება.
- 14 – პირის გამოვლებისას თუ მარხვა არ არის, პირში წყლის ღრმად გამოვლება, ყელში წყლის გამოვლება აბდესისა და ღუსლის დროს მადლია მარხვის დროს მექრუჰია.
- 15 – ცხვირის გამოვლებისას წყლიანი ხელის ცხვირთან ახლოს მიტანა.
- 16 – ყურის დაბანისას ერთი თითის ყურის ღრმულში შეყოფა.
- 17 – ფეხის თითებს შუას დასუფთავებისას მარცხენა ხელის ნეკა თითის გამოყენება.
- 18 – ხელების დაბანისას ბეჭედის მოხსნა თუ ბეჭედი ძალიან ვიწროა მოხსნა ფარძია.
- 19 – წყალი ბევრიც, რომ იყოს ეკონომიურად ხარჯვა.
- 20 – ცხიმის წასმის მსგავსად წყლის ძალიან მცირე რაოდენობით არ ხმარება (სამ-სამჯერ დასაბანი ადგილებზეც კი მინიმუმ ორ-ორი წვეტი წყალი უნდა მოხდეს).

21 – თასით აბღესის აღების შემდეგ იმ თასის სავსე დატოვება.

22 – აბღესის აღების მერე ორი მუხლი ნა-მაზის ლოცვა.

23 – ნამაზის ლოცვის შემდეგ ახალი აბღესის აღება.

24 – პირსახის დაბანისას, თვალის მიდამოების, ქუთუთოების დასუფთავება.

25 – სახის, ხელებისა და ფეხების მსგავსი დასაბანად ფარძი ადგილების საჭიროზე მეტი დაბანა.

26 – აბღესის წყლით ტანსაცმელი და თავ-ფეხი არ უნდა დასველდეს არ უნდა შეეშხეფოს.

27 – თქვენს მეზებში რაც მექრუპი არ არის და სხვა მეზებში ფარძია იმის გაკეთება მუსთეჰაბია.

28 – აბღესის დამთავრებისას ან შუაში (აღ-ლაჰუმ-მეჯღელნი ინეთოვებინ) დუის კითხვა.

აბღესის აღებისას აკრძალული ქცევები

აბღესის აღებისას ზოგიერთი ქცევები ჰარამი ან მექრუპია.

1 – აბღესის დარღვევის დროს ყობლე ჩვენს წინ ან უკან არ უნდა მოვიქციოთ.

2 – ტუალეტის დროს სხვასთან სასირცხო ადგილების გამოჩენა ჰარამია.

3 – ტუალეტში სისუფთავის ჩატარების დროს მარჯვენა ხელი არ უნდა ვიხმართ.

4 – წყლის უქოლნობის შემთხვევაში ტუალეტში სისუფთავის ჩასატარებლად სხვისი კუთვნილი ნივთების ხმარება, ასევე საქოლნის საკვებით, ნეხვით, საკვე-

ბი პროდუქტებით, კრამი-ტის ნატეხით, ბალახით, ნაჭრით, ფოთლებითა და ქაღალდით გასუფთავება მექრუპია.

5 – აუზში, სადაც აბდესს ვიღებთ არ უნდა ჩავაფურთხოთ და ცხვირი არ უნდა მოვიხოცოთ.

6 – დასაბანი ადგილები ნაკლებად ან გადაჭარბებით არ უნდა დავიბანოთ სამზე მეტად ან ნაკლებად არ უნდა დავიბანოთ.

7 – აბდესი სასირცხო ადგილების სისუფლა-ვისთვის ნახმარი ნაჭრით არ უნდა მოვიმშრა-ლოთ.

8 – პირის დაბანისას წყალი პირზე არ უნდა შევიშხებოთ. შუბლიდან ქვემოთკენ უნდა დავი-ბანოთ.

9 – წყალს არ უნდა შევუბეროთ.

10 – პირი და თვალები მარგად არ უნდა დავხუჭოთ. ტუჩებისა და თვალების მიდამოებში დაუსველებელი პატარა ადგილიც, რომ დარჩეს აბდესი სრულად არ ჩაითვლება.

11 – მარჯვენა ხელით ცხვირი არ უნდა მოვი-ხოცოთ.

12 – თავზე, კისერზე და ყურებზე ხელი ერ-თზე მეტად არ უნდა დავასველოთ. ხელის შე-ხების გამეო-რება დაუსველელად ნებადართუ-ლია.

მისვაქის ხმარება: აბდესის ადებისას მისვაქის ხმარე-ბა სუნნეთი მუექქედვა. ჰადისში ვკი-თხულობთ: **“მისვაქის ხმარებით ნალოცი ნამაზი მისვაქის გარეშე ნალოცი ნა-მაზზე სამოცდაათჯერ უფრო ღირებულია.”**

ხოლო წიგნში **“სირაჯ-ულ-ფეჰჰაჯ”** მოთხრობილია მისვაქის ხმარების 15 სარგებ-ლობის შესახებ:

1 – სიკვდილის დროს **“ქელიმეი შეჰადეთის”** თქმის საბაბი გახდება.

- 2 – ღრძილებს გააძლიერებს.
- 3 – ლორწოს მოსპობს.
- 4 – ამონახველს მოსპობს.
- 5 – პირის ღრუს შიდა ტკივილებს მოსპობს.
- 6 – პირის სუნს მოსპობს.
- 7 – ავლაპყ თეაღა მისგან კმაყოფილი იქნება.
- 8 – თავის ძარღვებს გააძლიერებს.
- 9 – შეითანი დაღონდება.
- 10 – თვალებს ნათელი მოემატება.
- 11 – მადლი და სიკეთე გამრავლდება.
- 12 – სუნნეთის შემსრულებელი გახდება.
- 13 – პირის ღრუ სუფთა ექნება.
- 14 – ღამაზად და კარგად ილაპარაკებს.
15. მისვაქის გამოყენებით ნალოცი ორი მუხლი ნამაზის მადლი, მისვაქის ხმარების გარეშე ნალოცი 70 ნამაზის მადლზე მეტია.

მისვაქი არაბეთში არსებული ერთერთი ხის სახეობის (ერაქ) ტოტიდან მზადდება. ეს ხე თუ არ ინახება ზეითინის ხის ტოტიც შეიძლება. ქალებმა მისვაქის ადგილას სუნნეთის ნიე-თით საღეჭი რეზინი უნდა გამოიყენონ.

აბდესის აღებისას რას უნდა მივაქციოთ ყურადღება

თუ ძალიან გამოვუალი მდგომარეობა არ არის ქვემოთ ჩამოთვლილ წესებს უნდა მივსდიოთ.

1 – ორივე ხელით საბყარი (მახინჯი) სისუფთავეს ვერ შეასრულებს მხოლოდ მიწაზე, ხოლო სახეს

კედელზე შეახებს და ასე თეიმუმს ჩაატარებს და თუ სახეზე ჭრილობები აქვს აბ-დესის გარეშე ილოცავს ნამაზს და ნამაზს არ მიატოვებს.

2 – ავანდყოფს მისი მეუღლე, ბავშვები, ოჯახის წევრები და ახლობლები დაეხმარებიან აბ-დესის აღებაში

3 – უწყლობის შემთხვევაში ქვის ან ქვის მსგავსი საგნებით ტვალეტში სისუფთავის ჩატარება შეიძლება, წყლის მაგივრობას გასწევს.

4 – გიჟი ან დაბნედილი ადამიანი ოცდაოთხი საათი გონს ვერ მოეგო ამ პერიოდში გავლილ ნამაზებს ხელახლა აღარ ილოცავს. ნარკოტიკული საშუალებებით ან სასმელით გაბრუებულმა ყველა გავლილი ნამაზი უნდა აანაზღაუროს. თუ ავანდყოფი ძალიან ცუდადაა ნამაზი გადავა-დდება და შემდეგ ანაზღაურდება.

5 – აბდესის ასაღებ ადგილას შესვლისას სპეციალური შარვლის ჩაცმა და თავის დახურვა მუსთაჰაბია.

6 – ტვალეტში შესვლისას შიშველ ხელში ალლაჰის სახელნახსენები წარწერა ანუ ყურანი ქერიმის აეთები არ უნდა გვქონდეს.

7 – ტვალეტში მარცხენა ფეხის შედგმით და მარჯვენა ფეხის გადადგმით გამოდით.

8 – ტვალეტში არ ილაპარაკება

9 – სასირცხვილო ადგილებს არშეხედოთ და ტვალეტში არ ჩააფურთხოთ.

10 – არცერთ წყალში, მეჩეთის კედელზე სასაფლაოზე ან გზაზე არაფითარ შემთხვევაში არ მოიშარდება.

აბდესის მომშლელი ფაქტორები

ეს შვიდი ფაქტორი აბდესს მოშლის:

1 – ტუალეტის პროცესები.

ა) დიდი და პატარა ტუალეტის გაკეთება აბდესს მოშლის, გაზების გამოსვლაც აბდესს მოშლის.

ბ) კლიზმის ან სველი თითის სასირცხო ადგილებში შეყოფა, თუ ხმელია აბდესის ხელა-ხლა ალება კარგი იქნება.

გ) შარდის არ გამოდენისთვის გაკეთებული ბამბა თუ გარეთ დარჩენილი ნაწილი დასველდება

2 – პირისავსე ღებინება, თუ ნერწყვზე მეტი იქნება. კუჭინად ან ფილტვებიდან ამოსული სისხლი ცოტა რაოდენობითაც რომ იყოს, ყურებში ჩაწვეთებული ცხიმი თუ პირიდან გადმოიდვრება.

3 – კანიდან გამონადენები:

ა) ჩირქისა და სხვა გამოდენა. თუ სისხლი აქეთ-იქეთ არ გადაიდვრება აბდესი არ მოიშლება. თუ ჯაგრის და მისვაქის ხმარებისას პირის ღრუს მოედო აბდესი მოიშლება. თუ ჭიპიდან ყურიდან ან მკერდიდან (ძუძუდან) ავანდყოფობის გამო რაიმე სითხე მოედინება აბდესი მოიშლება. თუ ცხვირიდან გამონადენს სისხლი მოჰყვება აბდესი მოიშლება.

4 – ძილი. გვერდზე ან რაიმეზე მიყრდნობით დაძინებისას აბდესი მოიშლება.

5 – გულის წასვლა დაბნედა, სულიერი ავადმყოფობა, და სიმთვრალე აბდესს მოშლის.

6 – ნამაზის ღოცვისას ხმამაღალი სიცილი აბდესსაც და ნამაზსაც მოშლის. მაგრამ თუ ბავშვი გაიცინებს არ მოიშლება. ხმადაბალი სიცილით ნამაზი მოიშლება.

უხმო ღიმილი არც აბდესს და არც ნამაზს არ მოშლის.

7 – გაშიშვლებული ფორმით სამარცხვინო ადგილების რაიმეზე შეხება ქალისა და მამაკაცის აბდესს მოშლის.

თუ აბდესის ალების შემდეგ დარღვევაში ეჭვი შეგვეპარა აბდესი ალებულად ითვლება. თუ ვიცით რომ აბდესი მოიშალა, და აბდესის ალება-ში ეჭვი გვეპარება ახალი აბდესის ალება საჭირო.

ფაქტორები რომლებიც არშლის აბ-დესს

ესენი აბდესს არ მოშლიან:

1 – პირიდან, ყურიდან და სხეულზე გაჩენილი ჭრილობებიდან გამოსული მატლები.

2 – ნახველის დებინება,

3 – სისხლის დებინებისას, თუ სისხლი ნერწყვის ნახვევარზე უფრო ცოტაა.

4 – კბილებიდან გამოსული სისხლი თუ ნერწყვის ნახვევარზე უფრო ცოტაა.

5 – თავიდან გამოსული შედედებული სისხლი, ბევრიც რომ იყოს.

6 – კუჭიდან და ფილტვებიდან გამოსული შედედებული სისხლი. პირი სავსე თუ არ იქნება.

7 – თუ ყურებში ჩაწვეთებული სისხლი ყურ-რიდან ან ცხვირიდან გადმოიღვარა.

8 – ცხვირში ჩაწვეთებული რამე თუ რამოდენიმე დღის შემდეგ გამოვა.

9 – ვაშლის ჩაკბენის დროს თუ მასზე სისხლს დავინახავთ.

10 – თუ ტკივილის გარეშე ხახვის, კვამლის, გაზის ან სხვა მიზეზით ცრემლები წამოვიდა.

11 – თუ ქალი ჩვილს ძუძუს აწოვებს.

12 – ოფლის დენა, ბევრიც რომ იყოს.

13 – ბუზმა, რწყილმა და ტილმა რომ უკბინოს და სისხლი სწოვოს.

14 – მცირედი სისხლდენა თუ სისხლი აქეთ-იქით არ დაგაიღვრება, მცირედი ღებინება.

15 – დაძინებისას მიყუდებული საგნის გა-მოწვევისას თუ არ დავეცემით.

16 – ნამაზის ღოცვისას დათვლება

17 – მოკეცილ მუხლებზე თავის ჩამოდებით დაძინება.

18 – ძირს დაჯდომით დაძინება, თუ არაფერს არ მივეყრდნობით.

19 – უნაგირო ცხოველზე დაძინება, ცხოველი თუ სწორ, აღმართში ან დაღმართში მიდის

20 – ნამაზის დროს გაღიმება.

21 – ნამაზის დროს გაცინება, თუ მხოლოდ ჩვენ გავიგონებთ მხოლოდ ნამაზი მოიშლება.

22 – თმის, უღვაშის ან წვერის შეჭრა.

23 – ჭრილობის გარეთა კანის მოძრობა.

1 – მესთებზე მესის გაკეთება

რა არის მესი?

მესთი არის თხელი ტყავისაგან დამზადებული ექვლიანი ფეხზე ჩასაცემელი, რომელსაც წინდებთან ერთად ვიცმევთ ფეხსაცმელში. მეს-თის ჩაცმის შემდეგ აბდესის ადებისას ფეხების დაბანა საჭირო არაა, მესთებზე მესის გაკეთება საკმარისია.

მესი არის არაბული სიტყვა და გაწმენდას გასუფთავებას ნიშნავს. ისლამში კი მესთებზე სველი ხელის მოსმას მესი ჰქვია.

ისლამის კანონების შესრულება ძალიან ადვილია. აბდესის ადებისას თუ მესთი გვაცვია, ფეხებს აღარ დავიბანთ მესთებზე მხოლოდ მესს გავაკეთებთ. მესთებზე მესის გაკეთება მხოლოდ აბდესის ადების შემდეგ შეიძლება. ტანის დაბანისას (ღუსლის შესრულებისას) მესთების გახ-და და ფეხების დაბანა აუცილებელია.

მესთებზე მესის გაკეთება სუნნეთია.

მესის გაკეთების წესები

აბდესის დროს ფეხებს წყლით აღარ დავიბანთ მესთების გაუხდელად ხელის თითებს სუ-ფთა წყლით დავისველებთ, მესთებზე ფეხის თითებიდან უკანა მიმართულებით მოვისვამთ. ხელის თითები გაშლილი უნდა იყოს. მარჯვენა და მარცხენა ხელების მინიმუმ სამ-სამი თითი უნდა გამოვიყენოთ. მესთი ტყავის ან სხვა წყალგაუმტარი მასალისაგან უნდა იყოს დამზადებული მესთი კოჭებს უნდა ფარავდეს და შიგ ფეხი თავისუფლად უნდა იყოს.

მესისათვის განკუთვნილი დრო

აბდესს ავიღებთ და მესებს ჩავიცვამთ. მეს-თების ჩაცმის შემდეგ აბდესის მოშლიდან 24 საათის განმავლობაში მესთებზე მესჰის გაკეთება შეიძლება. მგზავრებს კი 72 საათის განმავლობაში სამი დღეღამის განმავლობასი შეუძლიათ მესის გაკეთება. ის რაც აბდესს მოშლის მესთსაც მოშლის. მის გარდა ერთი ან ორივე მესჰის გახდა, მესთისათვის განკუთვნილი დრო-ის ამოწურვა მესთს მოშლის. გარდა ამისა თუ მესთი იმდენად გახეულია, რომ ფეხის სამი თი-თი ნახევში ეტევა აბდესი მოიშლება.

აბდესის მოშლამდე თუ მესთს გავიხდით ან მესთისათვის განკუთვნილი დრო გავა ხელახლა აბდესის აღება არაა საჭირო, მხოლოდ ფეხების დაბანა საკმარისია მაგრამ 24 საათის გასვლის შემდეგ მესთებზე მესის გაკეთება აღარ შეიძლება.

მგზავრობაში თუ მესთები ჩავიცვით და მესი გავაკეთეთ და 24 საათის განმავლობაში სახლში დავბრუნდით, 24 საათის გასვლამდის მესთის გაკეთებას გავაგრძელებთ. თუ სახში დაბრუნებამდე 24 საათზე მეტი დრო გავიდა, მესთებს გავიხდით და ფეხებს დავიბანთ.

ქუდზე, თავსახვევსა და ხელთათმანებზე მესთის გაკეთება არ შეიძლება.

2 – შეხვეულებზე მესჰი

ჭრილობა, მოტეხილობა და სხვა. თუ წყლის შეხებით გაღიზიანდება, აბდესის ან ტანის დაბანისას მესთს გავიკეთებთ.

თუ ჭრილობა ან მოტეხილობა სველი ხელის მოსმითაც (მესითაც) გაღიზიანდება მაშინ მხოლოდ შეხვეულზე გავიკეთებთ მესთს. ანუ თუ შეხვეულზე მესთის გაკეთება უარყოფით ზეგავლენას ახდენს მაშინ მესთსაც აღარ გავიკეთებთ.

მთლიან ჭრილობაზე ან შეხვეულზე მესთის გაკეთება აუცილებელია არ არის, ნახევარზე უფრო მეტ ადგილზე საკმარისია.

შეხვეულზე მესთის გაკეთებას განკურნებამდე, ჭრილობის მოშუშებამდე გავაგრძელებთ.

თუ ჭრილობაზე შეხვეულს მესთს გაკეთებულ ნაჭერს გამოვიცვლით ახალ ნაჭერზე მესთის გაკეთება საჭირო არ არის.

თუ ჭრილობის ან მოტეხილობის გამო ერთ ფეხზე მესთს გავიკეთებთ მეორეს დაბანაა საჭირო, მესთის გაკეთება არ შეიძლება, ან კიდე ორივე ფეხზე მესთს ჩავიცვამთ და აბდესის აღებისას მესთს გავიკეთებთ.

თუ ჭრილობაზე ან მოტეხილობაზე მესთის გაკეთება უარყოფით ზეგავლენას არ ახდენს, ან საკმარისად განიკურნება, შეხვეულ ნაჭერზე მესთის გაკეთება არ შეიძლება, თვით ჭრილობაზე უნდა გავიკეთოთ მესთი.

ღუსლი (მთლიანი სხეულის დაბანა)

ნამაზი სრულად რომ ჩაითვალოს აბდესისა და ღუსლის სწორად შესრულებაა საჭირო, სქე-სობრივი კავშირის, პოლუციის, ქალებში მენს-ტურაციის ციკლისა და მშობიარობის შემდეგ, ადამიანი (ჯანაბეთი) დაბინძურებული ხდება. ჯანაბეთ ადამიანმა ღუსლის აბდესი უნდა აი-ლოს ესეიგი პირი და ცხვირი ღრმად უნდა გა-მოივლოს და მთლიანი ტანი კარგად უნდა დაი-ბანოს.

ჰაზრეთი ფეილამბერმა (საღლაღლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეჲ) ბრძანა: “ღუსლის შემსრულებელ ადამიანს სხეულზე არსებული ბეწვივით ბევრი მადლი დაეწერება, ამდენივე ცოდვა მიეტევა. სამოთხეში წოდება აუ-მადლდება, ღუსლის სამაგიერო მადლი მისთვის გან-კუთვნილი მადლი ამ ქვეყნად ყველაზე ძვირფასია. მაშინ ალლაჰი მეღეიქებს ასე მიმართავს, შეხედეთ ამ ადამი-ანს ღამე წამოდგომა არ დაეზარა, გაიხსენა ჩემი ბრძანე-ბა და ღუსლი არ დაიზარა, თქვენ იყავით მოწმენი, რომ მე მას ცოდვები მი-ვუტევე.”

სხვა ჰადისში ვკითხულობთ: “დაბინძურები-სას სასწრაფოთ ღუსლი შეასრულეთ, რადგანაც ამ ტიპის სიბინძურისაგან (ქირმენ ქათიბინ) მეღეიქებს სული უწუხდებათ.” იმამი გაზაღმა ბრ-ძანა: “ერთმა კაცმა სიზ-მარში მითხრა ერთხელ სქესობრივი კავშირის შემდეგ არ გავსუფთავდი ეხლა ტანზე ცეცხლის პერანგი ჩა-მაცვეს და იმ ქცევისათვის ვიტანჯებიო.” ჰაზრეთი ფეილამბერის სხვა ჰადის-ში წერია: “სახლში სადაც სურათები, ძაღლები და სქესობრივი კავშირის შემდეგ დაუბანელი ადამიანები იმყოფებიან, წყალობის მეღეიქე-ბი არასოდეს შეგვლენ.”

ვინც ერთი ნამაზის დროს ჯანაბეთი გაატა-რებს იმ

ქვეყნად ძალიან დიდ ტანჯვას მიიღებს. წყლით დაბანა თუ შეუძლებელია მაშინ თეიმუში უნდა გაკეთდეს. დასაბანი ამათ ვერ გააკეთებს: 1 – ნამაზს ვერ ილოცავს. 2 – ყურანი ქერიმსა და აეთებს ხელს ვერ გააკარებს. 3 – ქაბბეს თავაფს (შემოვლა) ვერ გააკეთებს. 4 – ჯამეში ვერ შევა.

ღუსლის ფარძები

1 – პირის წყლით კარგად გამოვლება. თუ პირის ღრუში ნემსის წვერის ოდენა ადგილი დაუსველებელი დარჩა ღუსლი არ ჩაითვლება.

2 – ცხვირის წყლით კარგად გამოვლება, ისე რომ ნემსის წვერის ოდენა ადგილიც არ უნდა დარჩეს დაუსველებელი.

3 – სხეულის ყველა ადგილის კარგათ დაბანა. ჭიპს, უღვაშებს, ყურადღება უნდა მივაქციოთ. თუ ფრხილებზე თვალის ქუთუთო-ებზე, ტუჩებზე ან სხეულის სხვა რომელიმე ნაწილზე არის ნიეთიერებები რომლებიც წყალს არ ატარებენ, მაგალითად ფრხილების ლაქი ღუსლი ქმედითად არ ჩაითვლება.

ღუსლის სუნნეთები

1 – ხელების დაბანა.

2 – სასირცხვილო ადგილების დაბანა.

3 – მთელი სხეულის საგულდაგულოდ გასუფთავება, დაბანა

4 – ღუსლზე ადრე ჩვეულებრივი აბდესის აღება. პირის დაბანისას ნიეთის გაკეთება. შაფი მეზების მიხედვით ნიეთი ფარძია.

5 – მთელის სხეულის კარგად შეჩაჩქნით და-ბანა

6 – მთელი სხეულის კარგად დაბანის შემდეგ ერთხელ კიდევ ორივე ფეხის დაბანა.

როგორ სრულდება ღუსლი?

სუნნეთის მიხედვით ღუსლი ასე აიღება:

1 – პირველად ორივე ხელი და სასირცხვი-ლო ადგილები კარგად დაიბანება და სხეულზე არსებული სიბინძურე დაიბანება

2 – შემდეგ ჩვეულებრივი აბდესი ღუსლის ნი-ეთით აიღება. თუ ფეხებში წყალი არ გროვდება ფეხებიც დაიბანება, თუ გროვდება ფეხები ბოლოს დაიბანება.

3 – მთელ სხეულზე სამჯერ წყალი გადაივლება. ჯერ თავზე მერე მარჯვენა მხარზე მერე მარცხენა მხარზე. პირველი დასხმის დროს ტანი კარგად უნდა გაიჩაჩქნოს ისე რომ ნემსის ოდ-ენა ადგილი მშრალი არ უნდა დარჩეს.

ღუსლის დროს ერთ ადგილას დასხმული წყალი თუ სხვაგანაც მოხდება იმ ადგილსაც გაასუფთავებს რადგანაც ღუსლის შესრულები-სას მთელი სხეული ერთ სხეულად ითვლება, აბდესის ადებისას კი ასე არ არის. ღუსლის და-სრულების შემდეგ აბდესის ადება მექრუჰია. აბდესი დასაწყისში უნდა ავიღოთ, მაგრამ აბდესი თუ მოგვეშალა მისი გაახლებაა საჭირო.

განმარტება (დაპლომბილი და ჩასმული კბილი)

ჰანეფი მეზებში, კბილებს შორისი და ამოხ-რული ადგილები რომ არ დასველდეს ღუსლი ადებულად არ ითვლება. ამიტომ დაპლომბილი ან ჩასმული კბილით ღუსლი შესრულებულად არ ითვლება. ოქროთი, ვერცხლით და ან სხვა მასალებით გაკეთებული ან გადაკრული და დაპ-ლომბილი კბილი რომლის ქვეშაც წყალი ვერ ეხება ჰანეფი მეზების ყველა ალიმის (ბრძენის) მიხედვით ღუსლი შესრულებულად არ ითვლება.

თაჰთავი (**მერაქილ-ფელაჰ**) ჰასიეში ოთხმოცდამეტე-ქვსმეტე გვერდზე და აქედან გა-დათარგმნილ (**ნიმეთი ისლამის**) წიგნში ასე წერია: თუ ჰანეფი მეზებზე მიმყოლი პიროვნება, თავის მეზების მიხედვით ვერ გააკეთებს შეუძ-ლია შაფი მეზებზე მიყოლით გააკეთოს. (**ბაჰრ-ურ-რაიქ**) და (**ნეჰრ-ულ-ფაიქ**) წიგნებშიც ასე წერია. მაგრამ ამ რომელიმე საქმის გაკეთების დროს იმ მეზების პირობების გაკეთებაცაა საჭირო. დაპ-ლომბილი, ჩასმული კბილის მქონე ჰანეფი მეზების მიმდევარი ღუსლის, აბდესის და ნამაზის ნიეთის გაკეთებისას იმაში შაფი ან იმაში მალი-ქიზე მიყოლით გააკეთებს მაგ. (**ნიეთი ვქენი ღუსლის აბდესის ასაღებად მალიქის ან შაფის მეზებზე მიყოლით**). შაფი მეზებზე მიმყოლი ჯემათით ნამაზის ღოცვის დროს ფათიხას იკითხავს ყურანი ქერიმის ხელში ადებისასს აბ-დესის ადებაა საჭირო, და იმ თვრამეტე ქალიდან როლმებზეც დაქორწილება არ შეიძლება სხვა ყველას რომელსაც გაეკარება ანუ კანი კანს შეეხება აბდესი მოშლილად ითვლება.

ქალებისათვის დამახასიათებელი მდგომარეობანი

მენსტრუაციის ციკლი:

თერთმეტი სახის ღუსლის აბდესია, ხუთი ფარძია. აქედნ ორი: ქალის მენსტრუაცია და მშობიარობაა.

იბნი აბიდინი (**მენჰელ-ულ-გარიდინ**) ნაწარმოებში ამბობს რომ: ყველა მუსლიმანისთვის, ქა-ლისთვისაც და კაცისთვისაც ილმიჰადის სწა-ვლა ფარძია. ყველა მუსლიმანი ქალისთვის მშო-ბიარობის და მენსტრუაცი-ის ცოდნა ფარძია.

მენსტრუაცია. მენსტრუაცია ეწოდება სისხლ-დენას რომელიც ცხრა წლის ზემოთმყოფ გო-გონას ეწყება და სულცოტა სამ დღეს გძელდება. თეთრის გარდა სხვა ფერის სისხლი ან ამღ-ვრეულიც რომ იყოს მაინ მენ-სტრუაციის სის-ხლია. როდესაც გოგონაც მენსტრუაცი-ის (**თვიური**) ციკლი ეწყება, უკვე სქესობრივად მომ-წიფებულია და რელიგიური კანონების შესრულება ევალება, და ყვე-ლაფრისათვის პასუხის-მგებელია. ამ ასაკიდან რელიგიული წესების შესრულება სავალდებულო ხდება. მენსტრუაცი-ის პერიოდი მინიმუმ სამი მაქსიმუმ ათი დღეა. ყველამ თავისი მენსტრუაციის დრო უნდა იცო-დეს. გოგონამ დედისაგან, დეიდისაგან, ბები-ისა-გან და სხვა ახლო ნათესავეებისაგან უნდა შე-ისწავ-ლოს. მენსტრუაციის ციკლს სხვანაირად “ჰაიზი” ეწოდება.

მშობიარობა. მშობიარობის შემდეგ ქალებში რამოდ-ენიმე დღეს სისხლდენა შეინიშნება. ამ პერიოდს “ნი-ფასი” ეწოდება და მინიმალური დრო არ აქვს მაქსიმუმ კი 40 დღეა. 40 დღის შემდეგ სისხლი რომც არ შეწყდეს ღუსლი აი-დება და ნამაზის ლოცვა დაიწყება. 40 დღეზე დიდხანს სისხლის დენა ავანდყოფობის მიმანიშნებელია.

ამ დროში ქალი ნამაზს ვერ იღოცავს, ვერ იმარხებს, ყურანი ქერიმს ვერ შეეხება, სეჯდეს ვერ გააკეთებს, მეჩეთში ვერ შევა, თავაფს ვერ გააკეთებს. ქალებმა სასურველია მეუღლეებს შეატყობინონ მენსტრუაციის დროები რადგანაც ჰაზრეთი ფეიდამბერმა (სალალაჰუ ალეჰი ვე სელლემ) **“მენსტრუაციის მეუღლისგან დამმაღავი ქალი ცოდვას იმატებს.”** სისხლდენის დამთავრებისას ღუსლისს შესრულება ფარძია.

ციკლის დარღვევა

ციკლის დარღვევა ანუ **“ისთიჰაზა”** ეწოდება სისხლდენას, რომელიც ემართებათ ძირითადად ცხრა წელზე პატარებს და ორმოსდათხოტმედ წელს გადაცილებულ ქალებს. რომელიც სამ დღე-ღამეზე ცოტა და ათ დღე-ღამეზე ბევრს გრძელდება რომელიც მშობიარობის შემდეგ 40 დღეზე მეტს გრძელდება ეს სისხლდენა ავანდმყოფობის მანიშნებელია და საჭიროა მივმარ-თოთ ექიმს. ისთიჰაზას სისხლდენა ცხვირიდან სისხლდენას არ ჰგავს ამიტომ მის მქონეს ნამა-ზის ღოცვა შეუძლია.

თეიმუმი

თეიმუმი მიწით გასუფთავებას ნიშნავს, რო-დესაც აბ-დესის ასაღებად ან ღუსლის შესასრუ-ლებდად წყალი არ მოიძებნება ანდა სახმარად უვარგისია, მიწით, კრამი-ტით, ქვით და ქვიშით თეიმუმს ვასრულებთ. ჰანეფი მესებში თეიმუმის ალება ნამაზის დრო-ის მოსვლამდის ალება შე-იძ-ლება, ხოლო დანარჩენ სამ მეზებში დროის მო-სვლამდის თეიმუმის ალება არ შეიძლება.

შემთხვევები როდესაც თეიმუმის შესრულება შეიძლე-
ბა:

1 – ღუსლისა და აბდესისათვის წყლის ვერ შოვნა (წყლის ძებნა ყოველთვის ფარძია)

2 – წყლის ხმარების შემთხვევაში გაციების, დავადებისა და სიკვდილის საფრთხის შემთხვევაში

3 – წყლის მახლობლად მტრის, შხამიანი ან მტაცებელი ცხოველის ყოფნა

4 – ციხეში ყოფნისას წყლის ხმარების შეუძლებლობა

5 – სიკვდილის მუქარის შემთხვევაში

6 – მგზავრობისას დასალევი წყლის გარდა სხვა წყლის არ ქონა

7 – ჭიდან წყლის ამოღების შეუძლებლობა

თეიმუმის ფარძები

თეიმუმის ფარძები სამია:

1 – ჯუნუბობიდან გასუფთავებისთვის ან აბდესისთვის ნიეთის თქმა. თუ მოსწავლისთვის მას-წავლებელი ასახსნელად თეიმუმს აიღებს ამით ნამაზი არ ილოცება.

2 – ორივე ხელის მიწაზე მოსმა, სახის მთლიანის მესის გაკეთება.

3 – ორივე ხელის სუფთა მიწაზე შეხება, ჯერ მარჯვენა და მერე მარცხენა მკლავზე მესის გაკეთება.

თეიმუმის ფარძი ორია, მთქმელი ალიმებიც არიან მეორე და მესამე ფარძს ერთად ამბობენ. ორივე სწორია.

თეიმუმის სუნნეთები

- 1 – ბისმილით დაწყება
- 2 – მიწაზე ხელისგულის შიდა მხარის დადგება
- 3 – ხელის გულების მიწაზე გასმა-გამოსმა
- 4 – თუ კი ხელის გულებზე მიწა დარჩა მიწის მოცილებამდის ხელების ერთმანეთზე ტყა-პუნი
- 5 – ხელების მიწაზე დადებისას თითების გა-შლა
- 6 – მტვერიანი ხელების ჯერ სახეზე, მერე მარჯვენა მკლავზე მერე მარცხენა მკლავზე შე-ხება
- 7 – აბდესის შესრულების მსგავსად თეიმუმი-საც სწრაფად შესრულება
- 8 – მკვლავებზე და სახეზე ხელშეუხებელი ადბილის არ დატოვება
- 9 – თეიმუმის აწყებამდე წყლის ნახვისათვის ყველა შესაზლო გზის ძიება
- 10 – ხელების მთელი ტანით მიწაზე მყარად დაბჯინება
- 11 – მკლავებზე ნასწავლი მეთოდით შეხება
- 12 – თითებს შორის ადგილების სეხება და ამ დროს ბეჭედის ადგილიდან დაძვრა

თეიმუმის დროს შემდეგს უნდა მივაქცოთ ყურადღება

1 – თუ ვინმე მოსწავლის საჩვენებლად თეიმუმს ჩაატარებს ამით ნამაზს ვერ ილოცავს

2 – თეიმუმით ნამაზის ღოცვისათვის მარტო თეიმუმის ნიეთის თქმა საკმარისი არ არის, ნა-მაზის ნიეთის თქმაც არის საჭირო

3 – ერთი მიწისაგან რამოდენიმე ადამიანს თეიმუმის გაკეთება შეუძლია, რადგანაც თეიმუმის მიწა ნახმარად არ ჩაითვლება. ხელისგულეებიდან დაბერტყილი მიწა კი ნახმარად ითვლება

4 – შაფი და ჰანბელი მეზებში თეიმუმი მარტო მიწით შეიძლება. სხვა მეზებში მიწის, კირის, ქვიშის მსგავსი მასალებითაც შეიძლება თეიმუმის შესრულებაც. ქაღალდით, ნაფოტით, მადნით, ცხიმოვანი საღებავით გაკეთება არ შეიძლება თუ რამოდენიმე ნივთიერება შერეულია, რომელიც სჭარბობს, ის ითვლება. თუ მარტო ტალახი ინახება და წყალი ნახევარზე ცოტაა თეიმუმი აიღება.

5 – ერთი თეიმუმით სხვადასხვა ნამაზის ღოცვა შესაძლებელია.

6 – თუ ადამიანი ან ცოდნით ან ნიშანთვისებებით ორ კილომეტრზე ნაკლებ ადგილებიდან წყლის ნახვას ვარუდობს ყოველ მხარეს ორასი მეტრი წასვლა და ძებნა ფარძია. თუ წყლის ყო-ფნის გამოყენების შესაძლებლობა არარეალურია ძებნა საჭირო არ არის.

7 – თუ წყლის უკითხავად თეიმუმით ნამაზი დაიწყეთ და მერე სანდო კაცისაგან გაიგეთ რომ წყლის შოვნა შეიძლება ახლიდან აბდესი შეასრულეთ და ნამაზიც ახალად ილოცეთ

8 – თუ წყალი ორ კილომეტრზე შორს არის თეიმუმის გაკეთება ნებადართულია.

9 – თუ ნივთებს შორის არსებული წყალი ადამიანს დაავიწყდა ქალაქში ან სოფელში თუ არ არის, შეიძლება თეიმუმი გააკეთოს.

10 – წყლის არარსებობაში დარწმუნებული კაცი თუ თეიმუმს აკეთებს და მერე წყალს წააწყდება ნამაზი ახლიდან უნდა ილოცოს.

11 – სტუმარმა საჭიროა მასპინძელს წყალი მოსთხოვოს, თუ არ მიცემეს თეიმუმი გააკეთოს. თუ წყალი იყიდება, უფრო ბევრი ფულის მქონე სტუმარმა უნდა იყიდოს. თუ მასპინძელი წყალს ძალიან ძვირად ყიდის მაშინ თეიმუმის აღება ნებადართულია. თუ ნორმალური ფასის მისაცემაში ფულიც არ აქვს თეიმუმის აღება ნებადართულია.

12 – თუ უდაბნოში მხოლოდ სასმელი წყალია დადებული თეიმუმის შერულება ნებადართულია.

13 – თუ წყალი ცოტაა სქსობრივი კავშირის მქონეებმა მენსტრუაციის მქონეებზე ადრე უნდა დაიბანოს, წყლის პატრონმა ყველაზე ადრე უნდა დაიბანოს. ზოგჯერ წყლის პატრონებმა შეიძლება მოტანილი წყლები გააერთიანონ და ისე დაიბანონ.

14 – სქსობრივი კავშირის მერე თუ თეიმუმს შეასრულებთ და აბდესი დაირღვა ჯანაბეთი არ გახდება თუ წყალი ცოტაა მაშინ მხოლოდ აბდესი აიღება.

15 – თუ ადამიანის სხეული ნახევარზე მეტი ავანდყოფია ან ჭრილობებით არის დაფარული და აბდესის დროს ამ ადგილების დაუსრულებლად დაბანა შესაძლებელია ღუსლი ან აბდესი შეასრულოს. თუ არა თეიმუმი შეასრულოს.

როგორ სრულდება თეიმუმი?

1 – თავდაპირველად ნიეთს ვიტყვი.

თეიმუმით ნამაზის შესასრულებლად მხოლოდ თეიმუმის ნიეთად თქმა საკმარისი არ არის ნამაზის ნიეთიც უნდა ვთქვათ. ამ დროს აბდუ-სისა და ღუსლის ერთმანეთისაგან გამოყოფა საჭირო არ არის. ჯამრთელობისაგან გასაწმენ-დადნ თეიმუმის შესრულებით ნამაზის ღოცვა შესასრულებელია. აბდესისათვის ხელახალი თეიმუმი საჭირო არ არის.

2 – ორივე მკლავი ინდაყეებადის დაიკა-პიწეთ, ორივე ხელი მიწას, ქვას, ქვიშასა და სხვა. შეეხეთ და მინიმუმ სამი თითით სახეზე მოისვით ორივე ხელის გული. სახის სულ პა-ტარა ნაწილზეც კი თუ ხელი არ მოხვდა თეიმუმი შესრულებლად არ ითვლება. რათა სახის ყველა ადგილას მოხვდეს, ხელები ერთმანეთან მიატყუფეთ, შუბლთან მიიტანეთ და ქვემოთ ყბებისაკენ ნელნელა ჩამოყვეით. თითები უნდა შეეხოს შუბლს, თვალის ქუთუთოებს, ცხვირის ორივე მხარეს, ტუჩებსა და ყბებს. ამ დროს ხელის გულები ღოყებს შეეხება.

3 – შემდეგ ხელის გულებით კვლავ შეეხვით მიწაზე. ხელების მიწიდან ალების შემდეგ მარცხენა ხელის ცერა და ნეკა თითებს შუა სამი თითისაგან შორს დავიჭერთ, შუა სამ თითს დავისვამთ მკლავის გარეთა ნაწილზე მაჯი-დან ინდაყვის მიართულებით. შემდეგ მკლავს შემოვატრიელებთ და ნეკა თითებს დავისვამთ შიგნითა ნაწილზე ინდაყვიდან მაჯის მიმართუ-ლების. თუ ბეჭედი გვიკეთია უნდა მოვიხსნათ. იგივეს გავიმეორებთ მარჯვენა ხელით მარცხენა მკლავზე მესის გაკეთებისათვის. ორივე მკლავზე მესის გაკეთებით თეიმუმი დასრულდება.

აბდესისა და ღუსლისათვის თეიმუმი იგივეა.

თეიმუმის მომშლელი ფაქტორები

თეიმუმის მომთხოვი გარემოებანი თუ შეიცვალა, წყალი თუ ინახა, ყველა ღუსლისა და აბ-დესის მომშლელ პირობებში თეიმუმიც მოიშლება.

აბდესის, ღუსლისა და თეიმუმის სარგებლობანი

სხეულის გასუფთავების ყველა ეს ფორმები ძალიან დიდი სარგებლობის მომტანია. გარდა ამისა სულიერი ჯამრთელობის გამაძლიერებელია. მრავალი სარგებლობათაგან ზოგიერთს ჩამოვთლით.

1 – ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხელმოუკიდებელი რომ არ გვჩება და მიკრობების ბუდეებს ვემსგავსებით, აბდესის დროს პირის, ხელებისა და ფეხების დაბანა მიკრობებისაგან გაწმენდის საუკეთესო საშუალებაა. მით უფრო რომ ზოგი ბაქტერიები კანით გადამდები არიან.

2 – ჩვენ ვიბანთ ცხვირს, რომელიც მთელი სასუნთქი გზების მაკონტროლებელია და რომელიც ორგანიზმს მტვრისაგან და ბაქტერიებისაგან იცავს.

3 – პირის დაბანაც თავის ტკივილებისა და დაღლილობის საუკეთესო წამალია. ძარღვებსა და ნერვებს ამოძრავებს. ამიტომაც რომ მოხუცებულ მორწმუნეებს სახე მუდამ ლამაზი აქვთ.

4 – სქესობრივი კავშირის დროს ადამიანის ორგანიზმი ზედმეტად იტვირთება მერე კი იღლება და ღუნდება. გულის მუშაობის რიტმი ირღვევა. ხოლო ღუსლის მეშვეობით სხეულის წინანდელი ფორმა უბრუნდება. სხეულის დაბანა არაჩვეულებრივი სამკურნალო საშუალებაა.

5 – ჩვენს სხეულს გარკვეული ბალანსი გააჩნია და ჯამრთელობაც ამაზეა დამოკიდებული. ზოგჯელ მრავალგვარი დაძაბულობის შედეგად ღუსლისათვის საჭირო პირობებში ეს ბალანსი ირღვევა. ცხოვრების სტრესისეული ტვირთი თუ ნორმალურ ვითარებაში ოთხმაგია ღუსლის საჭირო პირობებში (სექსუალური კავშირის დროს) თორმეტამდის იწვევს. არსებობს ემფრარუშ სხივებით გამთბარი ადამიანის კანის ფოტოგრაფია და ვხედავთ რომ ადამიანის კანი უამრავი სტატიკური ელექტრო ენერგიით იფარება და ეს ფენა ჟანგბადის თავისუფალ მოძრაობას ეწინააღმდეგება. აფუჭებს კანის ფერსა და შემცველ-ლობას და ასეთ მდგომარეობებში სულ მცირე ნაწილიც დაუბანელი არ უნდა დარჩეს. წყალს მიაქვს უარყოფითი ენერგია და სხეულს საჭირო ფორმას აძლევს. თუ ამ მხრიდან შევხედავთ ღუსლი სამედიცინო თვალსაზრისიდანაც აუცილებელი პროცედურაა.

6 – აბდესისა და ღუსლის დროს სისხლა-რღვები მოქმედებაში მოდის და ძარღვების შევიწროვება გამოირიცხულია. აბდესის დროს ცხვირის უკანა მხარე და ლიმფული ჯირკვლები იბანება და აქტიურ ფორმაშია. ასევე ლოყებისა და კისრის დაბანა ლიმფული ჯირკვლებისათვის სასარგებლოა. ამავე დროს რიმფოციდად წოდებული მებრძოლი უჯრედები მიკრობებს ებრძვიან და სხეულს ავანდყოფობი-საგან იცავენ.

7 – წყლის არ ქონის დროსაც თეიმუმი ასუფ-თავეებს სხეულს უარყოფითი სტატიკური ელექტრონისაგან.

2 - ნეჯასეთოენ თაჰარეთ (სიბინძურისაგან განწმენდა)

ნამაზის მლოცველის სხეულზე ტანსაცმელზე სალოცავ ადგილზე სიბინძურე არ უნდა იყოს. თავსაბურავი და მესხი ტანსაცმელად ითვლება. თავზე ხვეული კაშნის ბოლოც კი სუფთა უნდა იყოს. თორემ ნამაზი არ ჩაითვლება. სხეულთან კავშირში მყოფი ყველა სამოსი საგულდაგულოდ სუფთა უნდა იყოს, ამას გარდა თუ ჯიბეში გაქვთ სპირტი, სპირტნარევი ოდიკოლონი, სისხლიანი ცხვირსახოცი, ნამაზი ნებადართული არ არის. ორივე ფეხის დასადგამი და სეჯდეს შესასრულებელი ადგილი სუფთა უნდა იყოს.

თუ კანზე, სხეულზე ან ნამაზის სალოცავ სხვა რომელიმე ადგილზე ხელისგულის ოდენა სიბინძურე მოიპოვება, ნამაზის ღოცვა თაჰრი-მენ მექრუჰია, გასუფთავება ვაჯიბია. თუ სიბინძურე ხელის გულზე უფრო მეტია გასუფთავების გარეშე ნამაზის ღოცვა არ შეიძლება. ამ შემთხვევაში გასუფთავება ფარძია. თუ სიბინძურე ხელისგულზე უფრო ცოტაა მაშინ ნამაზის ღოცვა შეიძლება. გასუფთავება სუნნეთია.

არსებობს ორი სახის სიბინძურე დი-დი სიბინძურე და პატარა სიბინძურე.

1 – დიდ სიბინძურეში შედის საქონლისა და ადამიანის განავალი ცხოველების ლეშები, ტყავი და ხორცი, სისხლი, ყველანაირი სპირტიანი სასმელი, ღორის ხორცი, შინაური ცხოველების სკინტლები.

2 – პატარა სიბინძურეებში შედის ტანისამოსზე ლაქები, იმ ფრინველების სკინტლები რომლის ხორციც არ იჭმება. ხოლო მტრედის, ბე-ღურასა და მის მსგავსი ხორცის საჭმელად ვარგისი ფრინველების სკინტლები სიბინძურე არ ითვლება.

ღვინის გამოხდით და სხვა მიღებული სპირტი და რახიც აკრძალულია. ნამაზის ღოცვისას ისე ადგილები სადაც ალკოჰოლი აცხია უნდა მო-იწმინდოს და გასუფთავდეს. ასევე ღოცვისას ალკოჰოლით სავსე ბოთლიც არ უნდა იდოს ჯიბეში.

სიბინძურის გასუფთავება ჩვეულებრივი წყლით, ვარდის წყლით და ძმრით აბდესის ადებული წყლითაც შეიძლება. მაგრამ ჩვეულებრივი წყლის გარდა სხვა ნარევი წყლით აბდესი და ღუსლი არ შესრულდება.

ისტინჯა: ტუალეტის შემდეგ სასირცხო ადგილების გასუფთავებას ისტინჯა ჰქვია. ის-ტინჯა სუნნეთი მუე-ქქედეა. ტუალეტის შემდეგ ქვით ან წყლით წინა და უკანა მხარის გა-სუფთავება სუნნეთია. მაგრამ თუ ისტინ-ჯას გაკეთებისას სასირცხო ადგილების სხვასთან გომეჩენის სა-ჭიროებას მოითხოვს მაშინ ის-ტინჯა არ გაკეთდება, რაგდან ავრეთი (სა-სირცხო) ადგილების გამოჩენა ჰარამია. **ამიტომ ერთი ბრძანების გაკეთებისას თუ ჰარამი უნდა გაკეთდეს, მაშინ ამ ბრძანების გა-კეთე-ბა გადაიდება.**

ძვლით, საჭამადით, აგურით, ნაკელით, ნახ-შირით, ცხ-ოველების საჭმელით, სხვისი ქონებით, ზემზემის წყლით, ძვირფასუელობებით, ქა-ღალღით ისტინჯის გაკეთება თაჰრიმენ მექრუჰია. სუფთა ქაღალღზეც პა-ტივისცემა საჭიროა. გაზეთით და რელიგიური ნაწერე-ბის გარდა სხვა ნაწერებიანი ქაღალღით ისტინჯის გაკეთება ნებადართულია. ისლამის (არაბული) ასოებით და რელიგიური საკითხებიანი ქაღალღით არ შეიძლე-ბა. ტუალეტის გაკეთებისას წინა ან უკანა მხარის ყი-ბლის მხარეს შებრუნება არ შეიძლება. თუ სხეულის რომელიმე ნაწილზე ხე-ლის გულის ოდენა სიბინძრე დარჩა მისი დაბა-ნა ფარძია. ასე ნამაზის ღოცვა არ შეი-ძლება.

ისტორია: მოშარდვის შემდეგ აბდესის აღე-ბამდის ცოტა ხნით მოცდას, გავლა-გამოვლას ნიშნავს. განსაკუთრებით მამაკაცებმა მოშარდვის შემდეგ მაშინვე აბდესი არ უნდა აიღონ რა-დგანაც შესაძლოა, რომ საშარდო მილი მთლიანად არ იყოს დაცლილი, შარდის წვეთები შეიძლება იყოს დარჩენილი, რაც შემ-დეგში დაიცლება და აბდესს მოშლის. ასევე შეიძლება შარდის მილში ბამბის გაკეთბაც.

3 - სეთრ-ი ავრეთი

(რჯულით აკრძალული ადგილების დაფარვა და ქალების დახურვა)

დგილებს, რომლებიც სხვისთვის ჩვენება და რომლე-ბზედაც სხვისი შეხედვა ჰარამია **ავრეთი** ეწოდება. მა-მაკაცის ავრეთი მუცლიდან (ჭიპი-დან) მუხლისთავების ჩათვლითაა. ნამაზის ღო-ცვის დროს ამ ადგილების და-ფარვა ფარძია. თუ ნამაზის დროს ეს ადგილები და-ფარული არ არის ნამაზი არ ჩაითვლება. ნამაზის ღოცვისას სხეულის სხვა ნაწილების (მკვლავების თავის)დაფარვა (წინდების ჩაცმა) სუნნეთია ამათი დი-ად ნა-მაზის ღოცვა მექრუჰია.

ქალებისათვის პირისახის და ხელის გულების გარა-და ყველა ადგილი ავრეთია. ხელების ზედა ნაწილი, ფეხები და თმები ოთხივე მეზების მი-ხედვით არამია. ამიტომაც ქალებს ავრეთსაც უწოდებენ. ამ ადგილების დაფარვა ფარძია. თუ ამ ადგილების ერთ მეოთხედზე მეტი დაუფარ-რავი დარჩა ნამაზი ირღვევა, თუ უფრო ცოტა არა მექრუჰი იქნება. ძალიან თხელი და სიფრი-ფანა ნაჭრის ტანისამოსიც სულაც არ ჩაცმუ-ლად ითვლება.

ქალის, მარტო ყოფნისას, ნამაზის გარდა, მუ-ხლისა

და ჭიპის შორის ადგილის დაფარვა ფა-რძია, მუცლის და ზრუვის დაფარვა ვაჯიბი, სხ-ვა ადგილების დაფარვა მოკრზალება ზრდილობაა.

ჰაზრეთი ფეიღამბერი (საღლაღლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეჰ) ბრძანებს: “უცნობი ქალისთვის ვნებით შემხედი მამაკაცის თვალები ცეცხლით ივსება და ჯოჯოხეთში მოხვდება. ხოლო უცნობი ქალისთვის ხელის ჩამომრთმეველი ორივე მკლა-ვებშეკრულს ჯოჯოხეთში ჩააგდებენო. ხოლო უცნობ ქალთან უსაფუძვლოდ ვნებიანად მოლაპარაკე თითოეული სიტყვისთვის ჯოჯოხეთის ერთი წლით და-ისჯება.”

სხვა ხადისში ვკითხულობთ: “მეზობელი ქალებისთვის ანდა ამხანაგების ქალებისთვის ვნებიანი მზერა და საუბარი უცხო ქალებისსაზე ათჯერ მეტი ცოდვაა. გათხოვილი ქალებისთვის შეხედვა გა-უთხოვრებთან შედარებით ათასჯერ დიდი ცოდვაა. უზნეო საქციელის ცოდვაც ასეთია.”

ერთხელ ფეიღამბერმა ბრძანა: “ეი, ალი! არასოდეს შენი სასირცხვილო ორგანოები არ გამოაჩინო. და ცოცხალსა თუ მკვდარს არავის ამ ადგილებზე არ შეხედო.”

სხვა ხადისში სწერია: “არასოდეს სასირცხვილო ადგილები არ გამოაჩინოთ. რად-განაც მუდმივად თქვენს გვერდით მყოფნი არიან და მათი მოგერიდოთ და მათ პატივი მიაგეთ.” (ისინი მეღეიქები არიან).

ასევე სხვა ხადისებში ვკითხულობთ: “დაიფარეთ თქვენი სასირცხვილო ადგილები და არავის აჩვენოთ მეუღლის გარდა. მარტო დარჩენის დროსაც დიდი ალ-ლაჰისა გე-რიდებოდეთ.”

“თუ ვინმე ლამაზი ქალის დანახვისას მას თვალებს უმაღვე მოარიდებთ, დიდებულები ალლაჰი თქვენ უდიდეს

წყალობას გამოგიგზავნით და დიდ მადლად ჩა-
გითვლით.”

“დიდმა ალლაჰმა დასწყევლოს ყველა, ვინც არ იფარ-
ავს სასირცხვილო ადგილებს და სხვის სასირცხვილო
ადგილებს უყურებს.”

საჭიროა არასოდეს სხვებს არ მივამსგავსოთ ჩვენი
ტანისამოსი და ჩაცმულობა. მოდას ამყო-ლები,
ცოდვილობისათვის ხელოვნების სახელის მწოდებელი
და ისინი, ვინც თავის თავს პროგრესულს და
მოაზროვნეს უწოდებს კარგად ჩა-ფიქრდნენ, ამ ხადისე-
ბის აზრს, მოერიდნონ და გამოფხიზლდნენ.

ასევე ჰარამია თუ მამაკაცი სხვა მამაკაცის სასირ-
ცხვილო ადგილებს შეხედავს, და ქალი სხვა ქალის
სასირცხვილო ადგილებს შეხედავს. იგივე სქესისთვის
ეს ადგილები ჭიპიდან მუხ-ლისთავებამდეა. უცნობი მა-
მაკაცის შეხედვისას ხელებისა და სახის გარდა ყველა
ადგილი ავრეთია. უცნობი ქალისთვის ავრეთის ადგ-
ილზე ვნების გარეშე შეხედვაც ჰარამია.

მწოლიარე ავადმყოფმა თუ იგი შიშველია, თა-ვი საბ-
ნიდან უნდა გამოყოს და ნამაზი ისე უნდა ილოცოს.
ასეთ დროს დაფარულად ჩაითვლება და ნამაზიც
ნებადართულია.

მამაკაცი ახლობელ ქალს, რომლის ცოლად თხოვ-
ნა ეკრძალება ვნების გარეშე შეხედვას თა-ვზე, სახეზე
და წვივების დაბლა, მაგრამ მკერდზე, ზურგზე თუზოფ-
ბზე ვერ შეხედავს.

ქალისათვის: დეიდაშვილები მამიდაშვილები და
ბიძაშვილები უცნობ მამაკაცად ითვლება ასევე სიძე და
მაზლიც უცხო მამაკაცებად ითვ-ლებიან. მათონ მარტო
საუბარი და ხუმრობა არამია. მამაკაცებისათვისაც დეი-
დაშვილებთან, ბიძაშვილებთან, მამიდაშვილებთან,

რძაღთან და ცოლის დასთან მარტო საუბარი არამია.

მამაკაცი აკრძალულ 18 კატეგორიის ქალთან ვერას-
დროს ვერ იქორწინებს. მათთან მარტო და-რჩენა და ლა-
პარაკი ნებადართულია. ასევე ქა-ლიც 18 კატეგორიის
ამაკაცებთან ვერ იქორწინებს. ესენია:

სისხლით და გვარით მონათესავეები

კაცები:

- 1 – მამა.
- 2 – მშობლების მამები.
- 3 – ვაჟი. ვაჟის და გოგოს ვაჟიშვილები.
- 4 – ძმა.
- 5 – ძმიშვილი.
- 6 – დიშვილი.
- 7 – ბიძები. დედ-მამის ძმები.

ქალები:

- 1 – დედა.
- 2 – მშობლების დედები.
- 3 – ქალიშვილი, ვაჟისა და ქალიშვილის ქალ-
იშვილები.
- 4 – და.
- 5 – დიშვილები.(გოგო)
- 6 – ძმიშვილები.(გოგო)
- 7 – დეიდა და მამიდა.

რძითა და ძუძუმტეობით მონათესა-ვეები

კაცები:

- 8 – ძიძის ქმარი.
- 9 – ძიძის ქმრის და ზიზის მამები.
- 10 – ძიძის შვილი, ძიძის შვილის შვილები.
- 11 – ძიძის მხრიდან ძმა.
- 12 – ძუძუმტე დის ვაჟიშვილები.
- 13 – ძიძით ბიძები ორივე სრიდან.

ქალები:

- 8 – ძუძუსმაწოვებელი.
- 9 – ძუზუსმაწოვებელის დედის და მამის დედა.
- 10 – ძიძის გოგო, ძიძის ბიჭის და ძიძის გოგოს გოგონები.
- 11 – ძიძის მხრიდა და.
- 12 – ძუძუმტე დის გოგონები.
- 13 – ძუძუმტე ძმის გოგონები.
- 14 – ძიძით დეიდა და მამიდა.

ქორწინებით მონათესავეები

კაცები:

- 15 – მამამთილი.
- 16 – გერი.
- 17 – მამინაცვალი.
- 18 – სიძე.

ქალები:

15 – დედამთილი.

16 – გერი (გოგო).

17 – დედინაცვალი.

18 – რძალი

ყველა ქალი და მამაკაცი, ვინც ქუჩაში სა-სირცხვილო ადგილების დაუფარავად გამოდის და სხვის სასირცხვილო ადგილებს უყურებს, ჯოჯოხეთის გავარვარებულ ცეცხლში დაიწვება

4 - ისთიებალი ყიბლე (ყიბლეს მხარეს დგომა)

ნამაზის ლოცვისას ქაბბეს მიმართულებით უნდა დაედგეთ. ქაბბე მექქაშია. ამ წმინდა ად-გილს ყიბლე ეწოდება. ადრე ყიბლე იერუსა-ლიმში იყო. ჰიჯრეთის 17 თვის თავზე სამშაბათ დღეს ქაბბეში გადაინაცვლა.

ყიბლე ქაბბეს შენობა არ არის, მიწის ნაკვეთია. ამიტომაც მსოფლიოს ყველა კუთხიდან ნა-მაზი ყიბლეს მიხედვით სრულდება.

მაგრამ არის გარემოებანი, რომელთა დროსაც როგორც და რომელ მხარეს დგომითაც შეგვეძლება, ნა-მაზს იმ მხარეს ვილოცავთ და ეს ნა-მაზი ქმედითი იქნება. აი ეს გარემოებებიც:

1 – ავადმყოფობის დროს. 2 – ნივთების მო-პარვის საშიშროების დროს. 3 – მტაცებელი ცხოველის საფრთხის დროს. 4 – მტრის თავ-დასხმის საფრთხის დროს. 5 – თუ ჩამოქვეითების მერე ხელახლა ცხენზე ვაღარ შეჯდება.

მატარებელში, გემში და თვითმფრინავში ყიბ-ლეს მხარეს დადგომა აუცილებელია

5 – ვაქით (ნამაზის ლოცვის დრო)

ჰაზრეთი ფეილაძეებმა (საღლაღლაძე ალექსი ვე სელღე) ბრძანა: “**ორი დღე ქაბბეში ჯგებრა-ილი ჩემთან ერთად იყო და ორივემ გამ-თენისას დილის ნანაზი, მზის შუბის ტარზე დადგომისას შუადღის ნამაზი, მზის გადადგომისას იქინდი ნამაზი, მზის ჩასვლისას საღამოს ნამაზი და დაბნელები-სას ღამის ნამაზი ვილოცეთ. მეორე დღესაც გამთენისას დილის ნამაზი, დაცხომისას შუადღის ნამაზი, მზის გა-დადგომისას, როცა ყველაფერის ჩრდილი გაორმაგდა, იქინდი ნამაზი, მარხვის დარღვევის დროს საღამოს ნამაზი, ხოლო ღამის ერთი მესამედის გასვლის შემდეგ ღამის ნამაზი ვილოცეთ. მის მერე ყველა მუსლიმანებმა ამ დადგენილ დროის შუალედებ-ში ილოცონ ნამაზი, მითხრა.**”

ამ ხადისიდან გამომდინარე ნამაზის ლოცვის დრო ხუთია:

დილის ნამაზის დრო: არის დრო ცაზე სითეთრის დაწყებიდან მზის ამოსვლამდე.

შუადღის ნამაზის დრო: არის დრო როცა ჩრდილები დამოკლდება და გაზრდას დაიწყებს, იქედან დაწყებუ-ლი ჩრდილების ორმაგად გაზრ-დამდე. პირველი იმამ ისუფისა და იმამი მუჰამ-მედის მიხედვით. მეორე იმამი აზამ ებუ ჰანიფეს მიეღვით

იქინდი ნამაზის დრო: შუადღის დროის დამთავრე-ბისას იწყება და მზის ჩასვლამდე გრძელ-დება.

1 – იმამ ებუ ისუფის და იმამ მუჰამმედის მი-ხედვით, ჩრდილის წარმომქმნის ტოლად როცა გაიზრდება მაშინ იწყება და მზის ჩასვლამდის გრძელდება.

2 – იმამი აზამ ებუ ჰანიფეს მიხედვით, ჩრდი-ლის ორ-

მაგად გაზდრიდან იწყება და მზის გაქრობამდის გრძელდება.

მაგრამ მზის გაყვითლების დაწყებისას ნამაზის ლოცვა არამია. ყელა ნამაზის ლოცვა ჰა-რამია ამიტომ იქინდის ნამაზის ლოცვა არ უნდა დავაგვიანოთ. თუ იქინდის ნამალოცი არაა მზის ჩასვლამდის ლოცვაა საჭირო.

საღამოს ნამაზის დრო: მზის ჩასვლიდან კარგად დაბ-ნელებამდე გრძელდება. ე. ი. მზის სი-წითლის გაქრობამდე.

ღამის ნამაზის დრო: საღამოს ნამაზის მერე (მზის სი-წითლის გაქრობიდან) იწყება და დღის ნამაზის დროს დაწყებამდე გრძელდება. იმამი აზამ ებუ ჰანიფეს მიხედვით ცაში სითეთ-რის გაქრობისას იწყება. იქინდი ნამაზზეც ასე იყო. ორივე იმამის მიხედვით დროის მოსვლის შემდეგ სულ ცოტა ნახევარ საათსაც თუ მო-ვიცდით და ისე ვილოცავთ ორივე იმამის მიხედვით ნალოცი გვექნება.

ნამაზების დროის მოსვლამდე ლოცვა არ შეიძლება. (გაზეთ თურქეთის) მიერ მომზადებული კალენდარი ნა-მაზის დროებს სწორად და ზუსტად გვაცნობებს.

სამ დროს ნამაზის ლოცვა მექრუჰია და არ შეიძლე-ბა. ესენია: მზის ამოსვლისას, ჩასვლისას და ზუსტად შუადღისას. ამ დროს არც თილავეთ სეჯადეს და არც მიცვალე-ბულის ნამაზის ლოცვა არ შეიძლება. მზის ჩასვლისას მხოლოდ იმ დღის იქინდი ნამაზის ლოცვა შეიძლება, მაგრამ ესეც მექრუჰია.

(განმარტება) პოლუსებზე ნამაზი

ყველა ქვეყნის ნამაზის დრო იმ ქვეყნის ეკვატორიდან დაშორებითა და წლის დროების მიხედვით იცვლება.

67 გრადუსზე ჩრდილოეთ პოლუსის, ჩრდილოეთით მყოფ ცივ ქვეყნებში მზის დახრილობის დიდ დროს, განთიადის დაკარგვამდის განთიადი იწყება. ბალტიის ზღვის ჩრდილოეთ ნაწილში ზაფხულში არ ღამდება, ღამისა და დილის ნამაზების დრო არ იწყება.

ჰანეფი მეზებში დრო ნამაზის პირობა არაა, მიზეზია. მიზეზი თუ არ არის ნამაზი ფარძი აღარ იქნება. აქედან გამომდინარე ასეთ ქვეყნებში, მყოფ მუსლიანებზე ეს ორი ნამაზი (დილის და ღამის) ფარძი არაა. სამხრეთით ყველგან ზღვის გამო ასეთი ქვეყნები არაა.

შაბანის ოცდამეათე ღამეს ერთ ქალაქში მთვარის გამოჩენისას მთელ მსოფლიოში მარხვის დაწყება საჭიროა. (პოლუსებზე და მთვარეზე წამსვლელი მუსლიმანები, სეფერი თუ არ არის ამ თვეში მარხვის დაჭერა საჭიროა. ოცდაოთხ საათზე უფრო დიდ დღეებში მარხვა საათით დაიწყება და საათით გაიტეხება. იქ სადაც ასეთი დიდი დღეები არ არის ჩვეულებრივი დროების მიხედვით იქნება. თუ მარხვას ვერ დაიჭერს, მოკლე დღეებიან ადგილზე მოსვლისას აღადგენს).

ეზანი და ყამეთი

ეზანი ნამაზის ყველასათვის შეტყობინებას ნიშნავს. ხუთი დროის ნამაზის, პარასკევს ჯუმა ნამაზის ლოცვის წინ ეზნის კითხვა მამაკაცი-სთვის სუნნეთი მუეკქედუა. ქალების ეზანისა და ყამეთის კითხვა მექრუპია. ეზანი ხმამაღლა იკითხება, რათა სხვებმაც გაიგონონ. ეზანი და ყამეთი ყიბლეს პირდაპირ იკითხება. მისი კითხვის დროს მისაღმებზე პასუხის გაცემა ან ლაპარაკი არ შეიძლება.

როდის იკითხება ეზანი და ყამეთი?

1 – მინდორში ან სხვაგან, ღია ცის ქვეშ, გავლილი ნამაზის მარტო ან ჯგუფურად ლოცვის წინ, მამაკაცებისთვის ეზანის კითხვა სუნნეთია. თუ რამდენიმე გავლილ ნამაზს ერთ ადგილას ვლოცულობთ, მხოლოდ ერთ ეზანს ვიკითხავთ, ყამეთს კი თითოეული ნამაზისთვის ცალკე-ცალკე ვიკითხავთ.

2 – სახლში მარტო ან ჯემათით მლოცველ-თა მიერ ეზნის და ყამეთის კითხვა საჭირო არ-აა, რადგან მეჩეთში ნაკითხი ეზანი სახლსაც მოიცავს. მაგრამ კითხვა უკეთესია. მეჩეთებში, დროის ნამაზების ჯგუფურად ლოცვის შემდეგ, თუ სხვები იგივე ნამაზის სალოცავად შევლენ, ეზანს და ყამეთს აღარ იკითხავენ. გზაში არსებულ მეჩეთში, სადაც იმამი არ არის და არც ჯემათია ერთი და იგივე, ერთი ნამაზისთვის, სხვადასხვა ჯემათი ეზანსაც და ყამეთსაც იკითხვს. ასეთ მესჯიდში მარტო მლოცველის ხმა-დაბლა ეზანსაც და ყამეთსაც იკითხავს.

3 – სტუმრად მისულებს შეუძლიათ ეზნის კითხვა, როგორც ჯემათით, ასევე მარტოდ ლოცვის წინ. ასევე მგზავრსაც შეუძლია ეზნის კითხვა, რადგანაც, მეჩეთში წაკითხული ეზანი მი-სად არ ითვლება. თუ მგზავრებიდან ერთ-ერთი ეზანს იკითხავს სახლში, მისი მომდე-

ვნონი ნა-მაზს ეზნის გარეშე ილოცავენ.

ჭკვიანი ბავშვის, ბრმის ეზნის კითხვა ნება-და-რთულია. მაგრამ ქალების, უაბდესოების, მთვ-რალეების და გონებრივად არასრულფა-სოვნების და დამჯდარი ეზანის კითხვა თაჰრიმენ მექრუჰია. მიკროფონით (ხმის გამაძრიელბელით) ნაკითხი ეზანი ნადვილი არ არის.

ვინც ეზანს რიდით, პატივისცემით, ასოებისა და სიტყვების ზუსტი გამოთქმით კითხულობს, სამოთხეში პატივითა და მაღალი წოდებებით დაჯილდოვდება.

მაგრამ თუ ეზანი სუნნეთის მიხედვით არ იკითხება, მაგალითად სიტყვები დამახინჯებულა ან ნათარგმნია ან მიკროფონიდან ისმის ხმა (რადგან მიკროფონიდან გამოსული ხმა იმა-მის ხმა არ არის) ამათიდან გაგონილის არ-ცერთის სიტყვა არ გაიმეორება.

განმარტება (ეზანი მიკროფონით იკითხება?)

მინარეებზე დამონტაჟებული ხმის გამაძრიელბელი მოეზინისთვის სიზარმაცის საბაბი და ეზანის სუნნეთზე არ მიყოლით კითხვის მიზეზი გახდა. საუკუნეები ეზანი სუნნეთის მიხედვით იკითხებოდა.

ფეილამბერმა ბრძანა: “ვინც ეზნის გაგონებისთანავე თვითონაც დაბალ ხმაზე აჰყვება წამკითხველს, თითო ასოსათვის ათასი მაღლი მიეწერება და ათასი ცოდვა წაეშლებაო.”

ეზანის გამგონმა, ყურანი ქერიმსაც რომ კითხულობდეს, გაგონილის ხმადაბლა გამეორება სუნნეთია. (ჰაიალაღესელა) ს გაგონებისას **(ლა ჰეველე ველა ყუვევთე ილლა ბილლაჰ)** იტყვის. ეზანის შემდეგ სელავათი ითქმება. შემდეგ ეზანის დუა იკითხება. მეორე **(ეშჰედუ ენნე მუჰამმედენ რესულულლაჰ)** თქმისას, ორი ცერათითის ფრხილების კოცნის შემდეგ, ორივე თვა-ლზე წასვება მუსთეჰაბია. ყამეთის დროსსე არ გაკეთდება.

როგორ იკითხება ეზანი?

აღლააჰუ ექბერ.....	4-ჯერ
ემჰედუ ენ ლააა ილაჰე ილღელლააჰ.....	2-ჯერ
ემჰედუ ენნე მუხამმედენ რესუულულლააჰ.....	2-ჯერ
ხაიიე ღალეს-სალააჰ.....	2-ჯერ
ხაიიე ღალელ-ფელაახ.....	2-ჯერ
აღლააჰუ ექბერ.....	2-ჯერ
ლაააა ილაჰე ილღელლააჰ.....	1-ჯერ

დილის ეზანის კითხვისას ხაიიე ღალელფე-ლაახ-ის მერე ორჯერ “ეს-სალათუ ხაირუნ მინენ-ნეემ” იკითხება.

ყამეთის დროს კი ხაიია ღალელ-ფელაახ-ის მერე ორჯერ “ყად ყამეთის-სალააჰ” იკითხება.

ეზანის სიტყვათა მნიშვნელობები:

აღლააჰუ ექბერ: აღლაჰი დიდებულია. მას არ-აფერი არ სჭირდება. ხალხის ღვთისმსახურების გარეშეც დიდებულია და მისთვის რაიმე სარგებ-ლობა არ გააჩნია. ამ მშვენიერი აზრის კარგად დასამახსოვრებლად აღლააჰუ ექბერს ოთხჯერ ვიმეორებთ.

ემჰედუ ენ ლა ილაჰე ილღელლააჰ: აღლაჰს, მიუხედავად იმისა რომ არავის ღვთისმსახურება არ სჭირდება, უნდა ვემსახუროთ, ვადილოთ და უნდა ვადიაროთ მხოლოდ ის ერთადერთი. ვადიარებ რომ აღლაჰი არის უდიდებულეს და მას ვერავინ ვერ შეედრება.

ემჰედუ ენნე მუხამმედენ რესუულულ-ლაჰ: ვირწმუნე და ვადიარებ, რომ მუხამმედი არის რესული დიდებული აღლაჰისა, რომ აღ-ლაჰი მისი სასუალებით გვაცნობებს ყოველივეს.

ხაიიე დაღეს-საღააჰ, ხაიიე დაღლეღ-ფეღაას: ამ ორი წინადადებით მოუწოდებს მუს-ლიმანებს ნამაზის ლოცვისაკენ რაც მათ ბედნიერებისა და გადარჩენის საშუალებაა.

ღაა იღაჰე იღლეღღააჰ: აღლაჰის გარდა სხვა ღეთაება (იღაჰი) არ არსებობს. სიტყვები აგრძნობინებს მუს-ლიმანს თავის სიმწირეს დიდებული აღლაჰის მიმართ. ვერც ვინმე შეს-ძლებს შეასრულოს დიდებული აღლაჰის საკად-რისი ღეთისმსახურება და არც ვინმე არის ღირ-სი გარდა აღლაჰისა, მორჩილებისა და აღიარებისა.

ნამაზის ლოცვის დროს შეტყობინებისათვის შერჩეული ამ სიტყვების მნიშვნელობა კარგად უნდა გავიაზროთ.

6 – ნიეთი (გადაწყვეტილების მიღება)

ნამაზის სალოცავად დადგომის წინ, რომელ ნამაზსაც ვლოცულობთ იმ ნამაზის ნიეთი გუ-ლით უნდა გავი-აზროთ. ნიეთის გულით შეს-რულება ფარძია. მაგ. დილის ნამაზის ნიეთს ასე ვიტყვით: “ნიეთი ვქენით, აღლაჰის ხათრისთვის დღევანდელი დილის ნამაზის ფარძის (თუ სუნნეთს ვლოცულობთ, სუნნეთის სალოცავად.” ნიეთის თქმის შემდეგ “ელლაჰჰუ ექბერ” ვამბობთ და ვდგებით ნამაზის სალო-ცავად.

იმაჰმა ნიეთის წარმოთქმისას “ჩემი მიმყო-ლების გავხ-დი იმაჰი”, თქმა აუცილებელი არ არის მაგრამ ჯეჰაეთით ნალოცი ნამაზის მადლს ვერ მოიგებს. თუ იტყვის მაშინ ამ მადლსაც მოიგე-ბს. იმაჰის ქალების იმაჰი გავხდი თქმა აუცილებელია.

(იბადეთისას) ღეთისმსახურებისას მხოლოდ ენით წარმოთქმულ ნიეთს ნიეთი არ ეთქმის, თუ გულით ჩაუთქვით და არ გაითავისეთ, ღეთისმ-სახურება ქმედ-ითად არ ითვლება

7 – იფთითას თექბირი (პირველი თექბირი)

ნიეთის თქმის შემდეგ ხელები ყურებთან ავიტანოთ და “აღლააჰუ ექბერ” ვიტყვი. “აღლა-აჰუ ექბერ” (აღლაჰი უდიდესია) თქმას თექბირი ეწოდება. იფთითას თექბირი ნამაზის პირველი თექბირია და ამის თქმა ფარძია. ე.ი. ეს თექბირი რომ არ ვთქვათ ან სხვა სიტყვა ვთქვათ ნამაზი ქმედითად არ ჩაითვლება. ზოგიერთი აღიშების (სწავლულების) მიხედვით იფთითაჰ თექბირი ნა-მაზის ლოცვისას შესასრულებელი ფარძია. ამ-ათ მიხედვით შართებიც და რუქნებიც ექვს-ექვსია

ლოცვისას შესასრულებელი ფარძები

ნამაზის ლოცვილას შესასრულებელ ფარძებს (რუქნ) ეწოდება სულ ხუთია.

1 – ყიამ (ფეხზე დგომა)

ნამაზის ლოცვისას ფეხზე დგომას ნიშნავს. ავადმყოფ მჯდომარედ თუ დაჯდომა არ შეუძლია მაშინ ზურგზე დაწოლილი ნამაზს ილო-ცავს სახე ყიბლისკენ უნდა ჰქონდეს ამიტომ თა-ვექვეშ რაღაცა დაიდება. ფეხები მოხრილი უნდა იყოს ყიბლეს მიმართ არ გაიშლება. ფეხზე დგ-ომისას ფეხებს შუა ოთხი თითის ტოლი ადგილი უნდა რჩებოდეს.

მჯდომარე ნამაზის ლოცვა შეუძლიათ მხოლოდ მათ, ვისაც ფეხზე დგომა უჭირს, ვინც ავად არის და მრავალი ტკივილი აწუხებს, ვინც შარ-დს ვერ იკავებს, ვისაც მტრის თავდასხმის საფ-რთხე ემუქრება, ანდა ფეხზე დგომისას სასირც-ხვილო ადგილი გამოუჩნდება. მჯდომარე ნამა-ზის მლოცველი რუქულის დროს ცოტათი დაიხ-რება. თუ სეჯდეს დროს მოხრა რუქულზე უფრო

დიდი არ არის, ნამაზი ქმედითად არ ითვლება. სეჯდეს შესასრულებლად სკამის, ან სხვა რაღა-ცის დადება არ შეიძლება, მექრუჰია.

2 – ყირაათ (ყურანის კითხვა)

ნამაზის ლოცვისას ფეხზე დგომისას, ყურანი ქერიმიდან რომელიმე ერთი აეთის კითხვა ფარ-ძია. მოკლე სურეს კითხვა უფრო მაღლია.

სუნნეთი, ვითრის ყველა მუხლზე და ფარძეების ორ მუხლზე ფათიჰას და ფათიჰას გარდა ერთი სურეს ან სამი აეთის კითხვა ვაჯიბია. ფარძეებში პირველ ორ მუხლზე, ფათიჰას და ზამმი სურეს კითხვა ვაჯიბი ან სუნნეთია. ფათიჰა სურის წინ კითხვაც ვაჯიბია. ხუთი ვაჯიბიდან რომელიმე დავიწყებული თუ იქნა სეენი სეჯდება გასაკეთებელი. ყირაათში ყურანი ქერიმის ნათარგმნიდან კითხვა არ შეიძლება.

იმამის მიერ ჯუმის და ბაირამ ნამაზის გარდა ყველა ნამაზზე, პირველ მუხლზე ნაკითხი სურე, მეორე მუხლზე ნაკითხზე ორჯელ მეტის კითხვა სუნნეთია. მარტო ლოცვისას ყველა მუხლზე ერთნაირად კითხვა შეიძლება. იმამის მიერ ერთიდაიგივე ნამაზში, ერთიდაიგივე მუხლზე ერთიდაიგივე სურეს კითხვა და ამის წესად შემოდება, მექრუჰია. პირველ და მეორე მუხლზე ერთიდაიგივეს კითხვა თენზიჰენ მექრუჰია. მეორე მუხლზე, პირველ მუხლზე ნაკითხ სურის მომდევნო სურის გამოტოვება და მის შემდეგი სურის კითხვა მექრუჰია. ყურანი ქერიმის რიგის მიყოლით კითხვა, ყოველთვის ვაჯიბია

4 – რუქული (წელში მოხრა)

ნამაზის ღოცვისას ყიამისა და ყირაათის შესრულების შემდეგ რუქულის შესრულება, წელში მოხრა ფარდია. თექბირს ვიტყვით და წელში მოვიხრებით. რუქულის დროს მამაკაცები ხელის თითებს გაშლიან და მუხლებზე დაიწყობენ, ხოლო თავს და ზურგს გამართულად დაიჭერენ. ქალები კი ოდნავ მოიხრებიან, ხელებს, ფეხებს, გამართული არ დაიჭერენ. ქალები თითებსაც არ გაშლიან. რუქულზე მინიმუმ სამჯერ **“სუბხანე რაბბიელ დაზიიმ”** ვამბობთ. ერთჯერ თქმის ტოლი დროით წელში მოხრილად ყოფნა ფარდია.

წელში გამართვისას **“სემიდელლაჰუ ლი-მენ ხამიდჰ”** ვიტყვით. ასე თქმა სუნნეთია. წელში გამართულ მდგომარეობაში კი **“რაბბენა ლექელ ხამდ”** ვამბობთ. ჯემათით ღოცვის დროს იმაში **“სემიდელლაჰუ ლი-მენ ხამიდჰ”**, მიმყოლები კი **“ლაბბენა ლექელ ხამდ”** იტყვიან. მის შემდეგ კვლავ თექბირს ვიტყვით და დავეშვებით ძირს, სე-ჯდის შესასრულებლად.

5 – სეჯდე (შუბლის ძირს დადება)

სეჯდეს დროს ხელის თითები ერთმანეთზე მიტყუპებულია, ყიბლეს პირდაპირაა, თავი ორი ხელის შუაა მოქცეული. ამ დროს თავის სუფთა ადგილას დადება ფარდია, ცხვირის დადება ვა-ჯიბი. თუ საპატიებელი მიზეზი არ არის მხოლოდ ცხვირის მიწაზე დადება ნებადართული არ არის. ხოლოდ შუბლის დადება მექრუჰია.

ორივე ფეხის ან ფეხის თითების მიწაზე დადება ფარდი ან ვააჯიბია. თუ ასე არ მოხდა ნა-მაზი არ მიიღება და ქმედითად არ ჩაითვლება.

სეჯდეს დროს ფეხის თითების მოხრა და ყიბ-ლეს მხარეს მიბრუნება სუნნეთია.

მამაკაცებს ხელები მუცლიდან ცალკე უჭირავთ და მუხლები მიწაზე უწყვიათ, ეს სუნნეთია. ყიამის დროს ფეხები ოთხი თითის მანზილზე დაშორებული, სეჯდეს დროს ქუსლები შეტყუპებულია, ეს სუნნეთია.

სეჯდეს შესრულებისას შარვალზე ზევით და-კიდება, მკლავებდაკაპიწებული, შარვალად აკეცილი ლოცვა, და მამაკაცების თავშიშველი ლ-ოცვა მექრუჰია. ამის არაფრად ჩაგდება ქუფურია. ჭუჭყიანი ან სამუშაო ტანისამოსით ნამა-ზის ლოცვა მექრუჰია.

6 – ყადდე-ი აახირე (ბოლო დაჯდომა)

ნამაზის ბოლო მუხლის ლოცვის შემდეგ “ეთ-თეხიათუს” კითხვის ტოლი დროით დაჩოქილი ჯდომა ფარდია. ჯდომისას ხელებს მუხლებზე დავიწყობთ, თითები გაშლილია. ხელის თითებით მინიშნება არ შეიძლება. მამაკაცები მარც-ხენა ფეხის თითებს, მარჯვნივ მიბრუნებულს ძირს დააწყობენ და ფეხზე ზემოდან ჯდებიან. მარჯვენა ფეხი გამართულად უჭირავთ. თითები მიწას ეხება და ყიბლეს მი-მართაა მიქცეული. ასე ჯდომა სუნნეთია.

ქალები ძირს ჩვეულებრივად ჯდებიან. თეძოები ერთ-მანეთთან ახლოს უჭირავთ. მარჯვენა ფეხს მარჯვენა მხრიდან გარეთ გამოყოფენ, მარცხენა ფეხი მარჯვნივ მიმართული ფეხის თითებითურთ დაბლა დარჩება.

როგორ ილოცება ნამაზი?

მარტო მლოცველი მამაკაცის ნამაზის ლოცვა:

მაგალითად დილის ნამაზის სუნნეთი ასე ილოცება:

1 – ჯერ ყიბლეს მხარეს მიტრიალდება. ფეხები პარალელურად და ოთხი თითის მანძილზე მოშორებით გვიჭირავს. ნიეთს ვიტყვით: **“ნიეთი ვქენი ალლაჰის ხათრისთვის დღეუანდელი დილის ნამაზის სუნნეთის სალოცავად, დავდექ ყიბლისაკენ”** ხელებს მაღლა ავწევთ, ცერი თითებით ყურის ბიბილოს ვეხებით, ხელის გულები ყიბლეს მიმართ გაშლილი გვიჭირავს, **ალლაჰუ ექბერ** -ს ვიტყვით და მუცელზე (ჭიპის ქვეშ) ხელებს დავიწყობთ: მარჯვენა ხელი მარცხენას გარედან უნდა იყოს.

2 – თვალებს სეჯდეს ადგილს არ ვაცილებთ და ა) **“სუბხანექს”** ვკითხულობთ. შემდეგ ბ) ელუზუ ბისმილას შემდეგ ფაათიხას, გ) შემდეგ ზემმისურეს ვკითხულობთ. ზამმისურეს კითხვის წინ ბისმილას აღარ ვამბობთ. (შაფი მეხებში იკითხება)

3 – ზამმისურეს კითხვის შემდეგ **ალლაჰუ ექბერ** ვიტყვით და რუქულის შესასრულებლად წელში მოვიხრებით. რუქულზე ხელებს მუხლის თავებზე ვიწყობთ, წელში მართი კუთხით ვართ მოხრილი, თვალებს ფეხის თითებიდან არ ვაცილებთ და არანაკლებ სამჯერ **“სუბხანე რაბბიელლაჰიმ”** ვამბობთ. ამის თქმა 5-ჯერ ან 7-ჯერაც შეიძლება.

4 – შემდეგ **“სემი დელლაჰუ ლიმენ ხამი-დეჰ”** ვამბობთ და წელში ვიმართებით. ზუსტად წელში გამართვის შემდეგ **“ლაბბენა ლექელ ხამდ”** ვამბობთ. (ამ სწორ დგომას ყავმე ეწოდება).

5 – ფეხზე დიდხანს არ ვჩერდებით, **ალლაჰუ ექბერ** ვიტყვით და სეჯდეზე წავალთ. ამ დროს ჯერ მარჯვენა მუხლი შემდეგ მარცხენა, მერე მარჯვენა ხელი შემდეგ მარცხენა, მერე ცხვირი და შუბლი ძირს ეხება. ფეხის თითებს ვხრით ყიბლეს მიმართულებით. თავს

ორ ხელს შუა ვდებთ, ხელის თითები ერთმანეთზე შეტყუებულ-ია. ხელის გულებს მიწაზე ვაბჯენთ, ხოლო იდაყვებს არა. ასეთ მდგომარეობაში სულ ცოტა სამჯერ **“სუბხანე რაბბიელ აღლა”** ვიტყვით.

6 – აღლაჰუ ექბერს ვამბობთ და თავს მად-ლა ვწევთ. მარცხენა ფეხს მიწაზე გავშლით, თითები მარჯვენა ფეხისკენაა, მარჯვენა ფეხის თითები ყიბლეს მიმართულებით იხრება და მარცხენა გაშლილ ფეხზე ვჯდებით, ხელებს მუხ-ლის თავებზე ვიწყობთ, ხოლო თითები თავისუ-ფალ ბუნებრივ მდგომარეობაშია.

7 – დიდხანს არ ვჩერდებით, თექბირს ვიტყვით და ისევ ერთი სეჯდე მეორდება. (ორ სეჯ-დეს შორის სეჯდეს გაკეთებას ჯელსე ჰქვია).

8 – აქაც ისევ სულ ცოტა სამჯერ, **“სუბხანე რაბბიელ აღლა”** ვიტყვით. მერე თექბირს ვიტყვით და ფეხზე წამოვდგებით. წამოდგომისას ხე-ლებს არ დავეყრდნობით და სხეულს არ შე-ვათამაშებთ. სეჯდეჯან ადგომისას მიწას ვაშო-რებთ ჯერ შუბლსა და ცხვირს, მერე ხელებს და ბოლოს მუხლებს.

9 – ფეხზე ავდგებით ბისმილას ვიტყვით, ფა-ათიხას, მერე ზამმისურეს ვიკითხავთ, თექბირს ვიტყვით და წელ-ში მოვიხრებით.

10 – ამის შემდეგ მეორე მუხლიც პირველი მუხლის მსგავსად სრულდება, მხოლოდ მეორე მუხლზე სეჯდეს შესრულების შემდეგ ფეხზე აღარ წამოვდგებით, მარცხენა ფეხზე დავჯდებით და ვიკითხავთ შემდეგ ლოცვებს (დეუებს): **ეთთეხიიათუ, აღლაჰუმე სალლი, აღლააჰუმე ბაარიქ, დაბბენა ათინა,** მის მერე მისალმებას ვასრულებთ ჯერ მარჯვნივ: **“ესსელლამუ დალეიქუმ ვე რახმეთულ-ლააჰ”** და მეორე მარცხნივ: **“ესსელლამუ დალეიქუმ ვე რახმეთულ-ლააჰ”**.

ამის მერე წარმოვთქვამთ სიტყვებს: **“აღლაჰუ-მმე ენთესსელამ ვე მინქესსელამ თებარექთე იაა ზელჯე-ლაალი ველიქრაამ”**. და მაშინვე ფარძის სალოცავად წამოვდგებით. რაგდან სუნნეთსა და ფარძ შორის ლაპარაკი ნამაზს არ შლის, მაგრამ მადლს აცოტავენს.

ნამაზის შემდეგ სამჯელ მთლიანი ესთაღფი-რუღლაჰ იკითხება. მერე ვკითხულობთ: **“აიეთ-ელ ქურსს”** 33-ჯერ **“სუბხანელლაჰ”**, 33-ჯერ **“ელხემდულიღლაჰ”**, 33-ჯერ **“აღლაჰუ ექბერ”** ვამბობთ და ამის მერე **“ლა ილაჰე იღლაღ-ლაჰ გაჰღეჰუ ლა შერიქელეჰ, ლეჰულ-მულქუ ვე ლეჰულ ჰამდუ ვე ჰუვე დალა ქულლი შეინ ყადირ”**. [ესენი ხმადაბლა უნდა იკითხებოდეს, ხამაღლა კითხვა ბიდათია]. შემდეგ (დუას) ვიზამთ. დუის შესრულებისას მამა-კაცები ხელებს მკერდის სიმაღლეზე იკავენენ, იდაყვებს არ ხრიან, ხელისგულებს შლიან და ცას მი-აპყრობენ, რად-განაც როგორც ნამაზის ყიბლე ქაბე არის, ისევე დუის ყიბლე ცაა. დუის დასრულების შემდეგ, ყველა ბისმილათი 11 იჰ-ლასი, 2 ყულ ეღუზუ და 67 (**ესთეღფირაღ-ლაჰ**) კითხვა მუსთეჰაბია. ბოლოს ფაათიხას ვიკითხავთ და ხელებს სახეზე გადავისვამთ.

ოთხმუხლიანი ნამაზების ლოცვისას, მეორე მუხლის შემდეგ დავჯდებით, მხოლოდ **“ეთთეხი-ათს”** ვიკითხავთ და მესამე მუხლის სალოცავად წამოვდგებით. სუნნეთების მესამე და მეოთხე მუხლზეც ფათიჰას მერე ზამ-მისურე იკითხება. ფარძების მესამე და მეორე მუხლზე კი, ზამმი-სურე არ იკითხება, მხოლოდ ფათიჰა იკითხება. სამმუხლიან ფარძი ნამაზის ლოცვისას პირველ და მეორე მუხლზე თან ფაათიხა თან ზამმისურე იკითხება. ვითირ ნამაზის სამივე მუხლზე ფათი-ჰა და ზამმისურეც იკითხება. შემდეგ ხელახლა თექბირი ითქმება და ქუნუთის დუები იკითხება. დაირი შუექქედ სუნნეთების, იქინდის და ღამის ნამაზის პირველი სუნნეთის,

ლოცვისას მეორე მუხლის შემდეგ ეთეთეპიათზე ჯდომისას ალლა-ჰუმე სალლი და ბარიქიც იკითხება.

ქალის ნამაზის ლოცვა:

მაგალითად დილის ნამაზის სუნნეთები ასე სრულდება.

1 – სხეული იფარება ისე, რომ თავიდან ფეხებამდე სხეულის ფორმა არ ჩანდეს. ხოლოდ სა-ხე და ხელები რჩება დაუფარავი. ნამაზის ლოცვა ზემოდმოყვანილი მამაკაცის ნამაზთან ერთად და იგივეა. განსხვავებები მხოლოდ შემდეგია:

ხელები მამაკაცების მსგავსად ყურებამდე არ ააქვთ. მხრებამდე აწევენ, თეჭირს იტყვიან და ხელებს მკერდზე დაიწყოებენ. რუქულის დროს წელში ოდნავ მოიხრებიან. ჯდომის დროს თეძოების ზემოდან დაჯდებიან, ე. ი. მარჯვენა და მარცხენა ფეხებ მარჯვნივ მიქცეულია და ისე ზიან. ნამაზზე ქალებისათვის დახურვის ყველაზე კარგი ფორმა, ხელებსაც რომ დაფარავს ისეთი თავსახური, და ფეხებსაც რომ დაფარავს ისეთი კაბა.

ნამაზის ვაჯიბები

ნამაზის ვაჯიბები ესენია:

- 1 – ფაათიხას სურეს კითხვა.
- 2 – ფაათიხას მერე ზამმისურეს კითხვა.
- 3 – ზამმისურეს წინ ფაათიხას კითხვა
- 4 – ფაათიხას შემდეგ ფარძების პირველ და მეორე მუხლებზე, ხოლო სუნნეთების ყველა მუხლებზე ზამმისურეს კითხვა
- 5 – სეჯდეების თანამიმდევრობით შესრულება.
- 6 – სამ და ოთხ მუხლიანი ნამაზების ლოცვისას მეორე მუხლის შემდეგ ჯდომა. ბოლო ჯდომა (ყადღეი ახირე) ფარძია.
- 7 – მეორე მუხლის შემდეგ ჯდომისას ეთ-თეხიათუს კითხვის შემდეგ დროის გაყვანის გა-რეშე მესამე მუხლის სალოცავად წამოდგომა.
- 8 – სეჯდეს დროს შუბლთან ერთად ცხვირის ძირს დაღება.
- 9 – ბოლო ჯდომისას ეთთეხიათ-ის კითხვა.
- 10 – ნამაზის ყველა მუხლების როგორც საჭი-როა ისე ლოცვა. მას “თადლილი ერქანი” (მოძ-რაობების გამოკვეთილად შესრულება) ეწოდება.
- 11 – ნამაზის დასასრულს “**ესსელამუ და-ლეიქუმ ვე რახმეთულლაჰ**”-ის წარმოთქმა

12 – ვითორ ნამაზის მესამე მუხლზე, ფაათი-ხასა და ზემმისურეს შემდეგ ქუნუთ ღუების კი-თხვა.

13 – ბაირამ ნამაზების დროს თექბირის თქმა.

14 – დილის, ბაირამის, ჯუმა, თერავის, ვი-თირ ნა-მაზებისა და სადამოს და ღამის ნამაზების ჯგუფურად ლოცვის დროს, პირველ და მეორე მუხლზე იმამის მხრი-დან მაღალ ხმაზე კითხვა. მარტო ლოცვისას ხმამახლაც და ხმა-დაბლაც შეიძლება.

15 – შუადღის და იქინდი ნამაზების ყველა მუხლზე, სადამოს ნამაზის მესამე, ღამის ნამა-ზის მესამე და მეოთხე მუხლებზე იმამის მხრი-დან უხმოდ კითხვა. ამ მუხლებზე მარტო მლოც-ველმაც უხმოდ უნდა იკითხ-ოს.

ყურბან ბაირამის წინა დღის დილის ნამა-ზიდან მოყ-ოლებული ბაირამის მეოთხე დღის იქი-ნდი ნამაზამდე ფარძი ნამაზების ლოცვის შემდეგ თექბირები უნდა ვიკითხოთ. ამ თექბი-რებს “თეშრიყ თექბირები” ეწოდე-ბა და კითხვა ვააჯიბია.

სეჰვი სეჯდე

ნამაზის მლოცველს შეგნებულად ან შეუგნებლად რაიმე ფარძი, რომ გამორჩეს ის ნამაზი მოიშლება. მა-გრამ თუ ვაჯიბის გაკეთება და-ავიწყდა ნამაზის ბოლოს სეჰვი სეჯდე უნდა შე-ასრულოს. სხვანაირად ნამაზი სრულად არ ჩა-ითვლება. ნამაზის ლოცვისას რომელიმე სუნნე-თის გამოტოვების შემთხვევაში ნამაზი არ მო-იშ-ლება და სეჰვი სეჯდეს შესრულებაც საჭირო არაა. სე-ჰვი სეჯდე ნამაზის ფარძის დაგვიანების, ვაჯიბის დაგ-ვიანების ან გამოტო-ვების გამო გაიკეთება.

თუ ერთ ნამაზზე რამოდენიმე შეცდომა დაუშ-ვით, ნა-მაზის ბოლოს სეჰვი სეჯდეს ერთხელ შესრულება საკ-მარისია. იმამის დაშვებული შე-ცდომის მერეც სეჰვი სე-

ჯდეს შესრულება საჭიროა. იმამზე მიმყოლი თავისით თუ შეცდება არ გააკეთებს.

სეკვი სეჯდეს გაკეთებისთვის, ნამაზის ბოლო ჯდომაზე ეთეხიათს ჩავიკითხავთ, მხოლოდ მარჯვენა მხარეს მივესალმებით, მერე ორ სეჯდეს გავაკეთებთ, დავეჯდებით და კვლავ ეთეხიათს, **ელლაჰუმმესელლს, ელლაჰუმმეზარიქს, რაბბენას** ჩავიკითხავთ, სელამს მივცემთ და ნამაზს დავასრულებთ. ერთ ან ორ მხარეს მი-სალმების გარეშეც სეკვი სეჯდეს შესრულება შეიძლება.

შემთხვევები როცა სეკვი სეჯდე უნდა შევასრულოთ:

წამოდგომა ადგილიდან, სადაც ჯდომა საჭირო იყო. ჯდომა ადგილზე, სადაც უნდა წამოგ-მდგარიყავით. ხმა-მადლა კითხვის ნაცვლად უხმოდ კითხვა. უხმოდ კითხვის ნაცვლად ხმით კითხვა. დუის ნაცვლად ყურანი ქერიმის კითხვა, ყურანი ქერიმის ნაცვლად დუის კითხვა. მაგა-ლითად ფაათიხას ნაცვლად ეთეუკიათუს კითხვა ანდა პირიქით. ასეთ დროს ფაათიხა გამო-ტოვებულად ითვლება. ნამაზის დამთავრებამდე მისალმება, ფარდ ნამაზებში მესამე და მეოთხე მუხლებზე ფაათიხას მერე ზემმისურეს კითხვა, ხოლო პირველ ორ მუხლზე ფაათიხას მერე ზემმისურეს წაუკითხაობა, ბაირამ ნამაზებზე თეკბირების მიტოვება, ვითირ ნამაზის ლოცვისას ქუნუთის დუების მიტოვება.

თილავეთ სეჯდე: ყურანი ქერიმში არის 14 აეთი. მათ წამკითხველმა ანდა მსმენელმა, მნი-შვნელობა რომც ვერ გაიგოს, საჭიროა სეჯდე შეასრულოს. ამ სეჯდეს “თილავეთ სეჯდე” ეწოდება. ვინც წერს ამ აიეთებს, მის მიერ სეჯდეს შესრულება საჭირო არ არის.

მთებიდან, მინდვრებიდან, და სხვა ადგილებიდან ექოს მოტანის ხმაზე თილავეთ სეჯდეს გა-კეთება ვაჯიბი არ არის. ადამიანის ხმა უნდა იყოს. რადიოდან. მიკრო-ფონიდან, გაგონილი ხმა ადამიანის ხმა არ არის, მკითხ-

ავის მსგავსი ხმაა ამაზე ზემოთ არის ნაცნობი. ამიტომ რადიოდან, მიკროფონიდან გაგონილზე სეჯდეს გაკეთება ვაჯიბი არ არის. თილავეთ სეჯდე აბდესიანმა უნდა შევასრულოთ. ნიეთს ვიტყვით, ყიბლეს პირდაპირ ფეხზე დავდგებით, ყურებთან ხელების მიუტანლად “**აღლაჟუ ექბერ**” წარმოვთქვამთ და სეჯდეს შევასრულებთ. შეჯდეზე სამჯერ “**სუბ-ხანე რაბბიელ აღლა**” წარმოვთქვამთ, მერე “**აღ-ლაჟუ ექბერ**”-ს წარმოვთქვამთ, ფეხზე წამოვ-დგებით და თილავეთ სეჯდეც დასრულდება. ნიეთის გარეშე არ შეიძლება.

თუ ნამაზის ლოცვისას ყირაათის დასაწყისში ან შუაში სეჯდე აეთებს ვიკითხავთ, მაშინვე ერთ რუქურს და სეჯდეს ვასრულებთ, ფეხზე ვდგებით და ლოცვას ვაგრძელებთ. თუ ამ აიე-თებს ყირაეთის დასასრულს ვიკითხავთ, განსა-კუთრებით სეჯდეს აღარ შევასრულებთ, რადგა-ნაც უკვე ნამაზის სეჯდე უნდა შევასრულოთ, რაც თილავეთ სეჯდეს ადგილსაც დაიჭერს. ჯემბეთით ლოცვის დროს, იმამი სეჯდეს აეთს თუ წაიკითხავს, მიმყოლმა რომაც ვერ გაიგო-ნოს, იმამთან ერთად სეჯდეს გააკეთებს. ჯემბე-თეთით რუქულზე ნიეთი უნდა გააკეთოს. ნამა-ზის შემდეგაც გაიკეთება.

მადლობის (შუქურ) სეჯდე: თილავეთ სეჯდეს მსგავსია. რაიმე დარდსა და გა-საჭირს გადარჩენილმა და თავდაღწეულმა ადა-მიანმა, ანდა რაიმე სასიხარულო ამბის მიმდებმა საჭი-როა მადლობის ნიშნად ეს სეჯდე შეასრულოს. მადლობის სეჯდე თილავეთ სეჯდეს მსგავსად სრულდება.

ნამაზზე თადილ ერქანს ვინ პატივისცემით არ შეასრულებს, ყველა არსება ზიანს ნახავს. მის ცოდვის მიზეზით, არ გაწვიმდება, ანდა უდროო დროს გაწვიმდება და ყველაფერს ზიანს მიაყენებს. ნაბრძანებია.

ნამაზის სუნნეთები

- 1 – ნამაზის დროს ხელების ყურებთან მიტანა.
- 2 – ხელის გულების ყიბლესკენ მიჰყრობა.
- 3 – თექბირის შესრულების მერე ხელების შეკვრა.
- 4 – მარჯვენა ხელის მარცხენას გარედან დადება.
- 5 – მამაკაცისთვის ხელების მუცლის ქვემოთ დადება, ქალებისთვის ხელების მკერდზე დადება.
- 6 – იფთითახ თექბირის მერე **სუბხანეკეს** კითხვა.
- 7 – იმამის და მარტოდ ნამაზის შემსრულებლებისთვის **ელუზუბილლა**-ს კითხვა.
- 8 – ბისმილის კითხვა.
- 9 – რუქულზე სამჯერ **“სუბხანე რაბბიელ ღაზიმ”**-ის წარმოთქმა.
- 10 – სეჯდეზე სამჯერ **“სუბხანე რაბბიელ აღლა”**-ს წარმოთქმა.
- 11 – ბოლო ჯდომისას აღლაჰუმმე სალლისა და აღლაჰუმმე ბაარიჩის კითხვა.
- 12 – მისალმების დროს ორივე მხარეზე შეხედვა.
- 13 – პირველ მუხლზე მეორე მუხლთან შედარებით უფრო გრძელი ზამისურეს კითხვა.
- 14 – რუქულიდან წამოდგომისას იმამისა და მარტოდ ნამაზის მლოცველების მიერ **“სემი და-ლლაჰუ ლიმენ ხამიდჰ”**-ის წარმოთქმა.
- 15 – რუქულიდან წამოდგომის შემდეგ **“ღაბ-ბენა ლექელ ხამდ”**-ის წარმოთქმა.
- 16 – სეჯდეს დროს ფეხის თითების მოხრა და ყიბლეს მხარეს მიქცევა.
- 17 – რუქულისა და სეჯდეების შესრულებისას თექბირის წარმოთქმა.

18 – ხელების და მუხლების ძირს დადება.

19 – ფეხები ყიამის დროს ერთმანეთისგან ოთხი თითის დაშორებაზე, ხოლო სეჯდეს დრ-ოს შეტყუპებული უნდა იყოს.

20 – ფაათიხას მერე “ამინ”-ის წარმოთქმა, რუქულზე ადრე თექბირის შესრულება, რუქულის დროს ხელის თითების გაშლა და მუხლისთავეებზე დაწყოება, სეჯდეს დროს თექბირის შესრულება, ჯდომისას მარცხენა ფეხის დაბლა გაშლა, მარჯვენა ფეხის სწორად დაჭერა და ასე ჯდომა, ორ სეჯდეს შუა ჯდომა.

სადამოს ნამაზის დროს მოკლე სურეები იკითხება ღამისა და დილის ნამაზის დროს კი გრძელი სურეები. იმამზე მიმყოლი ფაათიხას და ზემისურეს არ იკითხავს. სუბჰანეს იკითხავს. თქბირებს იტყვის, სალავათებს იკითხავს. “შუბ-ხანე რაბბიელ დაზიიმ” თქმის ტოლი დროით წელში მოხრილი გაჩერება.

ნამაზის მუსთეჰაბები

- 1 – ნამაზის ლოცვისას სეჯდეს ადგილზე ცქერა.
- 2 – რუქულის შესრულების დროს ფეხებზე ყურება.
- 3 – სეჯდეს დროს ცხვირის წვერზე ყურება.
- 4 – ეთთეჰიათზე ჯდომისას მუხლისთავეებზე ყურება.
- 5 – ფაათიჰის მერე დილის და შუადღის ნამაზებზე გრძელი, სადამოს ნამაზებზე მოკლე ზამმისურეს კითხვა.
- 6 – იმამზე მიმყოლების თექბირის ჩუმად თქმა.
- 7 – რუქულზე თითების გაშლა და მუხლებზე დაწყოება.
- 8 – რუქულის დროს თავისა და კისრის გა-მართული დაჭერა.

9 – სეჯდეს გაკეთებისას ჯერ მარჯვენა, შემდეგ მარცხენა მუხლის ძირს დადება.

10 – სეჯდეს დროს თავის ორ ხელს შუა დადება.

11 – სეჯდეს შესრულებისას, ჯერ ცხვირის, შემდეგ შუბლის დადება.

12 – ნამაზზე ყოფნისას, დამთქნარების შემთხვევაში პირის ხელის ზურგიით დაფარვა.

13 – სეჯდეს დროს, მამაკაცების ინდაყვების ზემოთ დაჭერა, ქალების მთლიანი მკლავის ძირს შეხება.

14 – სეჯდეს დროს მამაკაცების ხელების და ფეხების მუცლისგან მოშორებით დაჭერა.

15 – რუქულსა და სეჯდებზე სამჯერ თესბიძის თქმის დროით გაჩერება.

16 – სეჯდეს დროს თავის წამოწევის შემდეგ, ხელების აწევა

17 – ხელების წამოწევის შემდეგ, მუხლების წამოწევა.

18 – ჯდომის დროს ხელების თეძოებზე დალაგება, თითების ყიბლეს მიმართ სწორედ დაჭერა, არც მოხრა და არც თამაში.

19 – მარჯვნივ და მარცხნივ მისაღმების დროს თავის მიბრუნება და მობრუნება.

20 – მისაღმებისას მხრისთავებზე ყურება.

ნამაზის მექრუჭები

1 – ტანსაცმლის ჩაცმის მაგივრად, წამოხურვა და ისე ღოცვა.

2 – სეჯდეს შესრულების ქვედაბოლოს და შარვლის ტოტების აკეცვა.

3 – შარვლის, ქვედაბოლოსა და მკლავების დაკაპი-

წება და ისე ნამაზის შესრულება.

4 – უსარგებლო და ფუჭი მოქმედებების შესრულება.

5 – სამუშაო ანდა უფროსების გვერდით ჩასაცემლად უხერხული ტანსაცმლით ლოცვა.

6 – პირში კითხვის დამაბრკოლებელი რაიმის ჩადება (ამ დროს ნამაზი ირღვევა).

7 – თავდაუხურავად ნამაზის ლოცვა.

8 – ტვალეტში გასვლის საჭიროების შემთხვევაში აბდესი არ მოიშალოსო არ გასვლა და ისე შეწუხებული აბდესით ლოცვა.

9 – ნამაზის დროს სეჯდეს ადგილიდან ქვის ან მიწის ხელით მოცილება.

10 – ნამაზის დროს თითების გატკაცუნება.

11 – ნამაზის დროს ხელის მუცელზე გვერდიდან დადება.

12 – თავის მარჯვნივ მარცხნივ მიტრიალება, იქ მყოფთა დათვალიერება. (მკერდის მიმართულების შეცვლის შემთხვევაში ნამაზი ირღვევა).

13 – ჯდომისას მარცხენა ფეხზე არ ჯდომა.

14 – სეჯდეს დროს მამაკაცის მკლავების ძირს დადება.

15 – აღამიანების სახის პირდაპირ და ხმამაღლა მოლაპარაკეთა პირდაპირ ნამაზის ლოცვა.

16 – ვინმეს მისაღმებაზე ხელის ან თავის დაქნევით პასუხის გაქცემა.

17 – ნამაზის ლოცვისას დამთქნარება. (დამთქნარება ყოველთვის მექრუპია).

18 – ნამაზის ლოცვისას თვალების დახუჭვა.

19 – იმამის მიჰრაბის გარეთ დგომა

- 20 – მიმყოლებსაგან განცალკევებით იმამის ნახევარ მეტრზე მეტ სიმაღლეზე დგომა.
- 21 – მიმყოლებისაგან განცალკევებით იმამზე ძალიან დაბლა დგომა.
- 22 – წინა რიგებში, ადგილების შემთხვევაში, უკანა რიგებში განცალკევებით დგომა.
- 23 – რაიმე ცოცხალი არსების გამოსახულების მქონე ტანსაცმლის ჩაცმა.
- 24 – კედელზე ან რაიმე თვალსაჩინო ადგილზე სურათის ჩამოკიდება და ნამაზის ღოცვა.
- 25 – ცეცხლის პირდაპირ ნამაზის ღოცვა.
- 26 – ნამაზის დროს აეთების ხელით გადათ-ვლა.
- 27 – თავიდან ფეხებამდე ერთი ფეშტემლის ჩაცმა და ნამაზის ღოცვა.
- 28 – თავის შუა ადგილის დაუფარავად ნამა-ზის ღოცვა.
- 29 – პირისა და ცხვირის წმენდა.
- 30 – საპატიებელი საბაბის გარეშე პირიდან ნახველის ამოღება.
- 31 – ხელების მოძრაობა და შეთამაშება.
- 32 – ნამაზის რომელიმე სუნნეთის მიტოვება.
- 33 – აუცილებლობის გარეშე ნამაზის დაწყება, მაგ. როდესაც კალთაში ბავშვი გიზით.
- 34 – გულის მისავალი რამეების, მაგ. მორ-თულ მოკაზმული ნივთების, მუსიკა გართობის, ანდა გემრიელი საჭმლის გვერდით ნამაზის ღოცვა.
- 35 – ფარძების შესრულების დროს აუცი-ლებლობის გარეშე კედელზე ან რაიმე საყრდენზე მიყრდნობა.
- 36 – რუქუდის შესრულებისას და წამოდგომი-სას ხელების ყურებთან მიტანა.

37 – რუქულზე მოხრის დროს ზამმისურის კითხვის დასრულება.

38 – სეჯდესა და რუქულის შესრულებისას იმამზე ადრე თავის დადება და წამოწევა.

39 – ნამაზის ლოცვა იმ ადგილებზე, სადაც სინძურის არსებობის შესაძლებლობაა.

40 – სასაფლაოს პირდაპირ ნამაზის ლოცვა.

41 – ეთთეხიათის კითხვისას სუნნეთის შეუსაბამოდ დაჯდომა.

42 – პირველთან შედარებით მეორე რუქულზე უფრო გრძელი აიეთების კითხვა.

ნამაზის გარეთ მექრუჰი ქცევები

1 – ტუალეტში და ყველგან ყიბლეს პირ-დაპირ აბდესის მოშლა.

2 – მთვარისა და მზის პირდაპირ აბდესის მოშლა.

3 – პატარა ბავშვების ყიბლეს პირდაპირ დაყენება და მოშარდვინება. ეს საქციელი ბავშვის ხელში დამტყერ უფროსს ცოდვა ედება. რადგან მისი გამკეთებელი უფროსია.

4 – ყიბლეს პირდაპირ აუცილებლობის გარეშე ფეხების ან ერთი ფეხის გაშლა.

5 – ყურანი ქერიმისა და რელიგიური წიგნების მხარეს ფეხების გაშლა. თუ წიგნები მაღალ ადგილზე დევს, მაშინ მექრუჰი არ არის.

ნამაზის მომშლელი ფაქტორები

1 – აუცილებლობის გარეშე დახველება ან ყელის გაწმენდა დახველებით.

2 – ცხვირის დაცემინების დროს “ელხემდუ-ლლილ-ლაჰ” თქმა.

3 – ნამაზის მარტოდ მლოცველი გვერდით ჯგუფურად მლოცველების იმამს თუ რაიმეს შეუსწორებს, მისი ნამაზი მოიშლება, თუ იმამიც მიიღებს ამ შესწორებას მაშინ იმამის ნამაზიც მოიშლება.

4 – ნამაზის დროს “ლა ილაჰე ილლელლაჰ” თქმისას თუ მლოცველის მიზანი ამ სიტყვებზე პასუხის მიღებაა, მისი ნამაზი ირღვევა. თუ მიზანი მხოლოდ სხვებისთვის შეტყობინებაა არ დაირღვევა.

5 – სასირცხვილო, (აკრძალული) ადგილის გამოჩენა.

6 – ტკივილის ან სხვა მისი მსგავსი მიზეზის გამო ტირილი. თუ ტირილის მიზეზი რაიმე ღო-ცვაა (დუაა), მაშინ ნამაზი არ დაირღვევა.

7 – სიტყვებით ან ხელით ვინმეზე მისალმება.

8 – გავლილი ნამაზები თუ ხუთზე მეტი არ არის და ნამაზის დროს გაგახსენდება.

9 – ნამაზის დროს ისეთი მოძრაობების შესრულება, რომლებიც სხვას ნამაზისთვის საჭიროს არადა, სხვა მოძრაობას აფიქრებინებს.

10 - ნამაზის დროს რაიმეს ჭამა ან დალევა.

11 – ნამაზის დროს ლაპარაკი.

12 – იმამის გარდა სხვა ვინმეს გასწორება.

13 – ნამაზის დროს ხმამაღალი სიცილი.

14 – ნამაზის დროს ოხვრა და კვნესა.

ნამაზის მოშლა შესაძლებელია (მუბაჰია) შემდეგ შემთხვევებში:

- 1 – გველის მოსაკლავად (თუ საფრთხეს გვიქმნის).
- 2 – გაქცეული ცხოველის დასაჭერად.
- 3 – ფარის მგლისაგან გადასარჩენად.
- 4 – გადმოსული ქვაბის ჩასაქრობად.
- 5 – დროის საკმარისობის შემთხვევაში ნამაზის დამრღვევი. რამისგან გადასარჩენად დარღვევა. მაგ. პატარა სიბინძურის გასასუფთავებლად აბდესის აღება, ანდა უცნობი ქალისათვის ხელის შეხების გახსენება და ამისათვის აბდესის აღება.
- 6 – აბდესის ან ბუნებრივი აუცილებლობის (ტუალეტის) შემთხვევებშიც ნამაზის დარღვევა ნებადართულია.

შემთხვევები, რომლის დროსაც ნამაზის მოშლა ფარძია:

- 1 – რათა გადავარჩინოთ ჭაში ჩავარდნილი ვინმე, დაწვის საფრთხისას პირდაპირ მდგარ ვინმე, დახრჩობის პირას მისული ვინმე ანდა “მი-შველეთო” მოყვირალი. ვინმე.
- 2 – დედის, მამის, ბებისა და ბაბუის დაძახების შემთხვევაში ფარძი ნამაზის დარღვევა ვა-ჯიბი არ არის, ნება დართულია მაგრამ, თუ აუ-ცილებლობა არ არის, არ უნდა მოვშალოთ. ნა-ფილე ნამაზებისა და სუნნეთების მოშლა შეიძლება. თუ ზემოთ ჩამოთვლილ ადამიანებს თქვენი დახმარება და შეველა სჭირდებათ, ფარძი ნამაზის ლოცვაც უნდა შეწყვიტოთ და დავეხმაროთ.

ჯემაეთით, ჯგუფურად (მრეელი) ნამა-ზის ლოცვა

თუ მინიმუმ ორი კაციდან ერთი იმამია ეს უკვე ჯემაეთით ნამაზია. მამაკაცებისათვის ფარ-ძი ნამაზის ჯემაეთით ლოცვა სუნნეთია. ჯუმა და ბაირამ ნამაზების ჯემაეთით ლოცვა კი ფარ-ძია. ჰადისებში სწერია:

“ჯემაეთით ნალოცი ნამაზის მადლი მარტოდ ნალოც ნამაზზე 27-ჯერ უფრო მეტი მადლიანია”.

“სრულყოფილი აბდესის ალების შემდეგ მეჩეთში ჯემაეთით ნამაზის სალოცავად წამსვლელს ალლაჰი ყოველი ნაბიჯისათვის თითო მადლს დაუწერს, თითო ცოდვას წაშლის და სამოთხეშიც მის წოდებას აამაღლებს”.

ჯემაეთით ნამაზი მუსლიმანებს შორის ერთი-ანობას უზრუნველყოფს, სიყვარულსა და პატივისცემას ზრდის. ჯგუფი ერთად იკრიფება და ერთმანეთის დარდსა და სატკივარს იზიარებს. ეს ჯგუფები არის ყველაზე ნათელი მაგალითი მუსლიმანების ერთ სისხლად და ერთ სხეულად, ერთ მუშტად შეკერისა და გაერთიანებისა. ვად-მყოფების, ხეიბრების და დასუსტებულების ჯგუფთან ერთად ნამაზის შესრულება სავალდებულო არ არის.

ჯემაეთით ნამაზის დროს ადამიანს, რომელსაც მიჰყვება და ჰბაძავს ჯგუფი იმამი ეწოდება. ჯემაეთით ყოფნასაც და იმამობასაც პირობები აქვს.

იმამობისათვის საჭირო პირობები:

იმამობისათვის ექვსი პირობაა საჭირო. აქედან ერთიც რომ აკლდეს იმ იმამის ნამაზი ქმედი-თად არ ითვლება.

1 – მუსლიმანობა. იმამი მუსლიმანი უნდა იყოს. ებუ

ბეკრის და ომერ – უღ ფარუქის (რა-დი-ელლაჰუანჰუ-მა) ჰალიფობის არ დამჯერებელი, მირაჯის და საფლავის ტანჯვის არ დამჯერებელი იმამი ვერ იქნება.

2 – სექსობრივად მოწიფულობა.

3 – ჭკვიანი უნდა იყოს. მთვრალი და გიჟი იმამი ვერ გახდება.

4 – მამაკაცი უნდა იყოს. ქალი მამაკაცების იმამი ვერ გახდება.

5 – მინიმუმ ფაათიხასა და ერთი აიეთის სწორად წაკითხვის უნარი. ერთი აიეთის დამზეპირ-ებელი თუ იმ აიეთს სწორად ვერ წარმოთქვამს ყოვნდება ან იბნევა ის იმამი ვერ გახდება.

6 – რაიმე ხეიბრობის უქონლობა. ხეიბარი ჯანმრთელების იმამი ვერ გახდება.

საერთო თვალსაზრისით, იმამმა საჭიროა სწორად და გამართულად წაკითხოს ყურანი ქერიმი. ლამაზი ყურანი, სწორად წაკითხული ყურანია. ნამაზის პირობების მიმართ უპატვიცემულო ადამიანის უკან ნამაზი არ ილოცება. **(ღეთისმოშიშ და ბიწიერების უკან ნამაზი ილოცეთ)** ეს ჰადისი ჯუმის მლოცველ მართველებზეა და არა ჯამის იმამებზე

იმამობისათვის ყველაზე შესაფერისი ადამიანი რელიგიური კანონები,სა და წესების ყველაზე კარგად მცოდნეა. მათ შორისაც ყურანი ქერიმის ყველაზე უკეთესად წამკითხავი აირჩევა. თუ აქაც თანასწორობა, თაქვა (ღეთისმოშიშობა) მეტი ვისაც აქვს ის იქნება ესეც თუ თანასწორი იქნება, ასაკობრივად უფროსს უპირატესობა მიენიჭება.

მონის, ბედუინის, ბრმის, მრუშობიდან ნაყოლი შვილის, იმამობა მექრუპია. იმამმა მლოცველთა მომბეზრებლად ნამაზი დიდხანს არ უნდა გააჭიანუროს.

მარტო ქალების ჯემაეთით ლოცვა მექრუპია. თუ ნამაზს იმამი და ერთი კაცი ლოცულობენ, მლოცველი იმამის ცოტა უკან დადგეს. თუ მლოცველები ორი ან ორზე მეტი არიან იმამი მათ წინ გავა. კაცების ბავშვებზე და ქალებზე მიყოლა არ შეიძლება.

იმამის უკან მამაკაცები რიგში დგებიან, მათ უკან ბავშვები და მათ უკან ქალები.

თუ ერთ რიგში ქალები და მამაკაცები არეული არიან, მამაკაცების ნამაზი მოიშლება. დამ-ჯდარი, ფეხზე მდგომის, მგზავრი ადგილობრივის, ფარძის მლოცველი ნაფილეს მლოცველის იმამი რომ გახდეს, შეიძლება. ნაფილეს მლოცველი ფარძის მლოცველის იმამი ვერ გახდება. ნამაზის დასრულების შემდეგ თუ ვინმე შეიტყობს, რომ იმამი უბედესო იყო, ნამაზი ხელახლად უნდა ილოცოს.

რედაიბის, ყადირის და ბერათის ნამაზების ჯემაეთით ლოცვა მექრუპია.

ვინც იმამს რუქულზე მიუსწრებს და მიჰყვება, ის მუხლი ჩაითვლება, რუქულის შემდეგ თუ მიუსწრობს და მიჰყვება ის მუხლი აღარ ჩაეთვლება.

იმამზე ადრე რუქულზე წასვლა, სეჯდეზე წასვლა და სეჯდედან თავის აწევა თაჰრიმენ მექრუპია. ფარძი ნამაზების შემდეგ ადგილის შეცვლა მუსთეჰაბია.

თუ მუსლიმანი დღის ყველა ხუთ ნამაზს ჯემაეთთან ერთად ილოცავს ისეთ მადლს მოიგებს, თითქოს ნამაზი ფეიდამბერთან ერთად შეესრულებინოს.

ჯემაეთით ნამაზს ძალიან ბევრი სარგებლო-ბები გააჩნია, ამიტომ უმიზეზოდ არ უნდა მივატოვოდ. ხუთივე ნამაზის ჯემაეთთან ერთად ლოცვას უნდა ვცდილობდეთ. წარღვნის დღეს დიდებულმა ალლაჰმა მიწის შვიდი ქვესკნელი და ცის შვიდი წყება და ყველა ცოცხალი არსებები სასწორის ერთ მხარეს რომ და-

დოს და მეორე მხარეს კი ჯემაეთით შესრულებული ნამაზების მადლი დადოს, ამ ნამაზების მადლი უფრო დიდი იქნება და სასწორს გადასწონის.

იმამზე მიყოლისათვის ათი პირობაა საჭიროა:

1 – იფთითახ თექბირის აღებამდე იმამზე მიყოლისათვის ნიეთი გულში უნდა გაივლოთ სი-ტყეები **“მიყეები მზად მყოფ იმამს”**.

2 – საჭიროა იმამმა ქალებისათვის ცალკე ნიეთი თქვას თუ მიმყოლებს შორის ქალებიც არიან. მამაკაცებისათვის ცალკე ნიეთის გაკეთება საჭირო არ არის. მარგამ იმამი ჯემაეთის მადლს ვერ მოიგებს.

3 – მიმყოლები იმამზე უკან უნდა იყვნენ, არა ნაკლებ მიმყოლების ქუსლები იმამის ქუსლების უკან უნდა იყოს.

4 – იმამმა და მიმყოლებმა ერთი და იგივე ნამაზი უნდა ილოცონ.

5 – იმამსა და მიმყოლებს შორის ქალების რიგი არ უნდა იყოს.

6 – იმამსა და მიმყოლებს შორის მანქანის გასაველელი გზა ან ნავის გასაცური მდინარე არ უნდა იყოს.

7 – იმამი ან ჯგუფის რომელიმე წევრი არ უნდა იმყოფებოდეს ისეთ ადგილზე, საიდანაც იმამს ვერ ხედავს და მისი ხმა არ ესმის.

8 – იმამი რაიმე შესაჯდომი ცხოველის ზურგზე, მიმყოლები მიწაზე ანდა პირიქით მდგო-მარეობაში არ უნდა იყოს.

9 – იმამი და ჯემაეთი ორ ერთანეთზე გადაუმბელ გემებზე არ უნდა იმყოფებოდენ.

10 – სხვა მეზების იმამზე მიმყოლი ჯემაეთის ნამაზის ქმედითად ჩათვლისთვის ორი რივაეთი (გადმოცემა, ვერსია) არსებობს. პირველი ვერსიის მიხედვით, მიმყოლმა თავის მეზებში აბ-დესს თუ ტეხავს ის იმამს აქვს მიმყოლმა ეს არ უნდა იცოდეს. მეორე, თავის მეზების მიხედვით არანაირი ნაკლი თუ არ აქვს, ასეთ იმამს სხვა მეზების წარმომადგენლებიც მიყვებიან. ამ ვერსიის მიხედვით გადაკრული და დაპლომბილი კბილის მქონე იმამზე მიიყოლება.

ჯემაეთი თუ ერთ კაციანია, ის კაცი იმამის მარჯვნივ დადგება. მარცხნივ დადგომა მექრუჰია, უკან დადგომაც მექრუჰია. ფეხის ქუსლი იმამის ქუსლის უკან უნდა იყოს, რათა ნამაზი ქმედითად ჩაითვალოს. თუ ჯემაეთი ორი ან ორ კაცზე მეტია ისინი იმამის უკან დადგებიან.

იმამთან შესრულებული ნამაზი ცალკე შესრულებულ ნამაზის მსგავსია, მაგრამ იმამმა რომც ხმამაღლა წაიკითხოს რაიმე მიმყოლები ხმამაღლა არ წაიკითხავენ. როდესაც იმამი ფაა-თიხას ხმამაღლა კითხვას დაამთავრებს მიმყოლები ხმადაბლა აამინს იტყვიან. რუქუდიდან წამოდგომისას იმამი იტყვის: **“სემი დალლაჰუ ლიმენ ხამიდჰ”** მიმყოლი იტყვის: **“რაბბენა ლექელ ხამდ”**. შემდეგ ალლაჰუ ექბერს წარმოთქვამენ და მიმყოლები იმამთან ერთად სეჯდეს შეასრულებენ. რუქუდის, სეჯდების და ჯდომის დროს მიმყოლებს ცალკე შესრულებული ნამაზების მსგავსად კითხვა შეუძლიათ.

რამაზნის თვეში ვითორ ნამაზი ჯემაეთის ერთად უნდა ვილოცოდ სხვა დროს ცალკე ვილოცავთ.

მესბუქის ნამაზი

იმამზე მიმყოლები ოთხი ჯგუფისაა. ესენია. **მუდრიქი, მუქთელი, მესბუქი, ლაჰიქ.**

მუდრიქი, იფთითაჰ თექბირი იმამის ერთად ამ-ღებს ჰქვია.

მუქთელი, იფთითაჰ თექბირზე ვერ მიმსწრებს ჰქვია.

მესბუქი, პირველ მუხლზე ვერ მიმსწრებს ჰქვია

ლაჰიქ, იფთითაჰ თექბირი იმამის ერთად აღებულს და შემდეგ აბდესის მოშლის გამო აბსესის აღების შემდეგ ისევ იმამზე მიმყოლს ჰქვია. ეს როგორც ადრე ჩვეულებრივად იმამს მიყვება. ასევე ამქვეყნიური რამე არ უნდა დაი-ლაპარაკოს. მაგრამ აბდესის ასაღებად ჯამის ახლოს უნდა აიღოს, თუ შორსაა ნამაზიც მო-იშლება.

მესბუქი, ანუ პირველ მუხლზე ვერ მიმსწრები, იმამის ორივე მხარეს სელამის მიცემის შემდეგ, წამოდგება და გამოტოვებულ მუხლებს ილოცავს.

ამ ხუთ რამეს თუ იმამი არ აკეთებს მიმყოლებიც არ გააკეთებენ:

1 – თუ იმამი ქუნუთ ღუებს არ წაიკითხავს ჯემათიც არ წაიკითხავს.

2 – თუ იმამი ბაირამის ნამაზებზე თექბირებს არ შეასრულებს ჯემათიც არ შეასრულებს.

3 – თუ იმამი ოთხმუხლიანი ნამაზის დროს მეორე მუხლზე არ დაჯდება, ჯემათიც არ დაჯდება.

4 – თუ იმამი სეჯდეს აიეთს წაიკითხავს და თილავეთ სეჯდეს არ შეასრულებს ჯემათიც არ შეასრულებს.

5 – თუ იმამი სეჰივ სეჯდეს არ შეასრულებს ჯემათიც არ შეასრულებს.

ამ ოთხ რამეს თუ იმაში გააკეთებს ჯგუფი არ გააკეთებს:

1 – თუ იმაში ორზე უფრო მეტ სეჯდეს შეასრულებს, ჯგუფი არ შეასრულებს.

2 – თუ იმაში პირველ მუხლზე ბაირამის თექ-ბირს სამზე მეტს შეასრულებს ჯგუფი არ შეასრულებს.

3 – თუ იმაში მიცვალებულის ნამაზის დროს ოთხზე მეტ თექბირს შეასრულებს, ჯგუფი არ შეასრულებს.

4 – თუ იმაში მეხუთე მუხლზე ადგება ჯგუფი არ ადგება, იმამს დაელოდება და ნამაზის დასრულებისათვის სელამს ერთად მიცემენ.

ამ ათ რამეს იმაში თუ არ გააკეთებს, ჯგუფი არ გააკეთებს:

1 – იფთითახ თექბირის დროს ხელების მად-ლა აწ-ევა.

2 – სუბხანეს კითხვა.

3 – რუქულზე წასვლისას თექბირის თქმა

4 – რუქულზე “სუბხანე რაბბიელ ღაზიმ“-ის კითხვა.

5 – სეჯდეს დროს თავის ძირს დადებისას და აწევისას თექბირის წარმოთქმა.

6 – სეჯდეს დროს “სუბხანე რაბბიელ აღლა” კითხვა.

7 – “სემიდელლაჰუ ლიმენ ხამიდჰ“-ის თქმის გარეშე “რაბბენა ლექელ ხამდ“-ის თქმა.

8 – ეთთეხიათ-ის ბოლომდე კითხვა.

9 – ნამაზის დასასრულს სელამის მიცემა.

10 – ყურბან ბაირამის დროს 23 ფარძის მერე მისალმებისთანავე თეშრიე თექბირის კითხვა.

იფთითას თექბირის მნიშვნელობა და მადლი

თუ ადამიანი იფთითას თექბირს იმამთან ერთად აიღებს ისე ჩამოსცვივდება მთელი ცოდვები, როგორც შემოდგომის ხეებს ფოთლები სცვივა.

ერთხელ როდესაც ფეიღამბერი ნამაზს ლოცულობდა, მასთან მივიდა ერთი კაცი, რომელმაც დილას ნამაზის იფთითას თექბირს ვერ მიუსწრო და უთხრა: მე დილას იფთითას თექბირს ვერ მივუსწარი, მაგრამ ამის მერე ერთ მონას თავისუფლება ვუბოძე და მაინტერესებს თექბირის მადლი დავიმსახურე თუ არაო. მაშინ ფეიღამბერი მიუბრუნდა ებუ ბექირს და ჰკითხა: შენ რას იტყვი ამ საკითხზე. ებუ ბექირმა კი მიუგო: მე რომ ორმოცი აქლემი სულ თვალ მარგალიტით გატვირთული მყავდეს და ორმოცივე რომ ღარიბებს ვაჩუქო, იფთითას თექბირის მადლს მაინც ვერ დავიმსახურებ.

შემდეგ ფეიღამბერი ომერს შეეკითხა შენ რას იტყვი ამ საკითხის შესახებ? ომერმა მიუგო: რაც მექქესა და მედინეს შორის გზებია, იმათი გამგესები თვალმარგალიტით დატვირთული აქლემები რომ მყავდეს და ყველა ისინი ღარიბებს დაურიგო, იმათთან ერთად შესრულებულ იფთითას თექბირის მადლს მაინც ვერ გაუტოლდება და მაინც ვერ დავიმსახურებო.

ამის შემდეგ ფეიღამბერი ოსმანს შეეკითხა შენ რაღას იტყვი ამ საკითხზე? ოსმანმა მიუგო: მთელი ღამე ორი მუხლი ნამაზი, რომ ვიღოცო და თითოეულ მუხლზე ყურანი ქერიმი თავიდან ბოლომდე რომ ვიკითხო, მაინც იმათთან აღებული იფთითას თექბირის მადლის ღირსი ვერ გავხდებიო.

ბოლოს ჰაზრეთი ფეიღამბერმა იგივე კითხვა აღის დაუსვა. აღიმ უპასუხა: აღმოსავლეთიდან დასავლეთამდე ადგილი ურწმუნოებით სავსე რომ იყოს, აღლაჰმა ძალა მომცეს, ვებრძოლო მათ და დავამარცხო, მაინც იმამთან ერთად შესრულებულ იფთითას თექბირის მადლს

ვერ დავიმსახურებო.

ამის მერე ფეილაბერმა თავის მრევლს ასე მიმართა: “მორწმუნენო! იცოდეთ, რომ მიწისა და ცის შვიდ-შვიდი ქვესენელი ქაღალდად და მთელი წყლები მეღნად, რომ იქცეს და ყველა მეღეიქი ჩამწერ მდივნებად იქცნენ და წარღვნის დღემდე სწერონ, მაინც ვერ დაამთავრებენ იმ დიდ მადლის წერას, რასაც იმამთან ერთად იფთითახ თექბირის ამღები იმსახურებს”.

სასახლეში გაკეთებული მეჩეთი

იმამი აზამ ებუ ჰანიფეს მოსწავლე, იმამი ებუ ისუფი, ჰარუნ რეშიდის მართველობის დროს ყა-დი იყო. ერთ დღეს ჰარუნ რეშიდთან ყოფნი-სას, ერთი პიროვნება მეორედან მომჩივარი გახდა. ჰარუნ რეშიდის ვეზირმა მე მოწმე ვარ უთხრა. იმამ უბუ ისუფმა არ დათანხმდა. ჰალიფემ უარის მიზეზი ჰკითხა. იმამ ებუ ისუფმა, ერთ დღეს მას რაღაც საქმე უბრძანეთ, მანაც თქვენი მონაორჩილი ვარ მოგმართათ, ეს თუ მართალია მონის მოწმობა არ შეიძლება და თუ ტყუილია ტყუილისმთქელიდან მოწმე არ შეიძლება. ალი-ფამ მე ვიქნები მოწმე. თანახმა იქნებით? არა, არ ვიქნები. რატომ? შენ ნამაზს ჯემავით არ ლოცულობ. ჰალიფამ სიმართლეს ამბობ და სასახლეში მეჩეთის გაკეთება ბრძანა. ამის შემდეგ ნამაზი ყოველთვის ჯემავით ილოცა.

ჯუმა ნამაზი

აღლაჰუ თეალამ პარასკევი დღე მუსლიმანებს განუკუთვნა. პარასკევს შუადღისას ჯუმა ნამაზის ლოცვა აღლაჰუ თეალას ბრძანებაა.

აღლაჰუ თეალა ჯუმას სურეს მე-9 და მე-10 აეთებში ბრძანებს: “ეი მორწმუნენო, პარასკევობით შუადღის ეზანის გაგონებისთა-ნავე ჯუმა ნამაზის სალოცავად

მეჩეთები-საკენ იჩქარეთ! ვაჭრობას თავი მიანებეთ, რადგან ჯუმა ნამაზი თქვენთვის უფრო სასარგებლოა. ნამაზის მერე შეგიძლიათ მიუბრუნდეთ თქვენს საქმეებს, რათა იპოვოთ პური არსობისა ხშირად მოიხსენიეთ ალ-ლაჰი რათა გადაარჩეთ”.

ნამაზის მერე ვისაც უნდა თავის საქმეს გააგრძელებს, ვისაც უნდა მეჩეთში დარჩება და ლოცვებსა და ყურანი ქერიმს წაიკითხავს. ჯუმა ნამაზის დროს ვაჭრობა და სხვა საქმეების გაკეთება ცოდვად ითვლება.

ჰაზრეთი ფეილამბერი (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) სხვადასხვა ჰადისებში ბრძანებს:

(თუ კი მუსლიმანი პარასკევობით ღუს-ლის აბდესს აიღებს, მერე მეჩეთში ნამაზს ილოცავს ერთი კვირის ცოდვები მიიეტევა და ყველა გადადგმული ნაბიჯისათვის მადლი დაეწერება)

(პარასკევობით ნამაზის გამომტოვებელ-თათვის დიდი ალლაჰი საკუთარ გულს საგულდაგულოდ ჰგმანავს და კეტავს)

(დღეთა შორის პარასკევი ყველაზე მადლიანია, ბაირამის დღეებზეც კი პარასკევი დღე ამქვეყნად და სამოთხეში მუსლიმანთა ბაირამია)

(ვინც უმიზეზოდ სამ ჯუმა ნამაზს არ შეასრულებს მათთვის დიდი ალლაჰი გულის კარებს კეტავს, ესეიგი მათ სიკეთეს და დახმარებას აღარ გაუწევს)

(ჯუმა ნამაზის მერე არის წამი, როდესაც ლოცვა (დუა) აუცილებლად შესმენილი და მიღებული იქნება)

(ჯუმა ნამაზის მერე, ვინც შვიდჯერ იჰლასს და მუავვიიზეთეინ-ს იკითხავს ალლაჰუ თეალა ერთი კვირა ცუდ საქმეებისგან, უბედური შემთხვევებისაგან დაიფარავს)

(როგორც შაბათი დღე ებრაელებს, ხოლო კვირა დღე ქრისტიანებს ებოძათ. ასევე პარასკევი დღე მუსლი-

მანებისაა. ამ დღეს მუსლიმანთა-თვის, სიკეთე ხვათი და ბარაქა მოაქვს)

პარასკევობით შესრულებული ღვთისმსახურების სამაგიერო მაღლი სხვა დღეებში შესრულებულს მინიმუმ ორჯერ აღმატება ასევე პარასკევ დღეს ჩადენილი ცოდვა ორჯერ მეტად ჩაითვლება.

პარასკევი სასაფლაოების მონახულების დღეა ამ დღეს სასაფლაოს ტანჯვა შეჩერებულია. ზოგი ბრძენის მიხედვით მუსლიმანთა ტანჯვა მეტი აღარ დაიწყება, ხოლო ურწმუნოთა ტანჯვა რამაზნისთვისა და პარასკევის გარდა წარღვნამდე გაგრძელდება. რამაზნის თვეში და პარასკევობით გარდაცვლილი მუსლიმანები სასაფლაოს ტანჯვას არ გაივლიან. პარასკევობით ჯოჯოხეთიც ძალიან ცხელი არის, ალლაჰმაც აღემ ფეი-ღამბერიც პარასკევ დღეს გააჩინა, სამოთხიდან პარასკევს განდევნა, სამოთხის მკვიდრნი დიდებულ ალლაჰს პარასკევობით იხილავენ.

ჯუმა ნამაზის ფარბები

ჯუმა (პარასკევ) დღეს 16 მუხლი ნამაზი ილო-ცება. აქედან ორი მუხლის ლოცვა ფარბია. შუადღის ნამაზიდან უფრო ძლიერი ფარბია. ჯუმა ნამაზი ფარბი რომ იყოს ორი სახის პირობაა საჭირო:

- 1 – ედა პირობები.
- 2 – ვუჯუბ პირობები

ედა პირობებიდან ერთიც ნაკლი, რომ იყოს ნამაზი მიღებულად არ ჩაითვლება. ვუჯუბ პირობებიდან, რომ აკლდეს ნამაზი ჩაითვლება.

ელა (ანუ ჯუმა ნამაზი მიღებული რომ იყოს) შესასრულებელი პირობა შეიძლება:

1 – ჯუმა ნამაზის ქალაქში, რაიონში, სოფელში ლოცვა.

2 – სახელმწიფო მეთაურის ან გუბერნატორის ნებართვით ლოცვა. მათ შეუძლიათ უფლებამოსილებანი სხვასაც გადასცენ.

3 – შუადღის ნამაზის მოსვლის დროს ლოცვა.

4 – ხუთბის წაკითხვა. [ისლამის სწავლულებს ჯუმის ჰუთბის კითხვა ალლაჰუ ექბერ თქმის მსგავსია. ანუ მარტო არაბულად იკითხება. იმა-ში ჩუმად ელუზუს იკითხავს შემდეგ ხმამახლა სელაგათს, ქელიმეი-შეჰადეთს, სალათუ სელამს იკითხავს. შემდეგ მადლისა და ტანჯვის გამომწვევ მიზეზებს გამახსენებელ და აეთს იკითხავს. დაჯდება, ადგება და მეორე ჰუთბეს წაიკითხავს, ვაიზის მაგიერ დუას გააკეთებს. ოთხი ჰალიფეს სახელის თქმა მუსთეჰაბია. ჰუთბეზე ამ ქვეყნიდან ლაპარაკი ჰარამია. ჰუთბეს მოკლე კითხვა სუნნეთია, გრძლად კითხვა მექრუჰია].

5 – ნამაზზე ადრე ხუთბის წაკითხვა.

6 – ჯუმა ნამაზის ჯემათით შესრულება.

7 – მეჩეთის კარების ყველასათვის გაღება.

ჯუმა ნამაზის ვუჯუბ (აუცილებელი) პირობები

1 – მგზავრად არ ყოფნა. მგზავრებისთვის ფარდი არ არის.

2 – ჯანმრთელი ადამიანისათვის. (ავადმყოფებისათვის, ავადმყოფების მომვლელთათვის და ძალიან მოხუცებულებისათვის ფარდი არ არის).

3 – თავისუფალი ადამიანისათვის.

- 4 – მამაკაცისათვის. (ქალებისათვის ფარდი არ არის).
- 5 – ჭკვიანი და მოწიფული ადამიანისათვის.
- 6 – მხედველობის მქონე ადამიანისათვის. (გზ-აზე წამყვანიც, რომ ჰყავდეს ბრმათათვის ფარდი არ არის).
- 7 – სიარულის უნარის არ მქონეთათვის. (გა-დაადგ-ილების საშუალება რომც ქონდეს ინვა-ლიდთა და ფეხე-ბის არმქონეთათვის ფარდი არ არის).
- 8 – მათთვის, ვინც პატიმარი არაა და მათთვის ვისაც მთავრობისა და მტრის შეზღუდვა არ აქვს.
- 9 – მეტისმეტი თოვლის ქარიშხლის ტალახი-სა და სიცივის შემთხვევაში ფარდი არ არის.

ჯუმა ნამაზი როგორ ილოცება?

პარასკევ დღეს შუადღისას ეზნის კითხვის შემდეგ 16 მუხლი ნამაზი ილოცება. თანამიმდევ-რობით ასეთია:

1 – ჯუმა ნამაზის ოთხი მუხლი **“პირველი სუნნეთი”** უნდა ვილოცოთ. ეს სუნნეთი შუად-ღის ნამაზის პირველი ოთხი მუხლი სუნნეთის მსგავსად ილოცება. ნიეთი ასეთია: “ნიეთი ვქე-ნი ალლაჰის ხათრისათვის ჯუმა ნამაზის პირ-ველი ოთხი მუხლი სუნნეთის სალო-ცავად”.

2 – შემდეგ მეჩეთში ეზანი და ხუთბე იკითხე-ბა.

3 – ხუთბის შემდეგ ყაამეთი იკითხება და ჯგ-უფუ-რად ორ მუხლი ჯუმა ნამაზის **ფარძს** ილო-ცება.

4 – ამის შემდეგ ოთხი მუხლი ჯუმა ნამაზის **“ბოლო სუნნეთი”** ილოცება. ბოლო სუნნეთიც შუადღის ნამაზის პირველი სუნნეთის მსგავსია.

5 – ამის შემდეგ ოთხი მუხლი **“ზუხრი აახირ”** ფარძ ნამაზს ვლოცულობდ. ნიეთს ასე ვამბობთ: ნიეთი ვქენი ალლაჰის ხათრისათვის სულ ბოლოს გავლილი (გამო-ტოვებული) შუად-ღის ნამა-ზის ფარძის სალოცავად.

ესეც შუადღის ნამაზის ფარძის მსგავსად ილოცება.

6 – ამის შემდეგ ორი მუხლი “**დროის სუნ-ნეთი**” უნდა ვილოცოთ, ნიეთს ასე ვამბობთ: ესეც დილის ნამაზის სუნნეთის მსგავსად ილოცება.

7 – ამის შემდეგ აეთელქურსი იკითხება და ღუა გაკეთდება.

პარასკევ დღეს შესასრულებელი სუნ-ნეთები:

1 – პარასკევის ხუთშაბათი დღიდან შეგებება.

2 – პარასკევ დღეს ღუსლის ადება.

3 – თმების შეკრეჭა, წვერისაგან ზედმეტი სი-გრძის შემოკლება და ფრჩხილების დაჭრა სუფთა ტანსაცმლის ჩაცმა.

4 – ჯუმა ნამაზზე შეძლებისდაგვარად ადრე წასვლა.

5 – მეჩეთში წინა რიგებში გადასვლისასთვის ჯგუფის წევრთა მხრებს ზემოდან გადაუბიჯებ-ლობა.

6 – მეჩეთში ნამაზის მლოცველებზე წინიდან გაუ-ვლელიობა.

7 – ხუთბის კითხვისას ღაპარაკის შეწყვეტა და სხვა მოღაპარაკესათვის შესტებითაც კი პა-სუხის გაუცემლო-ბა. ეზანის გაუმეორებლობა.

8 – ჯუმა ნამაზის მერე ფაათიხას ქააფირუ-ნის, იხლა-სის, ფელეყისა და ნაასის სურეების შვიდჯერ ჩაკითხ-ვა.

9 – ნაშუადღევამდე (იქინდამდე) მეჩეთში დარ-ჩენა ღოცვა და ხვთისმსახურება.

10 – ეკლი სუნნეთის აღიმების (სწავლულების) დარიგებების მოსმენაში, წიგნების წაკით-ხვაში გატარე-ბა.

11 – მთელი პარასკევის დღის ღოცვაში აღ-ლაჰზე

ვედრებაში გატარება.

12 – პარასკევ დღეს საღავათის ბევრი კითხვა.

13 – ყურანი ქერიმისა და განსაკუთრებით ქევის სურის კითხვა.

14 – მოწყალების სადაყის გაცემა.

15 – დედმამის ან მათი სასაფლაოების მო-ნახულება.

16 – სახლში ბევრი და ტკბილი საჭმელების გაკეთება.

17 – ბევრი ნამაზის ღოცვა. გავლილი ნამაზების მქონეების, გავლილი ნამაზების ღოცვა.

ბაირამ ნამაზები

რამაზან ბაირამისა და ყურბან ბაირამის პირველ დღეს მზის ამოსვლის შემდეგ ბაირამ ნამაზის ღოცვა მუსლიმანი მამაკაცებისათვის ვა-აჯიბია.

ბაირამის ნამაზის პირობები ჯუმა ნამაზის პირობების მსგავსია, განსხვავება ისაა, რომ ბაირამ ნამაზზე ხუთბე სუნნეთია და ნამაზის მერე იკითხება.

რამაზან ბაირამის ღოცვამდე ჯერ ტკბილის ჭამა, ღუსლის შესრულება, მისვაქის ხმარება და საუკეთესო ტანსაცმლის ჩაცმა, ფითრის გაცემა ნამაზის ღოცვის წინ და გზაში ნელ ნელა თექბირის კითხვა მუსთეჰაბია.

ხოლო ყურბან ბაირამის დროს ნამაზამდე უჭმელობა, ნამაზის მერე კი თავდაპირველად ყურბანის ხორცის ჭამა, ნამაზზე წასვლისას ხმამაღლა ან ხმა დაბლა თექბირის შესრულება მუს-თეჰაბია.

ბაირამის ნამაზები ორ მუხლიანია. ჯგუთით (ჯგუ-ფურად) სრულდება, ცალკე არ იღოცება.

ბაირამ ნამაზი როგორ ილოცვება?

1 – ჯერ ნიეთი უნდა ვთქვათ: “ნიეთი ვქენი ვაჯიბი რამაზან ან ყურბან ბაირამის სალოცავად მივეყვები იმამს”. შემდეგ იფთითახ თექბირს ავიღებთ და “სუბხ-ანექეს” ვიკითხავთ.

2 – ამის შემდეგ სამჯერ ხელების მაღლა აწევით თექბირს შევასრულებთ (ხელებს ყურებთან მივიტანთ და ჩამოუშვებთ), მესამე თექბირის შემდეგ მუცლის ქვემოთ შეკრული დავიკავებთ. იმ-ამი ჯერ ფაათიხას მერე ზამმისურეს წაიკითხავს რუქული, სეჯდე შესრულებდა და მეორე მუხ-ლის სალოცავად ავღებთ.

3 – მეორე მუხლზე იმამი ჯერ ფაათიხას მერე ზამმისურეს წაიკითხავს მერე მაღლა ხელებს ავწევთ სამჯერ თექბირს შევასრულებლ მეოთხე თექბირის მერე ხელები ყურებთან აღარ უნდა ავიტანოთ რუქულზე უნდა დავიხაროთ. უფრო მოკლედ ამ მოძრაობებს ასე იზეპირებენ ხოლმე: **ორჯერ ჩამოუშვი ერთხელ შეაერთე, სამჯერ ჩამოუსვი ერთხელ მოიხარე!**

თეშრიყ თექბირი:

ყურბან ბაირამის წინა დღის დღის ნამაზი-დან მოყოლებული მეოთხე დღის იქინდი ნამა-ზამდე ჰაჯზე წამსვლელების, წაუსვლელების, კაცები, ქალები ჯემათით იქნება თუ მარტო ფარძი ნამაზის ღოცვის შემდეგ ერთხელ **თეშრიყ თექბირი** უნდა ვიკითხოთ. თეშრიყ თექბირის კითხვა ვაჯიბია.

თეშრიყ თექბირი მიცვალებულის ნამაზის მერე არ წაიკითხება. ნამაზის შემდეგ დალაპარაკების ანდა მეჩეთიდან გამოსვლის შემდეგ წაკითხვა საჭირო არ არის.

თუ იმამს თეშრიყ თექბირი დაავიწყდება მიმყოლები თექბირს იტყვიან მამაკაცებს ხმამაღლა თქმა შეუძლიათ ქალები დაბალ ხმაზე წარმოს-თქვამენ. თეშრიყ

თექვირი ასე იკითხება:

**“აღლაჰუ ექბერ, აღლაჰუ ექბერ, ღაა ილააჰე იღ-
ღელლაჰუ ველლაჰუ ექბერ, აღლაჰუ ექბერ ვე ლიღ-
ღაჰი ხამდ”.**

მზადება სიკვდილისთვის

სიკვდილის ხშირად გახსენება ყველაზე დიდი რჩე-
ვაა. ყველა მორწმუნისთვის სიკვდილის ხშირად
გახსენება სუნნეთია, რადგან სიკვდილის გახსენება
იწვევს აღლაჰის ყველა ბრძანების შესრულებას და
ცოდებებისაგან განდგომას, ჰა-რა-ში საქმის ჩადენის გამბე-
დაობას სპობს. ფეი-ღამბერმა ბრძანა: **“ხშირად გაიხსენე
სიკვდილი, რომელიც ანადგურებს ცხოვრებისეულ
სიტკბოს და ბოლოს უღებს გართობა-მხიარულებას!”**
დიდ ევლიებს შორის ზოგიერთს სიკვდილის ყოველ-დღი-
ური გახსენება წესად ჰქონდა დადგენილი. ხოლო დიდი
ევლია მუხამმედ ბუჰარა, თავის თავს მკვდარსა და
საფლავში ჩადებულს წარ-მოიდგენდა.

გაღჭარბებული ამქვეყნის სიყვარული დიდხანს სი-
ცოცხლის სურვილს ნიშნავს. ლოცვასა და ღვთისმსახ-
ურებისთვის დიდხანს სიციცხლის სურვილი კი ამას არ
ნიშნავს. ვისაც გულში ამ-ქვეყნისადმი გადაჭარბებული
სიყვარულის ცეც-ხლი უნთია, ღვთისმსახურებას საჭირო
დროს არ ასრულებენ, მონანიებას თავს ანებებენ და
გულები უქვაგდებიან. სიკვდილი აღარ ახსენდებათ, რჩე-
ვა-დარიგებებში სასიკეთოს ვერაფერს ნახულობენ.
ასეთი ადამიანი ამქვეყნიური ქონებისა და საკუთრების
მოსაპოვებლად მთელ სი-ციცხლეს ხარჯავს. საიქიოს
ივიწყებს, მარტო ქეიფს, დროსტარებას და სიამოვნებას
მისდევს.

ხადისებში ვკითხულობთ:

**“მოკვდით სიკვდილზე ადრე. სანამ ან-გარიშწორებას
წარუდგებოდეთ, თქვენვე აგეთ პასუხი საკუთარ თავთან!”**

“ცხოველებს რომ ცოდნოდათ, თუ რა ელოდებოდათ სიკვდილის შემდეგ, მაშინ თქვენს საჭმელად ხორცის მქონე ცხოველს ვერ ნახავდით.”

“ვინც დღე და ღამე სიკვდილს იგონებს, წარღვნის დღეს შეჭიდების გვერდით მოხდება.”

“სიკვდილი ხშირად გაიხსენეთ ხოლმე, სიკვდილის გახსენება ადამიანს ცოდვების ჩადენი-საგან იცავს და საიქიოშიც მავნებელი რამეები-საგან შორს დადგომის საბაბი ხდება.”

რა არის სიკვდილი?

სიკვდილი გაქრობას არ ნიშნავს. სიკვდილი სულის და სხეულის განცალკევებაა, სულის მი-ერ სხეულის და-ტოვებაა. სიკვდილი ადამიანის ერთი მდგომარეობის მეორეთი შეცვლაა, ერთი სახლიდან მეორეში გადაბარგების მსგავსია. ომერ ბინ აბდულაზიზმა ბრძანა: “თქვენ მარა-დიულობისთვის ხართ შექმნილნი, მაგრამ ერთი სახლიდან მეორეში გადაინაცვლებთ”. სიკვდილი საჩუქარია, ჯილდოა მუსლიმანისთვის. ცოდვილ-თათვის კი საშინელი უბედურებაა. ადამიანი სი-კვდილს არ ისურვებს, მაშინ როცა სიკვდილი არასწორი გზით სვლაზე უფრო სამადლო და სასიკეთოა. ღირსეული მორწმუნე სიკვდილის მერე ამქვეყნიური ტანჯვისა და დაღლილობისაგან თავისუფლდება. ხოლო სასტიკი ადამიანების სიკვდილის მერე ქვეყანა და ადამიანები ბედნიერებასა და მშვიდობას ეზიარებიან ხოლმე. აი ერთი ძველი ფრაზა, რომელიც სასტიკი ადამიანის სიკვდილის შესახებ არის ნათქვამი:

“არც თვითონ მოისვენა, არც ხალხი მოასვენა, აღიგავა პირისაგან მიწისა, გაუძლოს მას საფლავმა.”

მუსლიმანის სხეულიდან სულის მოცილება პატიმრობას ჰგავს, მუსლიმანი სიკვდილის მერე ამქვეყნად დაბრუნებას აღარ ინატრებს. სიკვდილი მუსლიმან-

ისტვის საჩუქარია. მისი სასაფ-ლაოს ცხოვრება კი სამოთხის ბაღებს, ურწმუნოსი კი ჯოჯოხეთის ჯურ-ღმულებს წააგავს.

სიკვდილი სინამდვილეა

განა სიკვდილისაგან გადარჩენა შესაძლებელია? რა თქმა უნდა არა ადამიანს თავისი სიცოცხლის ერთი წამითაც კი გაგრძელება არ შეუძლია. დრო როცა მოვა მოკვდება. ეს დრო ზუსტი და სწრაფია. და როგორც ყურანი ქერიმის აიათი ამბობს: **“სიკვდილის დრო როცა მოვა, საათებს ერთი საათით წინ ან უკან ვეღარ გადაწევენ.”**

ადამიანი კვდება იქ, სადაც და როდესაც ალლაჰი სჭიროდ მიიჩნევს. კვდება და ტოვებს ყველაფერს; ქონებას, საკუთრებას, ოჯახსა და შვილებს.

ალლაჰუ თეალამ იცის თუ რამდენჯერ ამოვისუნთქავთ დღეში. არ არსებობს რაიმე, რაც მან არ იცოდეს. და თუ ცხოვრებას ღვთისმსახურებაში გავატარებთ, დასასრულიც ბედნიერი იქნება, რადგან ალლაჰუ თეალა აზრაილს უბრძანებს: **“ჩემს მოყვარეებს (მორწმუნეებს) სული ადვილად და უმტკივნეულად ამოართვი, მტრებს (ურწმუნოებს) კი ძნელად”**. რა სასიხარულოა ეს ცნობა მორწმუნეთათვის და რა სამწუხაროა ურწმუნოთათვის.

მიცვალებულის ნამაზი

ადამიანის გარდაცვალებისას მისი ახლობელი მამაკაცებისთვის და თუ მამაკაცი არ ჰყავს ქალებისათვის მიცვალებულის ნამაზის ღოცვა ფარძი ქიფაიეა. ეს არის ნამაზი ალლაჰისათვის და ღოცვა (ღუა) მიცვალებულისათვის.

მიცვალებულის ნამაზის პირობები:

- 1 – მიცვალებული მუსლიმანი უნდა იყოს.
- 2 – დაბანილი უნდა იყოს. თუ დაუბანელი მკვდარი საფლავში ჩადეს, და თუ ჯერ მიწა მიყრილი არ აქვს, ამოიღებენ, დაბანენ და ნამაზს ილოცავენ. მიცვალებულისა და იმამის ადგილი სუფთა უნდა იყოს.
- 3 – მიცვალებულის სხეულის ნახევარი და თავის ნახევარზე მეტი ნაწილი სახეზე უნდა იყოს.
- 4 – მიცვალებული მიწაზე, ან მიწასთან ახლო ადგილზე, ქვაზე დადებული ან ხელში დაკავებული უნდა იყოს. მისი თავი იმამის მარჯვნივ, ფეხების მარცხნივ უნდა იყოს. პირი-ქით გაკეთება ცოდვია.
- 5 – მიცვალებული იმამის წინ გამზადებული უნდა იყოს.
- 6 – მიცვალებულისა და იმამის ავრეთი ადგილები დაფარული უნდა იყოს.

მიცვალებულის ნამაზის ფარპები:

- 1 – ორჯერ თექვსირის შესრულება.
- 2 – ფეხზე დგომა.

მიცვალებულის ნამაზის სუნნეთები:

- 1 – სუბხანექე-ს კითხვა.
- 2 – სელავათის კითხვა.
- 3 – მიცვალებულისთვის, და ყველა მუსლიმანის შეწყალების და ცოდვებისაგან პატიებისთვის გადმოცემული ღოცვებიდან (დუებიდან) რომელიმეს კითხვა.
მიცვალებულის ნამაზი მეჩეთში არ შესრულდება.

ცოცხლად დაბადებულ ბავშვს სიკვდილის მერე სახელი დაერქმევა, დაიბანება, სუღარაში გაეხვევა და ნამაზი შესრულდება.

მიცვალებულის ტარების დროს ოთხი ადგილიდან უნდა გვექტიროს. ჯერ მიცვალებულის თავის მხარე, მარჯვენა მხარე, შემდეგ ფეხის მხარე მარჯვენა მხარე, შემდეგ ფეხების მხარე, მარცხენა მხარე დადებით ათიოდე ნაბიჯს ატარებენ. სასაფლაოზე მისვლისას მიცვალებულის მხრებიდან ძირს ჩამოდგამდე დაჯდომა არ შეიძლება. დამარხვის შემდეგ ხალხი ჩამოსხდებიან.

როგორ სრულდება მიცვალებულის ნამაზი?

მიცვალებულის ნამაზის ოთხი თექვირიდან ყოველი ერთი მუხლის მსგავსია. პირველ თექვირზე ხელები ყურებთან მიიტანება. დანარჩენ სამ თექვირზე კი არა.

1 – პირველი თექვირის მერე, ხელებს შვეაერთებთ და სუბხანექეს ვიკითხავთ **“ვეჯელლე-სენააუქე”**-ს ერთად.

2 – მეორე თექვირის მერე **ელლაჰუმმე სალსა და ელლაჰუმმე ბარიქს** ვიკითხავთ.

3 – მესამე თექვირის მერე მიცვალებულის ღოცვა (დუა) იკითხება. ასევე **“რაბბენა ათინა, ან მარტო ალლაჰუმედფილი”** ითქმება, ან **ფაათისას** კითხვაც შეიძლება.

4 – მეოთხე თექვირის დამთავრებისთანავე მარჯვნივ და მარცხნივ საღამი მიეცით და მი-საღმებისას წარმოიდგინეთ რომ მიცვალებულ-სა და იქ მყოფ ხალხს ესაღმებით.

ოთხ თექვირსა და ორივე მხარეს მისაღმებს-ას მხოლოდ იმამი წარმოთქვამს. სხვები უხმოდ წარმოსთქვამენ.

ნამაზის ღოცვის შემდეგ მიცვალებული გვერდზე ღუის გაკეთება არ შეიძლება. მექ-რუჰი იქნება.

თერავის ნამაზი

თერავის ნამაზი რამაზნის თვეში ყველა ღამეს სრულდება და ქალებისა და მამაკაცებისთვის სუნნეთია. ჯემაეთით ღოცვა სუნნეთი ქიფა-ეა. ღამის ნამაზის შემდეგ და ვითირ ნამაზამ-დისაა. ვითრის შემდეგაც ილოცება. მაგ: თერა-ვის ნამაზის ღოცვას მთლიანს ვინც ვერ მიუს-წრებს, იმამით ვითრს ილოცავს და შემგედ გა-მოტოვებული თარავსაც ილოცავს. თერავი ნამა-ზის ყაზა (გავლილი) არ ილოცება. თერავის გა-ვლილი თუ ილოცა თერავი არ იქნება ნაფილე ნამაზი გამოვა.

თერავის ნამაზი ოცი მუხლია.

როგორ სრულდება თერავის ნამა-ზი?

ვითირ ნამაზი მხოლოდ რამაზნის თვეში ჯემაეთით (ჯგუფურად) სრულდება.

თერავი ნამაზი ორ-ორი მუხლად, ათი სელამით და ყველა მეოთხე მუხლზე ცოტა მოცდა და სელავათე-ბის კითხვა მუსთეჰაბია. გავლილი ნა-მაზების მქონემ თავისუფალ დროს, ხუთი დრ-ოის ნამაზის სუნნეთე-ბის და თერავის ადგილზე გავლილები უნდა ილოცოს. რაც შეიძლება მა-ლე უნდა დაამთავროს გავლილების ღოცვა და შემდეგ ამ ნამაზების ღოცვა უნდა დაი-წყოს. თერავი ნამაზის როგორც ჯამეში ასევე სახ-ლშიც ილოცება. მაგრამ ჯამეში ნალოცი ნამა-ზი უფრო დიდი მადლია. თუ სახლში ჯემაეთით ილოცავს მარტო ნალოცზე ოცდაშვიდჯელ მეტ მადლს მოიგებს. ყველა იფთითაჰ თექბირზე ნი-ეთის თქმაა უფრო კარ-გია. ღამის ნამაზს თუ ჯემაეთით ვერ ილოცავს ვერც

თერავს ჯემაღე-თით ილოცავს, ფარძი მარტო უნდა ილოცოს და შემდეგ შეუძლია თერავი ჯემაეთის ერთად ილოცოს.

მეხუთე ნაწილი ნამაზი მგზავრობისას

ჰანეფი მეხეზზე მიმყოლი ვინმე ვინც თხუტ-მეტ დღეზე ნაკლები დროით ასთოთხმეტ კმ.-ზე შორს წავა მგზავრად ითვლება.

მგზავრი ოთხმუხლიანი ფარძი ნამაზების მხოლოდ ორს, პირველ და მეორე მუხლს ღოცულობს. ოთხ მუხლს ილოცავს მხოლოდ მაშინ, როცა ჯემაეთით (ჯგუფურად) ღოცვისას არამგზავრ იმამს მიჰყვება. თუ მგზავრი არამგზავრების იმამი გახდება, თვითონ ორი მუხლის შემდეგ ღოცვას დაასრულებს, მიმყოლები (ადგილობრივები) კი მესამე და მეოთხე მუხლებს იმამის გარეშე ილოცავენ და ღოცვას ისე დაასრულებენ.

მგზავრს მესთხე სამ დღესა და ღამეს მესჯის შესრულება და მარხვის დარღვევა შეუძლია, მაგრამ მარხვის დაურღვეველობა უკეთესია. მგზავრისთვის ყურბნის დაკვლა ვაჯიბი, ხოლო ჯუმა ნამაზის ღოცვა ფარძი არ არის.

ნამაზის დროის დასასრულს, ვინე მგზავრად თუ წავა, ნამაზი თუ არ უღოცია ორ მუხლს ილოცავს. მაგრამ ნამაზის დროის დასასრულს ადგილზე მომსვენელი ოთხ მუხლს ილოცავს.

(ნიშეთი ისლამში) ამბობს, რომ: ვისაც ფეხზე დგომა არ შეუძლია, ნაფიღე ნამაზების ღოცვა დამჯდარი ყოველთვის და ყველგან შეიძლება. რუქულს გაკეთებისთვის ტანით მოიხრება, სეჯ-დეს გასაკეთებლად, თავს ძირში დადებს. თუ ფეხზე დგომა შეუძლია და დამჯდარი ღოცულობს მაშინ ფეხზე დგომის ნახევარ

მადლს მოიგებს. ხუთი დროის ნამაზის სუნნეთი, თერავი ნამაზი, ნაფილე ნამაზებია. გზაში ანუ სოფლის გარეთ ნაფილე ნამაზის ცხოველზე შეჯდარი ლოცვა შეიძლება. ყიბლესზე შებრუნება, რუქულსა და სეჯდეს გაკეთება საჭირო არ-აა. რუქულს გაკეთებისთვის სხეულით ცოტას მოიხრება, სეჯდეს გაკეთებისთვის დიდად მოიხრება. ცხოველზე მეტი სიბინძურის არსებობა ნა-მაზს არ ავნებს. ძირში ნაფილე ნამაზი მლოცველი თუ დაიდ-ლება, ჯოხზე დაყრდნობით, კედელზე დაყრდნოვით ლოცვა შეიძლება. სიარულ-ში (თვითონ მლოცველი ვინცაა, თუ დადის) ნა-მაზის ლოცვა არ შეიძლება. თუ აუცილებლობა არ არის ფარძის და ვაჯიბი ნამაზის ლოცვა ცხოველზე შეჯდარი ლოცვა არ შეიძლება. მხოლოდ საჭიროების მდგომარეობაში შეიძლება. აუცილებლობის საბაბები შემდეგია: ქონების, ცხენის, სიცოცხლის საფრთხის არსებობა, ბა-რგის მოპარვის შესაძლებლობა, მტრისა და მტა-ცებელი ცოველების საფრთხე, ტალახი, წვიმა, მგზავრის ავადმყოფობა, გზაზე მარტო დარჩენის საფრთხე, ცხენზე დამოუკიდებლად შეჯდომის უუნარობა. თუ შესაძლებელია უნდა ჩამოქვეით-დეთ და ყიბლეს მხარეს მდგომარემ ნამაზი შეა-სრულეთ. თუ ვერ ჩამოდით ცხენი ყიბლეს მხარეს მიაბრუნეთ, თუ ესეც შეუძლებელია ცხენის მიმართულების მიხედვით ილოცეთ.

როდესაც ჯაფერ თაიარი ეთიოპიაში გემით მიდიოდა. ფეილამბრისგან ნასწავლი გაიმეორა: მოძრავ გემში ფარძის და ვაჯიბი ნამაზის ლო-ცვა შეიძლება. გემზე ჯემაეთითაც ნამაზი ილო-ცება. მოძრავ გემში, რუქული და სეჯდეს გაკე-თება სავალდებულოა. ნამაზის დაწყებისას ყიბ-ლეს მხარეს დგომაა საჭიროა, ასევე სიბინძურის გასუფთავებაც საჭიროა. იმამი აზამ ებუ ჰანიფეს მიხედვით მოძრავ გემში ფარძების მჯდომა-რედ შესრულებაც ნებადართულია.

შუა ზღვაში ღუზა ჩაშვებული გემი თუ ძა-ლიან

ქანაობს მოძრავი, თუ არ ქანაობს გაჩე-რებული გემის მსგავსია. ნაპირზე მდგომ გემში მჯდომარედ ფარდი ნა-მაზის ლოცვა არ შეიძლება. თუ ნაპირი ახლოსაა მი-წაზე ჩამოსვლაა სა-ჭირო, თუ გემის წასვლის ან ქონებისა და სი-ცოცხლის დაკარგვის საფრთხეა, მაშინ გემზევე ფეხზე მდგომარედ ლოცვა შეიძლება.

(იბნი აბილინი) ამბობს რომ: (ორ ბორბლია-ნი ეტლი ცხოველზე გამომბის გარეშე სწორად ვერ დგება, ადგი-ლზეც და მოძრაობაშიც ნამა-ზის ლოცვა ცხოველზე შეჯდარი ლოცვის მსგავსია. ოთხ ბორბლიანი ეტლი დგომისას მაგიდის მს-გავსია, მოძრაობისას, ზემოთ ჩამოთ-ვლილი აუ-ცილებლობის შემთხვევებში, შიგნით ფარდი ნა-მაზი ილოცება, ეტლი გაიჩერება და ყიბლეს მს-მხარეს გასწორდება. გაჩერება თუ შეუძლებელია მოძრავ გემის მიხედვით ილოცება). მოძრა-ობაში ყიბლეს მხარეს თუ დაბრუნება შეუძლებელია მაშინ შაფი მეზუ-ბზე მიყოლით ორ ნა-მაზს ჯემს გააკეთებს. სკამზე დამჯდარი ნამაზის ლოცვა არავისთვის არ შეიძლება. ავტობუ-სში, თვითფრინავში ნამაზის ლოცვა ავტომო-ბი-ლში ლოცვის მსგავსია.

თუ აუცილებლობა არ არის ფარდი და ვააჯი-ბი ნა-მაზები ჩამოქვეითებულად უნდა ვილოცოთ. ტრანსპორტი გავაჩეროთ და მდგომარედ შევას-რულოთ. ამიტომ ამ ყვე-ლაფრისთვის წინასწარ უნდა მოვემზადოთ.

მგზავრი მატარებელში და გემში ყიბლეს მხა-რეს დადგება, გვერდით კომპასს დაიდებს, გემის შე-ბრუნებისას თვითონ ყიბლეს მხარეს უნდა შემოტრი-აღდეს. მკერდი თუ ყიბლიდან სხვაგან შებრუნდა ნა-მაზი მთიშლება. შაფი მეზუბში ოთ-ხმოცი კილოეტრზე მეტი მგზავრობისას, იქინდის ნამაზი შუადღის ნამაზის დროს და ღამის ნამაზი საღამოს ნამაზის დროს ანდა შუადღის, იქინდის ნამაზის და საღამოს და ღამის ნა-მაზის დროს (ჯემი გაკეთდება) ერთად ლოცვა შეი-ძლე-

ბა. ამიტომ ჰანევი მეზებს მიმყოლი, მგზავრობისას აუცილებლობის შემთხვევაში შაფი მეზებზე მიყოლით ნამაზებს ზემოთ როგორცაა მოხსენებული ისე ილოცავს. გზავრობის დამთავრებისას ორი ნამაზი ერთად აღარ ილოცება.

ავადმყოფობის დროს ნამაზი

აბდესის დამრღვევი რამე თუ სხეულიდან მუდმივად მოედინება (ოზრ) საპატიო მიზეზი ეწოდება, მაგ. სისხლდენა, მშობიარობის შემდეგი სისხლენა, შარდი, ჩირქი, წყალი, ცრემლები და სხვა. წამლის ან სხვა საშუალებით ამის შეჩერება საჭიროა. საჭიროა ბამბა ან ტამპონი ვიხ-მართო რათა აბდესი არ დავარდვიოთ და შარ-დმა თეთრეულზე არ გამოჟონოს, ბამბა კი შარდს შეიწოვს და აბდესი არ დაირღვევა. მაგრამ შარდმა თუ ბამბიდანაც გამოჟონა აბდესი და-ირღვევა. ქალებმა წინა მხარეს ყოველთვის ბამბა უნდა გამოიყენონ. დენა თუ არ შეჩერდება, ყოველი ნამაზისთვის ახალი აბდესი აიღება და ნამაზი ისე ილოცება. საპატიო მიზეზის მქონეს ერთი აბდესით, ფარძი, გავლილი ნამაზი და ნა-ფილევც შეუძლია ილოცოს. ასევე ყურანი ქერიმი ხელში აიღოს. ნამაზის დროის დასრულებისას აბდესიც ირღვევა. შეიძლება უცაბედად ცხვირის ნესტობიდან სისხლი გამოვიდეს, ასეთ დროს აბდესი ირღვევა. ცოტა ხანს დავიცდით, თუ სისხლდენა არ შეწყდება და ნამაზის დრო იწურება აბდესს ავიღებთ და ვილოცავთ, მაგრამ იმ აბდესით მეორე ნამაზს ვეღარ ვილოცავთ. საპატიო მიზეზისთვის, აბდესის დამრღვევი რაც იქნება ნამაზის დროს მუდმივად უნდა სდიოდეს. აბდესის აღებით ნამაზის ფარძს თუ ლოცულობს მაშინ საპატიო მიზეზის მქონე ვერ იქნება. მაღიქი მეზების მიხედვით ერთი წვეთიც რომ გამოდინდეს საპატიო მიზეზის მქონე გახდება. საპატიო მიზეზის მქონეს ამ მიზეზის

გამომწვევი ნეჯასეთი (სიბინძურე) თანსაცმელზე ეცხო-
ბა, ეს თუ მიღმივად არ ხდება გარეცხვას საჭირო.

ავადმყოფობის, გაძლიერების შიშის მქონე ღუსლის
აბდესის მაგიერ თეიმუმს შეასრულებს. მაგრამ ამ
საფრთხის, შიშის შესახებ გამოცდილი მუსლიმანის ან
მუსლიმანი ექიმის რჩევაა საჭირო. ზოგჯერ უსახლკა-
რობა და სიცოცხლე ავადმყოფობის გამომწვევი მიზეზი
ხდება. ჰანეფი მეზების მიხედვით ერთი თეიმუმით რამ-
დენიც გინდა იმდენი ფარძი ნამაზი ილოცება. შაფი და
მალეჟი მეზების მიხედვით კი ყველა ახალ ფარძ ნამაზზე
ახალი თეიმუმის აღებაა საჭირო.

თუ სხეულზე ბევრი ჭრილობაა, თეიმუმი სრულდე-
ბა. თუ ჭრილობები ნახევარზე ნაკლებია, ჯანმრთელი
ადგილები დაიბანება და ჭრილობაზე მესპი სრულდე-
ბა. ღუსლის აღებისას სხეული ერთ ორგანად ითვლე-
ბა ამი-ტომაც, მთელი სხეულის ნახევარი თუ ჭრილო-
ბიანია მაშინ მესი გაკეთდება. თუ მესპი ჭრილო-
ბისათვის მაგნებელია, სახვევის ზემოდან სრულდება,
თუ ესეც მაგნებელია არ შეასრულებს. თუ აბდესის და
ღუსლის დროს თავზე მესპი მაგნებელია არ შეასრულდე-
ბა. თუ ხელი ჭრილობიანი ან ეგზე-მიანია და წყალს ვერ
ხმარობთ თეიმუმი შეასრულეთ. ვისაც ხელები და ფეხე-
ბი არ აქვს და თუ სახეც ნაი-არეგია უაბდესოდ ნამაზის
ლოცვა შეუძლია. ბავშვები, მონები, დაქირავებული მო-
სამსახურეები იძულებულები არიან აბდესის აღებაში
ავადმყოფს დაეხმარონ. დახმარება სხვებ-საც შეუძლი-
ათ, მაგრამ ისინი იძულებულნი არ არიან. ცოლ-ქმარი
არ არის იძულებული აბდესი აღებაში დაეხმარონ ერ-
თანეთს.

თუ ჭრილობები ბევრია და მათი დაბანა შეუძლებელია,
რომ მაგნებელი იყოს სახვევის ზემოდან ერთხელ მესპის
შესრულება. თუ სახვევის მოხ-სნა მაგნებელია მის ქვეშ
ჯანმრთელი ადგილებიც არ დაიბანება აბდესის მერე

სახვევი აუცილებელი არ არის. თუ სახვევი მესჭის მერე შეიცვალა, მასზე ახალი მესჭი საჭირო არ არის.

ფეხზე ვერ მდგომმა ან ფეხზე დგომისას გა-უარესებულმა ავადმყოფმა ნამაზი დამჯდარმა ილოცოს. რუქულისთვის ცოტა მოიხაროს. მერე გაიმართოს და ორჯერ სეჯდე გააკეთოს. თავის, თვალის, მუხლის ტკივილიც ავადმყოფობად ითვლება. დაჯდეს ისე როგორც ეიოლება. უხლე-ბზე (ეთთეხიათის მსგავსად), ფეხმოკეცით, ფეხ-მორთხმით. ფეხზე დგომისას მარხვის ან აბღე-სის დამრღვევმაც დამჯდარმა ნამაზი შეასრულოს. რამეზე მიყრდნობით თუ შეუძლია ისე ილოცოს. ფეხზე ძნელად მდგომმა იფთითას თუ-ქბირი შეასრულოს და მერე დამჯდარმა გაგ-რძელოს.

ვინც ძირს სეჯდეს ვერ აკეთებს რუქული და სეჯდე დამჯდარმა შეასრულოს, სეჯდეზე უფრო მეტად მოიხაროს. ვინც სხეულს ვერ ხრის თა-ვი მოხაროს. რამის ზემოდან სეჯდეს შესრულება მექრუჭია. თუ მჯდომარედ შესრულება შეუძლია, დაწოლილი შესრულება ნებადართული არ არის. ფეიღამბერმა ერთი ავადმყოფი მონა-ხულა, რომელსაც ბალიში აელო და ზემოდან სეჯდეს ასრულებდა. ფეიღამბერმა ბალიში გამ-ოართვა, მაშინ ავადმყოფმა შეშა აიღო, ფეიღამ-ბერმა ისიც გამოართვა და უთხრა: “თუ ძალა შეგწევს სეჯდე მიწაზე შეასრულე, ქვე-მოდან რაიმე არ დაიღო და სეჯდე ისე არ შეასრულო, სეჯდეზე რუქულთან შედარებით უფრო მეტად მოიხარე.”

ვინც ჯემაეთით მეჩეთში ნამაზს ფეხზე დამ-ღგარი ვერ ილოცავს, სახლში ყოფნისას ფეხზე მდგარმა ილოცოს. მეჩეთში წაუსვლელობისთვის რამოდენიმე მიზეზი არსებობს: წვიმა, მაგარი სიცხე ან სიცივე, თავდამსხმელის ან მტრის შიში, მარტო დარჩენის შიში, უკუნი სიბნელე, ღარიბი მოვალის დაპატიმრების შიში, სიბრმავე, დამბლა, ხეიბრობა, მოხუცებულობა,

სიარულის შეუძლებლობა, მეცნიერული გაკვეთილის გამოტოვების შიში, საყვარელი საჭმელის გამოტოვების შიში, მგზავრობისათვის გზაში ჩადგომა, მძიმე მისახედლი ავადმყოფის ყოლა, ქარიშხალი, ძალიან მოხუცებულობის გამო სიარულის შეუძლებლობა წაუსვლელობისათვის საპატიო მიზეზებია. მეჩეთში ფეხით წასვლა, ტრანსპორტით წასვლაზე უფრო სასარგებლოა. მეჩეთში სკამზე დამჯდარი ღოცვა არ შეიძლება. ისეთი იბადეთის გაკეთება, როგორსაც ისლამი არ გვამცნობს (ბიდათი) (სიახლის შემოტანა) იქნება. ბიდათის გაკეთება დიდი ცოდვაა.

თუ ავადმყოფს წამოწევა არ შეუძლია, ზურგზე დაწოლილი, თუ ესეც არ შეუძლია გვერდზე დაწოლილი, ნამაზი შეასრულოს. თუ ყიბლესაკენ ვერ ტრიალდება, რომელ მხარესაც ეიოლება იმ მხარეს ილოცოს. ზურგზე მწოლიარეს თავქვეშ რაიმე შემოუდეთ. მუხლების მოხრა სასურველია. მინიშნებითაც თუ ნამაზს ვერ ღოცულობს ყაზახზე დატევა შეიძლება. ნამაზის დროს შეუძლოდ შექმნილი სანამდეც ძალა ეყოფა ნამაზს გააგრძელებს. ძირში დამჯდარი ნამაზის მლოცველი თუ კარგად გახდება ფეხზე მდგომი გააგრძელებს. გონება დაკარგული ნამაზს ვერ ილოცავს, ხუთი დროის ნამაზი გასვლამდე გონებაზე თუ ოვიდა ყაზახს გააკეთებს. ექვსი ნამაზი თუ გავიდა არ გააკეთებს.

გამოტოვებული ნამაზის სასწრაფოდ ანაზღაურება ფარძია. აუცილებელია. სიკვდილის მოახლოებამდის თუ გავლილი (ყაზა) ნამაზების ღოცვას ვერ დაასრულებს, ისქათისთვის დატოვებული ქონებიდან (ფიდიეს) გამოსასყიდის მიცემისთვის ანდერძის დატოვება ვაჯიბია.

გავლილი (ყაზა) ნამაზები

რადგანაც ნამაზი სხეულით შესასრულებელი იბადეთია, იგი ყველამ თვითონ უნდა შეასრულოს, სხვა ვერ შეასრულებს. ნამაზის დროულად ღოცვას **“ედა”** ეწოდება, ნალოცი ნამაზის ხელახლა ღოცვას **(იადე), ხოლო** დროის გასვლის შემდეგ ღოცვას კი **“ყაზა”** ანუ გავლილი ნამაზი ეწოდება.

ხუთი დროის ნამაზების ღოცვისას და ასევე გარუნებულის ღოცვისას რიგის დაცვაა საჭირო. ხუთ ნამაზზე მეტი გავლილის არ მქონეს (თერთობი საჰიბი) ჰქვია. ჯუმის ფარძის ღოცვა იმ დღის შუადღის ნამაზის დროზე ღოცვაა საჭირო. დილის ნამაზზე თუ ჩაეძინა და ვერ ილოცა, ჰუთბეს კითხვისას თუ გაახსენდა, მაშინვე ყაზა უნდა გააკეთოს. ერთი ნამაზი ნალოცი თუ არ არის მის შემდეგ მოსული ხუთი ნამაზის ღოცვა არ შეიძლება ჰადისში. **“ერთი ნამაზის ძილში გამრუნებელი, ან დამვიწყებელი, შედეგი ნამაზის ჯემაეთით ღოცვისას, თუ გაახსენდა, ჯემაეთით ნამაზი დაამთავროს და წინა ნამაზი ილოცოს! მის შემდეგ ჯემაეთით ნალოცი ნამაზი ხელახლა ილოცოს”.**

გავლილი ფარძი ნამაზების ღოცვა ფარძია. ვაჯიბი ნამაზის ღოცვა ვაჯიბია, სუნნეთი ნამაზების ღოცვა კი ნაბრძანები არ არის. ჰანეფი მეზების აღიძები (სწავლულები) გვამცნობენ რომ: (სუნნეთი ნამაზების ღოცვა მხოლოდ თავის დროზეა ნაბრძანები. დროზე არ ნალოცი სუნნეთები ადამიანს ვალად არ დაედება. ამი-ტომაც გავლილი სუნნეთი ნამაზების ღოცვა ნაბრძანები არ არის. გამონაკლისია მხოლოდ დილის სუნნეთი, ვაჯიბთან ახლოსაა. თუ დილის ნამაზი მზის ამოსვლამდე (თავის დროზე) ვერ ვილოცეთ და თუ მზის ამოსვლის შემდეგ შუადღემდე უნდა ვილოცოთ, ფარძთან ერთად სუნნეთსაც ვილოცავთ, თუ შუადღის მერე უნდა ვილოცოთ, სუნნეთს აღარ ვილოცავთ. **(იბნი აბი-**

დინში) და (თერღიბ-უს-სალათში) 162 – ე გვერდზე ამბობს რომ: (სუნნეთების დამჯდარი ლო-ცვა შეიძლება. საერთოდ არ ლოცვა ცოდვაა. არძების თუ საპატიო მიზეზი აქვს დამჯდარი ლოცვა შეიძლება).

ფარძი ნამაზის უსაბაბოდ, სიზარმაციით და შეგნებულად მიტოვება დიდი ცოდვაა. როულად შეუსრულებელი ნამაზების შემდეგში ლოცვა საჭიროა. ფარძისა და ვაჯიბის ნამაზების თავის დროზე ულოცველობისათვის ორი საბაბი არსებობს: პირველი, მტრის პირისპირ ყოფნა. მეორე, მგზავრის შიში ქურდის, მტაცებელი ცხოველისა და მტრის მიმართ. დანარჩენ შემთხვევაში ნამაზის სამომავლოდ გადადება არ შეიძლება. დავი-წყებისა და ძილის დროს გავლილი ნამაზები როცა გაგვახსენდება, მაშინ უნდა ვილოცოთ. ასევე სასიკვდილოდ განწირულის დახსნის გამო ნამაზის გადაგდება ნებადართულია. მაგრამ კრ-იტაკული ვითარების დამთავრებისსავე უნდა ვი-ლოცოთ. სამი მექრუფი დროის გარდა, ბავშვებისა და ოჯახისათვის საჭირო საკვების შოვნამდე ნამაზის ლოცვის დაგვიანება ნებადართულია. უფრო თუ დაგვიანდება ცოდვა იქნება. მით უფრო, რომ უსაყვარლესმა ფეილამბერმა და მეომრებმა ხენდეკის ბრძოლის დროს ოთხი ნამაზი ვერ ილოცეს, მაგრამ სადამოს მიუხედავად იმისა რომ მეომრები დაჭრილი და დაღლილ-და-ქანცულები იყვნენ, ოთხივე ნამაზი ჯემათით ილოცეს. ნამაზების ლოცვის შემდეგ ფეილამბერმა ასე ბრძანა: **“ორი ფარძი ნამაზის ერთდ-როულად შესრულება ცოდვაა”**. (ეი ერთი ფარძის მეორე ფარძის მოსვლამდე დაგვიანება და ერთად ლოცვა დიდი ცოდვაა. ყველა ნამაზი თავის დროზე უნდა ვილოცოთ). სხვა ხადისებში კკითხულობთ: **“ნამაზის გამომტოვებელსა და მისი დროის გასვლის მერე შემსრულებელს, დიდებული ალლაჰი ოთხმოცი ჰუქბეს გამავლობაში ჯოჯოხ-ეთში დატოვებსო”**. ერთი ჰუქბე იმქვეყნის 80 წელიწადის ტოლია, იმქვეყნის ერთი დღე,

ამქვეყნის ათას წელს უდრის. ეს იმის სასჯელი ვინც მხოლოდ ერთი ნამაზი არ ილ-ოცა, სრულიად არ მლოცველის სასჯელი კი დასაფიქრებელია.

ჰაზრეთი ფეილამბერი ბრძანებს რომ: **“ნამაზი რწმენის საყრდენია, ნამაზის მლოცველი რწმენის გამაძლიერებელია, ნამაზის დამრღვევი კი რწმენის გამანადგურებელი”**. ერთ-ერთ ჰადისში ნაბრძანები: **“წარღვნის დღეს რწმენის შესახებ მიცემული კითხვის მეორე კითხვა ნამაზის შესახებ იქნება”**. მაშინ დიდებულნი ალლაჰი ადა-მიანს უბრძანებს: -ე,ი,ადამიანო! თუ ნამაზის ან-გარიშწორებასა და გამოცდას გაივლი, შენ გად-არჩები, სხვა გამოკითხვებსაც გაგიადვილებო.” ხოლო ანქებუთის სურე 45-ე აეთში ალლაჰუ თე-ალა ბრძანებს: **“უნაკლოდ შესრულებული ნამაზი ადამიანს ბოროტი და ბინძური საქ-მეებისგან იცავს”**.

ჰაზრეთი ფეილამბერმა ბრძანა. - **“ადამიანის ალლაჰუ თეალასთან ყველაზე მეტად მი-ახლო-ვების დრო, ნამაზის შესრულების დროა”**.

მუსლიმანის ნამაზის დროულად შეუსრულებ-ლობა ორი სახისაა:

1 – ზემოთ აღნიშნული საპატიო მიზეზით ვერ შესრულება.

2 – ნამაზის აუცილებლობის ცოდნის მიუხე-დავად სიზარმაცემ გადასძლია.

ფარდი ნამაზის დროის გასვლის შემდეგ და უსაბა-ბოდ გადავადება არამი და დიდი ცოდვაა. ეს ცოდვა შემდეგში ლოცვით არ ეპატიება. ავ-ლილი ნამაზის ლოცვის გვერდით განსაკუთრებ-ბით მონანიებაც საჭიროა. ამის შემდეგ პა-ტი-ების იმედი გექნება. თუ ადამიანს აქ საშუალება აანაზღაუროს გავლილი ნამაზები და თუ ამას არ აკეთებს მძიმე ცოდვების ჩამდენი ხდება. ეს ცოდვა ერთი ნამაზი ლოცვის დროის გასვლას-თან ერ-

თად იზრდება. რაგდანაც გავლილი ნა-მაზის პირველი შესაძლებლობისთანავე ანაზღა-ურება ფარძია. გავლილი ნამაზის არაფრად ჩამგდები უსასრულოდ განადგურდება. (უმდეთ-ულ-ისლამ) და (ჯაი-ულფეთევა) ში ამბობს რომ: (მტრის პირისპირ ყოფნისას თუ ფარძი ნამაზის ლოცვის შესაძლებლობისას არ ლოცვა, შვიდა-სი დიდი ცოდვის ჩადენის ცოდვა მიეცემა). ყაზა ნამაზის გადავადება, დროზე ულოცველობიდან უფრო დიდი ცოდვაა. ერთი გარუნებული ნამაზის, პირველი გარუნებული ნიეთის გაკეთებითა და ლოცვით ეს ცოდვები ეპატიება.

განმარტება (სუნნეთების ადგილზე გავლილი (ყაზა) ილოცება?)

აბდულქადირ ჯეილანი (ფუთუჰ-ულ ღაიბ) წიგნში ამბობს რომ: მუ'მინმა ჯერ ფარძები უნდა შეასრულოს. შემდეგ სუნნეთი. მის შემდეგ ნაფილეები. თუ ფარძები შესასრულებელია მაში სუნნეთების შესრულება ბრიყვეული საქციელია, რადგან ვისაც ფარძი გარუნებული აქვს და ყა-ზაც არ აქვს შესრულებული მისი ნალოცი სუნნეთი მიღებული არ იქნება. ალი იბნი ები თალიბი გადმოგვცემს რომ: ჰაზრეთი ფეილამ-ბერმა (სალ-ლაჰუ ალეიჰი ვესელლეჰ) ბრძანა: “ვისაც ფარძი ნამაზები შესასრულებელი აქვს ყაზას შესრულებამდის მისი ნალოცი ნამაზი თყუილად წვალება იქნება, ალ-ლაჰუ თეალა მის ნაფილე ნამაზებს მიღებულად არ ჩათვლის”. ჰანეფი მეხების აღიძებიდან აბდულქადირ დეჰლვეი ბრძანებს რომ. ეს ჰადისი შერიფი ვისაც ფარძის შესასრულებელი აქვს მათი ნალოცი სუნნეთი და ნაფილე ნამაზი მიღებული არ იქნება. ქუდუ-სის მუფტი მუჰამმედ სადიქ ეფფენდი ასე გად-მოგვცემს დიდი ალიმს იბნი ნუ-ციემს შეეკ-ითხეს (ყაზაზე დატოვებული ნამაზები დილის შუადღის, იქინდის საღამოს და ღამის, ნამაზის

სუნნეტები, გარუნებულის ნიეთის გაკეთებით რომ ილოცოს ამ დროს სუნნეტები მიტოვებული ითვლება თუ არა? პასუხად. სუნნეტები მიტოვებულად არ ეთვლება, რადგან ხუთი დროის ნამაზის სუნნეტების ლოცვის მიზანი იმ დროს ფარძი ნამაზის გარდა სხვა ნამაზის ლოცვაა. შეითანს ნამაზის ლოცვა საერთოდ არ სურს. ფარძიდან სხვა ნამაზის ლოცვა კი შეითანის სურვილის საწინააღმდეგო იქნება შერცხვენა იქნება. სუნნეტის ადგილზე ყაზის ლოცვით სუნნეტებიც ნალოცი ჩაითვლება. ვისაც ფარძი შესასრულებელი აქვს, სუნნეტის ადგილზე გავლილის ლოცვაა საჭირო. რადგან ვისაც ფარძი ნამაზი შესასრულებელი აქვს და სუნნეტებს ლოცვლებს ჯოჯოხეთში წავლენ. მაშინ როდესაც სუნნეტების ადგილზე გავლილი ნამაზის მლოცველი სამოთხეში წავა.

როგორ სრულდება გავლილი ნამაზები?

გავლილი ნამაზი სასწრაფოდ უნდა შევასრულოთ და მოვინანიოთ, რათა დიდი ცოდვების გამო სასჯელისგან გადავრჩეთ. ამიტომ სუნნეტის ადგილზეც (ყაზა) გავლილი ნამაზები უნდა ვილოცოთ. სიზარმაცით წლებით ნამაზის არ მლოცველებმა, ნამაზის დაწყებისას სუნნეტის ლოცვისას იმ ნამაზის პირველად გარუნებულის ნამაზის სალოცავად ნიეთი უნდა გააკეთოს. ასე გაკეთება ოთხივე მეზებში საჭიროა. ჰანეფი მეზებში ნამაზის არ ლოცვა (ექბერი ქებაირია) დიდი ცოდვაა. ეს დიდი ცოდვა ერთი ნამაზი რომ ილოცება იმდენი დროის გასვლის შემდეგ ცოდვა უფრო ემატება. რადგან თავისუფალ დროს გავლილი ნამაზების მაშინვე შესრულება ფარძია. შუადღის ნამაზის პირველი ოთხი მუხლი სუნნეტის ლოცვისას ყველაზე პირველი გარუნებულის შუადღის ნიეთი უნდა გააკეთოს, ბოლო ორი მუხლის ლოცვისას პირველად გარუნებულის დილის ნამაზის,

იქინდის ოთხი მუხლი სუნნეთის ღოცვისას პირველად გარუნებული იქინდის, საღამოს ნამაზის სუნ-ნეთისას, პირველი გავლილი საღამოს ნამაზის, ღამის პირველი ოთხი მუხლი სუნნეთის ღოცვისას, პირველად გარუნებული ღამის ფარძის, ბოლო სუნნეთის ღოცვისას პირველად გარუნებული ვითრის ნიეთი უნდა გააკეთოს და ისე უნდა ილოცოს. გარდა ამისაც თავისუფალ დროს გავლილი ნამაზები უნდა შესრულდეს. თე-რავი ნამაზის ღოცვისას გავლილი ნამაზები უნდა ილოცოს. ყაზა ნამაზების დამთავრების შემდეგ სუნნეთების და ნაფილე ნამაზის ღო-ცვა უნდა დაიწყო.

მეექვსე ნაწილი ვინც ნამაზს არ ღოცულობს

ჰაზრეთი ებუ ბექირმა ბრძანა: “დღეში ხუთ-ჯერ ნამაზის დროს მეღეიქები ასე ამბობენ: (ეი, ადამიანთა მოდგმავ! წამოდექით! და თქვენს დასაწვავად გამზადებული კოცონი ნამაზის ღოც-ვით ჩააქრეთო)!” ერთ-ერთ ხადისში ფეი-ღამბერი ბრძანებს: **“მუსლიმანის ურწმუნოსგან განმასხვა-ვებელი ქცევა ნამაზის ღოცვაა,”** ეი მუსლიმანი ნამაზს ღოცულობს, ურწმუნო კი – არა, ხოლო მუნაფიყი (ორპირი) ზოგჯერ ღოცულობს, ზოგჯერ – არა. მუნაფიყები ჯოჯოხეთში დიდ ტან-ჯვას გამოივლიან. ერთერთ ხადისში ვკითხულ-ობთ: **“ვინც ნამაზს არ ღოცულობს წარდგნის დღეს დიდებულ ალ-ლაჰს განრისხებულს ნახავს!”**

ჰადისის აღიშები (ბრძენები) ერთსულოვნად აცხადებენ, რომ (ნამაზის დროულად ვერ შემ-სრულებელი და ამის არაფრად ჩამგდები ურ-წმუნო გახდება) ან ურწმუნოდ მოკვდება. და წა-რმოიდგინეთ რა მოუვა მათ ვინც ნამაზის ღოცვას თავის მოვალეობადაც კი არ თვლის? მას ვინც სიკვდილისას ურწმუნოდ კვდება?. ეჰლი სუნნეთის სწავლულები ერთხმად აბობენ რომ იბადეთები რწმენის ნაწილი არ არის. მარტო ნამაზის შესახებ ბრძენები რამდენიმე განსხვა-ვებულ აზრს გამოთქვამენ; მათ შორის ზოგიერ-თების **იმამი აჰმედ ბინ ჰან-ბელი, აბდულლაჰ იბნი მუბარეჟ, იბრაჰიმ ნეჰაი, ზუბეირ ბინ ჰარბ, ისჰაკ იბნი რაჰვევიჰ, ებუ ბექრ იბნი შეიბე, ეუბ საჰითიანი, ჰაქემ ბინ უთეიბე, დავუდ თაი** -ს აზრით, ნამაზის შეგნებულად დაუცველობა დი-დი ცოდვაა და ქაფირობის ნიშანია. მაშინ შენ, მორწმუნე ძმაო, არასოდეს არ მოდუნდე, არ იზარმაცო და ნამაზი არ გამოტოვო. შიყვარულ-ით იღოცე ნამაზი! რადგანაც დიდებული ალ-ლაჰი ყველა თქვენგანს ჯილდოსა და სასჯელს საკუთარი ქცევების მიხედვით მოგცეს რას გააკეთებ?

ჰანბელი მეზების მიხედვით ის, ვინც ნამაზს ყოველგვარი მიზეზის გარეშე არ ილოცავს, ურწმუნო გახდება: სიკვდილის შემდეგ არ დაი-ბანება, სუდარაში არ შეიხვევა და მისი ნამაზი არ ილოცება. მუსლიმანთა სასაფლაოზე არ და-იმარხება, სადღაც მთაზე ერთ თხრილში ჩა-აგდებენ და საფლავის ადგილი სამუდამოდ გა-ურკვეველი დარჩება.

ნამაზის არ მლოცველი შაფი მეზების მიხედვით მურთედი არ ხდება მარგამ სასჯელი სიკვდილია. მალიქი მეზების მიხედვით ნამაზის არ მლოცველის კანონები და შაფი მეზების მსგა-ვისა.

ჰანეფი მეზების მიხედვით, ნამაზის დაწ-ყებამდის ციხეში ჩაიგდება ან სისხლის გამოდ-ენამდის იცემება.

ვინც ხუთ რამეს არ გააკეთებს, ხუთ რამეს ვერ ეღირსება:

1 – ვინც ქონების ზექათს არ გასცემს, ქონების სიკეთეს და სარგებლობას ვერ ეღირსება.

2 – ვინც მოსავლის ზექათს (ოშურს) არ გას-ცემს, მოგებისას ხვავსა და ბარაქას ვერ ეღირ-სება.

3 – ვინც მოწყალებას (სადაყას) არ გასცემს, იმისი სხეული ჯანმრთელობას ვერ ეღირსება.

4 – ვინც ალლაჰუ თეალას არ შეევედრება, საწადელის მიღწევას ვერ ეღირსება.

5 – ვინც ნამაზის დროის მოსვლისას მის შე-სრულებას არ მოინდომებს, სიკვდილისას ქელი-მეი შეკბადეთის თქმას ვერ ეღირსება.

ჰაზრეთი ფეილამბერი ბრძანებს:

“ნამაზის უმიზეზოდ უგულბეღეყოფელს დიდებული ალლაჰი თხუთმეტ სატანჯველს დაუწესებს. ამათგან ექვსს ამქვეყნად, სამს სიკვდილის დროს, სამს

საფლავში, და სამსაც წა-რღვნის დღეს, საფლავიდან წამოდგომის დროს გამოსცდისო”.

ამქვეყნად განსაცდელი ექვსი ტანჯვა:

1 – ვინც ნამაზს არ ასრულებს ცხოვრებაში ხვავსა და ბარაქას ვერ ნახავს.

2 – სახეზე არასოდეს ექნება ის სილამაზე და მომხიბვლელობა, რომელიც ალლაჰის რჩეულ ადამიანებს აქვთ.

3 – მას არანაირი სიკეთის სამაგიეროდ მადლი არ დაეწერება.

4 – მისი ღოცვები (დუები) არ შეის-მინება.

5 – იგი არავის არ ეყვარება.

6 – სხვა მუსლიმების კეთილი ღოცვები მას სიკეთესა და სარგებლიანობას არ მოუტანს.

სიკვდილის დროს განსაცდელი სამი ტანჯვა:

1 – საშინლად, ცუდად, წვალებით და მტკი-ვნეულად მოკვდება.

2 – მშიერი მოკვდება.

3 – ძალიან ბევრი წყალიც რომ დალოს მაინც მწყურვალი და დატანჯული მოკვდება.

საფლავში განსაცდელი სამი ტანჯვა:

1 – საფლავი მისთვის ვიწრო იქნება, მოუჭერს და ძვლები სივიწროვისაგან ერთმანეთში გადა-იხლართება.

2 – საფლავი ცეცხლით აივსება და დღე-ღამის განმავლობაში მუდმივად დაწვავს.

3 – ალლაჰუ თეალა მის საფლავში ძალიან დიდ გველს გააგზავნის. იგი ჩვეულებრივი ამქვეყნიური გველებისნაირი არ იქნება. გველი ყო-ველ დღეს და ყველა ნამაზის დროის მოსგ-ლისას მას უკბენს, წამი-თაც არ მოასვენებს.

საფლავიდან წამოდგომისას განსაცდელი სამი ტან-
ჯვა:

1 – მას ჯოჯოხეთისაკენ გამქაჩავი ჯოჯოხეთის
მელეიქები არასოდეს მო-ასვენებენ.

2 – ალლაჰუ თეალას განრისხებულს იხილავს.

3 – ანგარიშსწორება სასტიკი იქნება, ჯოჯოხეთში
ჩააგლებენ.

ნამაზის მლოცველთა მიღებული სარგებლობანი

არსებობს მრავალი ჰადისი შერიფი, სადაც მოთხრო-
ბილია ნამაზის ლოცვის მადლისა და სარგებლობის
შესახებ. აბდულჰაქ ბინ სეიფუდ-დინ დეჰლევის (ეში-ათ-
ულ-ლემეათ) წიგნში ჰადისებს გვამცნობს:

1 – ებუ ჰურეიერე (რადიელლაჰუნ) გადმოგ-ვცემს
ჰაზრეთი ფეილამბერმა ბრძანა: “ხუთი დროის ნამაზი და
ჯუმა ნამაზი მომავალ პარასკევამდე, ხოლო რამაზნის
მარხვა მომავალ რამაზნის მარხვამდე ყველა ცოდვებს
გამო-ისყიდის და დიდი ცოდვებისგან შორს მდგომ
ადამიანების პატარა ცოდვების მიტევების საბაბი
გახდება.” პატარა ცოდვების მიტევების შემდეგ, მათ პა-
ტრონებს დიდი ცოდვებიც თუ გააჩნიათ, იმათ სამ-
აგიეროდ დაწესებული ტანჯვა და სასჯელი შეუმსუბ-
უქდებათ, დიდი ცოდვების მიტევებისათვის მონანიებაც
საჭიროა. თუ დიდი ცოდვები არ გააჩნია, მაშინ წოდე-
ბა აუმაღლდება, ხოლო მათ, ვისაც ხუთი დროის ნა-
მაზებში ნაკლოვანებები აქვთ ჯუმა ნამაზის ლოცვის
სა-მაგიეროდ მიეტევათ, თუ ჯუმა ნამაზიც ნაკლოვა-
ნია, მაშინ რამაზნის მარხვის სამაგიეროდ
მიეტევათ. პატარა ცოდვების პატივით დიდ ცოდვე-
ბის შემსუბუქების საბაბი გახდებიან დი-დი ცოდვების
საპატივებლად თევბეს გაკეთება-ცაა საჭირო ეს ჰადისი
შერიფი, (მუსლიმ)-შიც არის დაწერილი.

2 – აბღუღლაჰ იბნი მესუდი ამბობს: ფეიღამბერს შეეკითხე, რომელია დიდებული ალლაჰის ყველაზე საყვარელი საქმე? ასე მიპასუხა: **“დროულად ნამაზის ლოცვა”**. ამის მერე კი ალლაჰის ყველაზე საყვარელი საქმე დედ-მამის სიყვარული და პატივისცემაა, ამის მერე ალლაჰის გზაზე ბრძოლა (ჯიჰადი).

ისლამის დასაწყის პერიოდში ყველაზე რჩეული საქმე ჯიჰადი იყო. ხლანდელ დროში კი ენითა და კალმით ურწმუნოთა და ცოდვილთა წინააღმდეგ ბრძოლა ითვლება. ასეთი სახის ჯიჰადის მოქმედთ საქმით, ფულით, სიტყვით ან ქონებით ხელის შემწყობნიც ასეთივე მადლს და სიკეთეს მიიღებენ. აეთი და ჰადისები გვიჩვენებენ, რომ ნამაზი ზექათზე და მოწყალების გაცემაზე უფრო ფასეულია.

3 – დღეში ხუთჯერ ნამაზის ლოცვა დიდებული ალლაჰის ბრძანებაა. ვინც საფუძვლიანი აბდესის მერე ნამაზს დროულად წესების და-ცვით ილოცავს, იმას ალლაჰი თეალა პატიებასა და შეწყალებას ჰპირდება. ვინც ასე არ იქცევა მათ არაფერს არ ჰპირდება, თუ უნდა აპატიებს, თუ არა ტანჯვაწამებას არ გამოუღევეს.”

ამკარად ვხედავთ, რომ ნამაზის პირობების და წესების კარგად დაცვა აუცილებელია. იდეებული ალლაჰი თავისი სიტყვიდან არასოდეს არ გადაუხვევს და ნამაზის დროულად მლოცველებს ცოდვებს მიუტევებს.

4 – “თქვენსა და ჩემს შორის დამაკავშირებელი ხიდი ნამაზია, ნამაზის მიმტოვებელი ურწმუნო გახდება.” ე.ი. ჩანს, რომ ნამაზის მლოცველი მუსლიმანი არის, ხოლო ვინც ნამაზს უპირველეს მოვალეობად არ თვლის ურწმუნოა.

5 – ებუ ზერი გადმოგვცემს: ერთხელ, შემოდ-გომისას ჰაზრეთი ფეიღამბერთან ერთად ქუჩაში გაველით, ფოთოლცვენა იყო. ფეიღამბერმა ხის ორი ტოტი მოტეხა და ტოტებს უმაღლე ფოთ-ღები დასცვივდა, მაშინ ფეიღამბერმა ბრძანა: **“ეი, ებუ ზერი! როგორც ამ**

ტოტებს ფოთლები დასცვივდა, ისევე ალლაჰის ხათრისთვის ნამაზის მლოცველ მუს-ლიმანსაც ცოდვები დასცვივდება.”

როდესაც მუსლიმანი რიდითა და კრძალვით ასრულებს ნამაზს, მას ცოდვები მიეტყევა. ე.ი. დიდებულ ალლაჰი მას ყველა პატარა ცოდვებს მიუტყეებს.”

ნამაზის შემსრულებელი წარღვნის დღეს ნათ-ლით მოხილი იქნება და აქედან გამომდინარე ჯოჯოხეთის ტანჯვას გადაურჩება. თუ ადამიანი ნამაზს არ ილოცავს ნათელი და სიკეთე არ მიეკარება და სიმშვიდეს ვერ მოიპოვებს, პირიქით, მისი ადგილი ქარუნთან, ფირაუნთან, ჰამანთან, უბეი ბინ ჰალეფთან და სხვა ურწმუნოებთან ერთად იქნება.

ვხედავთ, რომ ნამაზის ღოცვა სამუდამო ნათელს მოიყოლებს თან და თუ ნამაზის ღოცვას შევწყვეტთ ცოდვილთა გვერდით აღმოვჩნდებით, ე.ი. ჯოჯოხეთში დავიტანჯებით. ისლამის ბრძენები იბადეთებს შორის მხოლოდ ნამაზის მიტოვებას მიიჩნევენ ურწმუნოდ გახდომის საფასურად.

6 – საჰაბე ებუ დერდა გადმოგვცემს: ფეილამ-ბერმა ასე მითხრა: “**ცეცხლში რომ იწვოდე, და რომც დაგგლიჯონ კიდევ, არასოდეს ალლაჰი არ უარყო და არაფერს შეადარო! ფარბი ნამაზები არ მიატოვო, თორემ მუსლიმანობას დაკარგავ. ალკოჰოლი არ დალიო, რადგან ალკოჰოლი ყველა მავნებლობის გასაღებია.**”

ვხედავთ, რომ ნამაზის ულოცველი ურწმუნო ხდება, და თუ სიზარმაცის გამო მიატოვებს მძი-მე ცოდვილი ხდება. ყველა ალკოჰოლურ სასმელს გონების დაკარგვამდე მიყვავართ და უგუნური კაციც ყველა ბოროტების ჩამდენია.

7 – აბდულლაჰ იბნ მესუდ რადიალლაჰუ ანჰ ბრძანებს რომ, ალლაჰუ თეაღას ყველაზე საყვარელი საქმე რომელია რესულულლაჰ კკითხე. **“დროულად ნალოცი ნამაზი”** ბრძანა. ზოგიერთ ჰადისი შერიფში კი

“ზუსტად დროის დაწყებისას ნალოცი ნამაზი ყველაზე მეტად უყვარს” უბრძანებია. მის გარდა რომელი უყვარს ვკითხე. “დედ-მამაზე კარგად მოქცევა” ბრძანა. ამის გარდა რომელია ყველაზე საყვარელი ვკითხე. “აღლაჰის გზაზე ჯიჰადის ბრძოლის გაკეთება” ბრძანა. ეს ჰადისი შერიფი ორივე სწორ ჰადისების წიგნში ბუჰარსა და მუსლიმშია დაწერილი. სხვა ჰადისი შერიფში “საქმეებიდან ყველაზე საუკეთესო, საჭმლის გაცემა”. კიდევ სხვა ჰადისში, “მისაღმება”. ასევე კიდევ სხვა ჰადისში, “ღამით ყველას ძილის დროს ნამაზის ლოცვა” ბრძანა. სხვა ჰადისში “ყველაზე საუკეთესო საქმე, ხელიდან და ენიდან ვინმეს შეუწუხებლობა”.

8 – ერთ ჰადისი შერიფშიც, “ყველაზე საუკეთესო საქმე, ჯიჰადია”. სხვა ჰადისი შერიფში, “ყველაზე საუკეთესო საქმე, ჰაჯობის გაკეთებაა”. ანუ არანაირი ცოდვის ჩადენით გაკეთებული ჰაჯობაა ბრძანებდა. (აღლაჰუ თელაღაზე ზიქრის გაკეთება) და (ყოველსვის გასაკეთებელი საქმეა) ჰადისი შერიფებში გვხვდება. კითხვის დამსმელების მდგომარეობების შესაბამისად, სხვადასხვა პასუხი გაუცემია. თუნდაც დროის მიხედვით პასუხი გაუცემია. მაგალითად, ისლამის დასაწყისში, საქმეების ყველაზე საუკეთესო ჯიჰადი იყო. დღესდღეისობით, საქმეებიდან ყველაზე საუკეთესო, წერილობით, სიტყვიერად, ქააფი-რებზე, არასწორი ითიადის მქონეებზე პასუხის გაცემა, ეჭლი სუნნეთის და მისი წესდებულების გავრცელებაა. ამდგვარი ჯიჰადის შემსრულებლებზე, ფულით, ქონებით, სხეულით, დამხმარეები ამ მადლის მეწილეები გახდებიან. აიათი ქერიმეზი, და ჰადისი შერიფები, ნამაზს, ზეჰათი-დან და სადაყიდან უფრო მნიშვნელოვანი და ძვირფასი რომ არის გვაჩვენებს. მაგრამ, სასიკვდილო მდგომარეობაში მყოფს რაიმეს მიცემით თუ გადვარჩენთ ეს ნამაზის ლოცვაზე უფრო ძვირფასი იქნება. აქედან გამომდინარე, სხვადასხვა მდგომარეობებში, სხვადასხვა პირობებში, სხვადასხვა რამეები უფრო ძვირფასი ხდება.

9 – უბადე ბინ სამით რადიელლაჰუ ანჰ გვამ-ცნობს, რომ. ალლაჰუ თეალას რესული ბრძანებდა, რომ “**ალლაჰუ თეალამ ხუთი დროული ნამაზის ღოცვა ბრძანა. ვინმემ, ღამაზად აბდესის აღებით, ნამაზები დროულად თუ ილოცა და რუქულები, ყველა მოძრაობები ზუსტად შეასრულა, ალლაჰუ თეალას, მისი პატიებისთვის სიტყვა აქვს მიცემული. ვინც ამათ არ ასრულებს მათთვის სიტყვა არ მიუცია. ეს თუ მოინდომა აპატიებს. თუ მოინდომა სას-ჯელს მისცემს**”. ეს ჰადისი შერიფი იმამი აჰმედ, ებუ დავუდ და ნისაიი-ში არის ნაცნობები. აქედან იკვეთება რომ, ნამაზის პირობებზე, რუქულებზე და სეჯდებზე ყურადღების გამახვილება საჭი-რო. ალლაჰუ თეალა სიტყვიდან არ დაბრუნდება. სწორად ნამაზის მლოცავთ აუცილებლად აპატიებს.

10 – ესჰაბი ქირამიდან ცნობილი ბურეიდე ესლემი რადიელლაჰუ ანჰ გვამცნობს. ჰაზრეთი ფეილამბერი ბრძანებდა რომ, “**თქვენში ყველაზე უპირველესი რამ ნამაზია. ნამაზის მიმტოვებელი ქააფირი გახდება**”. იკვეთება რომ, ნამაზის მლოცავი მუსლიმანობას გამოხატავს. ნამაზზე ყურადღების გაუმახვილებელი, ნამაზი პირველი შესასრულებელი რამ, არ აღიარებს და ამის გა-მო ნამაზს არ ილოცავს ქააფირი გახდება. ეს ჰადისი შერიფი, იმამი აჰმედ, ტირმიზი, ნესაი და იბნი მაჯჟე წიგნებშია ნაცნობები.

11 – ზეიდ ბინ ჰაალიდ ცუჰენი გვამცნობს. ჰაზრეთი ფეილამბერი ბრძანა რომ, “**მუს-ლიმანმა, სწორად და გულდასმით ორი მუხლი ნამაზი რომ ილო-ცოს, ჩადენილი ცოდვები ეპატიება**”. ანუ ალლაჰუ თეალა, მის პატარა ცოდვებს ყველას აპატიებს. ამ ჰად-ისი შერიფს იმამი აჰმედი გადმოგვცემს.

12 – აბდულლაჰ ბინ ამირ-ბინ აას გვაცნობებს. ალლაჰის რესული ბრძანებდა რომ, “**ერთი ვინმე, ნამაზის ედას თუ გააკეთებს, ეს ნამაზი აღსასრულის დღეს სინათლეს და დამცველობას გაუწევს ასევე ჯოჯოხეთიდან გა-დარჩენის საბ-აბი გახდება. ნამაზს თუ არ დაიცავს,**

სინათლე და დამცველობა არ ექნება. ქარუნთან, ფარაონ-თან, ჰამანთან და უბი ბინ ჰალეფთან ერთად იქნება”. ვხედავთ რომ, ერთი ვინმემ, ნამაზი ფა-რძების, ვააჯიბების, სუნნეთების და წესების შე-საბამისად თუ ილოცავს, ეს ნამაზი აღსასრუ-ლის დღეს სინათლეში ყოფნისთვის საბაბი გაუხდება. ასეთნაირად ნამაზის ღოცვას თუ არ გააგრძელებს, აღსასრულის დღეს ჩამოთვლილი ქაფირების სახელების ერთად იქნება. ანუ ჯო-ჯოხეთში საშინელ წვალებას გაივლის.

13 – ებუდერდა რადიელლაჰუ ანჰ ამბობს რომ, უზომოდ საყვარელმა მე მითხრა რომ, “ნა-წილ ნაწილად რო დანაწევრდეს, ცეცხლში რომ დაიწვა კიდევ, ალლაჰუ თეალას საწინააღმდეგო არასდროს არაფერი გააკეთო! ფარძი ნამაზები არ მიატოვო! ფარძ ნამაზები განგებ მიმ-ტოვებელი, მუსლიმანობიდან გავა. ალკოჰოლური სა-სმელი არ დალიო, ყველანაირი ცუდი საქმეების გასაღებია”. ეს ჰადისი შერიფი იბნ მაჯჰე გვამ-ცნობს. ვხე-დავთ რომ, ფარძი ნამაზების მიმტ-ოვებელი, ქაფირი გახდება. სიზარმაცით ნამა-ზის მიმტოვებელი ქაფირი არა მაგრამ დიდი ცოდ-ვიანი გახდება. ღვინო და ალკო-ჰოლური სასმე-ლები ყველა ტვინს შლის და ადამიანი მდგომარ-ეობიდან გამოყავს. ტვინის არ მქონე, ყველა-ნაირ ცუდ საქმეს ჩაიდენს.

14 – აბდულლაჰ იბნი ომერ რადიელლაჰუ ანჰ გვამ-ცნობს ალლაჰის რესუღმა ბრძანანა რომ, “ნამაზების დროის მოსვლისთანავე მლოცველე-ბიდან ალლაჰუ თეალა კმაყოფილი გახდება. რ-ოის ბოლოსკენ მლოცველებსაც აპატიებს”. ეს ჰადისი შერიფი ტირმიზ-მა გვამცნო.

15 – უმში ფერვე რადიელლაჰუ ანჰა გვა-მცნობს. ყვე-ლაზე კარგი საქმე რომელია უკით-ხავთ., ჰაზრეთი ფვილამბერმა ბრძანა “**საქმეებიდან საუკეთესო, დროის მოსვლისთანავე ნალოცი ნამაზია**” ბრძანებდა. ეს ჰადისი შერიფი, იმამი აჰმედ, ტირმიზი და ებუ დავუდ გვამც-ნობენ. ნამაზი მსახურებების ყველაზე მაღლა მდგომია.

დროის მოსვლის თანავე ლოცვისას უფრო მაღალი ხდე-
ბა.

16 – ჰაზრეთი აიშე (რადიელლაჰუნჯა) ბრძანებს რომ, ფეიღამბრის დროის მიწურულს ნა-ლოცი ნამაზი მხოლოდ ორჯერ ვნახე”. ანუ მთელი სიცოცხლის მანძილზე, მხოლოდ ორჯერ დროის მიწურულს ნამაზი ულოცია.

17 – ჰაზრეთი აიშე ფეიღამბრის ნაფილე იბ-ადეთე-
ბიდან ყველაზე მეტად ანუ უწყვეტლივ შესრულებული მსახურება საბაჰნამაზის სუნნეთი იყო ეს ჰადისი ბუჰარ-
შიც და მუსლიმშიც არის დაწერილი. ვხედავთ, რომ ჰაზრეთი აიშე ხუთი დროული ნამაზის ერთად ნალოცი სუნნეთ ნა-მაზებზე, ნაფილე ნამაზს უწოდებს.

დიდი ისლამის სწავლული, ალლაჰის ადამი-ანების წინამძღოლი, ცოდვილებს, უმეზოეების საწინააღმდეგოდ ეჰლი სუნნეთის ყველაზე მნიშვნელოვანი, ალლაჰუ თეალას შერჩეული რელი-გიის გამგრცვლებელი, იმამი რაბბანი მუჯჯედ-დიდი ელფ-ი საანიი აჰმედ ბინ აბდულ-
ეჰად ფა-არუჰიი სერჰენდი “რაჰმეთულლაჰი ალეიჰ”, ის-
ლამის რწმენაში მსგავსის არ დამწერი, (მექთუებათ) წიგნის პირველ ტომში, ოცდამეცხრე წე-რილში ამოპს რომ:

ალლაჰუ თეალას მოწონებული საქმეები, ფა-რძები და ნაფილეები. ფარძების გვერდით ნა-აფილეებს არ-
ავითარი ფასი არა აქვს. ერთი ფა-რძის დროულად შეს-
რულება, ათასი წელი გაუ-ჩერებლივ ნაფილე ნამაზის ლოცვაზე მნიშვნე-ლოვანია. ყველა სახის ნაფილე ასე-
თია, მაგა-ლითად ნამაზი, ზეჰათი, მარხვა სულ ასეა. ასევე ერთი ფარძის შესრულებისას, მისი სუნ-ნეთებიდან ერთი სუნნეთი და წესებიდან ერთი წესის გაკეთებაც, სხვა ნაფილეების გაკეთება-ზეც სართულ სართულ უფრო მნიშვნელოვანი და ძვირფასია. ჰაზრეთი ომერი ერთ დღეს საბაჰ ნამაზის ლოცვინებისას, ჯგუფში ერთ-ერთის შე-უმჩნევლობის გამო საბაბი მოიკითხა, ის ყოვ-

ელ ღამე ნაფილე ნამაზებს ღოცულობს. შესაძლებელია ძინავდეს და მაგის გამო ვერ მოვიდა უთ-ხრეს. (მთელი ღამე ეძინა და საბაჰ (დილის) ნა-მაზი ჯგმაეთით ერთად ელოცა, უფრო კარგი იქნებოდა) უბრძანებია. ვხედავთ რომ ერთი ფარ-ძის შესრულებისას, წესებიდან ერთი წესის გა-კეთება და ერთი მექრუფიდან მორიდება, ზიქრიდან უფრო ძვირფასია.

ხოდა, იმ კარგი საქმეების გაკეთებით და მექრუფებიდან მორიდების ერთად რომ გააკეთდეს, რათქმაუნდა უფრო სარგებელიანი იქნება. მაგრამ მათ გარეშე თუ გააკეთდება, მნიშვნელობა არ ექნება. ამის გამო, ერთი ღარი ზეჰათის მიცემა, ათასობით ღარის ნაფილე სადაყის მიცემაზე უფრო უკეთესია. იმ ერთი ღარის მიცემისას ერთი თავაზიანობის გათვალისწინებით, მაგალითად, ახლო ნათესავზე მიცემაც იმ ნაფილე სა-დაყიდან უფრო კარგი იქნება. იმამი რაბბანი, 1034 /მ. 1624/ წელში, ინდოეთში, ქალაქ სერ-ჰენდში გარდაიცვალა.

ნამაზის ჭეშმარიტება

ისლამის დიდ ალიმი (ბრძენთმთავართაგან) აბდულ-ლაჰ დეჰლვეი თავის ნაშრომში (მექათ-იბ-I შერიფე) წიგნის 85-თე წერილში ასე წერს:

ნამაზის ჯგმაეთით ღოცვა, და რუქუდის გას-წორება, ორ სეჯდეს შორის დაჯდომა ჩვენ აღ-ლაჰის რესულეებმა გვამცნობეს. ყველაფერს თავისი ფუნქცია აქვს: რუქუდს, ფეხზე დოგმას, სე-ჯდეს, წამოდგომას, დაჯდომას და სხვა. ამათი კარგად და ფაქიზად შესრულებაა საჭირო. ყვე-ლაფერს ნამაზი მოიცავს: ყურანი ქერიმის წაკითხვას, მისალმებას, ცოდვების მონანიებას და ყველა სათხოვარის დიდი აღლაჰისათვის შევე-დრებას. ხეები და ბალახები როგორც ნამაზის მლოცველები წელში გამართულნი დგანან, ცხო-ველებიც რუქუდს მდ-

გომარეობაში, და უსულ-ოები თითქოს ეთექიათხოზე ზიან ისე განლაგებულან. ნამაზის ღოცვა მირაჯის ღამეს ფარდი გახდა. ნამაზის ღამცველი რჩეულ ფეიღამბერებს და თვითონ ყოვლისშემზღე ალლაჰს უახ-ლოვდება, ემორჩილება რა მათ ბრძანებებს. ალ-ღაჰ-მა დააწესა რა ნამაზის შესრულება, მუსლი-მანებისათვის დიდი მოწყალება გაიღო. ამიტო-მაც მრავალი მადლო-ბა და დიდება ალლაჰს. ჩვენ ყოველთვის მივესალმებით ალლაჰის საყვარელ ფეიღამბერებს და გეწამს მათი. ნამაზის ღოცვისას საოცარ სიმშვიდესა და სიმყუდროვეს მოვიპოვებთ ხოლმე.

ნამაზის ღოცვისას, მართალია ალლაჰის და-ნახვა შეუძლებელია, მაგრამ აუცილებელია ვი-ლოცოთ ისე თითქოს მას ვხედავდეთ, ამბობს ერთერთი ალიმი. ამ აზრის საუკეთესოობაში ყველა ისლამის ალიმები ერთსულოვანნი არიან. ბაყარას სურაში ასეა ნაბრძანები: **“დიდებული ალლაჰი ღოცვებს და ღვთისმსახურებას არ დაგიკარგავთ!”** გვატობინებს, რომ არცერთი ნამაზი წყალში არ იყრება. აქედან გამომდინარე ნამაზის არას-წორად ღოცვა ღვთისმსახურების წაყლში ჩაყრის ტოლფასია. ჰაზრეთი ფეიღამბერიც ასე ბრძანებ-და: **“ორივე თვალის სინათლე და გემო ნამაზშიაო.”** აქედან სხვა აზრიც გამოდის: ყოვლისშემძღე ალლაჰი თავის უდიდებულესობის მადლსა და ნათელს ნამაზში ურე-ვს და ჩვენი სული და თვალეზიც შევებასა და ბედნიერე-ბას შეიგობნობს. ვინც ნამაზის გარდა სხვა რამეში ეძიე-ბა შევებას და ბედნიერებას ის უგუნურია და ჭეშმარი-ტი მორწმუნე არ არის, რადგანაც ნამა-ზის გამო-ტოვებით, იგი ყველა სხ-ვა ღვთისმსახურებას უმ-ნიშვნელოდ და ტყუილ-უბრალოდ აქცევს.

უპირატესობანი ნამაზის შესრულებისას

იმამი რაბბანი წიგნში “მექთუბათი” პირველი ტომის 261-ე წერილში ასე ეწერს:

“აუცილებელია იცოდეთ, რომ ნამაზის ღოცვა ისლამის ხუთი პირობიდან მეორეა. ნამაზი ყველაფერს ერთად შეიცავს და ისლამის ერთი მე-ხუთედიც რომ იყოს, უკვე მუსლიმანობისათვის საკმარისია. ნამაზი არის ყველაზე ჭეშმარიტი იმ საქმეებიდან, რომლებიც ადამიანებს ალლაჰთან აახლოვებენ და სამოთხეში მოსახვედრად ერთ-ერთი ძლიერი წინაპირობაა. ჰადისში ვკითხულობთ: **“ნამაზი მუსლიმანების მირაჯია!”** ასევე: **“ადამიანი ალლაჰს თვალსთან ყველაზე მიახლოებული ნამაზის ღოცვის დროს არისო!”** საერთო წარმატებებსა და გამარჯვებებში ნამაზის ღოცვისას ადამიანები ბევრი ალლაჰისეული რამის ხილვას შეძლებენ ხოლმე. ნამაზის ღოცვა რომ არ დაწესებულიყო, ადამიანები ჭეშმარიტ და მშვენიერ მიზნებს როგორ მიაგნებდნენ? სიყვარულსა და სიკეთეს როგორ ისწავლიდნენ? ნამაზი დარდიან სულებს შვებას ჰგვრის, ავადმყოფობების განკურნებას ხელს უწყობს. გულის მკურნალი ნამაზია. ჰაზრეთი ფეილამ-ბრის სიტყვები: **“ნამაზი გულის სიხარული და თვალის ჩინიაო”** რაოდენ დიდი მნიშვნელობის მქონეა. სათავეც ყველაფრისა რაც ხდება და მოხდება დიდებული ალლაჰის ნებაა, ნამაზი კი მისი ბრძანებაა. ამქვეყნიური სიამოვნებები უმნიშვნელო და უაზრო რჩება ნამაზის დიდებულებების გვერდით. მნიშვნელოვანი საიქიოში მოხვედრის შემდეგაც მადლისა და სიკეთის დამსახურებაა. ჭეშმარიტად ღირებულ ბედნიერებისა და შვებას იქ მოიპოვებთ. რადგანაც ბევრი ამქვეყნიური ღირებულება საიქიოში გადაფასდება და ჭეშმარიტად ფასეულიც იმქვეყნად ირკვევა. საიქიოშიც მოსვენებისათვის მირაჯი საჭიროა და მუსლიმანებისათვის ეს მირაჯი ნამაზის ღოცვაა. რადგან

ფეილაბბერმა (საღლაპუ ალეიპი ვე-სელელემ) ბრძანა: “მირაჯის ღამე ამქვეყნიდან წავიდა, საიქიოს მოხვდა სამოთხეში, მთლიანი ბედნიერებითა და ჭეშმარიტი შვებით იქ დამკვიდრდა. ო, დიდებულო ალლაჰ! შენ ნება მოგ-ვე-ცი და შეგვაძლებინე მოვიმოქმედოთ მირაჯის საკადრისი საქველმოქმედო და ღირებული საქმეები. ყველა ფეილაბბერებს მადლი და სიკეთე არ მოაკლო, რადგანაც ისინი შენი რჩეულები არიან და შენი ბრძანებების სწორად შესრულებაში ჭეშმარიტ გზას გვიჩვენებენ.

ყველამ, შეცდომით გზას მიჰყვება ეს გზა შეგნებულად როდი აირჩია, მათ უბრალოდ არ გააჩნდათ სწორი აზრი და ინფორმაცია ნამაზის ჭეშმარიტი მადლისა და უპირატესობების შესახებ და ამიტომაც ბედნიერებას სხვა რამეებში ეძებდნენ. სხვა მიზნებისაკენ ისწრაფოდნენ, თანაც ნამაზის ამ მიზნებისაკენ მიმყვან გზად არც მიიჩნევდნენ. ზოგმაც ნამაზის ღირებულება და შვეება მუსიკაში, თრობაში, საკუთარი თავისა და გონების დაკარგვაში ეძება. მიზანი ღამაზი ფარდების მიღმა, მუსიკისა და გართობის მიღმა ეძება. ცეკვასა და მხიარულებას მიჰყვა, მაშინ როდესაც ყოვლისშემძლე ალლაჰმა ბრძანა: **“არ-ამ საქმეში ხსნა და შვეება არ ეძებო-თო!”** დიახ, გამოუცდელი მოცურავე დახრჩობას რომ გადა-ურჩეს, ყველანაირ ფესვსა და ბალახს მოე-ბლაუჭება, ხანაც რაიმეს მეტისმეტი გატაცებით ყრუ-ვდება და ბრმავდება. ამათ ნამა-ზის რაიმე მად-ლიც რომ სცხებოდეთ, ამ მავნებელ საქმეებს, ხელს არ მიაკარებდნენ, გემოს არ გაუხსინჯავდნენ და ფიქრშიც კი არ გაი-ვლებდნენ.

ალლაჰუ თეალას მიერ ბოძებული ყველაზე დიდი ჯილდო და საჩუქარი ღვთისმსახურების (იბადეთის) სიამოვნებით შესრულება და ღოც-ვით არასოდეს დადღაა. მხოლოდ ასეთ ადამი-ანებს სძალუძთ შეიცნონ ნამაზის ნამდვილი გე-მო და ფასი. განსაკუთრებით კი

ფარდი ნამაზე-ბისა.

[ფარდი ნამაზის გარდა ყველა დანარჩენი ნაფი-ლე ნა-
მაზია]

შაკმარისია, ადამიანმა იგემოს ნამაზის საუც-ხოო
გემო, რომ მაშინვე პირიდან ეს სიტყვები ამოხდება: ო,
ყოვლისშემძლე ალლაჰო, რა სას-წაულია, გმადლობ რომ
გეწამლობ და მწუხარე სულებს გვიკურნავ. ეს ჭეშმარ-
იტი ბედნიერებაა.

კარგად იცოდეთ, რომ ნამაზის სამაგიერო წოდება,
სამოთხეში მაღალია, ამქვეყნად ადამიანი ალლაჰუ
თეალას ყველაზე მეტად ნამაზის ღო-ცვისას უახლოვდე-
ბა, იმქვეყნად კი მისი დანახ-ვისას. ყველა ღვთისმსახ-
ურება ადამიანებში ნა-მაზის ღოცვის სურვილის
გაღვიძებას ემსახ-ურება, რადგანაც საბოლოო და მუდ-
მივი ბედნი-ერების მიღწევა მხოლოდ ნამაზის ღოცვით
არ-ის შესაძლებელი.

ნამაზი ყველაფერ სხვაზე და მარხვაზეც კი ფასეუ-
ლია. **ნამაზი** გატეხილ გულებს ამთლი-ანებს, **ნამაზი**
ცოდვების მიტევების საბაბია, ადამიანს ბოროტებისაგან
იცავს. ჰადისში ვკითხუ-ლობთ: **“ნამაზი გულის სიხალისე
და სიხარულს სათავეა”**. ნამაზი მწუხარე სულებს
ნაღველს გა-უქარვებს, **ნამაზი** სულის საკვებია, **ნამაზი**
გულის განმკურნებელია, რადგანაც დიდებულ ალ-ლაჰ-
თან მიახლოების ერთადერთი ჭეშმარიტი გზაა”.

**იმამი რაბბანი, (მექთუბაათ) წიგნის 1 ნაწილის, 266-
ე წერილში ამბობს რომ:**

რელიგიის და მრწამსის გათვითცნობიერების შემდეგ,
ფიქვის (მოძღვრება მუსლიმანური სამა-რთლის შესახებ)
მითითებების ანუ რელიგიაში ნაბრძანები და აკრძა-
ლული საქმეების შესწავლა აუცილებელია. ფარდების,
ვაჯიბების, ალალი და ჰარამის, სუნნეთი და მექრუფების
ცოდნა და ამ ცოდნით მოქმედებაა საჭირო. ფიქვი

წიგნების სწავლა ყველა მუსლიმანისთვის საჭიროა. (ამ წიგნების უცოდინრობით მუსლიმანობა შეუძლებელია.) უზენაესი ალლაჰის ნაბრძანების შესრულებით, მისი მოწონებული ცხოვრების მსგავსად ცხოვრება. მისი ყველაზე მეტად მოწონებული და ნაბრძანები, დღეში ხუთი დროის ნამაზის ღოცვაა. ნამაზი რწმენის საყრდენი ბოძია, ნამაზის დიდი მნიშვნელობიდან და თუ როგორ იღო-ოცება რამოდენიმე მინიშნებას მოგაწვდით. ყურისდაგდებით მომისმინეთ! ჯერ, სუნნეთზე (ანუ ფიქსის წიგნებში დაწერილის) ზუსტად მიყოლოთ აბდესი უნდა აიღოთ. აბდესის ადებისას სხეულის დასაბანი ნაწილების სამსამჯერ გულდა-სმით უნდა დაიბანოთ. ამდაგვარად სუნნეთზე დაყრდნობით აბდესის ალება გამოვა. თავზე მე-სჯის გაკეთებისას, თავის ყველა ნაწილზე ხელი უნდა გადაისვათ. ყურები და კახაც უნდა დავი-სველოთ ანუ მესჯი უნდა გააკეთოთ. ფეხის თითების დაბანისას (ანუ ფეხის თითების შუალედების გაწმენდისას) მარცხენა ხელის ნეკა თითით ფეხის თითების ქვეშა მხარეები უნდა გამოიბანოთ. ეს მუსთეჰაბი (მოსაწონი) საქმეა და მიტოვება არ შეიძლება, ესენი ალლაჰუ თეალას საყვარელი და მოწონებული საქმეებია.

ნამაზი მორწმუნეების მირაჯია, ანუ მირაჯის დამეს ფეილამბერზე (სალლაჰუ ალეიჰი ვესსელ-ლეჰ) ნაჩუქები სიძვირფასეები, ამ ქვეყანას მის მიმყოლებს მხოლოდ ნამაზიდან შეუძლიათ ისი-ამოვნონ. კაცები, ნამაზების ჯემაეთით ღოცვის-თვის უნდა ისწრაფოდნენ, უფრო მეტიც იმამის პირველი ადებულ თექბირი არ უნდა გამოტოვონ. [ქალების თუ გინდ ჯემაეთით ნამაზის ღოცვა იყოს, თუგინდ ყურანზე მოსმენა ანდა მეგ-ლუდის მოსასმენად, ჯამეებში კაცების გვერდით შერევა და ჯუმა ნამაზებზე წასვლა ცოდვაა].

ნამაზების დროულად ღოცვა (და დროულად ღოცვის ცოდნა) სავალდებულოა. (მარტოდ ღოცვისას ყველა ნამაზი დროის მოსვლისთანავე უნდა ილოცებოდეს,

იქინდი ნამაზი და იათსი (ღამის) ნამაზი იმამი აზამის მიხედვით უნდა ილოცებოდეს. ნამაზი რამდენადაც დაგვიანებით ილოცება იმდენად მადლი ცოტაა. მუსთაფას მქონე დროები, ჯემათით სალოცავად, ჯამეში წასასვლელად წოდებული დროებია. ნამაზის ღოცვამდე დრო თუ გაივლის, ადამიანის მოკვლისნაირი დიდი ცოდვა იქნება. ყაზის (გავლილის ღოცვით) გაკეთებით ეს ცოდვა ნაპატიები არ იქნება. მხოლოდ ვალის მოხდაში ჩაითვლება. ამ ცოდვის საპატიებლად თევბე-ი ნასუჰ გაკეთება ანდა ჰაჯი მებრურის გაკეთებაა საჭირო. (იბნი აბიდინ).

ნამაზის დროს ყურანი ქერიმი სუნნეთით მოწოდებული რაოდენობით უნდა იკითხებოდეს. ღუქულზე და სეჯდეზე გაუნძრევლად დგომა, რათქმაუნდა საჭიროა. იმიტომ რომ, ფარძი ანდა ვაჯიბია. რუქულდან ადგომისას ისე უნდა გასწო-რდეს რომ ძვლები ადგილებში უნდა ჩაჯდეს. ამის შემდეგ, ამ მდგომარეობაში განსაზღვრული დროით დგომა ფარძი ან სუნნეთი ან ვააჯიბია უთქვამთ. ორ სეჯდეს შორის ჯდომაც ამის მსგავსია. ამათზე რათქმაუნდა ყურადღების გათვალისწინებაა საჭირო. რუქულზე და სეჯდეზე თესბიძი სულ ცოტა სამ-სამ ჯერაა, უმეტესი კი შვიდი და თერთმეტია. იმამისთვის კი ჯემადეთის მიხედვითაა. ჯანმრთელი ადამიანისთვის, მარტო ღოცვისას თესბიძის სულ ცოტა რაოდენობით გაკეთება რაოდენ სასიროცხო საქციელია. სულ რომ არა ხუთჯერ მაინც უნდა თქვას. შეჯდეს გაკეთებისას ჯერ მუხლები, შემდეგ ხელები, მერე ცხვირი და შუბლი დაიდება. მუხლებიდან და ხელებიდან პირველად მარჯვენა მხარე დაიდება. ადგომის პროცესი დაჯდომის საპირისპიროდ განხორციელდება (ანუ შუბლით ცხვირით დაიწყება). ფეხზე დგომისას, სეჯდის ადგილზე, რუქულზე ყოფნისას ფეხებზე, სეჯდეზე ყოფნისას ცხვირის მოპირდაპირედ, ჯდომისას კი ხელების შუაში ანდა მუხლებზე ყურებაა

საჭირო. თვალის იქეთაქეთ ტრიალით არა და ზემოთ ჩამოთვლილ ადგილებზე ყურებით ნამაზის ღოცვა გულით ანუ ამქვეყნიურობაზე მოწვევით მხოლოდ აღლაპზე მინდობით ნამა-ზის ღოცვად ჩაითვლება. ანუ სულით გულით ნამაზის ღოცვა გამოგვივა. ჰაზრეთი ფეიღამბერს უბრძანებია რომ: ხელის თითების რუქულზე გაშლა და სეჯდეზე ერთმანეთზე შეტყუპება სუნნეთია. ამათაც დაკვირვება ესაჭიროება. ისლამის პატრონი ჰაზრეთი ფეიღამბერი ამ მოქმედებების სარგებლიანობაზე ფიქრით ასე გაუკეთებია. ჩვენთვის კი, ისლამის პატრონზე, მიყოლაზე სხვა დიდი სარგებელი არ არის. ეს ჩვენი ნათქვამი ფიქვის წიგნში მოცემული კანონების შესრულებისათვის წამახალისებელი მაგალითებია. აღლაპუ თვალამ ჩვენც და თქვენც ისლამის ნაჩვენები სწორი გზით ცხოვრება გვარგუნოს! ფეიღამბერების, წინამძღოლი, ბატონი, ყველაზე საუკეთესო, ყველაზე დიდი პატივისცემის-თვის “აღეიჰი ვე აღეიჰიმ ვე ალაა აალი ქულ-ლინ მინესსელავათი ეფდალუჰა ვე მინე თესლი-მათი ექმელუჰა” ეს ღუა მიღებულ იქნას! აამინ.

**იმამი რაბბანი “რაჰმეთულლაჰი ალეიჰი”
(მექთუბათ) წიგნის ისევ მეორე ნაწილის 69 -ე
წერილში ამბობს რომ:**

აღლაჰუ თეალას მადლობა! მის რჩეულ, მოწონებულ მორწმუნეებს საღამო, სიმშვიდე ჰქონოდეთ! თქვენც წერილი მოვიდა. მეგობრების, ნათესავების, სწორი გზით სვლის მიხედვით, ძაღიან გაუხარდა. აღლაჰუ თეაღამ, სისწორე და სწორ გზაზე მყოფნელი ამრავლოს! ეგობრებთან ერთად მოცემულ პასუხისმგებლობების განხორციელებას ვაგრძელებთ. ხუთ დროულ ნამაზს ორმოცდაათი სამოცი კაცით ვლოცულობთ, ამბობთ. ამის გამო, აღლაჰუ თეაღას დიდი მადლობა! გული აღლაჰუ თეაღასთან, სხეული, საქციელი და სამართალი, აღლაჰზე დამოკიდებულებით შესრულება როდენ დიდი საჩუქარია. დღესდღეობით ადამიანების უმრავლესობა ნამაზის ღოცვას გულგრილობით ეკიდებიან. ამის გამო თქვენი სიყვარულისთვის ამ წერტილის გამოაშკარავებისთვის აუცილებლობა ვიგრძენი. თადილ ერქანს მნიშვნელობას არ ანიჭებენ. კარგად მომისმინეთ! ფეილამბერი **“ყველაზე დიდი ქურდი საკუთარი ნამაზის მომპარავია”** ბრძანებდა. ეი აღლაჰის რესულო! ერთი ვინმე, საკუთარი ნამაზს როგორ მოიპარავს? უკითხავთ. **“ნამაზის რუქულს და სეჯდეს ვინც სრულყოფილად არ გააკეთებს”** ბრძანა. ერთხელ ბრძანა რომ: **“ნამაზის ღოცვისას რუქულზე და სეჯდებზე გარკვეული დროით წელში მოხრილი ვინც არ გაჩერდება აღლაჰუ თეაღა მის ნამაზს არ ჩათვლის”**. ჩვენი ფეილამბერი ერთ ვინმეს ნამაზის ღოცვისას, რუქული და სეჯდეს სრულყოფილად შეუსრულებლობას დაინახავს, **“შენ ნამაზების ასეთი ღოცვისათვის მუჰამმედის რწმენის გარდა სხვა რწმენით სიკვდილის არ გეშინია?”** უბრძანებია. ისევ ბრძანებდა რომ, **“თქვენიდან ერთერთი ნამაზის ღოცვისას, რუქულდან ადგომისას, სწორად გაუჩერებლად და ფეხზე დგომით, სხეულის ყველა ნაწილის ად-**

გილზე დაუბრუნებლად, ნამაზი სრულყოფილად არ ჩაითვლება”. ერთხელაც უთქვამს რომ, “ორ სეჯდეს შორის წელში გამართულად დაუჯდომლად, ნამაზი სრულყოფილი არ იქნება”. ჰაზრეთ ფეილაძემერს ერთერთი ნამაზის ლოცვი-სას დაუნახავს, რომ ნამაზის მოძრაობების, სუნ-ნეთების მუსთეჰაბების დაუკვირვებლად, რუქულიდან ადგომისას გაუჩერებლივ ისევ რუქულზე წასულა, ორ სეჯდეს შორის არ დამჯდარა და უთქვამს: “თუ ნამაზების ასეთნაირად ლოცვას გააგრძელებ და მოკვდები, წარღვნის დღეს შენ ჩემი უმმეთიდან (მიმყოლებიდან) არ ჩაგთვლ-იან”. ებუ ჰურეირე (რადიელლაჰუ ანჰ) ამბობდა რომ, (სამოცი წელი, ყველა ნამაზის მლოცავი, და არცეთი ნამაზი ჩათვლილი რომ არაქვს, ასეთი ვინმეები რუქულის და სეჯდების სრულყოფილად რომ არ ასრულებდნენ ისინი არიან). ზეიდ იბნ ვეჰბ ერთერთი ნამაზის ლოცვისას რუქუ და სეჯდეს სრულყოფილად შეუსრულე-ბლობა დაინახა. მასთან მიიხმო, რამდენი ხანია ასეთნაირად ნამაზს ლოცულობ, ჰკითხა. ორმოცი წელია პასუხის თქმისას, შენ ორმოცი წელ-ია ნამაზი არ გილოციაო. რომ მოკვდე რესუ-ლულ-ლაჰის სუნნეთის ანუ რწმენით მომკვდარ-ად არ ჩაითვლდებიო.

თაბერანი (რაჰმეთულლაჰ თელალა ალეიჰი) (ეგსაათ)-ში გვაცნობებს რომ, ვინმე მორწმუნე ნამაზს ლამაზად ილოცავს რუქულს და სეჯდ-ეებს ლამაზად თუ გააკეთებს, ნამაზს გაუხარდ-ება, და ნური აინთებაო. მელაიქები, იმ ნამაზს ცაში აიტაცებენ, ის ნამაზი, ნამაზის მლოცავს კარგ დუას გაუკეთებს და შენ, ჩემი, შეცდომებისგან დაცვის მსგავსად, ალლაჰუ თელაც, შენ დაგიცავსო. ნამაზი თუ სრულყოფილად არ ილოცება შავი იქნება. მელაიქებს ის ნამაზი შეეხიზღებათ, ცაში არ აიტაცებენ, იმ ნამაზის მლოცავს, ნალოცი ნამაზი შესაფერის დუას გაუკეთებს, შენ როგორც მე შეცდომით ნაკლოვანე-ბებით დამტოვე, ალლაჰუ თელამაც მასეთი ნა-კლოვანი დაგტოვოსო, ეტყვის. ამის მიხედვით

ნამაზების სრულყოფილად ღოცვისთვის უნდა ვისწრაფოდეთ. სხვების შეცდომით ღოცვის და-ნახვისას უნდა ვუთხრად და თუ საჭირო იქნება ვასწავლოდ. მუსლიმანების უმრავლესობა ამ სა-პატივცემულო მოქმედებებიდან შორს რჩებიან, ეს შესაძლებლობები კი ხელიდან გაურბით. ჰაზრეთი ფეიღამბერი ბრძანებს რომ **“მივიწყებული სუნნეთის გამომაშკარავებელი, ასი შეჰიდის მაღლს მიიღებს”**.

ჯემაეთით ნამაზის ღოცვისას რიგების სწორად და მჭიდროდ დაკავებასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს. ჰაზრეთი ფეიღამბერი ჯერ რიგებს დაალაგებდა გაასწორებდა და ნამაზს მერე და-იწყებდა. **“რიგების გასწორება ნამაზის ღოცვის ერთერთი ნაწილია”** ბრძანებდა. ყველა ჩვენგანი სწორი გზიდან არ დაგვაშორო!

მუსლიმანის: ამქვეყნის სიძვირფასეების და იმ-ქვეყნიურობის მოგება თუ უნდა, საკუთარ თავში ეს სამი ჩვევა უნდა წაშალოს:

ქმნილებებიდან (კერპები და სხვა) არანაირი რამის დალოდება. მუსლიმანებზე ცილის წამება. სხვისი ახის (საკუთრების) აღება.

ნამაზის საიდუმლო

იმამი რაბბანი (**მექთუბათ**) წიგნის პირველი ნაწილის, სამანსემოთხე წერილში ბრძანებს რომ:

აღლაჰუ თელაღას დალოცვის და ფეიღამბერის სელავათის თქმის შემდეგ, უსასრულო სიმშვიდის მოპოვებისთვის ღუას ვაკეთებ. აღლაჰუ თელაღა სხვადასხვა აიათი ქერიმში, სამადლო საქმეების გამკეთებელ მუშინებს სამოთხეში შე-სვლას გვამცნობებს. ეს სამადლო საქმეები რო-მღებია, ყველა კარგი საქმე თუ მათგან რამო-დენიმე? თუ, კარგი საქმე-

ბიდან ყველას მოი-ცავს მაშინ მას ვერავინ გააკეთებს. მათგან რა-მოდენიმე თუ არის, ნეტავ რომლებია? ჩვენ-და სასიხარულოდ ალლაჰუ თელალამ საჩუქრის გა-კეთებით ასე გვამცნობა რომ, სწორი საქმეები, ისლამის ხუთი პირობაა. ისლამის ამ ხუთი პირობის, გულდას-მით უშეცდომოდ შესრულებისას, ჯოჯოხეთიდან გადარჩენის ძლიერი მტკიცებუ-ლებაა. იმიტომ რომ ეს-ენი, თავისთავად სწორ საქმეებად ითვლება, ადამიანს ცოდვებისგან და ცუდი საქციელებისგან იცავს. ყურანი ქერიმში ანქებუთ სურეში ორმოცდამეხუთე აიათის გან-მარტებით (უშეცდომოდ ნალოცი ერთი ნმაზი, ადამიანს ბინძურ, ცუდ საქმეების ჩადენიდან იცავს) ბრძანებს. რომელი პი-როვნებას, ისლამის ხუთი პირობის შეს-რულება თუ ერგუნება, სიძვი-რფასეების მაღლი მიღე-ბუ-ლად ექნება. იმიტომ რომ თვითონ, ნისა სურას ასორ-მოცდამეექვსე აიათში განმარტებით (თუ ირწმუნებთ და უმად-ლიერებთ, ტანჯვას არ მოგგვრით) ბრძანებს. ამის გამო, ისლამის ხუთი პირობის, შესრულებისთვის სულითა და გულით ბრძოლაა საჭირო.

ამ ხუთი პირობიდან ყველაზე საუკეთესო, ნამ-აზია რადგან რწმენის საყრდენი ბოძია. ნამაზის პატივებიდან ერთერთი პატივი ნამაზის გაუველ-ელად ღოცვაა. ნამაზი უშეცდომოდ თუ იღ-ოცება, ისლამის მთავარი და დიდი საძირკველი ჩაყრილი იქნება. ჯოჯოხეთიდან გადასარჩენი ძლიერი ძაფი ხელში დაჭერილი იქნება. ალლაჰუ თელალამ ყველას სწორი ნამაზის ღოცვა გვარ-გუნოს!

ნამაზზე დადგომისას, (ალლაჰუ ექბერ) თქმა, (ალ-ლაჰუ თელალას, არცერთი არსების, მისდამი მსახურე-ბის საჭიროებას არ წარ-მოადგენს, არც-ერთი მხრიდან მას საჭიროება არ აქვს, ადამიან-ების ნამაზებიდან მას სარგებელი არ აქვს) გვაცნობებს. ნამაზის შიგ-ნით თექბირები კი, (ალლაჰუ თელალას წინაშე შესაფერისი მსახურების შესრულებისა, ღირსების და ძლიერების არ ქონლობას) გამოხ-ატავს. რუქულში ნათქვამი თექბირე-

ბიჯ ამ მნიშვნელობის ქონის გამო, რუქუდის შემდეგ თექბირის თქმა ნაბრძანები არ იქნა. თუმცა, სეჯდეს დროს თესბიძის შემდეგ გაკეთება ნა-ბრძანები იქნა. იმ-იტომ, რომ ამის გაკეთებისას, გულით სულით ზუსტად შესრულ-ებულ მსახ-ურებად ჩაითვლება. ამ ფიქრების გა-საქარწყლებლად, სეჯდებზე, მოხრა ადგომისას, თექბირის თქმა სუნნეთის მსგავსად, სეჯდის თესბიძში (დალა) თქმა ნაბრძანებ იქნა. ნამაზი მორწმუნეების ამად-ლებისთვის, ნამაზის ბოლოს ფეილამბერის მირაჯის ღამეს დაჯილდოვებული სიტყვების, ანუ ეთთჰიათუს კითხვა ნაბრძანები იქნა, იმის მიხედვით ნამაზის მლო-ცავი ვინმე, ნამაზი თავისთვის მირაჯად უნდა აქციოს, ალლაჰუ თეალას სიახლოვე ნამაზში უნდა ეძიოს.

ჰაზრეთი ფეილამბერი (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლ-ემ) ბრძანებდა რომ, (ადამიანის, ალ-ლაჰუ თეალასთან ყველაზე ახლოს ყოფნის დრო, ნა-მაზის ლოცვის დროა). ნამაზის მლოცავი ვინმე, ალლაჰუ თეალასთან ლაპარაკ-ით, მასზე ვედრებით და მისი სიდი-ადით, ძლიერებით და რომ მის გარდა სხვა ყველაფერი, არაფერია აშკარ-ად ხედავს. ამის გამო ნამაზის დროს შიში, თავ-ზარდაცემულობა, ნამაზის ბოლოს ორჯერ სა-ლამის მიცემა ნაბრძანები იქნა.

ჰაზრეთი ფეილამბერს ერთერთ ჰადისი შერიფ-ში (ფარმ ნამაზის მერე 33 ჯერ თესბიძი, 33-ჯერ თაჰმიდი, 33-ჯერ თექბირი და ერთხელაც თეჰლილი) უბრძანებია. ამის მიზ-ეზი, ნამაზში დაშ-ვეებული შეცდომები თესბი-ძით დაიფარება. ღირ-სეული იბადეთის ვერ გაკეთებას აცნობებს. (თაჰმიდ)-ით ნამაზის ლოცვით პატივცემული (თექბირის) გაკეთებით, მის გარდა იბადეთის გა-კეთე-ბის ღირსი არა-ვინაა

ნამაზის პირობების და მასზე გამოხატული პატივის-ცემით ლოცვის და შეცდომების ამ სახ-ით დაფარვით, ნამაზის მიღებისთვისაც მადლყ-ერების გამოხატვით, ქე-ლიმეი თეჰვიდის წარ-მოთქმით, ეს ნამაზი მიღებულად ჩაითვლება. ეს ვინმე, ნამაზის მლოცველებიდან და

გადარჩენილებიდან იქნება. ეი ალლაჰ! ფეიდამბერების ყველაზე დიდი პატივისცემისთვის “აღვიძი ვე ალა ააღ-იჰიმუსსალევაათუ ვეთესლიიმაათ” ჩვენ ნამაზის მლოცველთაგან და გადარჩენილ ადამიანებიდან გვაძე-ოფნე! აამინ.

იმამი მუჰამმედ მასუუმი (მექთუბათ)ის, მეორე ნაწილის, მეთერთმეტე წერილში ბრძანებს რომ:

ალლაჰუ თეალას, ადამიანები მარტოდ არ დაუტოვე-ბია. ყველანაირი სურვილის გაკეთებისთვის ნება არ მი-უცია. სულიერი მოთხოვნილებებზე დამორჩილებით, ცხ-ოველური სიამოვნებებ-ით, გზა გადასულობით, ცოდვე-ბის ჩადენით, ცხოვრების გაგრძელება და საკუთარი თავების დაღუპვა არ ურჩევია. თავისუფალი და უპრობ-ლემო ცხოვრებაში გამოსაყენებელი გზები აჩვენა და ამქვეყნიური და იმქვეყნიური გზების სიძვირფა-სეების გაკეთება უბრძანა. საზიანო რამეების გა-კეთება აკრძა-ლა. ამ უფლებებისა და აკრძალ-ვებს (აჰქამ-ი ისლამიე) ეწოდა. ამქვეყნად მშვი-დობიანი ცხოვრების და იმქვეყნი-ურობის მოგუ-ბისთვის ისლამზე მიყოლა სავალდებუ-ლოა. ისე-თი სულიერი თვისებები რომლებიც ისლამს ეწინააღმდეგება მისი დათ-მობაა საჭირო. ისლამზე, ბა-ტონ პატრონზე, გამჩენის მოთხოვნებზე, შეუფერებელი საქციე-ლი, ტანჯვის საბაბი გახდება. ისლამზე მიმყო-ლი ადამიანი, მუსლი-მანიც, ქააფირიც, ამქვეყ-ანას ყვე-ლანაირად რომ თავისუფლად იყოს, პატრონი მას დახ-მარებას გაუწევს. ეს ქვეყანა სამეურნეო ადგილია. ამქვე-ყნიური ცხოვრება, გავლითი სიამოვნება, სულ-იერი მოთხ-ოვნილებების საშინელი და საზღვ-რებს გადასული ქცევების შემსრულებელიც, სა-მუდამო სიძვირფასეების-გან, უსასრულო სიამოვ-ნებებისგან ხელცარიელი დარჩება.

ეს მდგომარეობა, ჭკუამყოფელის მისაღები რამ არ არის, უსასრულო სიტკბოების დაკარ-გვის მიზეზის მქონე, დროებითი სიტკბოების ზა-რალის მიღების სახ-

ით მოქცევას არ აირჩევს. (აღლაჰუ თეაღა, ამქვეყნიური სიამოვნებებიდან, დროებითი სიამოვნებებიდან, სულიერებაზე საა-მო რამეებიდან არ აუკრძალია, ესენი ისლამის შესაფერისად, ზარალის მიუყენებლად გამოყენებისთვის ნება დართო). ისლამზე ზუსტად მიყოლისთვის, უპირველესად (გპლი სუნნეთ) სწავლულების, ესპაბი ქირამდან ცოდნის მიღებით და ყურანი ქერიმიდან და ჰადისი შერიფებიდან გასაგებად ცნობადი (აქაიდ)-ზე შესაფერისად რწმენის მიღება, მერე არამი, აკრძალული რამეების გაცნობით ამათგან შორს დგომა და ნა-ბრძანები და საკეთებელი ფარძების შესწავლა განხორციელება საჭირო. ამ მოქმედებებს (იბ-ადეთი) გაკეთება ეწოდება. არამებზე მოფრთხილებას (თაქვა) ეწოდება.

ნიეთის გაკეთებით ისლამის კანონებზე მიყოლას (იბადეთის გაკეთება) ეწოდება. აღლაჰის ბრძანებებსა და აკრძალვებს კი (აჰქამი ისლამ-იე) ეწოდება. ნაბრძანებებს (ფარდი), აკრძალულებს (არამი) ეწოდება. მსახურებებიდან ყველა-ზე ძვირფასი და ისლამის ხუთი პირობიდან ერთ-ერთი (ნამაზის) ლოცვაა. (ნამაზის ლოცვა, სა-ხით ყიბლისკენ ფეხზე დგომა და ფაათიხას კითხვა, ყიბლის წინაშე მოხრა და ყიბლის წინაშე თავის ძირში დაღება. ესენი ყიბლის პირდაპირ თუ არ შესრულდა ნამაზის ლოცვად არ ჩაითვლება.) ნამაზის მლოცავი მუსლიმანია, ნამაზის არ მლოცავი ან მუსლიმანია ან ქააფირია. ყოველ დღე ხუთი დროული ნამაზი, ამქვეყნიურ საქმეების დაუფიქრებლად და ჯემაღეთით და გუ-ლდასმით, აბდესის ყურადღებით აღებით მუსთეჰაბი დროების დროს უნდა ილოცებოდეს. ნამაზის ლოცვისას, აღლაჰისა და მორწმუნის შორის ფარდები აიხდება. ხუთი ნამაზის მლოცავი, ყოველდღე ხუთჯერ გამბანვა განმწმენდ ვინმეს მსგავსად, ცოდვებისგან განიწმინდება. ყოველდღე ხუთი ნამაზის სწორად მლოცველს ასი შეჰიდის მაღლი მიეცემა.

სავაჭრო საქონლის, მინდორზე მოკველი ცხო-

ველებს, (და ბაღნიდან, ხეებიდან, მიღებულ ქონებისგან და ქაღალდის ფულის და ასადებების) ზეჟათი ნაბრძანებ ადგილებში სიხარულით უნდა გაიცეს. ზეჟათის გამცემის ქონება არ შემცირდება. ქონება რომელზეც ზეჟათს არ გაფცემთ ჯოჯოხეთში ცეცხლად იქცევა. ალლაჰუ თეალა, ძალიან შემცოდებლობით, მოთხოვნილებებზე ზედმეტი ქონების, ნისაბს თუ მიაღწია, ერთი წლის გასვლის მერე ზეჟათის მიცემა ბრძანა. სიცოცხლის და ქონების მომცემი ის არის. ქონებიდან ყველაფერი და სიცოცხლის მიცემა რომ ებრძანა, მასზე შეკვარებულები და-უფიქრებლად მისცემდნენ.

რამაზნის თვეში, ალლაჰუ თეალას ბრძანების გამო, სიხარულით მარხვა უნდა შევიწახოთ. ეს შიმშილი და წყურვილი ბედნიერებად უნდა ვიცოდეთ.

ისლამის საძირკველი ხუთია: პირველი, **(ეშჰედუ ენ ლა-ილაჰე ილელლაჰ ვე ეშჰედუ ენნე მუხამმედენ აბდუჰუ ვე რესულუჰუ)** თქმა და მისი მნიშვნელობის ცოდნა და დაჯერებაა. ამას **(ქელამეი შეჰადეთ)** ეწოდება. დანარჩენი ოთხიც, ნამაზი, ზეჟათი, მარხვა და ჰაჯობაა. ამათგან ერთერთის შეუსრულებლობა, ისლამში ნაკლოვანებას გამოხატავს.

ნამაზის შემდეგ ღუა

ელჰემდულილლაჰი რაბილ დაღემინ. ესელა-თუ ვესელამუ დალაარესულილინაა მუჰამმედინ ვე აალიჰი ვე საჰბიჰი ეჯმეილიინ. ეი რაბბი! მი-იღე ჩემი ნალოცი ნამაზი! მომეცი სიშვიდე იმ-ქვეყნად და ბოლო ამოსუნთქვისას შეჰადეთის თქმა მარგუნე. ჩემს ახლობელ გარდაცვლილებს ცოდვები აპატიე. ალლაჰუმმადფირ ვერჰამ ვე ენ-თე ჰაირურაჰიმინ. თევეფენი მუსლიმენ ვე ელჰიქნი ბისსალიჰინ. ალლაჰუმადფირლი ვე ლი-ვალიდეიე ვე ლიუსთაზიე ვე ლიღმუშინინე ველ მუშინათ იევემე იეეჰუმულ ჰისაბ. ეი რაბბი! მე ეშმაკის ცღუნებისგან და

მტრის ცდუნების-გან და სულის ცდუნებისგან დაცული მამყოფე. ჯა-ხში სიკეთე, ჰალალი ხვაი-ბარაქა მანუქე. სწო-რი ისლამით ცხოვრება მარგუნე. თვალთ-მაქცი მუს-ლიმანები დაწყველილი და განადგურებული ამყოფე. ქაფირების წინააღმდეგ მებრძოლი მუს-ლიმანები დაი-ფარე და დახმარება გაუწიე. ალლაჰუმე ინნექე ლაფუვეუნ ქერიმუნ თუჰიბზულ-ა-ფვე ფაღფუანიი. ეი რაბბი! ავად-მყოფებს გამ-ოჯანმრთელება, დარდიანებს უდარდელო-ბა არგუნე. ალლაჰუმე ინნი ესელუქქესნიჰჰათე ველაფი-ეთე ველ ემანეთე ვე ჰუსნელჰულქი ვერრიდაე ბილყადერი ბირაჰმათიქე ია ერჰემელრაჰიმიინ. დედაჩემს, მამაჩემს, შვილებს და ნათესაგებს და ახლობლებს და ყველა რწმენით ძმებს საუ-კეთესო წლები, ღამაზი ძნეო-ბა, საღი აზროვნება, ჯამრთელობა, სრული ჭეშმარიტე-ბა, უწყა-ლობე. აამინ. ალლაჰუმე საღლი დაღა... ალ-ლაჰუ მებარიქ დაღა... ალლაჰუმე რაბბენა აათი-ნა... ველ-ჰემდეულიღლაჰი რაბბიღ დაღემინ. ეს-ტელფირულლაჰ, ესტელფირულლაჰ, ესტელ-ფირულლაჰელღაზიიმ ელქერი-იმ ელღეზიი ღააიღააჰე იღლაა ჰუვე ელჰაიელყაიუშე ვე ეთუუბუ იღეიჰ.

განმარტება: (ღუა, ვედრება რომ მიღებულ იქნას ამის პირობები):

- 1 – მუსლიმანი უნდა იყოს.
- 2 – გჰლი სუნნეთის მიმდევარი უნდა იყოს. ამ-ის გამო-ოთხი მეზჰებიდან ერთერთი უნდა აირ-ჩ-იოს.
- 3 – ფარძების შესრულება. გავლილი ნამა-ზები, ღამის ნამაზების და სუნნეთი ნამაზების ადგილზეც უპირვე-ლესად გავლილები უნდა მო-იხადოს. ფარძი ნამაზი გავლილი ვინმეს, სუნნე-თი და ნაფიღე ნამაზები და გაკეთებული ღუა მიღებული არ გაუხდება. ანუ სწორიც რომ იყოს მადლი არ მიეცემა. შეითანი, მუსლიმანების მოსატყუებლად, ფარძების უმნიშვნელოდ მოაჩვენე-ბს,

სუნნეტებს და ნაფილე ნამაზებს შეახალი-სებს. ნამაზე-
ბი დროულად და ზუსტად დროზე უნდა ილოცებოდეს.

4 – არამებიდან შორს უნდა იდგეს. ალალის
მჭამელი ვინმეს დუა დაკმაყოფილებული და მი-რებუ-
ლი იქნება.

5 – ევლიებიდან ერთერთის საბაბით ხსენებით დუის
გაკეთებაა საჭირო. ინდოეთის სწავლულე-ბიდან
მუჰამმედ ბნი აჰმედ ზაჰიდ, (თერგიბ უს სალათ) წიგნის
ორმოცდამეთოტხ-მეტე გვერდზე, ამბობს რომ, (ჰადისი
შერიფშიდუის მიღებისათ-ვის ორი რამაა საჭირო:
პირველი, დუა გულიდან უნდა გაკეთდეს. მეორე, ნაჭა-
მი და ჩაცმული ალალობიდან უნდა იყოს. მორწმუნის
ოთახში, არამიდან ერთი ძაფიც თუა, ამ ოთახში გა-კეთე-
ბული დუა, არავითარ შემთხვევაში მირე-ბული არ იქნე-
ბა) ბრძანებდა). იჰლას, მხოლოდ ალლაჰუ თელაღასზე
ფიქრი, მხოლოდ ალლაჰუ თელაღადან ლოდინიაა. ამის
გამო ეკლი სუნ-ნეთის სწავლულეების გადმოცემის და-
ჯერება და ისლამზე მიყოლა საჭირო, ხუთი დროული
ნამა-ზის ლოცვაა საჭირო.

თეჯლიდი იმანის დუა

იარობი დასაწყისიდან დღემდე, ისლამის მტ-რებზე
და შეცდომებზე მიყოლით, გაკეთებული არასწორი
საქმეები, ცუდ კანონებსა და შეც-დომებს, უსწორო
რამეების თქმას, მოსმენილს, დანახულსა და გაკეთე-
ბულს, ვინანიებ და ვნა-ნობ, სიტყვას ვიდღევი რომ კიდევ
ერთხელ ასეთ უსწორო და ცუდ საქმეებს აღარ ჩავი-
დენ. ფეიღამბრებიდან პირველი ადემი ალეისელამი და
ბოლო ჩვენი ფეიღამბერი მუჰამმედ ალეისელამია. ამ ორი
ფეიღამბერს შორის მო-სული და წა-სულ ყველა
ფეიღამბრის ვირწმუნე და დავიჯერე. ყველა მართალია,
სწორია. ყველა ჩვენზე ნაცნობები სწორია. ამენტუბილ-
ლაჰ ვე ბიმა ჯააე მინ ღინდ ილლაჰ დალა მურადი რე-

სულილდაჰ, ამენტუბილდაჰი ვე მელაიქეთიჰი ვე ქუთუბიჰი ვე რუსულიჰი ვე ლიევილ აახირი ვე ბილყადერი ჰაირიჰი ვე შერრიჰი მინელდაჰი თელაღა ველ-ბაღსუბედელმევეთი ჰაყყუნ ეშქედუ ენ ლაა ილაა-ჰე ილღაღღაჰ ვე ეშქედუ ენნე მუჰამედენ ლაბღუჰუ ვე რესულუჰუ.

ნამაზის სარგებელი (ნამაზი და ჩვენი ჯანმრთელობა)

მუსლიმანი, ნამაზს აღღაჰუ თელას ბრძანე-ბის გამო ილოცავს. აღღაჰის ბრძანებებში სხვადასხვა სარგებლობაც არის, აკრძალულებში კი სხვადასხვა ზარალი აუცილებლად არის. ამ სა-რგებლობებიდან და ზარალებიდან, დღესდღე-ისობით ზოგიერთი დაღვენიღ-ია. ისღამის ჯან-მრეღობაჰე მინიჭებუღი მნიშვნეღობა, სხვა არ-ცერთ რელიღიას ასეთი მნიშვნეღობა არ მი-უნიჭებია. ჩვენს რელიღის, მსახურებებიდან ყვეღა-ზე მნიშვნეღოღანი ნამაზია და სიცოცხღის ბო-ღომღე ლოცვა აქვს ნაბრძანები. ნამაზის მღო-ცავი, სიჯანმ-რთეღისთეღის განკუთვნიღ სარგებღეს რათქმაუნღა მოიღოვეღს. ნამაზის ჯანმრ-თეღობის მხრივ სარგე-ბღობები ესენია:

1 – ნამაზში გაკეთებუღი მოძრაობები ნელა შეს-რულეღბისას, გულს მოღღიღობას უხსნის. სხვადასხვა დროს შესრულეღბის გამო აღამიანი მთეღი დღის გან-მავეღობაში მშვიღია.

2 – დღეში ოთხმოცჯერ ძირში დაღებით, აღამიანის თავში სისხღის მიმოქცევა ჩქარღება და თავში ზეღმეტი სისხღის მიწოღების გამო ტვი-ნი უკეთესად მუშაობს.

3 – ნამაზის მღოცავეღბის თვალეღი, ამ მოძ-რაობეღბის გამო უფრო უკეთესად სისხღს დე-ბულღობს და თვალის წნეღას არეღულირებს. სხვადასხვა დავავადებეღბისაგან იცავს.

4 – ნამაზის ღოცვისას შესრულებული მოძრაობები, კუჭში არსებული საკვების უკეთესად არევას, გადამუშავებას უწყობს ხელს, ანუ საკვების გადამუშავებასა და მონელების სისტემის მუშაობას უწყობს ხელს. ასევე თირკმლებისა და საშარდე მილის შენჯღრევით კენჭების განჩენას ხელს უშლის.

5 – ხუთი დროის ნამაზის ღოცვისას შესრულებული მოძრაობები, დღიურ მუშაობის დროს, უმუშევარი ადგილების მოძრაობაში მოყვანით, ზურგის, სახსრების და სხვადასხვა ავად-მყოფობიდან იცავს.

6 – სხეულის ჯანმრთელობისთვის სისუფთავე აუცილებელია. აბდესი და დიდი განბანვა, თან ქონებრივი თან სულიერი სისუფთავეა. ესეიგი ნამაზი, პირდაპირ სისუფთავის წინაპირობაა. სხეულის და სულიერების სისუფთავის გარეშე ნამაზი არ იღოცება. აბდესი და ღუსლი სხეულს ასუფთავებს. იბადეთის შესრულებისათვის ადამიანი, სულიერად წმინდა და გასუფთავებული იქნება.

7 – ვარჯიშებით მკურნალი, განკურნებისას გაკეთებული სხვადასხვა მოძრაობები ძალიან ჰგავს ნამაზის დროს შესრულებულ მოძრაობებს, ეს სისხლძარღვებში სისხლის მოძრაობას და განახლებას უწყობს ხელს.

8 – ძილის მომწესრიგებელი ყველაზე მნიშვნელოვანი საშუალება ნამაზია, ასევე სხეულში დაგროვილი სხვადასხვა ელექტრონიტები სეჯ-დის გაკეთებისას დამიწვებას აკეთებს. ამგვარად სხეული ისევ ნორმალურ მუშაობას უბრუნდება. ნამაზის ამ სარგებლობების მიღებისთვის, ნამაზის დროულად ღოცვის ერთად, სისუფთავეზე, ზედმეტ საჭმელზე და ნაჭამ საკვების სისუფთავესა და მის ალაღობაზეც ყურადღების გამახვილება საჭირო.

მეშვიდე ნაწილი
ნამაზის ისქათი. ისქათი და დევრი

(ნურ ულ-იზაჰ) – ში, (თაჰთაგ) – ში, (ჰალბ) – ში, და (დარრ-ულ-მუჰთარ) – ში ნამაზების ყაზის ბოლოს (მულ-თეჰა) – ში და (დარრ-ულ-მუნთეჰა) – სი, (ვიქაედე) – ში, (დურ-რერ) – ში (ჯეჰვერ) – ში და სხვა ძვირფას წიგნებში, მარხვის ბოლოს, ანდერძის დამტოვებელ მკვდრისთვის ისქათის და დევრის დაკეთება საიჭიროა წერია. მაგალითად, (თაჰთაგ) – ში ამბობს რომ, (შეუნახავი მარხვის ფიდიეის (გამოსასყიდის) მიცემით, ისქადის გაკეთების კატეგორიულობაც არის. ნამაზი მარხვისგან უფრო მნიშვნელოვანია ამისათვის, სხვადასხვა მიზეზების გამო გავლილი ნამაზის მე-რე ყაზის გაკეთებისდა მიუხედავად, სასიკვდილო ავადმყოფობის მქონე ვინმესთვის, გავლილი ნამაზების ულოცველობის გამო, მარხვისთვის გაკეთებულის მსგავსად, ისქათი უნდა გაკეთდეს მთლიანი სწავლულების მხრიდან საერთო გადაწყვეტილების შედეგია. ნამაზის ისქათი არ შეიძლება, ამის მთქმელი უცოდინარია. იმიტომ რომ მეზჰებების წინააღმდეგ გამოდის. ჰადისი შერიფში (ვინც არუნდა იყოს სხვის ადგილზე მარხვას ვერ შეინახავს და ნამაზს ვერ ილოცავს, მაგრამ, იმის მარხვისა და ნამაზისთვის, გაჭირვებულს დაანაყრებს). ეჰლი სუნნეთის სწავლულების და მეზჰების იმა-მების სისწორესა და მათი სიდიადეებზე, საკუთარ თავთან შედარებით, მეოცნებე მოსაუბრეები არიან, ამ სახით შემფა-სებელნი (ისლამში ისქათი და დევრი არ არის. ისქათი ქრისტიანების ცოდვების მონანიებას გაუქმებას წააგავს) მსგავსი შეფასებების გაკეთებით საკუთარ თავებს საფრთხეში იგდებენ. იმიტომ რომ ჩვენი ფეილამბერი (ჩემი უმმეთი (ხალხი) მცდარობაზე არ გაერთიანდებიან). ბრძანებდა. ეს ჰადისი შერიფი, სწავლულების აზრების გაერთიანებით გადმოცემა, რათქმაუნდა მის სისწორეს ასახავს. მათზე არ დამჯერები, ამ ჰადისი შერიფის არ

დამ-ჯერი იქნება. იბნი აბიდინ, ვითორ ნამაზის ასსნა გან-
მარტებისას, (რწმენაში იჯმათი გა-დოცემულ საკითხე-
ბზე არ დამჯერებელი ქაფ-ირი დახდება). ბრძანებდა.
(იჯმა) (ალიმების) სწავლელების ერთსიტყვაობას ნიშ-
ნავს. ისქათი ცოდვის მოხსნას როგორ დაემსგავსება?
მღვდელების, ცოდ-ვების მიტევებით ადამიანებს ძარც-
ვავენ. ისლა-მში კი წინამძღოლები ისქათს არ გააკეთებს.
ისქათი მხოლოდ და მხოლოდ, მიცვალებულის შთამო-
მავლობას შეუძლია გააკეთოს და ფული რელიგიის წარ-
მომადგენ-ლებს (იმამს მოეზინს მუფთს) კი არა,
გაჭირვებულებს მიეცემათ.

თითქმის ყველა მხარეს, ისქათის და დევრის საქმეე-
ბი ისლამის შესაფერისად არ სრულდება. ისლამში ისქა-
დი არ არის მოქმედებმა, ამის არ თქმა და დღესდღეისო-
ბით შესრულებული ის-ქათი და დევრი, ისლამის
შესაფერისად არ სრულდება, თქმა უფრო უკეთესი იქნე-
ბოდა. ჩვენც მხარს დაუჭერდით. სე-თი სახის თქმით
თან საშინელი შეცდომის შიშისგან განთავისუფლ-დე-
ბოდენ და თან ისლამის მსახურებად ჩათვ-ლებოდათ.
ისქათი და დევრი სწორად როგორ უნდა შესრულდეს
ქვემოთ გაგაცნობთ. იბნი აბი-დინ, ყაზა (გავლილი) ნა-
მაზების ბოლოს ამბობდა რომ:

ფაითე ნამაზების მქონე (ანუ ისლამში მირე-ბული
მიზეზების გამო გავლილი ნამაზების მქონე ვინმე), შესა-
ძლებლობის დროს ნამაზი თუ არ ულოცია, გარდაც-
ვალებამდე, ქეფარეთის ისქათის გასაკეთებლად ან-
დერძის დატოვება ვა-ჯიბია. გავლილების სალოცავად
შესაძლებლ-ობა თუ არ ჰქონდა, მაშინ ანდერძის დატოვ-
ება საჭირო არ არის. რამაზანის თვეში მარხვის ვერ შემ-
ნახველი სტუმარი და ავადმყოფი, თუ ვალის მოსახდე-
ლად დრო ვერ იპოვა და გარდაიცვალა, ანდერძის და-
ტოვება საჭირო არ გახდება. ვად-მყოფის ქეფარეთის
ისქათი, გარ-დაცვალების შემდეგ დარჩენილი შვილი,
შვილიშვილებისგან გაკეთდება. გარდაცვალებამდე
გაკეთება არ შე-იძლება. ადამიანი თავის სიცოცხლეში

საკუთარ თავზე ისქათს ვერ გააკეთებს, დაშვებული არ არის. **(ჯილაა-ულ ქულუბ)** – ში ამბობს რომ: (აღლაჰუ თეალას და ადამიანების ახის მქონე ვინმეს, ორი მოწმის წინ ანდერძის თქმა ანდა დაწერილი ანდერძის ამათზე წაკითხვა ვაჯიბია, ახის არმქონესთვის ანდერძის (ვასიეთის) გააკეთება მუსთაჰაბია).

ქეფარეთი ისქათისთვის ანდერძის დამტოვებელის პატრონი, ანუ მისი მემკვიდრე, მემკვიდრეობიდან ერთი მესამედიდან, გავლილი ერთი რომელიმე ნამაზისთვის პლიუს ვითრი ნამაზი და ყაზის გაკეთება საჭირო მარხვისთვის, ერთი ფითრის რაოდენობით ანუ (520 ღირჭემი ანდა 1750გრ პურისკაკალი გაჭირვებულებს ან გაჭირვებულის წარმომადგენლებზე) ფიდიე მიიცემა. ეფარეთ ისქათისთვის ვასიეთი თუ არ დაუტოვებია, მემკვიდრეს ისქადის გაკეთებ ჰანეფი მეზჰების მიხედვით არ დაეკისრება. შაფი მეზჰებში, კი ანდერძი რომც არ დატოვოს ისქათის გაკეთება საჭიროა. ადამიანის ახის, მემკვიდრის მხრიდან გადახდა ჰანეფი მეზჰების მიხედვითაც საჭიროა. ასევე ასადები ვალებს, მემკვიდრეობის მიღებისას, სასამართლოს გარეშე მიიღებენ. მარხვის ფიდიე, ფულით გადაიხდის, თუ ანდერძით აქვს დატოვებული, ამის გაკეთება ვაჯიბია. ანდერძი თუ არ გაუკეთებია, ნამაზის ფიდიე ვაჯიბი აღარ იქნება. მაგრამ გადახდა დასაშვებია. რომც მიღებული არ იქნას, სულ რომ არა სადაყის მადლს აიღებს, ცოდვების შემსუბუქებას დაეხმარება. იმამი მუჰამმედი ასე ბრძანებდა **(მეჯმა-ულ-ენჰურ)**ში ამბობს, რომ (საკუთარ ბუნებასა და ეშმაკზე მიყოლით ნა-მაზები არ ულოცია, სიცოცხლის ბოლო წლებში მოუნანიებია და ნამაზისა და ყაზა ნამაზის ღოცვის დამწყები, ვინმეს, გავლილების ულოც-ველობის გამო ისქათის გასაკეთებლად ანდერძის გაკეთება დაშვებული არ არის, მაგრამ დაშვებული არის **(მუსთასფა)**ში წერია).

ანდერძის დამტოვებელი მიცვალებულის ქონების ერთი მესამედს ისქათის გასაკეთებლად ვასიეთს თუ

აკეთებს, შვილმა ამ ქონებიდან ფიდიე უნდა მისცეს. ქიფაიეთს თუ არ აკეთებს, ერთ მესამედზე მეტის მიცემა დასაშვებია ეს (ფრთ-ჰულ-ქადირ)ში წერია. ამის მსგავსი, ფარ-ქებიდან ჰაჯზე წასვლა თუ ანდერძი დატოვა, მემკვიდრემ ანდა სხვა ვინმემ, ჰაჯზე წასასვლელი ფული საჩუქრად რომ მისცეს, სწორი არ იქნება. სიკვდილამდე ანდერძი თუ არ გაუკეთებია, მემკვიდრემ საკუთარი ფულით ისქათი რომ გააკეთოს და ჰაჯსაც წავიდეს, გარდაცვლილის ვალი მოხდილად ჩათვლება. მემკვიდრის გარდა სხვისი ფულით ამ მოქმედებების შესრულება შეუძლებელია, მთქმელებთან ერთად, (დურ-რულმუჰთარ-), (მერააკილ-ფელააჰ), (ჯილაა-ულ-ქულუ-უბ) წიგნების ავტორებმა შეუძლიათ, თქვეს.

ქეფაარეთ ისქათი, ხორბლის ადგილას ფქვილი ანდა ერთი საარფა ხუმრა, ყურძენის დაან-გარიშებით, ამათიდანაც მიიღება. (იმიტომ, რომ ესენი ხორბალზე უფრო საჭირა და გაჭირვებულისთვის უფრო სასარგებლოა.) ყველაფრის ადგილზე ძვირფასეულობა ოქრო და ვერცხლიც მიიღება. (ქაღალდის ფულით ისქათი არ გაიკეთება). თილავეთ სეჯდესთვის ფიდიეს მიცემა საჭირო არ არის.

ისქადი და დევრი როგორ კეთდება?

ფიდიეს ფული, მემკვიდრეობის ერთ მესამედს თუ გასცდება მემკვიდრეობის თანხმობის გარეშე, შვილი ერთ მესამედზე მეტს ვერ გაიღებს. (ქინიე) წიგნში ამბობს რომ, პიროვნებამ მთლიანი ცხოვრების ნამაზებისთვის ქონებიდან ერთი მესამედის მიცემა თუ ანდერძი დატოვა, და ვა-ლიც აქვს, მევალებმა გასაკეთებლად თანხმობაც, რომ განაცხადონ, ანდერძის გაკეთება დაშვებული არ იქნება. იმიტომ, რომ ისლამი ჯერ ვალების გადახდას ბრძანებს. ვალის გადახდა, ამდების თანხმობით, გადადება არ შეიძლება.

ყველა ნამაზების ისქათის გაკეთებისთვის, ან-დერძის დამტოვებელი რამდენი წლისაა, თუ და-უდგენელია, და-ტოვებულ ქონების ერთი მესამედი, ნამაზების ისქათს თუ არ ეყოფა, დასა-შვები იქნება. ქონების ერთი მესამედი, ისქათისთვის საკმარისი იქნება და გადაამეტებს, ეს ანდერძი დაშვებული არ იქნება. იმიტომ, რომ ქონების ერთი მესამედი, ისქათზე მიღწევისას, ერთი მესამედი, ისქათის გასაკეთებლად ნამა-ზების რაოდენობის გამოაშკარავების გამო, ან-დერძი ამ ნამაზებისთვის დაშვებული იქნება, დრჩენილი ნამაზებისთვის გაკეთებული ანდერძი ცარიელ სიტყვებად დარჩება. ერთი მესამედი, გამრავლების დროს, სიცოცხლე და ნამაზების რაოდენობა გაურკვეველად იქნება, ანდერძი გაუქმდება.

ნამაზის ისქათისთვის ანდერძის დამტოვებელი ვინ-მეს თუ საერთოდ ქონება არ აქვს, ანდა ერთი მესამედი არასაკმარისია ანდა საერთოდ ანდერძი არ გაუკეთებია და შვილს საკუთრი ქონებიდან ისქათის გაკეთება უნდა, (დევრს) გააკეთებს. მაგრამ შვილი დევრის გაკეთებისთვის ვადებული არ არის. დევრის გასაკეთებლად, შვილი, ერთი თვით ანდა ერთი წლით ისქათისთვის საჭირო რაოდენობით, ოქროს ფულს, ვერცხლს ფულს რომელიც ფულად ფასდება სე-სხს აიღებს. პიროვნება თუ კაცია, წლოვანობი-დან თორმეტი, თუ ქალია ცხრა წლის ჩამოტ-რით, რამდენი წელი ვალიც აქვს დაჯამდება. დღიური ექვსი ნამაზისთვის, ათი კილო, ერთი წლისთვის, 3660 კილო ხორბლის მიცემაა საჭირო. მაგალითად ერთი კილო ხორბალი 1.80 თუ ღირს, ერთი წლის ნამაზის ისქათი 6588 მო-კლედ 6600 ლარს შეადგენს. ერთი ოქროს ფული (შვიდი გრამი და ოცი სანტი-გრამი იქნება) ასოცი ლარის დროს, ერთი წლის ნამაზის ისქათისთვის 55 ანდა დაახლოებით 60 ოქროს საჭირო.

გარდაცვლილის შვილმა ხუთი ოქრო სესხი რომ აიღოს და რწმენის მცოდნე და მოსიყვარ-ულე რამოდენიმე, მაგალითად ოთხი გაჭირ-ვებული რომ ნახოს: (ეს-

ენი ფითრას არ უნდა გასცემდნენ, ანუ სადაყას ამდებობი გაჭირვებულეები უნდა იყვნენ. გაჭირვებულეები რომ არ იყონ ისქათი არ ჩაითვლება.) ამ პიროვნების შვილი, ანუ ანდერძის პასუხისმგებელი ვინმე, ანდა მემკვიდრეებიდან ერთერთი ანდა ამათგან გამო-გზავნილი წარმომადგენლებიდან ერთ-ერთი, (მაგ. გარდაცვლილიისქათისთვის, საფას-ურად, ეს ხუთი ოქრო შენ მოგეცი) თქმით, ხუთ ოქროს პირველ გაჭირვებულს სადაყის ნიეთის გაკეთებით მისცემს. შემდეგ გაჭირვებულე, (ავი-ღე და მივიღე. შენ გაჩუქე) თქმით, ამას მემკვიდრეს ანდა მემკვიდრის წარმომადგენელს აჩუქებს და მემკვიდრეც აიღებს. შემდეგ, ისევ ამას ანდა სხვა მეორე გაჭირვებულს მისცემს და საჩ-უქრად იმიდანაც უკან აიღებს. ამგვარად, ერთი-და იგივე გაჭირვებულს ოთხჯერ ან ოთხ სხვა-დასხვა გაჭირვებულს თითოჯერ მისცემს და უკან ჩუქებით დევრი შესრულებული იქნება. ერთ დევრში, ოცდაექვსი წლის ნამაზის ქეფარეთის ისქათი გაკეთდება. პიროვნება კაცი და სა-მოცი წლისაა, 48 წლის ნამაზისთვის $48 \times 60 = 2880$ ოქროს მიცემაა საჭირო. ამისათვის, $2880:20=144$ ჯერ დევრს გააკეთებს. ოქროს რა-ოდენობა თუ ათია, 72 დევრს; ოქროს რაოდენობა თუ ოცია 36 დევრს გააკეთებს. გაჭირვებულის რაოდენობა თუ ათია და ოქროს რაოდენობაც ათი, 48 წლის ნამაზის ქეფარეთის ისქადისთვის, 29 დევრს გააკეთებს. იმიტომ რომ:

ულოცავი ნამაზების წლები X (გარავლებული) ერთი წლის ოქროს რაოდენობაზე = გაჭირვებულის რაოდენობა X დევრში ბრუნავი ოქროს რაოდენობა X დევრის რაოდენობაა. დაახლოებით მაგალითი ასეთია:

$$48 \times 60 = 4 \times 5 \times 144 = 4 \times 10 \times 72 = 4 \times 20 \times 36 = 10 \times 10 \times 29$$

ჩანს, რომ ნამაზის ისქათში, დევრის რაოდენობის გამოსათვლელად, ერთი წლის ოქროს რაოდენობით, პიროვნების ვალად დადებულ ნა-მაზებზე გამრავლდება. ასევე, დევრში მოქმედ ოქროს რაოდენობა, გაჭირვე-

ბულის რაოდენობა-ზე გამრავლდება. პირველის ნამრავლი, მეორეს ნამრავლზე გაიყოფა. განაყოფი, დევრის რაოდენობა იქნება. ხორბლის და ოქროს ქადალდის ფულით შეფასებისას, ფასი დაახლოებით ყოველთვის ერთიდაიგივეა. ყოველთვის ხორბლის და ოქროს ფასი ერთად აიწვეს და დაიწვეს. ამის გამო ისქათის დაჯამებისას, ყოველთვის წინდახედულად:

ერთი თვის ნამაზის ისქათი ხუთი ოქროა.

ერთი თვის რამაზანის მარხვის ისქათი ერთი ოქროა.

დევრის გასაკეთებლად ოქროს რაოდენობა და დევრის რაოდენობა აქედან ვლინდება.

ნამაზის ისქათის დასრულების მერე, დაუკავებელი მარხვის ისთიქათისთვის, ხუთი ოქრო ოთხ გაჭირვებულზე სამჯერ დევრს დააბრუნებს. იმიტომ, რომ ერთი წლის იგივე, ოცდაათი დღის მარხვა ქეფარეთის ისთიქათი, ორმოცდა-თორმეტი კილო ხორბალი ანდა 5,25 გრ ოქრო, იგივე 0,73 ცალი ოქროს ფული უნდა იყოს. ირკვევა რომ ჰანეფი მეზღებში, **ერთი ოქრო ერთი წლის მარხვის ქეფარეთის ისქათს შეადგენს** და ორმოცდარვა წლისთვის ორ-მოცდარვა ოქროს მი-ცემა საჭირო. ხუთი ოქროთი, ოთხ გაჭირვებულზე ერთი დევრის გაკეთებისას, 20 ოქროს მიცემა გამოდის. ყაზის გაკეთებისთვის, საჭირო მარხვის ისქათის გაკეთების შემდეგ, ზექათისთვის, შემდეგ ყურ-ბანისთვისაც რამოდენიმეჯერ დევრი გაკეთდება.

რაიმე დაფიცების ქეფარეთისთვის, ყოველ დღე ათი გაჭირვებული და უმიზეზოდ მოშლილი მარხვის, ქეფარეთის საჭიროების მქონე ერთი დღის მარხვის ქეფარეთისთვის ერთი დღისთვის სამოცი გაჭირვებულია საჭირო და ერთ გაჭირვებულს ერთ დღეში, ნახევარი საა ხორბალი უნდა მიეცეს ზედმეტი არ მიიცემა. იგივე, რამოდენიმე შეპირებულის ქეფარეთი, ერთ დღეში ათ გაჭირვებულზე არ მიიცემა. ამის მიხედვით, შეპირებუ-

ლის და მარხვის ქეფარეთებ-ისთვის ერთ დღეში დევრიც ვერ გააკეთებდა. შეპირებულის ანდერძი თუ არის, ერთი შეპირებულისთვის, ერთ დღეში ათი გაჭირვებულიდან თითოეულზე ორ-ორი კილო ხორბალი ანდა ფქვილი ანდა ამის საფასური რომელიმე ქონება, ოქრო, ვერცხლი მიიცემა. თუნდაც ერთ გაჭირვებულს ქაღალდის ფულის მიცემით, “შენ წა-რმომადგენლად გნიშნავ. ამ ფულით ყოველ დღე, დილით და საღამოთი ორჯერ, ათ დღეს მუცელს დაინაყრებ!” უნდა შეუთანხმდეს. მუცელი შეთანხმების მიხედვით არ დაინაყროს და ყავა, გახეთი იყიდოს და სხვა რამეებში დახარჯოს დაშვებული არ იქნება. ყველაზე კარგი, ვინმე პოვართან შეთანხმდეს, ათი დღის ფული პოვარს მისცეს, გაჭირვებული, ამ პოვართან ათი დღის განმავლობაში დილით და საღამოთი ორჯერ მუცელს დაინაყრებს. ნიეთის გაკეთების შემდეგ გატეხილი მარხვა და ზიჰარის ქეფარეთებიც ასე არის, ამ ორივეს, ერთი დღის ქეფარეთისთვის, სამოცი გაჭირვებულის ერთ დღეზე ანდა ერთი გაჭირვებულის სამოცი დღე ნახევარი საა ხორბალი ანდა ამის საფასური სხვა ქონება უნდა მისცეს ანდა ყოველ დღე ორჯერ უნდა დაინაყროს.

ანდერძის გარეშე, ზექათის ისქათის გაკეთება საჭირო არ არის.

მემკვიდრეს საკუთარი შესაძლებლობებით დე-ვრის გაკეთება შეუძლია, ამაზეც ფეთვა მიუცი-ათ.

დევრის გაკეთებისას შვილი, ოქროს გაჭირვებულე-ბზე ყოველ მიცემის დროს, ნამაზისაა თუ მარხვის ისქათი ნიეთის გაკეთებაა საჭირო. გაჭირვებულს ყოველ უკან მიცემაზე გასან-უქრების ანუ განუქე უნდა თქვას და ამღებმაც მივიღე უნდა თქვას. შვილი ისქათის გაკეთების მდგომრეობაში თუ არ არის, მიცვალებულის ისქათის გასაკეთებლად რომელიმეს წარმმაგნ-ლად დანიშნავს, ისქათსაც და დევრსაც ერთი წარმომად-გენელი გააკეთებს.

იმამი ბირგივიინინ (ვასიეთნამე (ანდერძში)) წიგნში ამბობს რომ, გაჭირვებულების სიმ-დიდრის ზღვარზე მიღწეული არ უნდა იყოს, მი-ცვალებულის ნათესავიც რომ იყოს, და-საშვებია. გაჭირვებულზე მიცემისას, (ამა-და ამის ამდენი ნამაზის ისქთისთვის, ის შენ მოგეცი) თქმა სა-ჭიროა. გაჭირვებულის (კარგი თანახმა ვარ) უნ-და თქვას და ოქროს აღებისას, საკუთარ თავს უნდა იც-ნობდეს. თუ ვერ იცნობს ჯერ საკუთარი თავი უნდა შე-იცნოს. ამ გაჭირვებულმაც პა-ტივისცემის გამოსატყობით სა-კუთარი სურვილით (ამადა ამის ნამაზის ის-ქათისთვის, საფასურად ეს შენ მოგეცი) თქმით, სხვა გაჭირვებულზე მი-იცემა. ის გაჭირვებულის, ხელში აიღებს, (მივიღე თანახმა ვარ) უნდა თქვას. ამანათი საჩუ-ქარის სახით რომ აიღოს დევრი არ ჩაითვლება. ეს მეორე გაჭირვებულის, (ავიღე, თანახმა ვარ) თქმის შემდეგ, (იგივეს გაიმეორებს როგორც პირველმა და მესამე გაჭირვებულს გადასცემს. ამგვარად ნამაზის, მარხვის, ზექათის, ყურბანის, სადაყის ფითრის, შეპირებულის და ადამიანის ახის, ცხოველის ახისთვის დევრი უნდა გააკ-თდეს. ვაჭრობაც ადამიანის ახში შედის. შეპირებულის და მარხვის ქეფარეთებისთვის დევრის დაბრუნება დაშვე-ბული არ არის.

ამის შემდეგ, ოქრო რომელ გაჭირვებულთანაც დარჩება კეთილშობილების გამოჩენით აიღებს და მიც-ვალებულის შვილს უკან აჩუქებს. შვილი აიღებს, საჩუქარზე თანხ-მობას განაცხადებს. თუ ოქრო უკან არ აჩუქა ვერაფერს ეტყვი ის უკვე მისი ქონებაა ძალადო-ბით არ გამოირთმევა. შვი-ლი გარკვეული რაოდენობით ოქროს, ანდა ფულს თუნდაც მიცვალებულის ტანსაცმ-ლიდან ამ გაჭირვებულს თუ მისცემს, სადაყის მადლიც მიცვალებულის სულს მიერგება. ვალის მქონე გაჭირვე-ბული და მოწიფულობას მიუღწეველი ვინმე დევრში არუნდა მონაწილეობდეს. იმიტომ რომ, ხელში მოხვედრილი ოქროთი ვალის გად-ახდა ფარძია. ამ

ფარძის გაუკეთებლად, ოქრო მიცვალებულის ქე-
ფარეთისთვის გაჭირვებულზე მიცემა სწორი არ იქნე-
ბა. დევრი რომც ჩაით-ვალოს, თვითონ მადლს ვერ
მოიგებს უფრო მეტიც, ცოდვაში ჩავარდება.

გაჭირვებულ მიცვალებულმა, დევრის გაკეთებისთვის
ანდერძი თუ დატოვა, შვილზე დევრის დაბრუნება ვა-
ჯიბი არ გახდება. მიცვალებულის ქეფარეთების ისქათის
გასაკეთებლად ქონების მთლიანი, მემკვიდრეობა ერთ
მესამედს თუ არ გასცდება ანდერძის გაკეთება ვაჯიბი
გახდება. ამდაგვარად, დევრი საჭიროების დარჩენამდე,
ისქათი გაკეთდება. ერთი მესამედი ისქათში საკ-
მარისობისდა მიუხედავად, ერთი მესამედზე ცოტა
ქონების დევრის დაბრუნებაზე რომ ანდერძი დატოვოს,
ცოდვაში ჩავარდება.

იბნი აბილინ, მეხუთე ნაწილის 273 გვერდზე მბობს
რომ, (ვისაც პტარა ბავშვები ყავს ანდა გაჭირვებული
იქნება, მემკვიდრეობის საჭირ-ეობის და მიუხედავად,
პატარა ბავშვების, ავად-მყოფის, ქონების ღვთისმოსავ
შვილებისთვის დატოვება უფრო უკეთესია. ვიდრე სხვა
კარ სა-ქმეებში.) (ბეზზაახიე)ში საჩუქარის ახსნისას, ამ-
ბობს რომ, (ქონების კარგ საქმეში გამოყენებით, გზა
ახვეულ ცოდვილ შვილებზე ქონება არ უნდა დაუტოოთ.
იმიტომ რომ ცოდვის ჩა-დენ-აში დაეხმარება. ცოდვილ
შვილებს ალიმენ-ტი-დანაც ზედმეტი ფული, ქონება არ
უნდა მიე-ცეთ.)

დიდი რაოდენობით ნამაზის, მარხვის, ზექა-თის, ყურ-
ბანის და შეპირებულის ვალი თუ ექნ-ება, ამათთვის,
მემკვიდრეობის ერთი მესამედი-დან ცოტა რაოდენობით
ქონებით დევრის დბ-რუნებისთვის და დანარჩენი
ქონების ყურანი ქერიმი, ჰათმის და მეველუდის წაკ-
ითხვისთვის თუ ანდერძის დატოვება დაშვებული არ
არის. ყურანის სწავლებისთვის ფულის აღება მიცემა
დაშვებულია. წაკითხვისთვის დაშვებული არ არის.

მიცვალებულის ვალად დაწერილი ნამაზები, მარხ-

ვა, მემკვიდრეების და თუგინდ ვინმე სხვის მხრიდან ყაზის გაკეთება დაშვებული არ არის. მაგრამ ნაფილე ნამაზის ლოცვით, მარხვის დაჭერით, მადლის მიცვალებულის სულისთვის ჩუქება დაშვებულია და კარგიც იქნება.

მიცვალებულის ვალად დადებული ჰაჯობა, ანდერძი ვისზეც დატოვებული აქვს, გაკეთება დასაშვებია. ანუ მიცვალებული ვალისგან განთავისუფლდება. იმიტომ რომ ჰაჯობაზე თან სხეულით და თან ქონებით გასაკეთებელი მსახურებაა. ნაფილე ჰაჯი სხვის ადგილზე ყოველთვის გაკეთება შეიძლება. ფარძი ჰაჯობა კი სიკვდილამდე ჰაჯ წაუსვლელი ვინმეს ადგილას, წარმომადგენელის მხრიდან შესრულდება.

(მეჯმუა'ულ-ენჰურ)-ში და (დარრ-ულ-მუნთეჟა)-ში ამბობს რომ, (გარდაცვლილის ისქათი დასაფლავებამდის უნდა შესრულდეს) დაკრძალვის მერეც შესრულების სისწორეზე (ქუჰისთანია)-ში წერია.

მიცვალებულისთვის ნამაზი, მარხვა, ზეჟათი ყურბანი ქეფარეთის ისქათიდან ვინმე გაჭირვებულზე სიმდიდრის ზღვარზე ანუ ნისაბის ზღვარზე მეტიც მიიცვამა. ასევე, მთლიანი ოქრო ერთ გაჭირვებულზეც მიიცვამა.

მომაკვდავი ავადმყოფის, არ ნალოცი ნამაზების ფიდიეს მიცემა დაშვებული არ არის. მარხვის შენახვისთვის უკვე ძალიან ასაკში მყოფი მოხუცის, დაუკავებელი მარხვის ფიდიეს მიცემა დასაშვებია. ავადმყოფმა ნამაზი თავის გაქანებითაც თუნდაც თვალის მინიშნებით უნდა ილ-ოცოს. ასეთ ერთი დღის მეტი ნამაზს თუ ვერ ლოცულობს ასეთ ავანდყოფს, ულოცავი ნამაზები ეპატიება. თუ კარგად გახდება, ამათი თავიდან ლოცვა აღარ იქნება საჭირო. დაუკავებელ მარხვას კი კარგად გახდომისას აანაზღაურებს. კარგად გაუხდომლად რომ გარდაიცვალოს, ეს მარხვა ეპატიება

მერვე ნაწილი ოცდათორმეტი და ორმოცდაათოთხმეტი ფარდი

როდესაც მოწიფული ასაკის ბავშვი ან ურ-წმუნო ქელიმე-ი თეგვიდს წარმოსთქვამს, ე.ი. წარმოსთქვამს სიტყვებს: (ლაა ილააჰე ილლა-ლლააჰ მუჰამმედუნ რე-სუულულლაჰჰ) (მწამს, რომ ალლაჰი ერთადერთია და მუხამ-მედი მისი რესულია), გაითავისებს ამ სიტყვებსა და მათ მნიშვნელობას ირწმუნებს, მაშინ მუს-ლიმანი გახდება. ურწმუნოს ყველა ცოდვები უმაღვე მი-ეტევე-ბა, მაგრამ ყველა მუსლიმანის მსგავსად როგორც კი შესაძლებლობა მიეცემათ საჭიროა დაიხეპიროს რწმენის ექვსი პირობა ე.ი. ამენტუ, გაიგონ მისი მნიშვნელობა, ირწმუნოს მისი და წარმოთქვას: “ვირწმუნე რომ, სრულიად ისლამი და ჰაზრეთი ფეილამბერის ყველა ბრძანებები და აკრძალვები არის დიდებული ალლაჰის ნება და შეტყობინება”. ამის შემდეგ საჭიროა შეისწავლოს ყველაფერი, რაც ისლამმა ბრძანა და ის, რაც ისლამმა აკრძალა. თუ ყველა ფარდის შე-სრულების აუცილებლობას არ იწამებს და უარყოფს იმას, რომ ჰარამისაგან შორს დგომაა საჭირო მაშინ, რწმენა ალამი-ანს დატოვებს, თუ შესწავლილი თემებისაგან და ქცევებისაგან, რო-მელიმეს დაიწუნებს ან უარყოფს, მაშინ ის რჯულიდან გავა, მურთედი დახდება. მურთედი (ლა ილა-ჰე ილლელაჰ) თქმით ისლამის ზოგი ბრძანებების გაკეთებით, მაგ: ნამაზის ღოცვით ჰაჯზე წასვლით, კარგი საკვების კეთებით, გა-კეთებით მუსლიმანი ვერ იქნება. ამ სასიკეთო საქმეებიდან, იმქვეყნად ვერავითარ სარგებელს ვერ ნახვს. ურყოფილ, დაუჯერებელი კანონების გამოც პატიების თხოვნაა და სინანულია საჭირო.

ისლამის ალიმებმა შეარჩიეს 32 და 54 ფარდი, რომლების დაჯერება, შესწავლა და გაითავისება ყველა მუსლიმანისათვის საჭირო და აუცილებელია.

ოცდათორმეტი ფარძი

რწმენის პირობა: ექვსი.....(6)

ისლამის პირობა: ხუთი.....(5)

ნამაზის ფარძი: თორმეტი.....(12)

აბდესის ფარძი: ოთხი.....(4)

ღუსლის ფარძი: სამი.....(3)

თეიმუმის ფარძი: ორი.....(2)

თეიმუმის ფარძზე სამის მთქმელი აღიშებიც არიან.

(იმანის) რწმენის პირობები (6)

1 – ალლაჰის არსებობის და მისი ერთადერთ-ობის რწმენა.

2 – მეღეიქების რწმენა.

3 – ალლაჰის მიერ ბოძებული წმინდა წიგნების რწმენა.

4 – ალლაჰის რესულების რწმენა.

5 – იმჰვეენის რწმენა.

6 – ბედისწერის რწმენა. (ანუ რწმენა იმისა, რომ ყველაფერი კარგიცა და ცუდიც, კეთილიცა და ბოროტიც დიდებული ალლაჰის ნებით ხდება).

ისლამის პირობები (5)

7 – ქელიმეი შეჰადეთის თქმა.

8 – ყოველდღე ხუთჯერ დროულად ნამაზის ღოცვა.

9 – ქონების ზეჰათის გაცემა.

10 – რამაზნის თვეში ყოველდღე მარხვა.

11 – ვისაც საშუალება ექნება, სიცოცხლეში ერთხელ ჰაჯობაზე წასვლა.

ნამაზის პირობები (12)

ა) ღოცვამდე შესასრულებელი ფარძები შვიდია. ამათ (შარტები) ეწოდება

12 – ხადესთან თაჰარეთ.

13 – ნეჯასეთენ თაჰარეთ.

14 – სეთრი ავრეთ.

15 – ისთიყბალი ყიბლე

16 – ვაქით

17 – ნიეთ.

18 – იფთითახ თექბირი.

ბ) ღოცვისას შესასრულებელი ფარძები ხუთია. ამათ (რუქნები) ეწოდება

19 – ყიამ.

20 – ყირაათ

21 – რუქულ

22 – სეჯდე.

23 – ყადეი აახირე.

აბდესთის ფარძები (4)

24 – პირისახის დაბანა.

25 – ხელების და მკლავების იდაყვების ერთ-თად დაბანა.

26 – თავის ერთ მეოთხედზე მესპის გაკება.

27 – ფეხების დაბანა კოჭების ჩათვლით.

ღუსლის ფარქები (3)

28 – პირის წყლით კარგათ გამოვლება.

29 – ცხვირის წყლით კარგათ გამოვლება.

30 – მთელი სხეულის გულდასმით დაბანა

თეიმუმის ფარქები (2)

31 – ნიეთის თქმა.

32 – ორივე ხელის მიწაზე დადება, სახეზე გადასმა (მესჭის შესრულება), შემდეგ ხელახლა ხელების მიწაზე გასმა და ორივე ხელის თავი-დან ბოლომდე მესჭი.

ორმოცდათოთხმეტიფარქი

1 – ალლაჰის ერთადერთობის რწმენა.

2 – ალალი ლუკმის ჭამა.

3 – აბდესის აღება.

4 – დღეში ხუთჯერ ნამაზის ღოცვა.

5 – სქესობრივი კავშირის შემდეგ ღუსლის შესრულება.

6 – რწმენა, რომ პურს არსობისას (რიზყს) ალლაჰი გვიგზავნის.

7 – ალალი და სუფთა ტანსაცმლის ჩაცმა.

8 – თევექქულის შესრულება.

9 – ალალით დაკმაყოფილება.

10 – ყველა ბოქბუღლი სიკეთისათვის ალლაჰის მადლიერება და დიდება.

- 11 – ბედისწერაზე დათანხმება.
- 12 – უბედურებების დროს მოთმენა.
- 13 – ცოდვების მონანიება.
- 14 – იბადეთის ალლაჰისთვის შესრულება.
- 15 – შეითანის (სატანიც) მტრად ცნობა და აღიარება.
- 16 – ყურანი ქერიმის ყველა ბრძანებების შესრულება.
- 17 – სიკვდილის სამართლიანად აღიარება.
- 18 – მეგობრობა ალლაჰის მოყვარებებთან და მტრობა ალლაჰის მტრებთან.
- 19 – სიკეთის ქმნა დედ-მამისთვის.
- 20 – ის, რაც მოსწონს ალლაჰს, იმის ბრძანება და რაც არ მოსწონს იმის აკრძალვა.
- 21 – ნათესავების მონახულება.
- 22 – ჩაბარებული ამანათის საგულდაგულოდ მოვლა და უღალატობა.
- 23 – ალლაჰის მუდმივი შიში და რიდი. ამ-ჰარტავნობასა და ავარდნილობისათვის თავის დანებება.
- 24 – ალლაჰის და ფეიღამბერების დამორჩილება.
- 25 – ცოდვებისგან შორს დგომა და (იბ-ადეთების) დვთისმსახურებათა შესრულება.
- 26 – მუსლიმანი უფროსების მორჩილება.
- 27 – სხვისი სიკეთის სიხარული. შურიანობისთვის თავის დანებება.
- 28 – ალლაჰის არსებობის ფიქრი (თეფეჟქქური).
- 29 – უწმაწური, სალანძღავი სიტყვების ხმარებისათვის თავის დანებება. ენის მათგან დაცვა.
- 30 – გულსუფთაობა და გულწრფელობა.

- 31 – არასოდეს და არავის მასხრად აგდება.
- 32 – აკრძალულისაკენ თვალი არ გაგექცეთ, სულ-მა არ წაგძლიოთ.
- 33 – ნებისმიერ დროს მიცემული სიტყვის შესრულება.
- 34 – ყურის მორიდება ალლაჰის მოუწონარი სიტყვების მოსმენისგან.
- 35 – ისლამური სიბრძნის შესწავლა.
- 36 – ზომისა და წონის ხელსაწყოების სამართლიანად გამოყენება.
- 37 – მორიდება და ალლაჰის ტანჯვაგან-საცდელის შიში.
- 38 – დახმარება და ზექათის მიცემა გაჭირვებული მუსლიმანებისათვის.
- 39 – საკუთარი თავისა და სურვილების ფლ-ობა.
- 40 – ალლაჰის მოწყალების იმედი. (იმედის მოწყვეტა არ შეიძლება).
- 41 – ალლაჰის ხათრისთვის სხვათა გამოკვება.
- 42 – საჭირო რაოდენობის ლუკმა-პურის შოვნისთვის მუშაობა.
- 43 – ქონების ზექათისა და მოსავლის ოშურის გაცემა.
- 44 – მენსტრუაციისა და მშობიარობის პერი-ოდში მეუღლესთან სქესობრივი კავშირის არდა-მყარება.
- 45 – გულის ცოდვებისგან განწმენდა-გას-უფთავება.
- 46 – ზვიადობისა და ამპარტაენობისგან თავის მორიდება.
- 47 – დაცვა და გაფრთხილება ობლებისა და მცირეწლოვანების უფლებებისა.
- 48 – ჰომოსექსუალიზმის დაგმობა.

49 – ხუთი ნამაზის დროულად ლოცვა და სა-მო-
მავლოდ გადაუდებლობა.

50 – არავის ქონებისა და უფლებების არა-სოდეს მის-
აკუთრება.

51 – მრავალდემერთიანობის დაგმობა.

52 – მრუშობის არ ჩადენა.

53 – ალკოჰოლიანი სასმელების არ დალევა.

54 – ტყუილად არ დაფიცება.

ქუფურის შესახებ

ქუფური არის იმის დაუჯერებულობა, რისი დაჯერე-
ბაც აუცილებელია. ცუდ საქმეებს შო-რის ყველაზე
ცუდი ალლაჰუ თეალას მიმართ ურწმუნობაა. ფეიღამ-
ბერების და ალლაჰის მი-მართ ურწმუნობა ქუფურია.
ყოვლისშემძლე ალლაჰის ნაბრძანები რაც კი არის, ყვე-
ლაფრის გულწრფელად და მთელი არსებით გათავისე-
ბას (იმანი) რწმენა ეწოდება. ადამიანმა ალლაჰის ერთი
რომელიმე ბრძანება რომ არ დაიჯეროს ან ეჭვი
შეეპაროს ურწმუნო გახდება, მისი ეს საქციელი (არდა-
ჯერება) ქუფურია.

ქუფური სამი სახისაა: [(ჯეჰლი) უვიცი, უცოდინარი],
ჯუჰუდი, ჰუქმი (კანონიერი)

1 – გაუგონარობის, დაუფიქრებლობის გამო ქაფირებს
(ქუფურუ ჯეჰლი) უვიცი უცოდინარი (ქააფირი) ურწმუნო
ეთქმებათ. ჯეჰლიც ორი სახისაა: პირ-ველი: ასეთებმა
უცოდინარები რომ არიან იციან ამათ არასწორი
ითიქადი არ ექნებათ, უცოდინრობის გამო ქაფირები არ-
იან, ასე-თები ცხოველებისნაირი არიან რადგან ცხოვე-
ლსა და ადამიანს შორის განმასხვავებელი ცოდნა და
შემეცნებითი უნარია. ჯეჰლის მეორე ნა-წილი არასწორი
ითიქადის მქონეები არიან, ესე-ნი ფილოსოფოსების
ნააზრევებს იჯერებენ და არა ალლაჰუ თეა-ლას

ბრძანებებს. ეს ნა-წილი პირველიდან უფრო ცუდია.

2 – ქუფრი ჯუჭულიე. განგებ ჯიუტად არ დაჯერებაა, ან კიდე სიამაყის გამო სხვისიდან შე-რცხვენის გამო.

3 – ქუფრი ჰუქმი: რწმენის დაკარგვის მიზეზი სიტყვების თქმით ან საქმეების გაკეთებით ქაფ-ირი გახდება.

მოკლედ განვიხილოთ ზოგიერთი საკითხები, რაც არის ქუფური. ე.ი. რწმუნობის მომასწავ-ლებელი:

1 – ალლაჰუ თეალა ჩვენ ზეციდან გადმოგ-ვცქერისო, ამ სიტყვის თქმა ქუფურია.

2 – ალლაჰი შენც ისე სასტიკად მოგეპყრობა, რო-გორც შენ მე მექცევით, სიტყვების თქმა ქუ-ფურია.

3 – ესადა ეს მუსლიმანი ჩემს თვალში ურ-წმუნოს მსგავსიაო, სიტყვების თქმა ქუფურია.

4 – ტყუილი სიტყვის შესახებ: ალლაჰმა იცის, რომ ეს მართალიაო, თქმა ქუფურია.

5 – მეღვიქების დამამცირებელი რაიმე სი-ტყვის თქმა ქუფურია.

6 – ყურანი ქერიმის ანდა მისი ერთი ასოს შესახე-ბაც დამამცირებელი სიტყვის წარმოთქმა ქუფურია. ერთი ასოს მიმართაც კი დაუჯერებლობა ქუფურია.

7 – რაიმე მუსიკალური საკრავის თანხლებით ყურანი ქერიმის კითხვა ქუფურია.

8 – თვერათი, ინჯილი ალლაჰუ თეალას გამ-ოგზა-ვნილია ამის არ დაჯერება ქუფურია (ეხლა არცერთი წიგნი გარდა ყურანი ქერიმისა სწორი არ არის, ყველა ადამიანების მხრიდან შეცვ-ლილია)

9 – ყურანი ქერიმის განსხვავებული ასოებით წაკითხ-ვა და ეს ნამდვილი ყურანიო მტკიცება ქუფურია.

10 – ფვილამბერების დამამცირებელი რაიმე სიყტვისთქმა ქუფურია.

11 – ყურანი ქერიმში ნახსენები 25 ფვილამ-ბრიდან

რომელიმეს მიმართ ურწმუნოება ქუ-ფურია.

12 – ადამიანის შესახებ რომელმაც ძალიან ბევრი სიკეთე გაგიკეთათ ფეილამბერზე უფრო უკეთესიაო თქმა ქუფურია.

13 – ფეილამბრები გაჭირვებულები და იძულებულები იყვნენო თქმა ქუფურია, რადგან ისინი თავისივე სურვილით იყვნენ გაჭირვებულები.

14 – თუ ვინმე, მე ფეილამბერი ვარო, იტყვის, მისი ამ სიტყვების დამჯერებელიც ურწმუნოდ ჩაითვლება. ვინაიდან ჰაზრეთი მუხამმედ **(საღლაჰუ ალე-იჰი ვე სელლემ)** ფეილამბრის შემდეგ ფეილამბერი ამქვეყნად აღარ უნდა მოვიდეს, ის ბოლო ფეილამბერია.

15 – საიქიოში მოსახდენი ამბების არასერიო-ზულად აღქმა ქუფურია.

16 – საფლაგში და წარღვნის დროს მოსა-ხდენი ამბების შესახებ არალოგიკური ან არა-მეცნიერულიაო, თქმა და არ დაჯერება ქუფურ-ია.

17 – სამოთხეში ალლაჰის დანახვა დაუჯერებელობა ან მე სამოთხე არ მინდა ალლაჰის და-ნახვა მინდაო თქმა ქუფურია.

18 – ისლამის დაუჯერებლობა და მეცნიერუ-ლი ცნობები ისლამზე უფრო უკეთესი და სა-ნდოაო თქმა ქუფურია.

19 – ნამაზს ვილოცავ თუ არ ვილოცავ მაინც სულერ-თია, თქმა ქუფურია

20 – ზექათს არ გავცემ თქმა ქუფურია.

21 – ნეტავ პროცენტის აღება, მევახშეობა ალაღი ყოფილიყო თქმა ქუფურია.

22 – ნეტავ სისასტიკე და ჩაგვრა ალაღი ყო-ფილ-ყო, თქმა ქუფურია.

23 – ჰარამი ქონების ღარიბისთვის მიცემა და ამის სამაგიეროდ მადლის მიღების მოლოდინი ქუფურია.

თუკი ღარიბმა იცის, რომ მიღებული ფული არამია და მაინც მადლობის ლოცვას (დუას) წარმოთქვამს ეს ქუფურია.

24 – იმამი აზამის მესები სწორი არ არის თქმა ქუფურია. მის გამო ვაჰაბები ქაფირი ხდებიან.

25 – ცნობილი სუნნეთებიდან რომელიმეს და-წუნება ქუფურია.

26 – როდესაც, ვინმე ურწმუნობას მოი-წადინებს, ამის გულში გავლებსთანავე ანუ ნიეთის ჩათქმისთანავე ურწმუნო გახდება.

27 – ისლამის ბრძანებების არ დაჯერება, და ისლამის ალიმების დაცინვა, დამცირება ქუფურია.

28 – ვისაც სხვისი ურწმუნოება უნდა და ეს ქუფურის მოწონების გამოა ურწმუნო გახდება.

29 – შეგნებულად იმ სიტყვის წარმოთქმა რომელიც ქუფურად ითვლება, ადამიანს ურწმუნოდ აქცევს.

30 – ურწმუნოთა დღესასწაულის დღეებში, ამ დღესასწაულებების განსაკუთრებულობების ურწმუნოთა მსგავსად შესრულება, ან ურწმუნოთა-თვის რაიმეს ჩუქება ქუფურია.

31 – მკრეხელური სიტყვების გამოყენება, რა-თა გაართო სხვები, აცინოთ და ამხიარულოთ, ანდა აჩვენოთ თქვენი განსწავლულობა და გონიერება, ქუფურია.

32 – თუკი ცილისმწამებელი ვინმე: მე მას ცილი არ დავსწამე, მხოლოდ სინამდვილე გამოვანაშკარავეო! იტყვის ქუფურია.

33 – ბავშვობის დროს დაქორწინებული ქალი ან ბავშვობის დროს დაქორწინებული ვაჟი, თუ სრულწლოვანების დროსაც არ ფლობს ინფორმაციას ისლამისა და რწმენის შესახებ ვერ პა-სუხობს შეკითხვებზე და ვერაფერს ვერ გან-მარტავს რჯულიდან გავა და მეუღლე მასთან განქორწინდება.

34 – ვინც რომელიმე მუსლიმანს უსამარ-თლოდ მოკლავს ანდა მოაკვლევინებს და შემდეგ იტყვის სწორად მოვიქეციო, ურწმუნო გახდება.

35 – თუკი ვინმეს მოკვლა საჭირო არ არის, იმის შესახებ: „მოკვლა საჭიროაო” თქმა ქუფურია.

36 – თუკი ვინმე უსამართლოდ გალახავს ან მოჰკლავს ვინმეს, იმის შექება და კარგად მო-იქეცი მან ეს დაიმსახურა თქმა ქუფურია.

37 – ტყუილად და ცრუდ: ალლაჰმა იცის, ჩემი შვილივით მიყვარხარო თქმა ქუფურია.

38 – ნამაზის და მარხვის მოვალეობად არ აღქმა, არასერიოზულად მიდგომა და მარხვისა და ნამაზის შეუსრულებლობა, ზექათის გაუცემლობა, ქუფურია.

39 – ალლაჰის გულმოწყალებაზე იმედის შე-წყვეტა ქუფურია.

40 ალლაჰუ თეაღადან იმედის დაკარგვა ქუფურია.

41 – ალაღზე ჰარამის და ჰარამზე ალაღის თქმა ქუფურია.

42 – ეზანის, მეჩეთის, წმინდა წიგნებისა, და სხვა ძვირფასი საგნების დამცირება ქუფურია.

43 – როცა იცით, რომ აბდესი არ აგიღიათ, ნამაზის ლოცვა ქუფურია.

44 – შეგნებულად ყიბლეს გარდა სხვა მხარეს დადგომა და ნამაზის ლოცვა ქუფურია. ვინც იტყვის ნამაზის ყიბლეს მხარეს ლოცვა საჭირო არ არისო, ურწმუნო გახდება.

45 – რომელიმე მუსლიმანის ძაგების მიზნით მასზე “ურწმუნოაო” თქმა ქუფური არ არის, მაგრამ თუ გვინდა, რომ ურწმუნო იყოს და ამი-ტომ ვიტყვიო, ქუფური იქნება.

46 – ცოდვიანი საქმის სათანადოდ გაუაზრებლობა და მისი ჩადენა ქუფურია.

47 – დაუჯერებლობა იმისა, საჭიროა ლოცვა, ღვთისმსახურება და ცოდვებისგან შორს დადგომა ქუფურია.

48 – დაჯერება იმისა, რომ შეკრებილი გადასახადები ეს მეფის ქონებაა ქუფურია.

49 – ურწმუნოთა შესრულებული რელიგიური ღვთისმსახურებების მოწონება, მათი მსგავსი ნიშნების გამოყენება ქუფურია.

50 – გარყვნილობის, მევახშეობის, ტყუილის თქმისა და სხვა მსგავსი რამეების შესახებ: აჰ, ნეტავ დასაშვებია ყოფილიყო და მეც ჩამედინაო, თქმა ქუფურია.

51 – მე ფეიღამბრების მწამს, მაგრამ ადემი ფეიღამბერი იყო თუ არა, არ ვიციო თქმა ქუფურია.

52 – ვისაც არ სწამს, რომ ჰაზრეთი მუხამ-მედი (სალღაპუ ალეიში ვე სეღლეჲ) ბოლო ფეიღამბერია, ურწმუნოდ ითვლება.

53 – ერთი ვინმე მეორეს: მოდი ნამაზი ილო-ცე, და მეორეც არ ვილოცავ უპასუხებს, ქაფ-ირი გახდება, მაგრამ შენი სიტყვით არ ვილოცავ ალღაჰის ბრძანება რომ არის იმიტომ ვილოცავ ქაფირი არ გახდება

54 – თუ ვინმე იტყვის: ფეიღამბერი რასაც ამბობს, თუ მართალია, მაშინ გადავრჩითო, ურწმუნო გახდება. ვინაიდან ფეიღამბერი ტყუილს არ იტყვის.

55 – თუ ვინმე უღვაშებს დაიმოკლებს, მეორე კი ეტყვის: დაიმოკლე და რა სარგებლობა ნა-ხეო, ამ პიროვნების მდგომარეობა საშიშია. (უღვაშების დამოკლება სუნნეთია. და ეს სუნ-ნეთის არასერიოზულად აღქმას ნიშნავს.)

56 – თუ ვინმე ყიბლეს პირდაპირ გაშლილი ფეხებით დაწვება და მერე ვინმე მივა და ეტყვის: ასე ნუ წევხარ, ცოდვააო, ის კი ეტყვის: ნეტავ ყველა ცოდვები მხოლოდ ამდენი იყოსო, ამის მდგომარეობა საშიშია, რადგანც აკრძალ-ულ რამეს მნიშვნელობას არ ანიჭებს.

57 – რწმენა გაბევრდება და შემცირდებაო, თქმა ქუფურია.

58 – ყიბლე ორია, ერთი ქაღბე, ერთიც იერუ-სალიმიო, თქმა ქუფურია, ასევე: ახლანდელ ვითარებაში ორი ყიბლეო, თქმა ქუფურია, მა-გრამ თუ კი იტყვის: ადრე იერუსალიმში ყიბლე იყო, ახლა კი ქაღბე ყიბლეო, ეს ქუფური არ იქნება.

59 – თუკი ვინმე ისლამის ბრძენთაგან რომე-ლიმეს, უმიზეზოდ დაეჯღანება ან გამოაჯავრებს, იმისი მდგომარეობა სახიფათოა.

60 – თუ კი ვინმე: მენსტრუალური ციკლის ან მშობიარობის შემდეგომი სისხლდენისას ქალებთან სქესობრივი კავშირი ნებადარ-თულიაო იტყვის, ეს ქუფურია და ის ადამიანი ურწმუნო გახდება.

61 – თუკი ვინმე ჰარამი საქონელის ჭამის დროს ბისმილლას იტყვის ურწმუნო გახდება.

62 – ერთი მეორეს შენ მუსლიმანი ხარ ისიც პასუხად ინშაღლაჰ ეტყვის არ განმარტავს ქუ-ფურია.

63 – ვინმეს ქუფურის მოსმენა და მიღება ქუ-ფურის ტოლფასია.

64 – თუკი ვინმე იტყვის: დიდმა ალლაჰმა იცის, რომ მე ეს საქმე არ ჩამიდენიაო და თვი-თონ იცის რომ ჩაიდინა ქუფურია.

65 – თუკი ვინმე ყოველგვარი მოწმეების გარეშე იქორწინებს, საქორწინო აქტს არ გააფორ-რმებს და იტყვის დიდი ალლაჰი და ფეიღამბუ-რები ჩემი მოწმეები არიანო, ურწმუნო გახდება, რადგანაც ფეიღამბერმა სიცოცხლეში დაფა-რული საქმეები არ უწყოდა (რადგანაც დაფა-რული საქმეები მხოლოდ დიდმა ალლაჰმა იცის.)

66 – თუკი ვინმე რაიმის დასამტკიცებლად დიდ ალლაჰს დაიფიცებს, მეორე კაცი კი ეტყვის: მე შენი ალლაჰის ფიცი არ მინდა, კაცო-ბაზე და სინდისზე შემომ-

ფიცო, ის (მეორე) ურწმუნო გახდება.

67 – ერთი ვინმე მე ყველა დაფარული საქმეები ვიცი და მოქმელიც და დამჯერიც ქაფირი გახდება. ან მე ჯინები ამბებს მაგებინებენ ესეც ქაფირი გახდება.

68 – თუკი ვინმე საძულველ პიროვნებას ეტყვის: 'შენი სახე ჩემთვის სულის ამორთმევას წააგავსო, ურწმუნო გახდება, მით უმეტეს, რომ სულის ამომრთმევი მეღვიქი აზრაილი, რჩეული მეღვიქია.

69 – თუკი ვინმე იტყვის: ნამაზის ულო-ცველობა სასიამოვნოაო, ურწმუნო გახდება.

70 – თუკი ვინმე იტყვის: ალლაჰი ზეცაში ჩემი მოწმეაო, ურწმუნო გახდება, რადგანაც ამ სიტყვებით ალლაჰის ადგილ სამყოფელს საზ-დვრავს, მაშინ როცა ალლაჰის მფლობელობა უსაზღვრო და შემოუფარგლავია, ის ყველგან არის.

71 – მამა ღმერთო ვინც იტყვის ურწმუნო გახდება.

72 – თუკი ვინმე იტყვის: ჰაზრეთი მუხამმედმა (სალ-ლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ჭამის მერე თი-თი გაილოკაო, სხვა კი ეტყვის: ეგ ხომ უზრდე-ლობააო, ურწმუნო გახდება.

73 – თუ ვინმე ჰაზრეთი მუჰამმედი (სალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) შავი იყოო იტყვის ქაფირი გადება.

74 – თუ ვინმე ქრისტიანობა, ურწმონობაზე კარგიაო იტყვის ქაფირი გახდება.

75 – ურწმუნობა მოღალატეობაზე უფრო კარგიაო, თუ იტყვის, ურწმუნო გახდება.

76 – ისლამი არ ვიცი ან არ მაინტერესებსო თუ იტყვის, ურწმუნო გახდება.

77 – თუკი ვინმეს ეტყვიან: მოდი ისლამის სიბრძნე შევისწავლოთო და ის კი უპასუხებს: რა ვუყო მე ისლამის სიბრძნესო, ურწმუნო იქნება, რადგანაც ამით ისლამის სიბრძნეს ამცი-რებს.

78 – თუ ვინმე ადემ ფეილაძეს, რომ ტილოს კერავდა იტყვის და მეორეც ჩვენ ტილოს მკერავის შვილები ვართ იტყვის ქუფურია

79 – ვინც ისლამის წმინდა წიგნებს, ამცირებს ან იწუნებს ურწმუნოა.

80 – თუკი ვინმეს შეეკითხებიან: ვის შთა-მომავლობიდან ხარ, ვის ხალხიდან ხარ, ით-თიქადის მეზების იმამი ვინ არის, ამელის მესების იმამი ვინ არის, და ვერ უპასუხებს ურ-წმუნო გახდება.

81 – ჭეშმარიტად არამზე და აკრძალულზე ალაღლიაო, ვინც იტყვის, ურწმუნო გახდება. (თუ-თუნის შესახებ არამიაო, თქმა სახიფათოა.)

82 – ყურანი ქერიმის არასათანადო ადგილებზე წაკითხვა არამია, ხოლო გასართობად წაკითხვა ქუფურია.

83 – ვინც ყურანი ქერიმს თავისი ჭკუით განმარტავს ურწმუნო გახდება.

84 – ყურანი ქერიმსა და ხადისებში დაწერ-ილს, ისლამის აღიშების მიერ დადგენილს ვინც არ ირწმუნებს ურწმუნო გახდება.

85 – ვინც სუნნეთის მიხედვით ნაკითხ ეზანს არ მოუსმენს და უპატივცემულოდ მოექცევა ქა-ფირი (ურწმუნო) გახდება.

86 – ვინც ურწმუნოს პატივისცემით ესაღმება თვითონაც ურწმუნო გახდება.

87 – ურწმუნოს მიმართ ძალიან საპატივცემულო სიტყვების წარმოთქმა ქუფურია.

88 – ვინც სხვის ქუფურს იღებს, თვითონაც ურწმუნო ხდება.

89 – ყურანი ქერიმის გამოსახულების მატარებელი პლაკატები ან მატერიებიც ძვირფასი და მნიშვნელოვანია. მათი უპატივცემულობა ქუ-ფურია.

90 – ჯინებთან მოლაპარაკებებთან ან რაიმე სხვა სახის მკითხავეებთან წასვლა, და მართლაც რომ გვითხრან (დაამთხვიონ), მათი ნალაპარაკების დაჯერება ქუფურია, რადგან ყოვლისშემძლე ალლაჰის გარდა სხვა ვინმემაც დაფარული იცისო, დაჯერებას ნიშნავს.

91 – სუნნეთის განზრახ მიტოვება და მისი სათანადოდ შეუფასებლობა ქუფურია.

92 – ვინც იტყვის: ჯადოქარი რა თქმა უნდა ჯადოქრობის საშუალებით, რასაც უნდა იმას გააკეთებსო და და ვინც ამ სიტყვებს დაიჯერებს ორივე ურწმუნო განხდება.

93 – თუკი მუსლიმანი, ადამიანი, რომელიც მას ურწმუნოს უწოდებს, „ბატონო“ ან მსგავსი თანხმობის გამომხატველი სიტყვით გაეპასუხა, თვითონაც ურწმუნო განხდება.

94 – თუკი შეგნებულად ვიცით რომ ესადა ეს ქონება არამია, ასეთი ფულით მეჩეთის აშენება, ქველმოქმედების გაწევას და ამის საპასუხოდ მადლის მიღებას ველოდებით ესეც ქუფურია.

95 – თუკი ვინმე არამი გზით შექენილ ქონებას ვინმე გაჭირვებულს აჩუქებს მანაც იცის რომ ეს ქონება არამია და მაინც „ალლაჰმა შეგისმინოსო“ ეუბნება ხოლო მესამე პირი, აამი-ნო“ ამბობს ყველა ესენი ურწმუნო განხდებიან.

96 – თუკი ქორწინება ჰარამია და ასეთ ქორწინებაზე ალაღიანო ამბობენ, ისიც ქუფურია.

97 – გარდა დიდებული ალლაჰისა რა საბა-ბით გამოწვეული არ უნდა იყოს, სხვა ვინ-მესათვის „გამჩენის“ წოდება ქუფურია.

98 – ყურანი ქერიმის, მეველუდის, ილაჰის, მუსიკის თანმხლებით კითხვა ქუფურია.

99 – ისეთ ადგილებზე, სადაც ალკოჰოლური სას-

მელები იღვევა, სათამაშო ადგილებზე მხი-არულების და განწყობილების შესაკმნელად ყუ-რანის კითხვა რადი-ოთი ქუფურია.

100 – ვინც გახდება საბაბი სხვისი და გან-საკორებით კი საკუთარი შვილის ურწმუნოე-ბისა, თვითონაც ურ-წმუნო იქნება.

101 – მძიმე ცოდვების ჩადენა და გამე-ორება ქუფუ-რისაკენ გვიბიძგებს, ნამაზის უმნიშ-ვნელოთ ჩათვლა კი ქუფურია.

102 – რადიოდან, მიკროფონიდან. ნაკითხ ყუ-რანი ქერ-იმზე უპარივცემულობაც ქუფური იქნე-ბა.

103 – უაბდესოდ ნამაზის ლოცვა და სუნ-ნეთის არ მოწონება ქუფურია. სუნნეთის უმნიშ-ვნელოდ ჩათვლაც ქუფურია.

104 – მუჰამმედის მაგიერ მუხოს, ჰასანის მაგ-იერ ჰასო, იბრაჰიმის მაგიერ იბო, დაძახება ქუ-ფურია ამ სახ-ელების ისეთ ადილზე დაწერა სა-დაც ფეხი დაიბიჯე-ბა და დაწერილზე ფეხის დადგმელების იმანიდან უნდა გეშინოდეთ.

105 – ვინმე მიცვალებულისაგან რაიმეს მო-ლოდინი, ვედრებას ამისრულებსო, თქმა ქუფურ-ია. ვედრების ამ-სრულებელი მხოლოდ ალლაჰია.

106 – ვიცით,რომ მიცვალებულის დამარხვა ფარძია, ვისაც მოვალეობის შესრულება ეზარე-ბა და ბუდისტე-ბის ან სხვათა მსგავსად ამბობს: მიცვალებულის დამარხვა ჩამორჩენილობა, მისი დაწვა უკეთესიაო, იმას მურთედი ეწოდება და რწმენა მას დასტოვებს.

107 – მრუშობაზე, გარყვნილობზე ნებადარ-თულია თქმა ქუფურია.

108 – აეთით, ჰადისით ან ისლამ ალიმების მიერ გადოცემულ ცოდნისათვის უპატივცემუ-ლობა და არაფრად არ ჩაგდება ქუფურია.

109 – ჰაზრეთი ებუ ბექირს და ჰაზრეთი ომერს ჰაღ-
იფობის უფლება არ ჰქონდათ თქმა ქუფურია

110 – ალლაჰის რესულებიდან ვინმეს შეურა-ცყოფა
ან სიტყვიერი უარყოფა ქუფურია.

111 – მტრობა ევლიებთან ან ისლამის ცოდნის მფლო-
ბელებთან ქუფურია.

112 – ყურანი ქერიმის ისე წაკითხვა რომ ის-ლამის
აღიძებეს არ წაუკითხავთ, მისი სიტყვებისა და
მნიშვნელობის დარღვევა ქუფურია.

113 – შეგნებულად ისეთი რამის გამოყენება, რასც
თავის რიტუალებში სხვა რწმენის მიმდევრები იყენებენ,
ქუფურია.

114 – იმის დაჯერება, რომ ამ ქვეყნად ყველა-ფერი
თავისით ხდება და ყველა ცხოველები ერ-თუჯრედი-
ანებიდან დაწყებული, როგორც იქნა ბოლოს და ბოლოს
ადამიანებად იქცნენ ქუფურია.

115 – ვინც ნამაზს შეგნებულად არ ილოცავს,
გავლილ ნამაზებს შეგნებულად არ აანაზღა-ურებს და
მომავალში ტანჯვა წამებისა არ ეში-ნია იმამი ებუ ხან-
იფეს მიხედვით ურწმუნოა.

116 – ვინც ესხაბი ქირამს დასცინის ესეც ურწმუნოე-
ბაა.

117 – იმის დაჯერება ან თქმა, რომ რაიმე სურათი,
ვარსკვლავი, ჯვარი, მზე, ძროხა და მისთანანი შეს-
ძლებენ გააკეთონ ყველაფერი, რაც კი მოესურვებათ ან
განკურნავს ყოველგვარ დაავადებებს ქუფურია.

118 – ჰაზრეთი აიშეხე ცუდის მთქმელი და მამამისი
საჰაბე რომ იყო ამის არ დამ-ჯერებელი ურწმუნო იქნე-
ბა

119 – ვისაც არ სჯერა, რომ წარღვნის მოახლოებისას
ისა ფეიღამბერი ზეციდან ჩამოვა და ეს ჭეშმარიტებაა
ის ურწმუნოა.

120 – მუსლიმანი გოგონა ან ვაჟი, რომელმაც მოწიფულობის ასაკს მიაღწია, თუ არ იცნობს მუსლიმანობას და არც იცის რომ მუსლიმანია ურწმუნოა.

121 – ყურანში და ჰადისში ვისაც სამოთხეში წასვლის შეტყობინება აქვს ამათხე ქაფირის თქმა ქუფურია.

122 – ყურანი ქერიმის არასწორი თფსირის გაკეთება ქუფურია. ასეთი არასწორი თეფსირის გამკეთებელი ურწმუნო გახდება.

123 – მუსლიმანი ქალის მიერ თავდაუფარავად ქუჩაში გასვლა და თავის, მკლავების და ფეხების მამაკაცებისათვის გამოჩენა არამია და ცოდვია. თუ ამას მნიშვნელობას არ მიანიჭებს, მაშინ მას რწმენა მიატოვებს და ურწმუნო გახდება.

124 – ვინც ყურანი ქერიმს არასრულყოფილად და არასწორად კითხულობს, იმისათვის: რაკარგად კითხულობსო მთქმელი რჯულიდან გავა, რადგანაც არამსა და აკრძალულს აქვებს.

125 – ვისაც ჯინებისა და მეღვიქების არსებობის არ სჯერა, ურწმუნოა.

126 – ყურანი ქერიმის აიათებში აშკარად გამოხატული მნიშვნელობები არის, მათი შეცვლა და სხვებზე მიბაძვა ქუფურია.

127 – ის, ვინც მუსლიმანს ურწმუნოს, ან ათეისტს უწოდებს თვითონ იქნება ურწმუნოცა და ათეისტიც.

128 – ფეილამბერების სახელების ჩამოთვლისას ვინმეს მიმატება შეიძლება, მაგრამ ვინმეს უარყოფა: ეს ფეილამბერი არ არისო, არ შეიძლება, რადგანაც ერთი რომელიმე ფეილამბერის უარყოფა, ყველა ფეილამბერის უარყოფას გულისხმობს.

რომელიმე მუსლიმანი იქნება ქალი თუ მამაკაცი, თუ შეგნებულად აკეთებს ან ამბობს იმას, რაც აკრძალულია ისლამის კანონებით, იქნება ეს უცოდინრობის თუ

სხვისი გართობის მიზეზით, ქუფურია, მას რწმენა და-
ტოვებს და მურთედი (რჯულიდან გასული) გახდება.
ასეთ ადამიანს ადრინდელი ღვთისმსახურების სამაგი-
ეროდ მიღებული მადლიც ესპობა და ეკარგება, რომც
მოინანიოს არაფერი შეიცვლება. თუ შემდეგ ისევ მუს-
ლიმანი გახდება, მურთედის პე-რიოდში გავლილი ნა-
მაზების ღოცვა საჭირო არაა, ასევე გამოტოვებული
მარხვაც საჭირო არაა, მაგრამ ჰაჯობაზე ხელახლად
უნდა წავიდე, თუნდაც ადრე წასული იყოს. ხელახლა
მუსლიმანად გახდენისათვის ქელიმეი შეადეთის თქმა
მისთვის საკმარისი არ იქნება, თავისი საქციელი აღ-
ლაჰის წინაშე უნდა მოინანიოს.

როგორც ურწმუნო ერთი სიტყვის ქელიმე-ი შეჰადე-
თის წარმოთქმის შემდეგ მუსლიმანი ხდება, ასევე მუს-
ლიმანიც ერთი ქუფური სიტყვის წარმოთქმის მერე ურ-
წმუნო ხდება.

ლოდესაც, რომელიმე მუსლიმანი საუბრობს და მისი
საუბრიდან ასი სხვადასხვა აზრის გამოტანა შეიძლე-
ბა, ამ აზრებიდან ერთიც, რომ იყოს ჭეშმარიტად მუს-
ლიმანური და დანარჩენი 99 განსხვავებულიც რომ იყოს,
იმ ადამიანს მა-ინც მუსლიმანი ეწოდება. ე. ი. იმ 99 გან-
სხვა-ვებულად წარმოთქმულ აზრს ყურადღება არ
მიექცევა. რწმენის და მუსლიმანობის დამადას-ტურებელ,
რწმენის გამოხატველ იმ ერთ აზრს მიექცევა
მნიშვნელობა. ეს მოსაზრება შეცდო-მით რომ არ გავ-
იგოთ საჭიროა ყურადღება შემ-დეგ ორ დეტალზე გავა-
მახვილოთ: ჯერ ერთი ამ აზრის გამოთქმელი მუსლი-
მანი უნდა იყოს, რომელიმე ურწმუნო აღლაჰის ერ-
თადერთობის წარმოთქმით მუსლიმანი ვერ გახდება,
მათზე მუსლიმანიაო ვერ ვიტყვით. მეორე: წარმოთქმულ
სიტყვას ასი სხვადასხვა მნიშვნელობა რომ ქონ-დესო
– ვთქვით და არ არა ის, რომ ასიდან ერთი რწმენის
გამოხატველი და 99 კი ურწმუნოების გამოხატველი,
რომ იყოსო, ასეთ ადა-მიანს რა თქმა უნდა მუსლიმანი
ვერ ეწოდება.

ყველა მუსლიმანმა დილას და საღამოს ეს დუა უნდა იკითხოს:

“აღლაჰუმე ინნი ელუზუ ბიქე მინ ენ უშრიქე ბიქე შეიენ ვე ენე აღემუ ვე ეს-თედფირუ-ქე ლიმა ლაჰავლე ინნექე ენთე აღამულ დუიუბ.”

“აღლაჰუმე ინნი ურიდუ ენ უჯედდიდელ იმანი ვე ნიქაჰა თეჯლიდენ ბიყეველიჰი ლა ილაჰე იღლაღლაჰ მუჰამედუნ რესულლაჰ” თქითაც იმანის და ნიქახის განახლება უნდა იქნას.

რწმენამ რომ ჩვენ არასოდეს მიგვატოვოს,სამუდამო ჩვენს გულებში დარჩეს, ამისათვის:

- 1 – თვალთ უხილავი უნდა გვეჯეროდეს.
 - 2 – თვალთ უხილავი რომ მხოლოდ აღ-ლაჰუ თვალამ და ვისაც აცნობა მათ იციან ეს გულით უნდა გვეჯეროდეს.
 - 3 – ჰარამი არამად უნდა ვალიართ და უნდა ვირწმუნოთ.
 - 4 – ალალი ალაღად უნდა ვალიართ და ვი-რწმუნოთ.
 - 5 – ყოველთვის უნდა გვეკრძალებოდეს და გვერიდებოდეს დიდებული აღლაჰისა მისი რის-ხვის ყოველთვის უნდა გვეშინოდეს.
 - 6 – ყოველთვის დიდი აღლაჰის მოიმედებები უნდა ვიყოთ. იმედი არ უნდა მოვიწვიტოთ.
- მურთედად შერაცხული რომლის უარყოფაც მონანიებად ითვლება. თუკი მურთედი ადამიანი მოუნანიებლად მოკვდება, სამუდამოდ ჯოჯოხეთის ცეცხლში დაიტანჯება, რათა ასე არ დაგვემართოს ყურადღებით უნდა ვილაპარაკოთ, ქუფური არ უნდა ვთქ-

ვით, უნდა ვერიდებოდეთ, ჰადისი შერიფში: “ყოველთვის კეთილად, სა-სარგებლოდ ისაუბრეთ თუ არა და გაჩუმდით” სერიოზულნი უნდა ვიყოთ, მო-შაყირე და ზედაპირული არ უნდა ვიყოთ, ადა-მიანებისა და საღი გონების საწინააღმდეგო, არაფერი არ უნდა მო-ვიმოქმედოთ. ბევრი და გულწრფელად უნდა ვილოცოთ. რათა მოვარი-დოთ საკუთარი თავი ქუფურსა და მკრეხელობას.

მიუხედავად მორწმუნეობისა მომა-ვალში შეიძლება ამ საქმეებმა რწმენა დააკარგინოს

1 – (ბიდათ) რწმენაში ცვლილებების შეტანა (ეკლესიის სუნიეთის დადგენილი ნორმებიდან გადახვევა ცოტაც რომ იყოს ურწმუნო გახდება).

2 – სუსტი, არამყარი რწმენა.

3 – სხეულის ცხრა ნაწილის სწორი გზიდან ახვევა.

4 – დიდი ცოდვების ჩადენის გაგრძელება.

5 – დიდებული ალლაჰის მიმართ მადლყურების შეწყვეტა.

6 – საიქიოში რწმენის გარეშე მოხვედრის არაფრად ჩაგდება მოურიდებლობა.

7 – უდანაშაულოთა ჩაგვარა და სისასტიკე.

8 – სუნიეთის მიხედვით ნაკითხ ეხანზე არ მოსმენა.

9 – ამბოხება დედ-მამის წინააღმდეგ, მათი დაუმორჩილებლობა და დაუფასებლობა.

10 – მართალიც რომ იყოს მეტისმეტი ფიცი-მტკიცე.

11 – ნამაზის წესების დაუცველად ლოცვა.

12 – ნამაზის უმნიშვნელოდ მიჩნევა, ოჯახობისათვის

და ბავშვებისათვის მისი სწავლების უგულებელყოფა, ნამაზის მლოცველთათვის წი-ნაადმდეგობის გაწევა.

13 – აღკოპოლური სასმელების დაღევა.

14 – მუსლიმანების ჩაგვრა-წამება

15 – ცრუ და არასწორი ინფორმაციის ევ-ლიაობად და რელიგურ ცოდნად გასაღება.

16 – ცოდვების დავიწყება, მათი არაფრად ჩა-გდება.

17 – თავმომწონეობა და ამპარტავნობა.

18 – საკუთარი ცოდნისა და საქმეების გადა-ჭარბებით შეფასება, თავის ქება.

19 – ორპირობა (მუნააფიყობა) და მოღალა-ტეობა.

20 – ისლამის კანონების შემცველი მართვე-ლობის მხრიდან გაცემული ბრძანებების შეუს-რულებლობა.

21 – შურიანობა და მუსლიმანი თან-ამოძმეების მი-მართ სიძულვილი.

22 – დაუფიქრებლად და უსაბაბოდ ვინმეს მე-ტისმეტი ქება.

23 – დაჟინებით ტყუილის მტკიცება.

24 – სწავლულთათვის თავის არიდება.

25 – უღვაშების სუნნეთით გათვალისწინე-ბულზე უფრო მეტად გაზრდა.

26 – მამაკაცების მიერ აბრეშუმის ტანსაცმ-ლის ჩამ-ცა.

27 – დაჟინებით ხალხზე ზურგს უკან ლაპა-რაკის გაგრძელება.

28 – ურწმუნოც რომ იყოს მეზობლის ჩაგვრა და შე-ვიწროება.

29 – სულ უბრალო რამეებზეც მეტისმეტი გა-ნრისხე-ბა, განერვიულება.

30 – მევახშეობა. პროცენტული აღებ-მი-ცემობა.

31 – ამპარტავნობის საბაბით ტანსაცმლის სახელოებისისა და შარვლის ტოტების მეტისმეტად დაგროვება.

32 – მკითხაობა, ჯადოსნობა, ჯადოს გაკეთება.

33 – ღირსეულ და მუსლიმანურ ნათესავებთან ურთიერთობის შეწყვეტა.

34 – ალლაჰის რჩეული პიროვნებების მიმართ სიძულვილი ხოლო მისი მტრების სიყვარული, ისლამის მტრების სიყვარული. **(ჰუბი ფილ-ლაჰ, ბუღდი ფილლაჰ რწმენის პირობაა)**

35 – მუსლიმანი თანამოძმის მიმართ სამ დღე-ზე დიდხანს შურისძიებისა და ღვარძლიანობა, არდაულა-პარაკობა.

36 – უხნეო საქციელის, სიმრუშის გაგროვება.

37 – კაცების ერთმანეთთან სექსუალური კავშირის დამყარება. ვედრების არ გაკეთება.

38 – ეხანის წაუკითხაობა ისლამის სამარ-თლის წიგნებში მითითებული დროის შესაბამისად, ამ წიგნების შესაბამისათ წაკითხული ეხანის მიმართ უპატივცემულობა მისი არაფრად ჩაგდება.

39 – არამი საქმის ჩამდენის ნახვისას ჩაურევლობა და მიუხედავად იმისა რომ ძალა გყოფნით, ტკბილი ენითაც რომ იყოს, არამის ჩამდენის გაუფრთხილებლობა.

40 – ვისთვისაც რჩევის მიცემის და დარი-გების უფლება გაქვთ (მეუღლე, ქალიშვილები და სხვა) იმათთვის თავი და მკლავები დაუფარავად, მორთულ-მოკაზმულად ქუჩაში გასვლის ნების დართვა და საექვ-ვო, უწესო ადამიანებთან შეხვედრისთვის ნების დართვა.

**დიდი ცოდვები ბევრია:
(სამოცდა-თორმეტი დიდი ცოდვა ესენია)**

- 1 – უსამართლოდ ადამიანის მოკვლა.
- 2 – გარყვნილება, უზნეო საქციელი.
- 3 – გაუკუღმართებული სქესობრივი კავშირი.
- 4 – ღვინისა და ყველანაირი ალკოჰოლიანი სასმელის დალევა (ღუდის დალევა არამია).
- 5 – ქურდობა.
- 6 – გართობის მიზნით გამაბრუებელი სასმელებისა და ნარკოტიკული ნივთიერებების გამოყენება.
- 7 – სხვისი ქონებისა და ნივთების მიტაცება.
- 8 – ცრუ მოწმეობა, სხვის ტყუილზე მოწმეობა.
- 9 – უსაბაბოდ, რამაზანის მარხვის დროს მუსლიმანთა თვალ წინ საჭმლის ჭამა.
- 10 – მევახშეობა, პროცენტით ფულის აღება-მიცემა.
- 11 – მეტისმეტი ფიცი-მტკიცეობა.
- 12 – დედ-მამის ნების დაუმორჩილებლობა, მათი ნებასურვილის წინააღმდეგ მოქმედება.
- 13 – (მაჰრემ) (რომელთანაც ქორწილი აკრძალულია) კეთილ და ღირსეულ ნათესავებთან ურთიერთობის, მისვლა-მოსვლის შეწყვეტა.
- 14 – შუა ომში ბრძოლის ველის მიტოვება და მტრისგან გაქცევა.
- 15 – უსამართლოდ ობლების ქონების მითვისება.
- 16 – სასწორისა და სხვა ზომა-წონის ხელსაწყოების უსამართლოდ გამოყენება.
- 17 – ნამაზის დროზე ბევრად უფრო ადრე და ბევრად უფრო გვიან ლოცვა.
- 18 – მუსლიმანი თანამოძმის გულის გატყუვა, გულის

ტკენა. (ქუფურის შე-მდეგ, გულის ტკენაზე დიდი ცოდ-
ვა არ არის).

19 – ისეთი სიტყვების თქმა, რაც ჰაზრეთი ფეი-ღამ-
ბერს (საღლაპუ ალექი ვესსელემ) არასოდეს არ უთქ-
ვამს და ამ სიტყვებზე ფეი-ღამბრის დამოწმება.

20 – ქრთამის აღება.

21 – სამართლიანი მოწმეობისათვის თავის არიდება.

22 – ქონებიდან ზეკათის და მოსავლიდან ოშ-ურის
გაუცემლობა.

23 – ცოდვის ჩამდენის დანახვისას საკმარისი ძალის
შემთხვევაში ჩაურევლობა, მისთვის წინა-აღმდეგობის
გაუწევლობა.

24 – ცოცხალი არსების ცეცხლში დაწვა.

25 – ყურანის შესწავლის მერე მისი დავიწყება.

26 – დიდებული ალლაჰის მოწყალებისგან იმედის
გაცრეუბა.

27 – იმის მიუხედავად, მუსლიმანია თუ არა ადამი-
ანების ღალატი და გაუტანლობა.

28 – ღორის ხორცის ჭამა.

29 – ფეიღამბრების ან ალლაჰის რჩეული რომელიმე
პიროვნების მიმართ სიძულვილი და მისი გამოჯავრე-
ბა, დამცირება.

30 – კარგად დანაყრების მერეც საჭმლის ჭამის
გაგრძელება.

31 – მეუღლეების ნების უგულებელყოფა.

32 – მეუღლეების ერთმანეთთან შეუთანხმებლად სხ-
ვათა მოსანახულებლად წასვლა.

33 – პატიოსანი ქალზე ცილის წამება, მისთვის მეძა-
ვის წოდება.

34 – ჭორაობა, მუსლიმანთა შორის ენის მიტან-
მოტანა.

35 – ავრეთ, სასირცხვილო ადგილების სხვის-თვის ჩვენება. (კაცის ჭიპიდან მუხლებამდის, ქა-ლის ხელის გულის და სახის გარდა ყველა ავრეთია), სხვის სასირცხვილო ადგილებზე ყურებაც არამია.

36 – ლეშის ჭამა და სხვისთვის ჭმევა.

37 – ანაბარის (ემანეთის) გაუფრთხილებ-ლობა, ღალატი.

38 – მუსლიმანის ზურგსუკან ლაპარაკი, გაჭ-ორვა.

39 – შური და გაუტანლობა.

40 – მრავალდმერთიანობა

41 – ტყუილის თქმა.

42 – ამპარტავნობა, საკუთარი თავის გადა-ჭარბებით შეფასება, ყველაზე უპირატესად შე-ფასება.

43 – სასიკვდილო ავადმყოფის ქონებაზე თვა-ლის დაჭერა.

44 – მეტისმეტი ხელმომჭირნეობა და სიძუნწე.

45 – ყველასთან გადაჭარბებული ლაქლაქი.

46 – ალლაჰის მიმართ მოურიდებლობა, მისი სას-ჯელის შიშის არ ქონა.

47 – არამის არამად აუღიარებლობა.

48 - ალალის ალალად აუღიარებლობა.

49 – მარჩიელების, მკითხვების სიტყვის და-ჯერება.

50 – მურთედობა (რწმენის უარყოფა).

51 – უმიზეზოდ უცხო ქალზე ყურება.

52 – ქალებისთვის მამაკაცის ტანსაცმელის ჩაცმა.

53 – მამაკაცებისთვის ქალის ტანსაცმელის ჩაცმა.

54 – ქაბეში ცოდვის ჩადენა.

55 – დროზე ადრე ეზანისა და ნამაზის შეს-რულე-ბა.

- 56 – სახელმწიფოს მმართველთა მიმართ ურ-ჩობა და მათთვის წინააღმდეგობის გაწევა.
- 57 – მეუღლის სხეულის რომელიმე ნაწილის დედამისის სხეულის რომელიმე ნაწილზე მიმს-გავსება.
- 58 – მეუღლის დედის გინება და დაცინვა.
- 59 – ერთმანეთის ნიშანში ამოღება.
- 60 – ძაღლის მონარჩენების ჭამა და სმა.
- 61 – გაწეული სიკეთის მუდმივი დაყვედრება, ყელში ამოყვანა.
- 62 – მამაკაცებისათვის აბრეშუმის ტანსაც-მლის ჩამცა.
- 63 – უცოდინარობის ჯიუტად დაცვა და და-ჟი-ნება. (ეკვლი სუნნეთის ითიქადის, ფარძების, არამების, და ყველა საჭირო ცოდნის არ სწავლა).
- 64 – ალლაჰის ან ისლამის მიერ ნება დართული სახელების გარდა სხვა სახელების დაფიცება.
- 65 – სწავლისთვის თავის არიდება.
- 66 – უსწავლელობის ცოდვად არ ცნობა.
- 67 – პატარა ცოდვების დაჟინებით განმეორება.
- 68 – თუ აუცილებლობა არ არის ხმამაღალი ხარხარი.
- 69 – სქესობრივი კავშირის მერე ერთი ნამა-ზის სალოცავი დროის გასლის მიუხედავად და-უბანელად სიარული.
- 70 – მენსტრუალური ან მშობიარობის შემდგომი სისხლდენის მქონე მეუღლესთან სქესო-ბრივი კავშირი.
- 71 – მუსიკალური ინსტრუმენტების ხმარება, დაკვრა, უწესო სიმღერების სიმღერა.
- 72 – თვითმკვლელობა.
- დროებითი, წინასწარ დადგენილი ვადიანი ქორწინე-

ბა ანუ „მუთა ქორწინება“ არა-მია. ქალების სასირცხვილო (პირი სახე, ხელები და ფეხები უნდა უჩანდეთ მხოლოდ) ადგილების დაუფარავად ქუჩაში გასვლა გასვლა და ვიწრო ტანსაცმლის ჩამცა, მორთვა მოკაზმვა და ზედმეტი სუნამოების გამოყენება არა-მია.

ვიწრო კაბაში გამოწყობილი ქალის ვნების გარეშე შესხედვაც კი ჰარამია, სხვა რომელიმე ადგილებზე ვნებიანი მზერა ჰარამია. ვნების აღმძვრელი სურათების ხატვა და დაბეჭდვა არ-ა-მია (თუკი არამ რამეზე ვიტყვი: მერე რა მოხ-დაო, ეს ქუფურია).

დუსლისა და აბდესის დროს საჭიროზე მეტი წყლის გამოყენება ისრაფია., მფლანგველობაა.

რომელიმე ევლიას ძაგება, მისთვის უსწავ-ლულის წოდება ენის წაგრძელება, სიკვდილის შემდეგაც სასწაულების მოხდენის არ დაჯერება, მათ საფლავებთან მისვლით მადლის მო-გების არ დაჯერება, არარეალური დასკვნის გამოტანა, მათი მაქებართთვის წინააღმდეგობის გაწევა, მუსლიმანების ჩაგვრა და შევიწროება, სხვათა კუთვნილი ქონების მიტაცება, შური, დვ-არძლიანობა, ტყუილის თქმა და ცილის მწამებლობა არა-მია და აკრძალულია.

ეს ათი ქცევა არის მიზეზი უკანასკნელი ამოსუნთქვის დროს ადამიანის ურწმუნო სიკვდილისა:

1 – ალლაჰის მიერ დაწესებული ბრძანებებისა და აკრძალულების შეუსწავლებულობა, ამ ცოდნისათვის თავის არიდება.

2 – რწმენის ეჭლი სუნნეთთან შეუსაბამლობა.

3 – ამქვეყნიურ სიმდიდრეზე, დიდკაცობაზე, სიამოვნებაზე დახარბება.

4 – საკუთარი თავის, სხვა ადამიანების, ცხოველების ჩაგვრა და წამება.

5 – ალლაჰისა და სხვა თქვენი მოკეთებების მიმართ

უმაღურობა, დაუნახაობა.

6 – რწმენის დაკარგვის შიშის უქონლობა მო-ურიდე-
ბლობა.

7 – ხუთი დროის ნამაზის დროულად ულო-ცველო-
ბა.

8 – პროცენტით ფულის აღებ-მიცემა.

9 – მორწმუნე მუსლიმანების დამცირება, მათზე განუ-
ვითარებლები და ჩამორჩენილების თქმა.

10 – გარყვნილობის შემცველი ნახატების, ნა-წერე-
ბის შექმნა და გავრცელება, გარყვნილობის შემცველი
სიტყვების წარმოთქმა.

**ეჭლ-ი სუნნეთის რწმენის მიხედვით ცხოვრებისათვის
შემდეგ დეტალებზე ყურ-ადრება უნდა გავამახვილოთ:**

1 – ალლაჰუ თეალას თვისებები აქვს და ყველა და
ყველაფრისდან განსხვავებულია.

2 – რწმენა არ იზრდება და არ მცირდება.

3 – დიდი ცოდვების ჩადენით ურწმუნო არ გა-ხრე-
ბა.

4 – მთავარი და ძირითადი თვალთ უხილაგ-ის რწ-
მენაა.

5 – რწმენაში შედარება გამორიცხულია.

6 – ყოვლისშემზღე ალლაჰი სამოთხეში და-გვენახე-
ბა.

7 – (თვეექქული) ალლაჰზე მინდობა რწმენის
პირობაა.

8 – იბადეთები რწმენის ნაწილი არ არის.

9 – ბედისწერის რწმენა, რწმენის პირობაა.

10 – იბადეთების სწორედ შესრულებისათვის რომე-
ლიმე მეზჰების ამორჩევა და მიყოლა აუცი-ლებელია.

11 – ესხაბი ქირამი, ფვიდამბრის შთამომავ-ლობა და ფვიდამბრის მეუღლეები ყველანი უნ-და გვიყვარდეს.

12 – ოთხი ხალიფეს უპირატესობანი ხალი-ფეობის რიგის მიხედვითაა.

13 – ნამაზის, მარხვის, ქველმოქმედების, (სა-დაყის) სამაგიეროდ დამსახურებული მადლის სხვაზე ჩუქება შეიძლება.

14 – მირაჯი სულით და სხეულით განხორ-ციელდა.

15 – ევლიათა საოცრება (ქერამეთი) სინამდვილეა.

16 – შეფაათი სინამდვილეა.

17 – მესთების გარედან მესის შესრულება ნე-ბადარ-თულია.

18 – სასაფლაოს დაკითხვა სინამდვილეა.

19 – საფლაავში ტანჯვა-წამება სულსაც და სხეულ-საც მოიცავს.

20 – ადამიანების და მათი საქმეების გამჩენი ალ-ლაჰია, ადამიანი გადასწყვეტს რომელიმე სა-ქმის შეს-რულებას, ალლაჰი კი საქმეს გააჩენს.

21 – სარჩო, საზრდო არსობისა (რიზყი) შე-იძლება არამიც იყოს და ალაღიც.

22 – მიცვალებული ევლიების მოხსენება და მათი სახელით ალლაჰზე ვედრება შეიძლება.

ცული ქცევები

1 – ქუფური.

2 – უსწავლედლობა.

3 – შერცხვენის შიში (ზოგჯერ შერცხვენის შიშით ადამიანი სამართლიანსა და უფლება მოსიღს უარყოფს).

4 – თავისი ქება-დიდების მოწონება (თავის მოწონე-

ბა, ქება-დიდება).

5 – ბიდათ ითიქადი (რწმენის კანონებში ცვლილებების შეტანა).

6 – ყველანაირ მოთხოვნილებებს, ვნებია-ბობას, გადამეტებული მიყოლა.

7 – მიბაძვითი რწმენა (უცნობი ადამიანების მიბაძვა).

8 – (რია) მოჩვენებითი იბადეთის გამოყენებით, ამქვეყნიური სურვილების ასრულება. რწმენის პირადული მიზნებისთვის გამოყენება.

9 – ამქვეყნიური სიამოვნებისა და გარ-თობისთვის უფრო დიდხანს სიცოცხლის სურ-ვილი.

10 – (სიხარბე, გაუმაძღრობა). ამქვეყნიური სიამოვნებების არამ გზიდან ძიება მიღება.

11 – სიამაყე, საკუთარი თავის მაღლა დაყენება.

12 – გადამეტებული რიდი და მოკრძალება, საკუთარი თავის დამცირება.

13 – თავმოწონება (საკუთარი (იბადეთების) ღვთისმსახურების ქება და მოწონება).

14 – შურიანობა (ეჭვიანობა, შური, სიძუ-ლვილი, სხვისი ცუდად ყოფნის სიხარული.) ებ-ულეის სემერქანი ამბობს: **“სამი ვინმეს ღოცვა (ღუა) არ მიიღება: არამის მჭამელის, ფარულ საქმეთა ჩამდენის და შურიანის”**.

15 – სხვათა დამცირება და და არასრულ-ფასოვნად აღქმა.

16 – სხვათა უბედურებაზე, გაჭირვებაზე სიხარული.

17 – მეგობრობის შეწყვეტა, ბუტილობა.

18 – მშიშარობა და სიმხდალე.

19 – მრისხანება, სიშმაგე. (გადაჭარბებული სიმკაცრე და დაუხოგავობა, ამით სხვათა დაზარალება).

20 – შეუბრალებლობა და დაპირებული რამის შეუსრულებლობა.

21 – დალატი, ორპირობის ნიშნები, არასან-დოობა, სიტყვის მიცემა და მისი შეუსრულებლობა.

22 – დაპირების დარღვევა (მიცემული სიტყვის უკან წადება. ჰადისი შერიფში: **“ორპირობაზე (მუნაფიყობაზე) სამი რამე მიგვანიშნებს: ტყუილის თქმა, ან-აბარის გაუფრთხილებლობა და დალატი, შეპირებული სიტყვის გადათქმა.”**)

23 – ეჭვქვეშდაყენება. ეჭვქვეშდაყენება არამია, ცოდვები არ მეპატიებაო ფიქრი.

24 – ყოველთვის ქონებაზე საუბარი (ქონებაზე და მატერიალზე გადაყოლა).

25 – სასიკეთო საქმის გადაღება. ჰადისი შერიფში: **“თხუთი რამის მოსვლამდის მა-თი ფასი იცოდეთ: “სიკვდილის მოსვლამდის სი-ცოცხლის ფასი, ავადმყოფობამდე ჯანმრთელობის ფასი, სააქაოში საიქიოს მოგების ფასი, სიბერემდე ახალგაზრდობის ფასი და გაღარიბებამდე სიმდიდრის ფასი”.**

26 – უსამართლოთა სიყვარული. (უსამართლოთა შორის ყველაზე ცუდი მწავგრელი და სასტიკი ადამიანია, ასევე არამის ჩადენს უსამართლო ანუ ცოდვიანი ეწოდება).

27 – ისლამის აღიშების, სწავლულების მიმართ მტრობა (ისლამის სწავლულთა და ბრძენთა სიძულვილი და მათი აბუჩად აგდება).

28 – ადამიანთა შორის მტრობის და პრობ-ლემების გაღვივება, ერთმანეთზე წაკიდება. (ჰადისში: **ინტრიგას, (ფითნეს) სძინავს, გამღვიძებელი დაწყევლილი იყოს.**)

29 – პირფერობა, თვალთმაქცობა. ძაღლის საკმარისობის შემთხვევაში ცოდვათა ჩამდენი-სთვის წინააღმდეგობის გაუწევლობა, მის ცუდ საქმეებსი ჩაურევლობა.

30 – ჯიუტობა და გაუგონრობა (სამართლიანი სწორი აზრის და სიტყვების მიუღებლობა, თავი-სით დაჩემება).

31 – ორპირობა, საქმისა და სიტყვის შეუსაბამობა (მუნაფიყობა).

32 – საკუთარ ცოდვებზე, საკუთარ თავზე და სხვა არსებებზე არასოდეს ჩაფიქრება და არა-სოდეს განს-ჯა-განსაზღვრა.

33 – მუსლიმანების დაწყევლა.

34 – მუსლიმანთათვის ცუდი და დამა-მცირებელი სახ-ელის შერქმევა.

35 – ბოდიშის მოხდის უარყოფა.

36 – ყურანი ქერიმის არასწორად მნიშვნელო-ბის მიცემა

37 – დაუინებით არამი საქმეების ჩადენა.

38 – (ლიბეთი) ზურგს უკან ძაგება და ცუდი ლაპარა-კი.

39 – ცოდვათა მოუნანიებლობა.

40 – ქონებისა და ფულის მოუთოკავი, მე-ტისმეტი სურვილი.

ცუდ თვისებებს უნდა მოვერიდოთ, კარგი თვი-სებე-ბი უნდა შევიძინოთ და განვაავითაროთ. აზ-რეთი ფეილამბერი ბრძანებს. “ლოცვათა და ღვთისმსახურება-თა რაოდენობა აღამიანს ცოტაც რომ ჰქონდეს, თუკი კარგი ზნეობის მა-ტარებელია სამოთხეში წოდება აუ-მაღლდება”.

“ღვთისმსახურებათა შორის ყველაზე მარტივი და სასარგებლო ცოტა ლაპარაკი და კარგი თვისებების ქონებაა”.

“კარგი თვისებების ქონება ნიშნავს დაუ-ახლოვდეთ ჩვენგან შორს მდგომთ, მი-უტევოთ ჩვენს მწყენინებელს და სიკეთე გაუწიოთ ჩვენს მოშურნეებს”.

მერვე ნაწილი ნამაზის ღოცვები და სურევები

დაიწერება თუ არა ნამაზის ღოცვები და სურევები არაბულის გარდა სხვა ასოებით?

როდესაც ვცდილობდით დაგვეწერა სურევები და ღოცვები ქართული ასოებით, ვნახეთ, რომ ეს შეუძლებელია. როგორ და სადაც კი არ უნდა გაგვეკეთებინა ქართულ ასოებზე მახვილები და მინიშნებები, სიტყვები მაინც სწორად ვერ იკითხებოდა. ამიტომაც ყურანი ქერიმის ასოების მსგავსად წაკითხვისთვის დიდი გამოცდილება და მრავალჯერადი გამეორებაა საჭირო. ეს სწავლის პროცესი ყურანი ქერიმის ასოების შესწავლით იწყება, ეს კი უდიდესი განძი და მადლია, ეს არის სიკეთე რომლის სამაგიერო ჯილდოებს ისლამის წიგნები და ხადისები გვიხსნიან და გვიმარტავენ.

აქედან გამოდის რომ საჭიროა ყველა მუს-ლიმანმა ყურანი ქერიმის წაკითხვა არაბული ასოებით შეისწავლოს. ჰაზრეთი ფეილამბერი ასე ბრძანებს: ბავშვებისათვის ყურანი ქერიმის შემ-სწავლელები ანდა ბავშვის ყურანის შესას-წავლად მენეთში გამგზავნელები იღებენ უდიდეს მადლს, ყურანის თითო ასოსათვის ქაღბეს ათჯერ მონახულების მადლს უდრის. ასეთ ადა-მიანებს წარღვნის დღეს თავზე გვირგვინი დაედგმებათ, ამას სხვა ადამიანებიც დაინახავენ და ინატირებენ, შესძახებენო “სხვა ჰადისში ასეა ნაბრძანები: “ვინც თავის ბავშვს სარწმუნოებას არ ასწავლის ჯოჯოხეთში მოხვდებაო”.

ყურანი ქერიმის წაკითხვისას ეს ათი წესი უნდა დავცვათ.

1 – აბდესიანი და ყიბლესკენ შებრუნებული უნდა წავიკითხოთ.

2 – ნელ-ნელა მნიშვნელობის გაგებით უნდა წავიკითხოთ. მნიშვნელობის არ მცოდნემაც ნელ-ნელა

უნდა წავიკითხო.

3 – ტირილით უნდა წავიკითხო.

4 – ყურანი ქერიმის კითხვა “ეუზუ ბე-სმელის” კითხვით დაწყება.

5 – საკუთარი თავის გამოსაჩენად, ანდა ნამაზის მლოცველებზე ხელის შეშლის საფრთხე იქნება, მაშინ დაბალ ხმაზე იკითხება. ჰაფიზებმაც კითხვით უნდა წავიკითხო. ურანიდან წაკითხვა ზეპირად თქმაზე უფრო დიდი მადლია. რადგან თვალებითაც იბადეთი კეთდება.

6 – ყურანი ქერიმი ღამაზი ხმით და თეჯვიდით უნდა წავიკითხო, ბგერების, სიტყვების დამახინჯებით და სიმღერისნაირად კითხვა არამია. ბგერები თუ სწორად ვერ გამოითქმება მაშინ მექრუჰია.

7 – ყურანი ქერიმი ალლაჰუ თეალას სიტყვებია.

8 – ყურანი ქერიმის ადებისას, როგორც სუფთა ხელია საჭირო ასევე სუფთა გულია საჭირო.

9 – კითხვისას სხვა არაფერზე არ უნდა ვფიქრობდეთ.

10 – ყველა სიტყვის მნიშვნელობაზე ფიქრი და აზრის გაგებამდის კითხვა საჭირო.

ნამაზის ღოცვები (ღუბები) და მათი მნიშვნელობები

სუბხანეჟე

ეი დიდო ალლაჰო! შენ ყოველგვარი სინა-კლულის-გან შორს ხარ და ყველა ღირსეული და დიდებული სიტყვით გადიდებ შენ! გემა-ღლიერები შენ, რამეთუ შენ უმაღლესი ხარ და დიდება შენი ყველაზე უმაღლესია. არ არის ღვთაება გარდა ალლაჰისა.

ეთეხიიათუ

ყოველგვარი თაყვანის ცემისა და დიდების ღირსი მხოლოდ ალლაჰია. დიდება მხოლოდ მას ეკუთვნის. ო, ფეიღამბერო! დიდმა ალლაჰმა წაყლობა და ბარაქა შენზე მოიღოს. საღამი ჩვენ და ალლაჰის ღირსეულ მსახურთ. მწამს რომ ალლაჰი ერთადერთია და მწამს რომ ჰაზრეთი მუჰამმედი მისი ყული და რესულია.

ალლაჰუმე სალლი

ეი, დიდო ალლაჰო! შეიწყალე და დაიფარე ფეიღამბერი მუჰამმედი ისევე, როგორც დაიფარე ჰაზრეთი იბრაჰიმი. უეჭველია შენ ქება-დიდების ღირსი და უდიდესი ხარ.

ალლაჰუმე ბაარიჟ

ეი დიდო ალლაჰო! როგორც ბარაქა და ხვავი მოუვლინე ჰაზრეთი იბრაჰიმს ასევე მუხამმედ ფეიღამბერსაც ხვავი და ბარაქა უწყალობე. უეჭველია შენ ქება-დიდების ღირსი და უდიდესი ხარ.

რაბბენა ათინა

ეი დიდო აღლაჰო! ჩვენ ამ ქვეყნად სიკეთე მოგვეცი და საიქიოში ცეცხლში დასჯისგან გადაგვარჩინე.

ქუნუთის ლოცვები

ეი დიდო აღლაჰო! ჩვენ შენგან დახმარებას ვთხოულობთ. შენგან მიტევებას ვთხოულობთ. შენი გეწამს, შენთან ვინანიებთ ცოდვებს და შენ მოგენდობით. შენი ყველა წყალობისათვის. შენს წინაშე ცოდვების ჩამდენს ყველას გა-ვაძევეთ და მივატოვებთ.

ეი დიდო აღლაჰო! მხოლოდ შენ იბადეთს გიკეთებთ, მხოლოდ შენს ნამაზსა და სეჯდეს ვასრულებთ, დახმარებისთვის მხოლოდ შენთან მო-ვრბივართ და მხოლოდ შენ გემორჩილებით. შე-ნი წყალობისა გვეიმედება და რისხვისა გვეშინია. ვინაიდან შენი რისხვა სიმართლის დამძალავ ურწმუნოებს აუცილებლად თავს დაატყდება.

التَّلَقِينُ لِلْمَيِّتَةِ

عَلَيْكَ سَلَامُ اللَّهِ يَا أُمَّةَ اللَّهِ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَأَعْلَمِي بَانَ هَذَا آخِرُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَ أَوَّلُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَ اعْلَمِي بَانَكَ خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ وَصَلْتِ إِلَى دَارِ الْعُقْبَى الْأَبَدِيَّةِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ وَصَلْتِ إِلَى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ وَصَلْتِ إِلَى دَارِ الْبَقَاءِ. وَ اعْلَمِي بَانَ الْآنَ الْآنَ قَدْ يَنْزِلُ بِكَ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْأَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَ الْأَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، أَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَ آخَرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَافِي عَنْهُمَا وَ لَا تَحْزَنِي فَإِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْلَيْنِ، سَائِلَانِ عَنكَ وَ قَائِلَانِ لَكَ: مَنْ رَبُّكَ وَ مَنْ نَبِيُّكَ وَ مَا دِينُكَ وَ مَا إِمَامُكَ وَ مَا قَبْلُكَ وَ مَنْ إِخْوَانُكَ وَ مَنْ أَخَوَاتُكَ فَقُولِي فِي جَوَابِهِمَا بِلَفْظٍ فَصِيحٍ وَ لِسَانٍ صَرِيحٍ: اللَّهُ رَبِّي وَ مُحَمَّدٌ نَبِيِّ، وَ الْإِسْلَامُ دِينِي وَ الْقُرْآنُ إِمَامِي وَ الْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَ الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَانِي وَ الْمُؤْمِنَاتُ أَخَوَاتِي. فَأَعْلَمِي بَانَ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ الْقَبْرَ حَقٌّ وَ سُؤَالَ الْمُنْكَرِ وَ النَّكِيرِ حَقٌّ وَ الْحَشَرَ حَقٌّ وَ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَ النَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَ مِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى. أَذْكَرِي الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتِ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ هُوَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. اللَّهُمَّ بِنْتَهَا عَلَى الْجَوَابِ وَ أَنْتَ طَلَقْتَهَا بِالصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ [اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَرِّدْ فِي إِحْسَانِهَا وَ إِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَاعْفِرْ لَهَا وَ ارْحَمْهَا وَ تَجَاوَزْ عَنْهَا]

(٣ دفعه) آمين. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

التَّلَقِينُ لِلْمَيِّتِ

عَلَيْكَ سَلَامُ اللَّهِ يَا عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَاعْلَمْ يَا هَذَا آخِرُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَ أَوَّلُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَ اعْلَمْ بِأَنَّكَ خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ وَصَلْتَ إِلَى دَارِ الْعُقْبَى الْأَبَدِيَّةِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ وَصَلْتَ إِلَى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ وَصَلْتَ إِلَى دَارِ الْبَقَاءِ. وَ اعْلَمْ يَا الْآنَ الْآنَ قَدْ يَنْزِلُ بِكَ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْأَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَ الْأَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، أَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَ آخَرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَفْ عَنْهُمَا وَ لَا تَمْتَحِزَنَّ فَإِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمَنِ، سَائِلَانِ عَنْكَ وَ قَائِلَانِ لَكَ: مَنْ رَبُّكَ وَ مَنْ نَبِيُّكَ وَ مَا دِينُكَ وَ مَا إِمَامُكَ وَ مَا قَبْلُكَ وَ مَنْ إِخْوَانُكَ وَ مَنْ أَخَوَاتُكَ فَقُلْ فِي جَوَابِهِمَا بِلَفْظٍ فَصِيحٍ وَ لِسَانٍ صَرِيحٍ: اللَّهُ رَبِّي وَ مُحَمَّدٌ نَبِيِّي، وَ الْإِسْلَامُ دِينِي وَ الْقُرْآنُ إِمَامِي وَ الْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَ الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَانِي وَ الْمُؤْمِنَاتُ أَخَوَاتِي. فَاعْلَمْ يَا الْمَوْتَ حَقٌّ وَ الْقَبْرَ حَقٌّ وَ سُؤَالَ الْمُنْكَرِ وَ النَّكِيرِ حَقٌّ وَ الْحَشْرَ حَقٌّ وَ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَ النَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَ مِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى. اذْكُرِ الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتَ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ هُوَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ عَلَى الْجَوَابِ وَ انْطِقْهُ بِالصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ [اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ وَ إِنْ كَانَ مُسِيئًا فَاغْفِرْ لَهُ وَ ارْحَمْهُ وَ تَجَاوَزْ عَنْهُ]

(٣ دفعه) آمين. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَالتَّابِعِينَ الْأَخْيَارَ وَ الْأَبْرَارَ (رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ).
 أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ الْحَاضِرُونَ! اتَّقُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوهُ أَوْصِيكُمْ عِبَادَ اللَّهِ
 بِتَقْوَى اللَّهِ، وَ اعْلَمُوا أَنَّ إِلَى اللَّهِ الْمُنْتَهَى، وَ أَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَ أَحْيَاءٌ، إِنَّ
 هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ لِمَنْ يَخْشَى، وَ إِلَى اللَّهِ الْمُنْتَكِي. (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ
 الرَّجِيمِ): «يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَ لَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ»

الخطبة الثانية

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِيمَانِ وَ الصَّلَاةِ وَ
 السَّلَامِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَاحِبِ الْفَضْلِ وَ الْإِحْسَانِ الْمُنَزَّلِ عَلَيْهِ فِي مُحْكَمِ
 كِتَابِهِ تَعْظِيمًا وَ تَكْرِيمًا (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) «إِنَّ اللَّهَ وَ
 مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوا
 تَسْلِيمًا».

اللَّهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّمْ وَ بَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا
 مُحَمَّدٍ. يَا اللَّهُ بِكَ تَحَصَّنْتُ (٣ دفعه) وَ بِعَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ سَيِّدِنَا
 مُحَمَّدٍ (ﷺ) اسْتَجَرْتُ (٣ دفعه) اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ
 وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ آمِينَ.
 وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

(أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ): «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ
 الْإِحْسَانِ وَ إِبْتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَ يَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ وَ النَّبْغِيِّ
 يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ. وَ لَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَ اللَّهُ يُعَلِّمُ مَا يَشَاءُ».

خُطْبَةُ الْجُمُعَةِ

الخطبة الاولى

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اَضَاعَفَ مَا حَمِدَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ كَمَا يُحِبُّ
وَيَرْضَى، وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مِنْ اَرْسَلَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ، كُلَّمَا
ذَكَرَهُ الذَّاكِرُونَ وَ غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْغَافِلُونَ كَمَا يَنْبَغِي وَ يَحْرَى، وَ
عَلَى آلِهِ وَ اصْحَابِهِ وَ اَزْوَاجِهِ وَ اَوْلَادِهِ الْبِرَّةِ التُّقَى وَ النُّقَى،
خُصُوصًا مِنْهُمْ عَلَيَّ الشَّيْخِ الشَّفِيعِ، قَاتِلِ الْكُفْرَةِ وَ الزَّنَادِقِ، الْمَلَقَّبِ
بِالْحَبِيبِ، فِي الْغَارِ الرَّفِيقِ الْاِمَامِ عَلَيَّ التَّحْقِيقِ خَلِيفَةِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)
اَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ). ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ،
عَلَى الْاَمِيرِ الْاَوَّابِ، زَيْنِ الْاَصْحَابِ، مُجَاوِرِ الْمُنْبَرِ وَ الْمِحْرَابِ، الْنَاطِقِ
بِالْحَقِّ وَ الصِّدِّيقِ وَ الصَّوَّابِ، اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ
تَعَالَى عَنْهُ). ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ الْمُنْتَانِ، عَلَيَّ الْاَمِيرِ الْاَمَانِ، حَبِيبِ
الرَّحْمَنِ، صَاحِبِ الْحَيَاءِ وَ الْاِحْسَانِ، الشَّهِيدِ فِي اَثْنَاءِ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ،
اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَانَ بْنِ عَفَّانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ). ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ
الْوَلِيِّ، عَلَيَّ الْاَمِيرِ الْوَصِيِّ، ابْنِ عَمِّ النَّبِيِّ، قَالِعِ الْبَابِ الْحَيْبَرِيِّ، زَوْجِ
فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ بِنْتِ النَّبِيِّ اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ اَسَدِ اللَّهِ الْغَالِبِ، عَلِيِّ بْنِ اَبِي
طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ). وَعَلَى الْاِمَامِينَ الْهَمَامِينَ السَّعِيدِينَ الشَّهِيدِينَ
الْمَظْلُومِينَ الْمَقْبُولِينَ، الْحَسِيِّينَ النَّسَبِيِّينَ، سَيِّدِي ثُبَّانِ اَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ
قُرَّتِي اَعْيُنِ اَهْلِ السُّنَّةِ، الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا). وَعَلَى
الْعَمَمِينَ الْمُعْظَمِينَ الْاَسْعَدِينَ الْاَمَّجَدِينَ، الْاَكْرَمِينَ عِنْدَ اللَّهِ وَ النَّاسِ،
حَمْزَةَ وَ الْعَبَّاسَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) وَعَلَى جَمِيعِ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْاَنْصَارِ،

هَذَا الدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ فِي صَلَاةِ الْجَنَازَةِ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَّتِنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا
وَذَكَرِنَا وَأُنثَانَا * اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ (هَا) [1] مِنَّا فَأَحْيِهِ (هَا) عَلَى
الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ (هَا) مِنَّا فَتَوَفَّهُ (هَا) عَلَى الْإِيمَانِ * وَخُصَّ هَذَا
الْمَيِّتَ (هَذِهِ الْمَيِّتَةَ) بِالرُّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ *
اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ (كَانَتْ) مُحْسِنًا (مُحْسِنَةً) فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ (هَا) وَإِنْ
كَانَ (كَانَتْ) مُسِيئًا (مُسِيئَةً) فَتَجَاوَزْ عَنْهُ (هَا) وَلَقِّهِ (هَا) الْأَمْنَ وَالرِّضْوَانِ
وَالْبُشْرَى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفَى * اللَّهُمَّ اجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ
الْجَنَّةِ وَلَا تَجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) حُفْرَةً مِنْ حُفْرِ النَّيِّرَانِ * رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ
لِوَالِدِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ
مَنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

1 მოცეკვლებული თუ ქალია ბნხილებში მოცემული იკითხება

تَسْبِيحَاتُ التَّرَاوِيحِ

١ - سُبْحَانَ ذِي الْمَلِكِ وَالْمَلَكُوتِ، سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَالْعَظَمَةِ
وَالْجَلَالِ وَالْجَمَالِ وَالْجَبْرُوتِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمَوْجُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ
الْمَعْبُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَنَامُ وَلَا يَمُوتُ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ
رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ.

٢ - مَرْحَبًا، مَرْحَبًا، مَرْحَبًا يَا شَهْرَ رَمَضَانَ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا مَرْحَبًا
يَا شَهْرَ الْبَرَكَةِ وَالْغُفْرَانِ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ التَّسْبِيحِ وَ
التَّهْلِيلِ وَالذِّكْرِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ. أَوَّلُ هُوَ آخِرٌ هُوَ ظَاهِرٌ هُوَ بَاطِنٌ هُوَ،
يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ.

٣ - اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ
كُلِّ دَاءٍ وَدَوَاءٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ كَثِيرًا.

٤ - يَا حَنَّانُ، يَا مَنَّانُ، يَا دَيَّانُ، يَا بُرْهَانَ، يَا ذَا الْفَضْلِ وَ
الْإِحْسَانِ، نَرْجُو الْعَفْوَ وَالْغُفْرَانَ وَاجْعَلْنَا مِنْ عَتَقَائِهِ شَهْرَ رَمَضَانَ،
بِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ.

1 თარავი ნამს'ხის დაწყებისას იკითხება

2 რამაზნის 15 მერე (მერჯობას) მაგიერ (ელევედა) იკითხება

3 თურავის დოცევისას სელამის მიცემის მერე იკითხება

4 თარავის დამთავრების შემდეგ იკითხება

اللَّهُمَّ حَرِّمْ شَعْرِي وَبَشْرِي عَلَى النَّارِ * وَأَظْلِنِي
تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّ عَرْشِكَ *

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ
فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ * اللَّهُمَّ اعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ *

اللَّهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمِي عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزِلُّ فِيهِ
الْأَقْدَامُ *

اللَّهُمَّ لَا تَطْرُدْ قَدَمِي عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَطْرُدُ
كُلَّ أَقْدَامٍ أَعْدَائِكَ * اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْيِي مَشْكُورًا
وَ ذَنْبِي مَغْفُورًا وَ عَمَلِي مَقْبُولًا وَ تِجَارَتِي لَنْ تَبُورَ *
سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ * أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
وَ خَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ

بِسْمِ اللَّهِ الْعَظِيمِ * وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ
الْإِسْلَامِ * وَعَلَى تَوْفِيقِ الْإِيمَانِ * الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
جَعَلَ الْمَاءَ طَهُورًا * وَجَعَلَ الْإِسْلَامَ نُورًا *

اللَّهُمَّ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ كَأْسًا لَا
أَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا * اللَّهُمَّ ارْحِنِي رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَ
ارْزُقْنِي مِنْ نَعِيمِهَا * وَلَا تُرْحِنِي رَائِحَةَ النَّارِ *

اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي بِنُورِكَ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهُ
أَوْلِيَائِكَ وَلَا تَسْوِذْ وَجْهِي بِذُنُوبِي يَوْمَ تَسْوَدُّ
وُجُوهُ أَعْدَائِكَ اللَّهُمَّ اعْطِنِي كِتَابِي بِيَمِينِي وَ
حَاسِبْنِي حِسَابًا يَسِيرًا * اللَّهُمَّ لَا تُعْطِنِي كِتَابِي
بِشِمَالِي وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي وَلَا تُحَاسِبْنِي
حِسَابًا شَدِيدًا *

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ ○ وَنُؤْمِنُ
بِكَ وَنُؤْبِئُ بِإِلَيْكَ ○ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ ○ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْحَمْدَ
كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ ○ وَنُحْمَلُ وَنَتْرُكُ مِنْ يَجْعَلُكَ ○

اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَعْبُدُكَ وَلَكَ نُصَلِّي وَنُسَبِّحُ ○ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنُحْفَدُ ○
نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ ○ إِنْ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ ○

أَمِنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَأْتُكَتَهُ وَكُتِبَهُ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَبِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ○
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ○ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ○ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ○ وَتَعَالَى
جَدُّكَ ○ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ ○ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ ○

الْحَيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ○ السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ○ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ○ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ○ وَأَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ○

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ○ كَمَا صَلَّيْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ○ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ○ كَمَا بَارَكْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ○ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

ისტორიის ღუა

ბევრ აეთი ქერიშში (მე ხშირად მომიხსენიეთ) და იზაჯას სურეში (მე პატიება მოხოვეთ. ვედრებას ავისრულეობთ ცოდვებს გაპატიებთ). ბრძანებს. ჩანს რომ ალლაჰუ თეალა ვედრებას გვიბრძანებს. მუჰამედ მა-სუმი მეორე ტომის მე 80 წერილში (ამ ბრძანებაზე მიყოლით ყოველ ნამაზის მერე ისთიღფარის ღუას (ალლაჰისადმი ცოდვების მიტევების თხოვნა და 67 ჯერ ესტეფირულლაჰ ვამბობ. თქვენც ბევრი იკითხეთ. კითხვისას მნიშვნელობის (ალლაჰ მაპატიე) უნდა ვფიქრობდეთ. მკითხველს დარდისგან, მწუხარებისგან ია ალლაჰ, ია ალლაჰ, ია ალლაჰ და სამჯერ ესთადირულლაჰ მინ ქულლი მაქერიჰალლაჰ) ჩაძინებადის უნდა იკითხებოდეს.

შეიხულისლამი აჰმედ ნამიქი ჯამი მიფთაჰ-უნნე-ჯათ წიგნში ბრძანებს რომ: ვინც ვედრებასა და მო-ნანიებას აკეთებს მისი გავლილი ქუჩები, საცხოვრებელი მისით ამაყოფს. მოვარე, მზე, ვარსკვლავები მი-სთვის ღოცულობს. საფლავი სამოთხის ბადი იქნება. იბადეთების ყველაზე საუკეთესო ველიებთან ერთად ყოფნაა. ვედრება პატიების გამკეთებლის ყველა ცოდვები ეპატიება. მონანიება გულით კეთდება ისტიღფარი (ალლაჰისადმი ცოდვების მიტევების თხოვნა) სიტყვიერად

دُعَاءُ التَّوْحِيدِ

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا عَفُوُّ يَا كَرِيمُ
فَاعْفُ عَنِّي وَارْحَمْنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي
وَ لِأَبَائِي وَ أُمَّهَاتِي وَ لِأَبَائِي وَ لِأُمَّهَاتِ زَوْجَتِي وَ لِأَجْدَادِي وَ جَدَّائِي وَ لِأَبْنَائِي وَ بَنَاتِي وَ
لِإِخْوَانِي وَ أَخَوَاتِي وَ لِأَعْمَامِي وَ عَمَّاتِي وَ لِأَخْوَالِي وَ خَالَاتِي وَ لِأَسْتَاذِي عِنْدَ الْحَكِيمِ
الْأَزْوَاسِي وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ «رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ
أَجْمَعِينَ» بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

دُعَاءُ الْاِسْتِغْفَارِ

اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَ اَتُوبُ اِلَيْهِ

**გამომცემლობა ჰაქიქათის
თურქულ ენაზე გამოცემული წიგნები**

წიგნის სახელი	ფასი
სეადეთი ებედიე (ილმიჰალი): (ჰუსეინ ჰილმი იშიქ) 1248 გვერდი. ასოცდამეორე გამოცემა. 2014	25 ლ
მექთუბათის თარგმანი: (ჰუსეინ ჰილმი იშიქ) 512 გვერდი. მეთხუთმეტე გამოცემა 2014.....	15 ლ
1 - სიბრძნის წყარო: სასარგებლო ცოდნა (აჰმედ ჯევედთ ფაშა) და სწორი რწმენა, 2014.....	4 ლ
2 - ჰაქ სოზუნ ვესიქაარი: (აბდულლაჰ სუვეიდი), 400 გვერდი ოთხმოცდამეთერთმეტე გამოცემა 2014	3,5 ლ
3 - ყველასათვის საჭირო იმანი: (ქემაჰლი ფეიზულლაჰ), ისლამი და ქრისტიანობა. ყურანი ქერიმი და ბიბლია. ისლამი და სხვა რელიგიები. 480 გვერდი, ოთხმოცდამეთერთმეტე გამოცემა 2014.....	4 ლ
4 - ზნეობა ისლამში: (მუჰამმედ ჰამიდი) 592 გვერდი. ასმესამე გამოცემა 2014.....	5 ლ
5 - ესჰაბი ქირამი: (აჰმედ ფარუქ) მუსლიმანების ორი თვალის სინათლე. პირველი განხეთქილება. 416 გვერდი. ასსამოცდამესამე გამოცემა 2014	4 ლ
6 - წარღვნა და საიქიო: (იმამი გაზალი). 384 გვერდი. სამოცდამეტოთხმეტე გამოცემა. 2014	3,5 ლ
7 - პასუხი ვერ გასცა: (ისჰაქ ეჰენდი). 368 გვერდი. ორმოცდამეორე გამოცემა. 2014.....	3,5 ლ
8 - ინგლისელი ჯასუსის აღიარებები: (მ. სიდლიქ გუმუშ) 128 გვერდი. ოთხმოცდამეხუთე გამოცემა. 2014.....	1,75 ლ
9 - ქიმეთსიზ იაზილარ: (ჰუსეინ ჰილმი იშიქ) 416 გვერდი. ოცდამეთოთხმეტე გამოცემა 2014	4 ლ
10 - ნამაზის წიგნი: (192) გვერდი ასოცდამეცხრე გამოცემა. 2014	2,25 ლ
11 - შევაჰიდუ-უნ ნუბუვევე: (მეველანა აბდურრაჰმან ჯამი) 448 გვერდი ორმოცდამეერთე გამოცემა 2014.....	4 ლ
12 - ოთხი ხალიფის საგმირო საქმეებზე თხრობა: (სეიდ ეიუბ ბინ სიდლიქ) 592 გვერდი. ოცდამეთოთხმეტე გამოცემა 2014.....	5 ლ